

Δ. Ν. ΓΟΥΔΗ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΚΕΙΜΕΝΟΝ, ΣΧΟΛΙΑ, ΕΙΚΟΝΕΣ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῶν ἑξαταξίων
Γυμνασίων κλπ.

Ἔκδοσις Β' στερεότυπος

Ἀντίτυπα 2000

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΧ. 20

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓ. Π. ΞΕΝΟΥ
9—ΒΙΡΓΙΝΙΑΣ ΜΠΕΝΑΚΗ—9
1938

Δ. Ν. ΓΟΥΔΗ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΚΕΙΜΕΝΟΝ, ΣΧΟΛΙΑ, ΕΙΚΟΝΕΣ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῶν ἑξαταξίων
Γυμνασίων κλπ.

Ἔκδοσις Β' στερεότυπος

Ἀντίτυπα 2000

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓ. Π. ΞΕΝΟΥ
9—ΒΙΡΓΙΝΙΑΣ ΜΠΕΝΑΚΗ—9
1938

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΠΟΔΟΤΑ
ΣΥΚΕΤΑΤΟΥΣ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΔΟΤΑ ΣΥΚΕΤΑΤΟΥΣ

ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΑ

ΚΑΙ ΧΡΗΣΗΣ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ.

Α'. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΞΩΚΡΑΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

Ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας. Ἐκαστος ἄνθρωπος ἔχει ἔμφυτον ἐν ἑαυτῷ ὁρμὴν τινα, τὴν ἀρχέγονον ἐκείνην πρὸς μάθησιν ἔφεισιν, ὑπὸ τῆς ὁποίας ὠθούμενος ζητεῖ νὰ γνωρίσῃ πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως ἑκάστου αὐτῶν. Ἡ ὁρμὴ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ αἰτία νὰ ἐρευνηθῇ ἡ φύσις, τὰ μυστήρια αὐτῆς καὶ αἱ παντοῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ κατὰ μικρὸν νὰ συλλεχθῇ τεράστιον ὕλικὸν γνώσεων, αἵτινες ταξινομηθεῖσαι κατὰ τὴν συγγένειαν αὐτῶν ἀπέτελεσαν τὰς ποικίλας ἐπιστήμας.

Αἱ πρώται ἀρχαὶ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας. Ἄλλ' ἡ πρὸς μάθησιν αὕτη ὁρμὴ ἐξεδηλώθη ἐντονώτατα ἐν Ἑλλάδι. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Ἕλληνες πρὸς ἐρμηνεῖαν τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως ἔπλασαν διὰ τῆς φαντασίας διάφορα κοσμογονικὰ συστήματα, ἐξ ὧν ἐπεκράτησεν ἡ Θεογονία τοῦ Ἡσιόδου. Πᾶν ὅ,τι ἐδίδασκεν αὕτη οἱ Ἕλληνες ἐπίστευον ὡς δόγμα πίστεως. Ἀλλὰ κατὰ μικρὸν τὰ πράγματα μετεβλήθησαν.

Οἱ Ἕλληνες ἄποικοι τῆς Μ. Ἀσίας καὶ μάλιστα οἱ Ἴωνες, ἄνδρες εὐφυνεῖς καὶ δραστήριοι, ἐπιδοθέντες εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐπλήρωσαν ἀποικιῶν καὶ ἐμπορικῶν πρακτορείων τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ ἀπεκόμιζον ἐκεῖθεν οὐ μόνον πλοῦτον μέγαν, ἀλλὰ καὶ θησαυροὺς ἐμπειρίας καὶ γνώσεων ὡς φιλομαθεῖς καὶ ἐρευνητικοί. Ἦδη ἐν ταῖς ὥραις τῆς σχολῆς αὐτῶν ἀπολαύοντες τοῦ πλοῦτου ἐν μέσῳ τῶν θαυμασίων φυσικῶν θελγῆτρων τῆς Ἰωνίας περιέφερον τὸ ἐταστικὸν αὐτῶν βλέμμα εἰς τὴν γύρω φύσιν, ἀνεπόλουν δ' ἅμα καὶ ὅ,τι ἤδη εἶχον παρατηρήσει κατὰ τοὺς μακροὺς αὐτῶν πλοῦς, καὶ ἀπορρίπτοντες ὡς παιδαριώδεις τὰς περὶ κοσμογονίας διδασκαλίας τοῦ Ἡσιόδου διηρώτων ἑαυτοὺς διαποροῦντες : *Πῶς ἄρα συνέστη τὸ πάγκαλον τοῦτο περιβάλλον, ἡ φύσις, καὶ τίς ὑπῆρξεν ἡ πρώτη τῆς γενέσεως*

τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς ἀρχή ; Καὶ ψυχροὶ καὶ νηφάλιοι, μετὰ καταπλησσοῦσης διαυγείας πνεύματος καὶ ἰσχυροῦ ὀρθολογισμοῦ ἐζήτησαν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὰ ἄδυστα τοῦ μυστηρίου. Αἱ ἔρευναι αὐταὶ ἀπὸ τῆς Ἰωνίας μετεδόθησαν ὑπὸ τῶν Ἰόνων φιλοσόφων, τῶν ἀποτελεσάντων τὴν κληθεῖσαν Ἰωνικὴν Σχολήν, καὶ εἰς τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα, ὅπου ἰδρύθησαν δύο νέαι φιλοσοφικαὶ σχολαί, ἡ Ἐλεατικὴ (ἐκ τῆς πόλεως Ἐλέας) καὶ ἡ Πυθαγόρειος ἐν Κρότωνι (ἐκ τοῦ διασήμου φιλοσόφου Πυθαγόρου).

Αἱ δοθεῖσαι εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπὸ τῆς 6. π. Χ. ἐκ. ὑπὸ τῶν Ἰόνων φιλοσόφων καὶ τῶν ἄλλων ἀποκρίσεις ὑπῆρξαν ποικίλαι. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐδέχετο ὡς πρώτην ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῶν πάντων τὸ ὕδωρ, ὁ Ἀναξίμανδρος (ἐκ Μιλήτου) τὸ ἄπειρον, τὴν ἄπειρον τῆς ὕλης μῆζαν, ὁ Ἀναξίμενης (ἐκ Μιλήτου) τὸν ἀέρα, Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος τὸ πῦρ, Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντινὸς πῦρ, ἀέρα, γῆν καὶ ὕδωρ, ὁ Λεύκιππος καὶ ὁ Δημόκριτος τὰ ἄτομα (ἀτομικοί), ἡ Πυθαγόρειος σχολὴ τοὺς ἀριθμοὺς (ἐπειδὴ εὗρισκε τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ διατεταγμένα κατ' ἀριθμητικὰς σχέσεις), ἡ δὲ Ἐλεατικὴ σχολὴ ἐδέχετο ὅτι τὸ ὄν, τὸ ὄντως ὑπάρχον, εἶναι ἓν καὶ ἀκίνητον καὶ ἀαλλοίωτον, ἀρνούμενη τὴν φαινομένην πολλότητα καὶ κίνησιν καὶ ἀλλοίωσιν.

Καὶ ἐν ᾧ οἱ παλαιότεροι Ἴωνες φιλόσοφοι ἐζήτησαν κυρίως τὴν ἀρχικὴν ὕλην, ἐξ ἧς ὁ κόσμος συνέστη, εἰς ἣν ἀπέδιδον ζωὴν, ζωτικὴν δύναμιν, καὶ διὰ τοῦτο καλοῦνται ὕλοζωισταὶ καὶ ἡ θεωρία αὐτῶν ὕλοζωισμός, οἱ μετὰ τὸν Ἡράκλειτον, βλέποντες ὅτι ἡ φύσις εἶναι τὸ θέατρον ἐνὸς αἰωνίου γίνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι, ἐζήτησαν νὰ εὗρωσι καὶ τὸν λόγον τῆς γενέσεως, φθορᾶς, ἀλλοιώσεως καὶ κινήσεως τῶν ὄντων καὶ φαινομένων. Οὕτως ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Λεύκιππος καὶ ὁ Δημόκριτος ἀπέδιδον πᾶσαν ἐν τῇ φύσει μεταβολὴν εἰς τὴν ἔνωσιν καὶ εἰς τὸν χωρισμὸν στοιχείων· καὶ ὁ μὲν Ἐμπεδοκλῆς ἀπέδιδε τὰς δύο ταύτας ἐνεργείας εἰς δύο δυνάμεις, ἃς διὰ μυθικῶν ὀνομάτων ἐκάλει Φιλότητα καὶ Νεῖκος (πρβλ. τὴν ἔλξιν καὶ ἄπωσιν ἐν τῇ Φυσικῇ), ὁ Λεύκιππος καὶ ὁ Δημόκριτος εἰς τὴν ἔμφυτον ἐν τοῖς ἀτόμοις κίνησιν, ὁ δὲ Κλαζομένιος Ἀναξαγόρας, ἀδυνατῶν νὰ ἐξηγήσῃ ἐκ τῆς ὕλης τὴν κίνησιν καὶ διὴ τὴν ἀρμονικὴν, εἰς ἣν ὀφείλεται τὸ πάγκαλον τῆς φύσεως σύνολον, ὁ κόσμος, ἀπέδωκε ταύτην εἰς τὸν νοῦν, ὅλως διάφορον τῆς ὕλης, ὅστις προεκάλεσε δίνησιν μετὰ τῶν μορίων τῆς ὕλης, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἀπεκάλει *χοήματα*

ἢ *σπέρματα* καὶ τὰ ὁποῖα ἐν ἀρχῇ ἦσαν φύρδην μείγδην, ἐκ τῆς περιδιδήσεως δὲ ταύτης προῆλθον τὰ διάφορα σώματα καὶ ὁ αἰσθητὸς κόσμος. Διὰ τοῦ Ἀναξαγόρου εἰσάγεται εἰς τὴν φιλοσοφίαν ἡ διάκρισις ὕλης καὶ πνεύματος καὶ λήγει ἡ μονομερῆς φυσικὴ φιλοσοφία ἡ ἐρευνῶσα μόνον τὴν ὕλην. Πρὸς τὴν ὕλην ἀντιτάσσεται ἡ ψυχὴ μετὰ τῶν θεμελιωδῶν δυνάμεων αὐτῆς, ἡ πεποικισμένη διὰ συνειδήσεως, τὸ πνεῦμα ὡς ἡ πηγὴ πάσης ζωῆς.

Αὗται ὑπῆρξαν αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἑλλην. φιλοσοφίας μέχρι τοῦ Σωκράτους. Ἐὰν ἐξαίρεσωμεν τὸν Ἀναξαγόραν, δεχθέντα παρὰ τὴν ὕλην καὶ τὸν νοῦν, πάντες οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι εἶχον ζητήσῃ νὰ ἐξηγήσωσι τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου (καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀνήκοντος εἰς τὴν φύσιν) καὶ διαμόρφωσιν ἐκ μόνης τῆς ὕλης. Μέθοδος αὐτῶν ἦτο ὁ δογματισμός, διότι πειράματα καὶ χημικαὶ ἀναλύσεις δὲν ἦσαν τότε δυνατὰ πράγματα. Πᾶσα δὲ αὕτη ἡ φιλοσοφικὴ κίνησις ἐξεδηλώθη ἔντονος ἐν ταῖς ἀποικίαις καὶ μάλιστα ταῖς Ἰωνικαῖς, ἐν ᾗ αἱ μητροπόλεις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡπείρῳ διετέλουν τελείως ἀδρανοῦσαι εἰς τοῦτο.

Τὸ ὄνομα τῆς ἐπιστήμης. Οἱ μέχρι τοῦ Σωκράτους φιλόσοφοι ἐκαλοῦντο *φυσικοὶ* ἢ *φυσιολόγοι* ὡς ἐρευνηταὶ τῆς φύσεως. Καὶ λέγεται μὲν ὅτι πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν *φιλόσοφον*, ἀλλ' ὁ ὄρος οὗτος φαίνεται ὅτι τὸ πρῶτον ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Σωκρατικῇ σχολῇ καὶ ἡ *φιλοσοφία* ἀπέβη ἔκτοτε τεχνικὸς ὄρος πρὸς δήλωσιν τῆς νέας ἐπιστήμης, ἐν ᾗ ἰέως ἐδήλου τὴν σπουδὴν πρὸς κτῆσιν ἢ προσαύξῃσιν γνώσεων καὶ τὴν θεραπείαν τῶν Μουσῶν. Ἡ λ. *σοφία* ἐσήμαινε πᾶσαν γνῶσιν καὶ δεξιότητα, πρακτικὴν ἢ θεωρητικὴν, *σοφὸς* δὲ ἢ *σοφιστῆς* ἢ *σεσοφισμένος* ἐκαλεῖτο ὁ ἔχων πρακτικὰς ἢ θεωρητικὰς γνώσεις περὶ τι. Ὅθεν *φιλοσοφία* εἶναι ὁ ἔρως πρὸς τὴν σοφίαν, τὴν γνῶσιν, καὶ δὴ ἡ σπουδὴ πρὸς ἐρευναν καὶ γνῶσιν τῶν ὄντων καὶ γινομένων.

Β'. ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Διὰ τὰ ἀντιφατικὰ πορίσματα περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῶν ὄντων, εἰς ἃ εἶχον καταλήξει μέχρι τοῦδε οἱ φιλόσοφοι, αἱ φιλοσοφικαὶ σχολαὶ ἤρχισαν νὰ δυσφημῶσιν ἀλλήλας καὶ νὰ κλονίζωσι τὸ κῦρὸς τῶν, διότι ἐκάστη ἰσχυρίζετο ὅτι μόνη αὐτὴ εἶχεν εὖρει τὴν ἀλήθειαν, ὁ κυκεῶν δὲ τῶν πορισμάτων τούτων

καὶ ἡ τόλμη, μεθ' ἧς προσέβαλλον τὰς παρὰ τῷ λαῷ κρατούσας δοξασίας περὶ κοσμογονίας, προσεκάλεσαν εἰς τὰς εὐσεβεῖς ψυχὰς ἐξ ἀντιδράσεως ἀμφιβολίαν καὶ δυσπιστίαν εἰς τὸ κῦρος τῶν διδαγμάτων αὐτῶν.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἀνακοπὴν τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης κινήσεως συνετέλεσεν ἔτι μᾶλλον ἢ ἀπὸ τῶν Περσικῶν ὀρμῇ τοῦ Ἑλλην. λαοῦ τῶν μητροπόλεων πρὸς νέους εὐρύτερους ἐκπαιδευτικούς ὀρίζοντας. Ἡ πανελλήνιος ἐκπαίδευσις, ἣτις ἕως τότε περιορίζετο εἰς τὰ στοιχειωδέστατα (ἀνάγνωσιν, γραφὴν, στοιχειώδη λογιστικὴν, ἀπομνημόνευσιν ποιημάτων, κιθάρισιν καὶ γυμναστικὴν) καὶ ἡξίου παρὰ τῶν νέων παιδικὴν εὐπιστίαν εἰς ἀναποδείκτους μυθικὰς κοσμογονίας, ὡς καὶ ὁ μονομερὴς περιορισμὸς τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν μελέτην καὶ γνῶσιν τῆς φύσεως, δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ἰκανοποιήσωσι τὰς ἀνάγκας τῶν νέων χρόνων.

Θεωρητικαὶ γνώσεις ἄνευ πρακτικοῦ σκοποῦ ἐκρίνοντο πλέον ἀνωφελεῖς. Ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι εἶχε μεγαλυνθῆ, οἱ δὲ Περσικοὶ πόλεμοι καὶ ἡ πολιτικὴ ἡγεμονία τῶν Ἀθηναίων εἶχον δημιουργήσει μεγάλα περίπλοκα μεταπολεμικὰ προβλήματα, εἰς τὸ ὕψος τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰναβιβασθῆ καὶ ἡ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ὑπερήφανος Ἀθηναῖος δὲν ἦτο δυνατόν πλέον νὰ ἀνέχεται τοὺς ὑπηκόους του νὰ εἶναι μᾶλλον μεμορφωμένοι ἕαυτοῦ. Τὰ ἄτομα, ὅπως εἶχον συμβάλει εἰς τὴν νίκην, οὕτως ἡξίου ἐν ταῖς δημοκρατίαις καὶ νὰ μετέχωσι τῶν καρπῶν αὐτῆς, ἀσκοῦντα σπουδαίαν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ κοινά. Ἐπίσης οἱ φιλόδοξοι νέοι οἱ ὄνειροπολοῦντες νάνέλθωσιν ἐπὶ τὰ ὕπατα τῶν ἀξιωματῶν καὶ νὰ γίνωσι δῆτορες καὶ δημαγωγοί, ἰθύνοντες τὸν κυρίαρχον δῆμον καὶ ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐδίψων μιᾶς ὑψηλοτέρας καὶ εὐρύτερας καὶ πολυμερεστερας προπαιδεύσεως, πολιτικῆς μορφώσεως, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ παρέχῃ ἡ καθ' ἡμέραν ἀναστροφὴ πρὸς ἐξέχοντας ἐν τῇ πολιτείᾳ ἄνδρας, ὅπως τότε ἐγίνετο· ὄφειλον νὰ ἀποκτήσωσιν ἐξαιρετικὴν πνευματικὴν εὐστροφίαν καὶ δύναμιν λόγου οὐχὶ συνήθη, ἵνα κερδαίνωσι τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἀστάτου ὄχλου. Τότε κατηνέχθη τὸ κείμενον κατὰ τῆς φιλοσοφικῆς κινήσεως πλῆγμα ὑπὸ τῶν σοφιστῶν, οἵτινες ἐμφανισθέντες ἐν τῇ Ἑλλάδι κατὰ τὴν 5. π. Χ. ἐκ. ἐπηγγέλλοντο ὅτι δύνανται νὰ πραγματώσωσι τὰ μεγάλα ταῦτα τῆς νεολαίας ὄνειρα.

Γ'. ΟΙ ΣΟΦΙΣΤΑΙ

Οὗτοι ἦσαν ἄνδρες εὐφυεῖς καὶ πολυμήχανοι, δεινοὶ χειρι-
 σταὶ τῆς ῥητορικῆς ξιφομαχίας, οἵτινες πρωτίστως ἔστρεψαν τὰ
 ὄπλα αὐτῶν κατὰ τῆς φιλοσοφικῆς κινήσεως, ἰσχυριζόμενοι ὅτι,
 ἂν ὑπῆρχεν ἀλήθεια, αὕτη περὶ παντὸς πράγματος ὄφειλε νὰ
 εἶναι μία, ἐν ᾧ οἱ φιλόσοφοι περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς τοῦ σύμ-
 παντος, περὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, κατέληξαν εἰς ἀντι-
 φατικώτατα συμπεράσματα. "Ὅθεν κατ' αὐτοὺς ἀλήθεια δὲν ὑπάρ-
 χει, ἀλλὰ μόνον δόξαί, ἀλήθειαι ὑποκειμενικαί, καὶ ἀντὶ νὰ με-
 ριμνήσωμεν περὶ ἡμῶν αὐτῶν, περὶ τῆς εὐδαιμονίας ἡμῶν, καί,
 ἀφ' οὗ μορφώσωμεν τὴν γνώμην ἡμῶν πῶς θὰ ἐπιτύχωμεν
 τοῦτο, νὰ γενικεύωμεν τὴν γνώμην ἡμῶν, πείθοντες καὶ τοὺς ἄλ-
 λους ὅτι ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς εἶναι ὅ,τι εἰς ἡμᾶς φαίνεται τοιοῦ-
 τον, καὶ χρησιμοποιοῦντες αὐτοὺς ὡς ὄργανα τῆς εὐδαιμονίας
 ἡμῶν.

Περιερχόμενοι τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ
 προτίμησιν τὰς μεγαλύτερας ἐνεφανίζοντο μὲ πολυτελῆ περιβο-
 λὴν καὶ ἐπηγγέλλοντο ἀντὶ ἀδροτάτων διδάκτρων διὰ πομπωδῶν
 φράσεων τὸν διδάσκαλον ὑψηλοτέρας ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώ-
 σεως καὶ δὴ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς, ἧς ἡ κτῆσις θὰ καθίστα τοὺς
 νέους δεινοὺς λέγειν καὶ πράττειν, ἀγαθοὺς οἰκονόμους τοῦ ἰδίου
 οἴκου καὶ ἀγαθοὺς κυβερνήτας τῆς πόλεως. Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν
 εἰς τὰς πόλεις ἐπανηγυρίζετο ὡς δημοτελής ἐορτή, ἐξενίζοντο ὑπὸ
 τῶν πλουσιωτάτων τῶν πολιτῶν, οἱ φιλόδοξοι νέοι συνέρρεον
 πανταχόθεν περὶ αὐτοὺς πρὸς μεγάλην λύπην τῶν συντηρητικῶν
 στοιχείων, ὅπου δὲ δημοσίᾳ διδασκαλίᾳ αὐτῶν, ἐκεῖ ἡ συρροὴ
 ἀφάνταστος. Οἱ κύκλοι τῶν ὑπ' αὐτῶν διδασκομένων μαθημά-
 των ἦσαν ποικιλώτατοι καὶ καθόλου ὁ ἀνθρώπινος πολιτισμὸς
 ἦτο τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς θεωρίας αὐτῶν. Ἐκαυ-
 χῶντο ὅτι ἐδίδασκον τοὺς νέους νὰ διανοοῦνται ὀρθῶς καὶ λογι-
 κῶς, ἀπηλλαγμένοι τοῦ τυραννικοῦ κλοιοῦ τῶν κοσμογονικῶν μύ-
 θων, τῶν πατρίων παραδόσεων καὶ ἐθίμων καὶ πάσης προλή-
 ψεως. Διὰ τοῦτο τὰ διδάγματα αὐτῶν ἦσαν πολλὰκις τολμηρό-
 τατα· ἐκήρυττον τὴν θρησκείαν ὡς ἀνθρωπίνην ἐπίνοιαν, τὸν ἄν-
 θρωπον οὐχὶ δημιουργημὰ τῶν θεῶν, ἀλλὰ δημιουργὸν αὐτῶν,
 τοὺς νόμους ὡς αὐθαίρετα κατασκευάσματα τῶν ἰσχυρῶν πρὸς

ἴδιον ὄφελος' ἐκαυχῶντο ὅτι ἠδύναντο νὰ ἐμφανίσωσι τὸ ἄδικον ὡς δίκαιον, τὸν ἤτιω λόγον κρείττω ποιεῖν, ἐδημιουργοῦν οὐτως ἀναρχίαν ἐν τῇ ἠθικῇ, καὶ καθόλου ἀρνούμενοι τὴν ὑπαρξίν ἀληθείας ἐνεφάνιζον ἀδύνατον καὶ τὴν ἐπιστήμην. Οὕτως οἱ σοφισταὶ διὰ τῶν καινοτόμων αὐτῶν διδαγμάτων ὑπέσκαπτον τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας, τῆς θρησκείας, τῆς οἰκογενείας, τῆς ἠθικῆς, τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐδυσφημήθη καὶ σοφισταὶ κατήντησαν νὰ καλοῦνται οἱ κάτοχοι ἀμφιβόλου σοφίας καὶ ταύτην ἀντὶ χρημάτων μεταδίδοντες εἰς ἄλλους ὡς ἐμπόρευμα δίκην καπήλων, ἐν ᾧ ἄλλοτε ἢ λ. ἐσήμαινε τὸν σοφόν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ δικαστικοὶ διωγμοὶ αὐτῶν ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις, μαθηταὶ δὲ αὐτῶν ἦσαν ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, οἱ ὀλετῆρες τῆς πολιτείας.

Μέθοδος τῆς διδασκαλίας αὐτῶν. Ἀφ' οὗ κατὰ τοὺς σοφιστὰς ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ μόνον δόξει, τὸ συμφέρον ἡμῶν ἀξιοῖ νὰ πείσωμεν καὶ τοὺς ἄλλους ὅτι ἀληθὲς εἶναι ὅ,τι ἡμεῖς νομίζομεν ὡς τοιοῦτον. Τοῦτο ἐπιτυγχάνομεν διὰ τῆς τέχνης τοῦ λόγου, α') τῆς *διαλεκτικῆς* καὶ β') τῆς *ῥητορικῆς*. Διὰ τοῦτο οἱ πλείστοι τῶν σοφιστῶν ἐνεφάνιζοντο ὡς διδάσκαλοι τῆς ῥητορικῆς, ἀλλ' ἀπέδιδον μεγαλυτέραν ἀξίαν εἰς τὴν μορφὴν τοῦ λόγου καὶ τὰ ψιμύθια ἢ εἰς τὴν λογικὴν καὶ εἰς τὴν πραγματικὴν ὀρθότητα τοῦ περιεχομένου. Οἱ ῥητορικοὶ λόγοι των, ἀποσκοποῦντες πάντοτε τὴν ἐπίδειξιν καὶ διὰ τοῦτο *ἐπίδειξις* καλούμενοι, διεκρίνοντο διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἐκλογὴν τοῦ θέματος καὶ ἐκοσμοῦντο διὰ τολμηρῶν μεταφορῶν καὶ εἰκόνων, ποικιλωτάτων σχημάτων καὶ πλουσίας, κομψῆς καὶ ἀνθηρᾶς γλώσσης, τὰ ὅποια ἐσαγῆνευον τὰ πλήθη. Ἡ δὲ διαλεκτικὴ αὐτῶν ἦτο μᾶλλον ἐριστικὴ, καλουμένη διὰ τοῦτο *ἀγῶν* ἢ *ἀμιλλα λόγων*, διότι ἐσκόπει νὰ πλήξῃ τὸν ἀντίπαλον διὰ σοφισμάτων καὶ ἐπιτηδεῶν ἐλιγμῶν καὶ νὰ περιπλέξῃ αὐτὸν εἰς τὰ σοφιστικὰ δίκτυα, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὴν ἀλήθειαν.

Μετέδιδον δὲ τὰς γνώσεις αὐτῶν διττῶς; α') διὰ πλήρους σειρᾶς μαθημάτων, διαρκούσης ἐπὶ μακρότερον χρόνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅπου κατέλουν, ἀντὶ ἀδρῶν διδάκτρων· καὶ β') δι' ἐπιδείξεων, αἵτινες ἄλλοτε ἐδίδοντο εἰς στενώτερον κύκλον φίλων ἐν ἰδιωτικαῖς οἰκίαις, ἄλλοτε ἐν δημοσίοις πολυσυχνάστοις τόποις, ὅτε εἰσεπραττέτο καὶ εἰσιτήριον $\frac{1}{2}$ —4 δραχμῶν.

Οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν σοφιστῶν ὑπῆρξαν Πρωταγόρας ὁ

Ἄβδηροίτης, ὁ πρεσβύτερος πάντων, Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος, Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος.

Τὴν ἀποκάθαρσιν καὶ ἐξυγίανσιν τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῆς νόσου τῶν σοφιστῶν καὶ τὴν θεραπείαν τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἀνέλαβεν ὁ Σωκράτης.

Δ'. ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Γένησις. Ὁ Σωκράτης ἐγενήθη 470-69 π. Χ. ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ δήμῳ τῆς Ἄλωπεκῆς, υἱὸς τοῦ λιθοξόου Σωφρονίσκου καὶ τῆς μαίας Φαιναρέτης.

Παιδευσις. Ὡς παῖς θὰ ἔλαβε τὴν μόρφωσιν τὴν ὀρισμένην διὰ τοὺς υἱοὺς πάντων τοῦ πολιτῶν, ἥτοι θὰ ἐδιδάχθη μουσικὴν (ἀνάγνωσιν, γραφὴν, λογιστικὴν, ἀπομνημόνευσιν ποιημάτων καὶ μουσικὴν) καὶ γυμναστικὴν.

Ἐπάγγελμα. Λέγεται ὅτι τὸ πρῶτον ἤσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς (ἀλλὰ τοῦτο σήμερον ἀπορρίπτεται, εἰ καὶ ὁ ἀνὴρ δεικνύει πάντοτε προτίμησιν νὰ ἀφορμᾶται ἐν ταῖς φιλοσοφικαῖς αὐτοῦ ἐρεῦναις ἀπὸ παραδειγμάτων πρακτικῶν τῆς χειροτεχνίας, χαλκείας...), ἀλλ' ἐνωρὶς ἀποχωρήσας τούτου ἐτράπη ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν, ὁ πρῶτος Ἀθηναῖος ὁ ἀσκήσας αὐτὴν ὡς ἐπάγγελμα τοῦ βίου. Καὶ τότε, χωρὶς νὰ ἔχη οὐδένα διδάσκαλον τῆς φιλοσοφίας, φαίνεται ὅτι ἐμελέτησε τὰ συγγράμματα τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων, τῶν φυσικῶν, καὶ μάλιστα τὰ τοῦ Ἡρακλείτου, ὅστις ἐδίδασκεν ὅτι **τὰ πάντα ῥεῖ** καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἔχη ἀσφαλεῖς παραστάσεις τῶν πραγμάτων, καὶ τὰ τοῦ Ἀναξαγόρου, καὶ παρηκολούθει τὰς διδασκαλίας τῶν σοφιστῶν καὶ τὴν ὅλην σοφιστικὴν κίνησιν, συχνὰ ἀναστρεφόμενος μετ' αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Ὅμηρον ἦτο οἰκείος καὶ πρὸς τοὺς τραγικοὺς καὶ πρὸς τὴν ὅλην πνευματικὴν κίνησιν τῶν χρόνων του. Αἱ Ἀθηναῖαι τοῦ Περικλέους ἦσαν παμμέγιστον σχολεῖον καὶ εἰς πάντα φιλομαθῆ παρείχετο ἄφθονον ὑλικὸν πρὸς μόρφωσιν. Ἡ πόλις εἶλκεν ὡς ἀκαταμάχητος μαγνήτης πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος πάντα σοφὸν καὶ πάντα καλλιτέχνην, διότι πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα σοφία ἐκεῖ εὔρισκε καὶ ἀγορὰν καὶ νέαν πατριδα. Οὐδέποτε ἄλλοτε εἶδεν ὁ κόσμος πόλιν συγκεντροῦσαν ἐν ἐνὶ χρόνῳ τόσας μεγαλοφυΐας. Τὰ ὑψίστα πολιτικά, κοινωνικά, ἠθικά προβλήματα παρήλαυον διὰ τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, διὰ τῆς ἀγορᾶς, διὰ τῶν στοῶν, διὰ τοῦ θεάτρου, διὰ

τοῦ παλαιστρῶν καὶ γυμνασίων, ὅπου οἱ πάντες ἐφιλοσόφουν. Ἐκεῖ λοιπὸν ὁ Σωκράτης ἐμορφοῦτο καὶ ἔδρα, οὐδέποτε ἀποδημήσας τῆς πόλεως πλὴν ἀπαξ εἰς Ἴσθμὸν καὶ ὅπου ὡς στρατιώτην ἐκάλει αὐτὸν ἡ πατρίς, λέγων ὅτι μόνον ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀνθρώπων εἶχε νὰ ὠφεληθῆ, οὐδὲν δὲ ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ τῆς ἔξω φύσεως.

Στίβος τῆς δράσεως αὐτοῦ ἦσαν ἡ ἀγορὰ τῆς πόλεως, αἱ παλαῖστραι, τὰ γυμνάσια καὶ καθόλου πᾶς δημόσιος χώρος, ὄργανον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἦτο ἡ *διαλεκτική*, οὐχὶ ἡ συνεχὴς διδασκαλία, καὶ ὑποκείμενον τῆς ἐρεῦνης αὐτοῦ ὁ ψυχικὸς βίος ἀνδρῶν καὶ μάλιστα νέων, ἀποτελούντων περὶ αὐτὸν κύκλον φίλων καὶ θαυμασῶν, οὓς συνέδεεν ἡ πρὸς τὸν Σ. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη καὶ εἶλε καὶ ἠχμαλώτιζεν ἡ γοητεύουσα ἀναστροφή τοῦ διδασκάλου, διδάσκοντος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς σοφιστὰς ἄνευ διδάκτρων. Ἀλλὰ λεπτομερείας τοῦ Σ. ὡς πολίτου καὶ ὡς φιλοσόφου, περὶ τῆς διδασκαλίας, τῆς μεθόδου καὶ τῶν μαθητῶν του, ὡς καὶ τὰς βαρείας συνεπειὰς τῆς φιλοσοφικῆς αὐτοῦ δράσεως θὰ μάθωμεν καὶ ἐκ τοῦ *Κρίτωνος* καὶ ἔξ ἄλλων διαλόγων καὶ δὴ ἐκ τῆς *Ἀπολογίας*, ἣτις εἶναι τρόπον τινὰ καὶ αὐτοβιογραφία τοῦ φιλοσόφου. Ἐναυθῖα συμπληροῦμεν μόνον ὅτι τῷ 423 π. Χ., ὅτε ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης διεκωμώδησεν αὐτὸν ἐν ταῖς *Νεφέλαις*, ὁ Σ. ἦτο πασίγνωστος φιλοσοφικῆ προσωπικότης.

Ὁ ἀνὴρ ἔκοσμεῖτο διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀρετῶν. Ἦτο ἐσκληραγωγημένος, λιτὸς καὶ αὐτάρκης ἐν τῷ βίῳ, περιφερόμενος ἀνυπόδητος, περιβαλλόμενος τὰ αὐτὰ ἐνδύματα καὶ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα καὶ μάλιστα τὸν πολυθρύλητον πενιχρὸν τρίβωνα καὶ ὅμως ἦτο εὐρώστος καὶ πάντοτε ὑγιής. Ἦτο ἀγνὸς τὰ ἦθη, δίκαιος καὶ εὐσεβής, εὐπροσήγορος, ἀναστρεφόμενος πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις καὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα, γαλήνιος καὶ ἰαρός, προκαλῶν διὰ τῆς ἡρεμίας τῆς διαθέσεως τὸν γενικὸν θαυμασμὸν καὶ σεβασμὸν· οἱ θαυμασταὶ αὐτοῦ ἦσαν πολλοὶ καὶ σπουδαῖοι, Ἀθηναῖοι καὶ ξένοι. Ἄλλ' ἡ σωματικὴ αὐτοῦ κατασκευὴ ἦτο πολὺν ἰδιόρρυθμος· ἦτο ἀνὴρ δύσμορφος καὶ Σίληνόμορφος· εἶχε ἔτινα σιμὴν, ὀφθαλμοὺς στρογγύλους προεξέχοντας (ἔξ ὀφθαλμοῦ), μέγα στόμα, παχέα χεῖλη, ἦτο φαλακρὸς καὶ βραχυτράχηλος, Πίν. Α'. Ἐνυμφεύθη ἐν προβεβηκίᾳ ἡλικίᾳ τὴν Ξανθίππην, δύστροπον καὶ φίλεριν, ὡς ὑπερβάλλοντες παρέστησαν αὐ-

τὴν οἱ Κυνικοί, ἦν ὅμως στωικώτατα ἠνείχeto ὁ φιλόσοφος· ἐκ ταύτης ἀπέκτησε τρεῖς υἱούς.

Πηγαὶ τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους. Ὁ Σ. οὐδὲν αὐτὸς ἔγραψεν, ἀλλ' ἐκ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ προέκυψε γραμματεία ὀλόκληρος, ἡ **Σωκρατικὴ γραμματεία** κληθεῖσα, ἣτις ἀποτελούμενη ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν μαθητῶν του ἔχει ὡς κέντρον τὸν ἥρωα καὶ μάρτυρα τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ τὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ γινώσκουμεν σήμερον ἐκ δύο μόνον μαθητῶν, τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Πλάτωνος, ὧν τὰ συγγράμματα διεσώθησαν εἰς ἡμᾶς, καὶ ἐν μέρει ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους, μαθητοῦ τοῦ Πλάτωνος. Πάντων τῶν λοιπῶν τὰ ἔργα ἀπωλέσθησαν. Καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν, ἀνὴρ ὄλως ἀφιλόσοφος, ὅστις ἄλλως βραχὺν χρόνον ἀνεστράφη τὸν Σ., κατὰ δὲ τὴν δίκην καὶ τὸν θάνατον ἀπουσίαζεν ἐξ Ἀθηνῶν, δὲν ἠδυνήθη νὰ κατανοήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν φύσιν τοῦ φιλοσόφου καὶ τὴν ἀληθῆ σημασίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ παριστᾷ αὐτὸν ἀπλῶς ὡς ἀγοραῖον κοινὸν ἠθικολόγον καὶ θεολόγον, τὰ δὲ **Ἀπομνημονεύματα** αὐτοῦ ἔγγραψε (πλὴν τῶν δύο πρώτων κεφαλαίων) τριάκοντα ἢ καὶ πλείονα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου, ὁ δὲ Πλάτων, εἰ καὶ λαμπρύνει καλλιτεχνικῶς τὸν διδάσκαλον καὶ ἀποδίδει εἰς αὐτὸν καὶ ἰδίας θεωρίας, εἶναι ὅμως ἡ σπουδαιοτάτη πηγὴ πρὸς μελέτην καὶ κατανόησιν τοῦ Σωκράτους.

Καὶ ἤδη ἃς γνωρίσωμεν τὸν συγγραφέα τῆς Ἀπολογίας, ἦν θὰ ἐρμηνεύσωμεν ἐφέτος.

Ε΄. ΠΛΑΤΩΝ.

Γέννησις. Ὁ Πλάτων ἦτο Ἀθηναῖος γεννηθεὶς τῷ 427 π. Χ., υἱὸς τοῦ Ἀρίστωνος καὶ τῆς Περικτιόνης. Οἱ γονεῖς ἀνήκον εἰς ἐπιφανεστάτους οἴκους τῆς πόλεως καὶ ὁ μὲν Ἀρίστων ἔσεμνύετο ὡς Κοδρίδης, ἡ δὲ Περικτιόνη ἀνήκεν εἰς οἶκον συγγενεύοντα πρὸς τὸν Σόλωνα· ὁ πολυμαθέστατος Κριτίας ἦτο ἐξ ἀδελφῶς τῆς καὶ ὁ Χαρμίδης, ἐπιφανὴς ὀλιγαρχικός, ἀδελφὸς αὐτῆς, ἀμφότεροι δὲ οἰκειότατοι τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ ἠγέται τῆς ὀλιγαρχίας τῶν τριάκοντα. Ὁ Πλάτων εἶχε δύο ἀνταδελφούς, τὸν Ἀδείμαντον καὶ τὸν Γλαύκωνα, καὶ ἀδελφὴν τὴν Ποτώνην. Οὐδεὶς φιλόσοφος ἔσχε τόσον εὐγενῆ τὴν καταγωγὴν πλὴν τοῦ Μ. Ἀθηλείου καὶ τοῦ Ἰουλιανοῦ.

Παίδευσις. Ἡ φύσις εἶχε προικίσει τὸν Πλάτωνα μὲ ἔξαιρετικά πνευματικά χαρίσματα καὶ δὴ μὲ δίψαν μαθήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκογενειακὴ ἀγωγή ὑπῆρξεν αὐστηρὰ καὶ ἐπιμελημένη. Ὡς υἱὸς ἐπιφανεστάτου οἴκου καὶ ὡς συγγενὴς ἀνδρῶν ὑψηλῆς μορφώσεως ἐδιδάχθη ἐπιμελῶς πᾶν, ὅτι ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς κοινωνικῆς του τάξεως, καὶ ἐνωρὶς διεκρίθη εἰς τὴν ποίησιν, ποιῶν ἐπιγράμματα, ὧν πολλὰ ἐσώθησαν εἰς ἡμᾶς, καὶ τραγωδίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γυμναστικὴν, νικήσας πάλην εἰς τὰ Ἴσθμια. Ἀλλὰ σφοδρὰν κλίσιν ἠσθάνετο καὶ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν, ἣν καὶ ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ φιλοσόφου Κρατύλου, μαθητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου, ὅστις ἐδέχετο τὴν διαρκῆ τῶν φαινομένων μεταβολὴν (τὰ πάντα δεῖ) καὶ ἄλλων ὅμως φιλοσόφων τὰ ἔργα, γνωστὰ τότε ἐν Ἀθήναις εἰς τοὺς κύκλους τῶν λογίων, φαίνεται ὅτι εἶχε μελετήσει ὁ Πλάτων.

Ἐπάγγελμα. Ὁ Πλάτων ὡς ἐκ τοῦ ἐξαιρέτου ποιητικοῦ ταλάντου του ἐφαίνετο προωρισμένος διὰ τὸν Ὀλυμπον τῆς ποιήσεως. Καὶ ὅμως, ὅπως αὐτὸς ἱστορεῖ, τὰ νεανικά του ὄνειρα ἐπλέκοντο περὶ τὴν πολιτικὴν, ἕως εἰκοσαέτης ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ Σωκράτους, μεθ' οὗ συνεδέθη ἀρρήκτως, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ ὅλα ἔτη μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ φιλοσόφου διετέλεσε μετὰ βαθυτάτης εὐσεβείας προσκεκολλημένος εἰς αὐτόν. Ὁ γέρον φιλόσοφος διήνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νεαροῦ μαθητοῦ καὶ ὁ Πλάτων ἠδύνατο πλέον νὰ βλέπῃ ἀκάλυπτον τὸν ὅλον μηχανισμόν τῆς πολιτικῆς. Εἶχε γεννηθῆ ἐν μέσῳ τῆς ἀκμῆς τῶν Περικλείων Ἀθηνῶν καὶ ὅμως εἶδε τὴν παράφρονα μέθην τῆς ἐπὶ τὴν Σικελίαν στρατείας καὶ τὴν πανωλεθρίαν τῶν κρατίστων δυνάμεων τῆς πόλεως, εἶδεν ἰσχυροτάτους πολιτικοὺς βαρυνθέντας εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν πολιτικῶν παθῶν καὶ διὰ τὴν φαυλότητα τῶν δημαγωγῶν αἰχμαλωτιζόμενον ὅλον τὸν τελευταῖον στόλον τῆς πατρίδος, εἶδε τὴν πτώσιν τῆς ὑπερηφάνου πόλεως, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν, τὸν Λύσανδρον στεφανούμενον ὡς ἐλευθερωτὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν διοίκησιν παραδιδομένην εἰς τριάκοντα ἀνδρας αὐτοκράτορας. Ἐν μόνον λευκὸν σημεῖον κατὰ τὴν θλιβερὰν ταύτην περίοδον εἶδε, τὸν Σωκράτην ἐπὶ κινδύνῳ τῆς ζωῆς του προμαχοῦντα τοῦ δικαίου ἄκαμπτον ἐν τῇ δίκῃ τῶν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχησάντων στρατηγῶν καὶ ἡ νεανικὴ του ψυχὴ εἶχε συγκινηθῆ βαθύτατα ἐπὶ τούτῳ.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ἀνέμενε παρὰ τῶν τριάκοντα, ὧν τινες ἦσαν συγ-

γενεῖς καὶ φίλοι αὐτοῦ, τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, τοῦναντίον αἰ πολυειδεῖς ἀδικίαι καὶ παρανομίαι αὐτῶν κατώρθωσαν νὰ παρουσιάσῃσι χρυσὴν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κοινοῦ τὴν καταλυθεῖσαν ἀμαρτωλὴν δημοκρατίαν καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀνέβρασεν ἐξ ἀγανακτήσεως, ὅτε εἶδε τὸν Σωκράτην κινδυνεύοντα τὸν ἔσχατον κίνδυνον, διότι ἀπειθῶν εἰς ἀδικον πρόσταγμα τῶν τριάκοντα ἠρηθήθη νὰ μεταβῆ εἰς Σαλαμίνα, ἵνα συλλάβῃ Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας βλέπει αἴφνης ἰσχυροὺς πολιτικοὺς εἰσάγοντας εἰς δίκην τὸν Σωκράτην ὡς ἀσεβῆ καὶ πρὸ τοῦ κυκεῶνος ἐκείνου τῆς πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως εἰλιγγιᾶ. Βλέπει ὅτι αἱ ἀδικίαι καὶ αἱ κακίαι τῶν πολιτικῶν ἐσάρωνον δημοκρατίας καὶ ὀλιγαρχίας καὶ τότε πλέον θάπτων τὰ πολιτικά του ὄνειρα, ὅπως προηγουμένως κατὰ τὴν μετὰ τοῦ Σωκράτους γνωριμίαν εἶχεν ἀποχαιρετήσει τὴν ποίησιν καίων τὰ ποιητικά αὐτοῦ δοκίμια, ἀποφασιστικῶς ῥίπτεται εἰς τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποδείξει εἰς αὐτὸν ὁ Σωκράτης, εἰς τοὺς κόλπους τῆς θείας φιλοσοφίας, προβάλλων ἐν μέσῳ τοῦ στροβίλου τῆς φαιλότητος τὴν αἰγλήσσαν μορφήν τοῦ Σωκράτους ὡς μεγάλου παιδαγωγοῦ τῆς ἀνθρωπότητος. »Τὸ ἀνθρώπινον γένος, γράφει, δὲν θὰ ἀπαλλαγῇ τῶν κακῶν, ἐὰν μὴ ἡ οἱ ἀληθεῖς φιλόσοφοι ἄρξωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ οἱ ἄρχοντες ἐκ θείας προνοίας φιλοσοφήσωσιν. Ἡ φιλοσοφία θὰ δώσῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ εἰς τὰς πολιτείας καὶ εἰς τοὺς ἰδιώτας.«

Ἀποδημίαι. Ὁ Πλάτων εὐθύς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους, συντετριμμένος καὶ ἀγανακτῶν διὰ τοῦτο, κατέφυγεν ἐκ φόβου μετ' ἄλλων μαθητῶν πρὸς τὸν Σωκρατικὸν Εὐκλείδην εἰς Μέγαρα. Ἄλλ' ἢ ἐν Μεγάροις ἀποδημία τοῦ Πλάτωνος δὲν φαίνεται νὰ ὑπῆρξε μακρά, διότι ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας ἐστρατεύθη κατὰ τὸν Βοιωτικὸν ἢ Κορινθιακὸν πόλεμον κατὰ τῶν πολεμίων τῆς πατρίδος. Ἐπειτα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅστις οὐδέποτε κατέλιπε τὰς Ἀθήνας, ἐπεχείρησεν ὡς εὐπορος καὶ ἀπηλλαγμένος οἰκογενειακῶν βαρῶν μακρὰν ἀποδημίαν, ὅπως πρὸ αὐτοῦ ὁ Σόλων καὶ ὁ Ἡρόδοτος, πρὸς διεύρυσιν τοῦ ὀριζήσαντος τῶν γνώσεών του. Καὶ πρῶτον, ὡς λέγεται, χωρὶς νὰ εἶναι βέβαιον, ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγυπτον, ἧς ὁ ἰδιόρρυθμος πολιτισμὸς ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν διὰ τὸ σεβάσμιον γῆρας του καὶ διὰ τὸ ἀναλλοίωτον. Ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς Κυρήνην πρὸς

τὸν διάσημον μαθηματικὸν Θεόδωρον, ὅπως πλουτίσῃ τὰς γεωμετρικὰς του γνώσεις, καὶ ἔπειτα εἰς Μεγάλην Ἑλλάδα, ὅπου ἐγνώρισε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Πυθαγορείων, τὰ δόγματα αὐτῶν, τὸν μηχανισμόν τῆς σχολῆς των, λειτουργούσης ὑπὸ μορφήν θρησκευτικῆς κοινότητος, καὶ ἐπλούτισε τὰς ἐν τῇ ἀριθμητικῇ γνώσεις του. Ἐντεῦθεν ἔρχεται καὶ εἰς τὴν Σικελίαν, μετακληθεὶς ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ ἔχοντος φιλοσοφικὴν μόρφωσιν γυναικαδέλφου ἐκείνου Δίωνος, ὅπως καὶ ἄλλοι φιλόσοφοι καὶ ποιηταὶ μετακαλοῦντο ὑπὸ τῶν τυράννων τῶν Συρακουσῶν. Ἀλλὰ παρὰ τὴν πρώτην φιλόφρονα δεξίωσιν ἡ ῥῆξις πρὸς τὸν Διονύσιον ἐπῆλθε τελεία, διότι ἡ παρησία τοῦ ἰδεολόγου φιλοσόφου δὲν συνεβίβαστο πρὸς τὰ πολιτικὰ συμφέροντα τοῦ πρακτικοῦ τυράννου, καὶ ὁ Πλάτων παραδοθεὶς πρὸς τὸν Σπαρτιάτην πρεσβευτὴν Πόλλιν ἀποβιβάζεται ὑπ' αὐτοῦ εἰς Αἴγιναν, ἣτις ἦτο ἐμπορικὴ ἀγορὰ δούλων καὶ ἐμπόλεμος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐκεῖ συλληφθεὶς ὡς αἰχμάλωτος πολέμου σύρεται εἰς τὴν ἀγορὰν ἀναμένων ἀγοραστὴν καὶ κύριον ! Οὕτως ἀπὸ τῆς ἡγεμονικῆς αὐτῆς τῶν Συρακουσῶν χθὲς κρημνίζεται σήμερον εἰς τὸν βαρύντατον διὰ τὸν Ἕλληνα κληρὸν τῆς δουλείας. Εὐτυχῶς παρατυχὼν ἐκεῖ ὁ Κυρηνάιος Ἀννίκερις, ὅστις εἶχε γνωρίσει τὸν Πλάτωνα ἐν Κυρήνῃ, ἐξηγόρασε καὶ ἀπλευθέρωσε τὸν φιλόσοφον, ὅστις μετὰ μακρὰν ἀποδημίαν ἐπιστρέφει οἴκαδε τῷ 388. π. Χ.

Ἀλλὰ καὶ δευτέραν εἰς Συρακούσας ἀποδημίαν ἐπεχείρησε τῷ 367. π. Χ., μετακληθεὶς ὑπὸ τοῦ Δίωνος μετὰ τὸν θάνατον Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου, ἐλπίζων νὰ κερδίσῃ τὸν νεαρὸν τυράννον Διονύσιον τὸν νεώτερον εἰς τὰ φιλοσοφικὰ ἰδεώδη του, νὰ ὀργανώσῃ δηλ. πολιτείαν ὑπὸ φιλοσοφικὴν κυβέρνησιν. Τῷ 361. π. Χ. ἐπεχείρησε καὶ τρίτην ἀποδημίαν εἰς τὸν πορθμὸν τὸν περὶ τὴν Σκύλλαν, ὡς ἔλεγεν, ἵνα ἀναμετρήσῃ τὴν ὅλην Χάρυβδι· ἀλλ' ἀμφοτέρων οἱ σκοποὶ ἐναυάγησαν καὶ τὸ μόνον ἐξ αὐτῶν θετικὸν κέρδος τοῦ Πλάτωνος ὑπῆρξεν ὅτι ἐσπούδασεν ἐν Σικελίᾳ τὴν ἰατρικὴν καὶ ἐγνώρισε τὰς φιλοσοφικὰς κωμωδίας τοῦ Ἐπιχάρμου καὶ τοὺς μίμους (περὶ δρᾶματα) τοῦ Σώφρονος.

Ἰδρῶσις τῆς σχολῆς. Βλ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἐκεῖτο ἢ Ἀκαδήμεια, γῶρος κατάφυτος καὶ κατάρρυτος, ἔχων πολυα-

ρίθιμους λειμώνας, εὐρείας ἐπιμελῶς περιποιημένας ὁδοὺς ὑπὸ τὰς σκιερὰς φυλλάδας ὑψικώμων δένδρων καὶ θέσεις ὑπὸ τὰ τεράστια δένδρα καταλλήλους πρὸς συζητήσεις. Ἐντὸς αὐτῆς ὑπῆρχε καὶ γυμνάσιον (γυμναστήριον), Ἀκαδήμεια καὶ αὐτὸ καλούμενον. Παρὰ τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἄλλοι οἱ φίλοι τοῦ Πλάτωνος διὰ τῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα εἶχον συλλέξει πρὸς ἔξαγορὰν τοῦ φιλοσόφου, δουλωθέντος ἐν Αἰγίῃ κατὰ τὴν πρώτην ἀποδημίαν, τὰ ὁποῖα ὁ Ἀννίκερις δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῆ, ἠγόρασαν ὠραῖον σύμμετρον κτήμα καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὁ Πλάτων ἤγειρεν οἰκὸδόμεμα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔδρυσε τῷ 387. π. Χ. τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ σχολήν, περιλαμβάνουσαν πιθανῶς σχολικὴν αἴθουσαν, κατοικίαν τοῦ Πλάτωνος καὶ κήπον, Ἀκαδήμειαν (*) καὶ αὐτὴν κληθεῖσαν, ἐν ᾧ πρὸ αὐτοῦ ὁ κυνικὸς Ἀντισθένης εἶχεν ἰδρύσει ἰδίαν φιλοσοφικὴν σχολήν, τὴν Κυνικὴν, ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῦ Κυνοσάργου, καὶ ὕστερον ὁ μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος Ἀριστοτέλης τὴν Περιπατητικὴν σχολήν ἐν τῷ γυμνασίῳ Λυκείῳ, καὶ οὕτως ἡ φιλοσοφία συνεδέθη πρὸς τὰ τρία γυμνάσια τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐγκατεστάθη μονίμως ἐν αὐτοῖς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅστις ἐφιλοσόφει πανταχοῦ, ὅπου ἡ συγκυρία παρεῖχεν εἰς αὐτὸν εὐκαιρίαν. Ἡ σχολή, ἣν διηύθυνε διὰ βίου ὁ Πλάτων, ἔφερεν ἔξωτερικῶς τὸν τύπον θρησκευτικοῦ συλλόγου τιμῶντος τὰς Μούσας, ὧν οἱ βωμοὶ ὡς καὶ ὁ τοῦ Μουσαγέτου Ἀπόλλωνος εἶχον ἰδρυθῆ ἔντὸς τοῦ κτήματος. Ἐξῆσε δὲ ἡ σχολὴ αὕτη ἐπὶ μακρότατον μέχρι τοῦ 529 μ. Χ., ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς κατέστρεψεν αὐτήν.

Μαθηταί. Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦσαν νέοι ἄνδρες, ἀνήκοντες κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν καὶ εὐπόρων, οἵτινες συρρέοντες πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν ἐπεδίωκον τὴν φιλοσοφικὴν μόρφωσιν οὐχὶ ὡς βιοτικὸν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς γενικὴν μόρφωσιν, ὡς προπαρασκευὴν διὰ τὸν πολιτικὸν βίον. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν ἀναφέρονται καὶ δύο φιλομαθεῖς γυναῖκες, Λασθένεια ἢ Μαντινεικὴ καὶ Ἀξιόθεα ἢ Φλειασία, αὕτη κατὰ τὰ λεγόμενα ἐν ἀνδρικῇ περιβολῇ. Οἱ μαθηταὶ δὲν ἐπλήρωνον δίδακτρα, ἀλλ' ἡ σχολὴ συνετηρεῖτο δι' ἔκουσίῳν εἰσφορῶν τῶν μαθητῶν, οἵτινες καὶ ἐδεδίπνου ἐκεῖ ἐν συσσιτίῳ.

(*) Ἡδη ὁ Ἕλλην Ἀριστόφρων διεξάγει ἀνασκαφὰς πρὸς ἀποκάλυψιν τῆς Πλατων. Ἀκαδημείας.

Μέθοδος διδασκαλίας. Ὁ Πλάτων ἀποχωρήσας ἐκεῖ εἰς τὴν ἡρεμίαν τοῦ περιβάλλοντος ἀφωσιώθη εἰς ἡσυχιώτερως σπουδὰς καὶ οἰκειοτέραν ἀναστροφὴν μετὰ τοῦ κύκλου τῶν μαθητῶν. Τούτους ἐδίδασκε διαλεγόμενος μετ' αὐτῶν καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐρευνητῶν κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Σωκράτους, ὕστερον δὲ καὶ διὰ συνεχῶν ὁμιλιῶν, ἐκδίδων δὲ τὰς διδασκαλίας ταύτας, αἵτινες ἐκλήθησαν **Διάλογοι**, ἐπέδρα δι' αὐτῶν καὶ πέραν τοῦ κύκλου τῶν μαθητῶν, καθιστῶν διὰ τῆς γραφῆς τὰς διδασκαλίας του αἰδίου κτῆμα τοῦ ὅλου ἀνθρωπίνου γένους. Ἐν τοῖς διαλόγοις ὁ Σωκράτης εἶναι ἐν τῶν διαλεγόμενων προσώπων πλὴν τῶν Νόμων, καὶ δὴ ὁ ἰθύνην τοῦ διαλόγου πλὴν ὀλίγων διαλόγων, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐρευνῶνται τὰ σοβαρὰ προβλήματα τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ μορφή τοῦ Σωκράτους ὀρθοῦται μεγαλειώδης, ὅπως ὁ Πλάτων ἀντελήφθη καὶ ἐνόησεν αὐτόν, καὶ ἐλέγχονται οὕτως οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἀσύγγνωστον ἐπιπολαιότητα, μεθ' ἧς ἐθανάτωσαν τὸν φρονιμώτατον καὶ δικαιοτάτον τῶν ἀνθρώπων. Οὕτω δὲ ὁ εὐγνώμων μαθητὴς διὰ τοῦ πρωταγωνιστοῦντος ἥρωος ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὴν ἰδίαν φιλοσοφίαν ὡς ἀπόρροίαν τῆς σοφίας τοῦ μεγάλου διδασκάλου.

Ἄλλὰ καὶ τὰς λιτὰς τραπέζας τοῦ συσσιτίου ἐπηκολούθουν ὡς πνευματικὰ ἀρτύματα φιλοσοφικαὶ συζητήσεις καὶ ἀνακοινώσεις ἐρευνητῶν καὶ μάλιστα κατὰ τὴν μηνιαίαν σχολικὴν ἑορτὴν τῶν Μουσῶν καὶ κατὰ τὴν ἐτησίαν σχολικὴν ἑορτὴν τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὰς τραπέζας ταύτας, τὰς ὁποίας ἐμιμήθησαν κατόπιν πᾶσαι αἱ ἄλλαι φιλοσοφικαὶ σχολαί, ἐτίμων καὶ ἄλλοι ἔξωθεν ἐπιφανεῖς ἄνδρες, ὡς οἱ στρατηγοὶ Τιμόθεος, Χαβρίας, Φωκίων καὶ οἱ ῥήτορες Λυκοῦργος, Ὑπερείδης, Δημοσθένης. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Πλάτων γέρον ἐδίδασκεν εἰς εὐρὴν κύκλον ἀκροατῶν, πάντοτε ἀπολαύων τοῦ σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ τῶν μαθητῶν.

Θάνατος τοῦ Πλάτωνος. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐν τῇ ἡρεμίᾳ τοῦ σχολικοῦ κήπου, ἐν τῇ χαρμονῇ τοῦ θαλαροῦ περιβάλλοντος, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ φύσις δαψιλῶς ἐχάρισε τὰ θέληγτρόα της, ὁ Πλάτων διήρχετο διδάσκων, καὶ τὰς νύκτας ἐν τῇ πλήρει κατανύξεως ἐρημίᾳ ἀνάπτων τὴν λυχνίαν του θὰ συνέγραφε τοὺς διαλόγους του ἢ μετὰ τῶν μαθητῶν του ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἐθαύμαζε τὴν ἁρμονίαν τῶν στροβιλιζομένων σφαιρῶν, παραδεδομένος εἰς ἀφώνους συλλογισμούς, καὶ τὰς πτήσεις τῆς μεγάλης αὐ-

τοῦ διανοίας καὶ τῆς καρδίας τοὺς εὐγενεῖς παλμοὺς θὰ ἐχάραι-
 τεν ἐπὶ τὰς δέλτους τῆς φιλοσοφίας. Μετὰ μακρὰν γονιμωτάτην
 ἐργασίαν, ἣν διέκοιψαν μόνον αἱ δύο τελευταῖαι ἀποδημίαι,
 ἔκλεισεν ἡρέμα τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ 347-6. π Χ., ἄγων τὸ 81ον
 ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν,
 ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἐπιθανατίου κλίνης ἐμακάρισεν ἑαυτόν,
 διότι ἐγεννήθη α') ἄνθρωπος, β') Ἕλλην καὶ γ') κατὰ τοὺς χρό-
 νους τοῦ Σωκράτους. Ἐτάφη παρὰ τὴν Ἀκαδημίαν. Τοῦτον
 διεδέχθη ἐν τῇ διευθύνσει τῆς σχολῆς ὁ τῆς ἀδελφῆς Ποτώνης
 υἱὸς Σπεύσιππος. Πίν. Β'.

Συγγράμματα. Χάρις εἰς τὴν εὐλαβῆ μέρειναν τῆς Ἀκα-
 δημείας διεσώθησαν εἰς ἡμᾶς πάντα τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος, ἧτοι
 42 διάλογοι, 13 ἐπιστολαὶ καὶ ἀριθμὸς τις ὄρων (ὀρισμῶν), κα-
 ταπληκτικοὶ θησαυροὶ φιλοσοφικῆς διανοήσεως, ἀσχοῦντες καὶ
 μέχρι σήμερον ἔντονον τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν. Ἀλλ' ἐκ τούτων
 τινὰ χαρακτηρίζονται ὡς νόθα. Ὡς πρὸς δὲ τὴν διαίρεσιν τῶν
 διαλόγων οὗτοι σήμερον κατατάσσονται εἰς τέσσαρας ομάδας
 συμφώνως πρὸς τέσσαρα κρίσιμα σημεῖα, πρὸς τὸν θάνατον
 τοῦ Σωκράτους καὶ τὰς τρεῖς ἀποδημίας τοῦ Πλάτωνος. Εἰς τὴν
 Α' ομάδα, ἧς τὰ ἔργα ἐγράφησαν βραχὺ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ
 Σωκράτους, ἀνήκουσι καὶ ἡ Ἀπολογία, ὁ Κρίτων, ὁ Πρωταγό-
 ρας καὶ ὁ Γοργίας. Ζῶντος τοῦ Σωκράτους φαίνεται ὅτι οὐδὲν
 εἶχε γράψει ὁ Πλάτων. Ἐκ τούτων θὰ ἀπασχολήσῃ ἡμᾶς ἡδη ἡ
 Ἀπολογία.

ΣΤ'. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Ὁ Σωκράτης παρὰ τὸν μέγαν ἀριθμὸν φίλων καὶ θιναμα-
 στῶν ἔσχε καὶ πολυαριθμοὺς ἐχθροὺς, οἵτινες τέλος ὤρθωσαν
 κατ' αὐτοῦ τὰ ὄπλα τοῦ μίσους καὶ τῆς διαβολῆς, κατηγορήσαν-
 τες αὐτὸν δι' ἐγκλήματα θανάτου. Τὰς λεπτομερείας τῆς κατηγο-
 ρίας καὶ τῆς δίκης θὰ μάθωμεν ἐκ τῆς Ἀπολογίας.

Ἀλλὰ πρὸς πλήρη κατανόησιν τῆς Ἀπολογίας ἀνάγκη νὰ
 γνωρίσωμεν τὸν μηχανισμόν τῆς διαδικασίας ἐν Ἀθήναις.

Εἶδη δικῶν. Αἱ δίκαι ἐν Ἀθήναις ἦσαν διτταί, α') αἱ κυ-
 ρίως δίκαι καὶ β') αἱ γραφαί. Καὶ δίκη μὲν ἐκαλεῖτο ὁ δικα-
 στικὸς ἀγών, ὅστις ἐπεδίωκεν ἀποκλειστικῶς ἰδιωτικὸν συμφέ-
 ρον καὶ διὰ τοῦτο προεκαλεῖτο παρὰ μόνου τοῦ ἀδικηθέντος

γραφὴ δὲ ἐκαλεῖτο ἢ καταγγελία δι' ἐγκλήματα, ἐξ ὧν ἐβλάπτοντο ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὰ συμφέροντα τῆς πολιτείας, ἠγειροτο δὲ καὶ παρὰ τοῦ ἀδικηθέντος καὶ παρὰ παντὸς πολίτου ἔχοντος πλήρη τὰ πολιτικά του δικαιώματα.

Τοιοῦτον ἐγκλημα ἦτο καὶ ἡ ἀσέβεια ὡς πλήττουσα τὴν καθεστῶσαν ἐν τῇ πολιτείᾳ θρησκείαν. Ἦδη βραχὺ πρὸ τοῦ Πελοπον. πολέμου τῇ εἰσηγήσει τοῦ μάντεως Διοπείδου ἐψηφίσθη ψήφισμα θεσπίζον τὴν γραφὴν κατὰ παντὸς μὴ πιστεύοντος τὸ θεῖον καὶ διδάσκοντος περὶ μετεώρων. Κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦτο κατηγορήθη ὡς ἄθεος ὁ φιλόσοφος Ἀναξαγόρας, φίλος τοῦ Περικλέους, δι' ὃν κυρίως ἐψηφίσθη τὸ ψήφισμα, ἢ σύζυγος τοῦ Περικλέους Ἀσπασία ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ Ἑρμίππου, ὁ σοφιστὴς Πρωταγόρας τῷ 415 π. Χ. καὶ ἤδη ὁ Σωκράτης ὑπὸ τοῦ Μελήτου.

Ἡ γραφὴ κατὰ τοῦ Σωκράτους. Ἀνάκρισις. Ἀσημός τις ποιητὴς ἐν Ἀθήναις καὶ σεμνότυφος, νεανίας ἔτι, ὁ Μέλητος, νομίζων τὸν Σωκράτην ἐπικίνδυνον διὰ τὴν διδασκαλίαν εἰς τὴν πολιτείαν συνέταξε κατ' αὐτοῦ **γραφὴν ἀσεβείας** καὶ παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ἕνα ἢ δύο μάρτυρας, τοὺς **κλητήρας**, μετέβη πρὸς συνάντησιν τοῦ Σωκράτους, πρὸς ὃν κατὰ τὴν συνάντησιν ἀνεκοίνωσε παρόντων τῶν κλητήρων τὸ περιεχόμενον τῆς γραφῆς καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἀρχόντος βασιλέως, τοῦ ὁποίου ἡ δικαιοδοσία εἶχε περιορισθῆ εἰς τὰς **γραφὰς ἀσεβείας**, τὰς καταγγελλούσας ἀμαρτήματα κατὰ τῆς θρησκείας, ἐκεῖθεν δὲ μεταβὰς εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ βασιλέως ἐπέδωκε πρὸς αὐτὸν τὴν γραφὴν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 399. π. Χ. Ἡ καταγγελία τοῦ Μελήτου εἶχε κατὰ τὴν παράδοσιν: *Τάδε ἐγράψατο καὶ ἀντωμόσατο Μελήτος Μελήτου Πιτιθὲς Σωκράτει Σωφρονίσκον Ἀλωπεκῆθεν ἀδικεῖ Σωκράτης οὗς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινὰ εἰσηγούμενος. Ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Τίμημα θάνατος.*

Τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ βασιλέως μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς γραφῆς ἦτο νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν διαδικασίαν ὑποβάλλον εἰς **ἀνάκρισιν** τοὺς ἀντιδίκους. Κατὰ ταύτην ἐκλήθησαν ἀμφοτέρου νὰ δώσωσιν ὑπὲρ τῆς υποθέσεώς των ἐνόρκως πᾶσαν χρησίμην ἐξήγησιν καὶ νὰ υποβάλλωσι τὰς ἀποδείξεις των περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἰσχυρισμῶν των. Καὶ ὁ μὲν κατήγορος ἐπεβεβαίωσε τὸ περιεχόμενον τῆς γραφῆς, ὁ δὲ Σωκράτης προσκομίσας **ἀντιγραφὴν** (ἔγγραφον ἀπολογίαν, γραπτὰς ἐνοτάσεις) ἐβεβαίωσε τὴν

ἀλήθειαν τῶν ἰδικῶν του ἀπόψεων· ὁ ἀμοιβαῖος οὗτος ὄρκος, δι' οὗ οἱ διάδικοι διέψευδον ἀλλήλους, ἐκαλεῖτο *ἀντωμοσία καὶ ἀντομνύαι*.

Εἰσαγωγή τῆς δίκης. Δικαστήρια. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνακρίσεως ὁ ἄρχων βασιλεὺς *εἰσήγαγε* τὴν δίκην εἰς ἓν τῶν ἡλιαστικῶν δικαστηρίων καὶ ὥρισε τὴν ἡμέραν τῆς διαδικασίας, καθ' ἣν θὰ προήδρευεν αὐτὸς τοῦ δικαστηρίου. Ἡ Ἡλιαία ἦτο ὄρκωτὸν δικαστήριον πολυπληθέστατον, ἀποτελούμενον (ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἀκμῆς) ἐξ 6000 δικαστῶν, ἐξ ὧν 5000 ἐδίκαζον καὶ 1000 ἦσαν ἀναπληρωτικοί· ὑποδιηρεῖτο δὲ εἰς 10 τμήματα (δικαστήρια), ἕκαστον ἀποτελούμενον ἐξ 600 δικαστῶν, ἐξ ὧν ἐδίκαζον 501 (ὁ περιττὸς ἀριθμὸς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἰσοψηφίας), οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν ἀναπληρωτικοί. Ἀλλὰ σπουδαιόταται δίκαι ἐδικάζοντο ὑπὸ δύο τμημάτων (1001 δικαστῶν) ἢ καὶ τριῶν (1501), καὶ τὸ δικαστήριον τοῦτο κυρίως ἐκαλεῖτο Ἡλιαία ἢ Ἡλιαία τῶν θεσμοθετῶν, ὡς προεδρευόμενον ὑπὸ τούτων. Τὰ ἡλιαστικά δικαστήρια συνεδρίαζον ἐν ἐλευθέρῳ χώρῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ ἦσαν διὰ τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν ἡλιαστῶν ἄστεγα. Ὁ χῶρος τῆς συνεδρίας περιεβάλλετο διὰ δρυφάκτων καὶ ἐκλείετο διὰ κιγκλιωτῆς θύρας. Ἡ δίκη διεξήγετο δημοσίᾳ καί, ἂν προεκάλει διαφέρον, τὰ πλήθη τῶν θεατῶν καὶ ἀκροατῶν συνωθοῦντο περὶ τὰ δρύφακτα· μόνον ἐὰν ἡ δίκη ἀφεώρα τὰ μυστήρια, τὸ κοινὸν δὲν ἐπετρέπετο νὰ πλησιάσῃ. Ἐντὸς τοῦ δικαστηρίου οἱ δικασταὶ ἐκάθηντο ἐπὶ ξυλίνων ἐδωλίων, ἐφ' ὧν ἐπὶ τὸ ἀναπαυτικώτερον ἐστρώννυντο ψιάθια. Διὰ τοὺς δύο ἀντιδίκους εἶχον στηθῆ δύο ἔδραι ἢ *βήματα*, ἀνά ἓν δι' ἑκάτερον, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐλάμβανον θέσιν οὗτοι μετὰ τῶν συνηγόρων των. Ἄλλ' ὑπῆρχε καὶ τρίτον βῆμα, πιθανῶς ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὅπου ἐκάθητο ὁ προϊστάμενος τοῦ δικαστηρίου, ἔχων καὶ δημοσίους ὑπηρέτας πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως, τὸ βῆμα τῶν ῥητόρων, ἐφ' οὗ ἀνερχόμενοι ἠγόρευον οἱ ἀντίδικοι καὶ οἱ συνηγόροι αὐτῶν καὶ ἐμαρτύρουν οἱ μάρτυρες.

Διάρκεια τῆς δίκης. Ἐπειδὴ πᾶσα διαδικασία ἔπρεπε νὰ περατωθῆ ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἦτο καθωρισμένον διὰ τῆς κλεψύδρας χρονικὸν ὄριον διὰ τὰς ἀγορεύσεις ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων. Ἡ κλεψύδρα ἦτο ὑδραυλικὸν ὥρολόγιον, κυλινδρῶειδὲς ἢ πρισματσειδές, ὅπερ δεχόμενον μεμετρημένην ποσότητα ὕδατος, ἄφηνεν αὐτὸ νὰ ἐκρέῃ δι' ἀλίσκου, κλειομένου κατὰ

βούλησιν, καὶ οὕτω καθώριζε τὸ χρονικὸν ὄριον, καθ' ὃ ἐδικαιοῦτο νὰ ὀμιλῇ ὁ ἀγορευών. Ἄλλὰ τὸ χρονικὸν ἐκεῖνο ὄριον ὄφειλε νὰ εἶναι διάφορον κατὰ τὴν σημασίαν τῶν διαδικασιῶν, ὅπως π. χ. αἱ γραφαὶ διεκρίνοντο τῶν δικῶν. Ἐπειδὴ ἐκεῖναι ὄφειλον νὰ διεξάγονται μεμονωμένα, ὠρίζετο δι' ἑκάστην αὐτῶν μία πλήρης ἡμέρα, ἕξ ἧς ἀνὰ $\frac{1}{8}$ ἦτο ὠρισμένον διὰ τὰς ἀγορεύσεις τῆς κατηγορίας καὶ ἀπολογίας καὶ τὸ τελευταῖον $\frac{1}{8}$ διὰ τὸ δικαστήριον πρὸς καθορισμὸν τῆς ποινῆς, ἐὰν ὁ τοιοῦτος ἦτο ἀναγκαῖος. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ ὄρος : *ἀγῶνες πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν*. Ἴνα λοιπὸν ἐξασφαλίσωσι τὴν διεκπεραιώσιν τῆς δίκης ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐπειδὴ τὸ μῆκος τῶν ἡμερῶν ποικίλλει κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ἐλάμβανον ὡς χρονικὴν βάσιν τὸ μῆκος τῶν βραχυτάτων ἡμερῶν τοῦ μηνὸς Ποσειδεῶνος (Δεκεμβρ.—Ἰανουαρ.), καθ' ὃς ἠδύνατο νὰ διαρροῦσῃ ἐκ τῆς κλεψύδρας τὸ ὕδωρ 11 ἀμφορέων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μῆκος τῆς βραχυτάτης ἡμέρας τῶν Ἀθηῶν εἶναι 9 ὥρ. 25' 48'', τότε εἰς ἀμφορέους ἀναλογεῖ περιῖπου πρὸς 51', εἰς δὲ χοῦς πρὸς 4'. Οὕτω κατηγορία, ἀπολογία καὶ δικαστήριον πρὸς ἑκδοσιν τῆς ἀποφάσεως εἶχον εἰς τὴν διάθεσίν των ἀνὰ 3 ὥρ. 8' 36''. Ἐὰν λοιπὸν πλείονες ῥήτορες ἐλάμβανον ἑκατέρωθεν τὸν λόγον, ὄφειλον οἱ ῥήτορες ἑκατέρου τῶν διαδίκων νὰ κατανεύμωσι πρὸς ἀλλήλους τὸν χρόνον τὸν ὠρισμένον διὰ τὴν κατηγορίαν ἢ τὴν ἀπολογία, μὴ δυνάμενοι νὰ χρησιμοποιήσωσι πλείονα τοῦ $\frac{1}{8}$ τῆς ἡμέρας χρόνον. Ἄλλ' εἰς τὸν χρόνον τοῦτον δὲν συνυπελογίζετο ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὴν ἀνάγνωσιν νόμων, ψηφισμάτων, μαρτυριῶν καὶ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων. Ὅθεν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τούτων διεκόπτετο ἡ ἔκροθ' τοῦ ὕδατος ἐκ τῆς κλεψύδρας κλειομένου τοῦ ἀβλίσκου. Ἐπειδὴ ὅμως διὰ τῆς ἀναγνώσεως τούτων ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ μὴ ἐπαρκέσῃ ἡ ἡμέρα διὰ τὴν διεκπεραιώσιν τῆς διαδικασίας, ὄφειλεν ἡ συνεδρία τοῦ δικαστηρίου νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ βαθείας πρωίας καὶ δὲν ἐπετρέποντο διακοπαὶ τοῦ ἀγορευόντος ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου (ἐκτὸς ἐὰν αὐτὸς ὁ ἀγορευὼν ἐπέτρεπε τοῦτο), ἀλλ' ὁ ἀγορευὼν ἐδικαιοῦτο νὰ ἀπευθύνῃ ἐρωτήσεις πρὸς τὸν ἀντίδικον, εἰς ἃς οὗτος ὄφειλε κατὰ τὸν νόμον νὰ ἀποκριθῇ. Μόνον οἱ δικασταὶ ἐδικαιοῦντο νὰ διακόπτωσι τὸν ὀμιλοῦντα, ἵνα ζητήσωσι διασαφήσεις περὶ τινος ζητήματος, φαίνεται δὲ ὅτι εὐκόλως παρεσύροντο εἰς διακοπὰς καὶ θορύβους καὶ ἀποδοκιμαστικὰς ἐκδηλώσεις.

Διαδικασία. Ἡ ἡμέρα τῆς δίκης τοῦ Σ. θά ἦτο μία τοῦ δευτέρου δεκαπενθημέρου τοῦ μηνὸς Μαΐου. Ἡδη οἱ δικασταὶ εἶχον προσέλθει εἰς τὸ δικαστήριον, ἐγένετο θυσία καὶ εὐχὴ πρὸς τοὺς θεοὺς, μεθ' ὃ ὁ ἄρχων βασιλεὺς, ὁ προεδρεύων τοῦ δικαστηρίου, ἐκ τῶν κληρωθέντων εἰς αὐτὸν 501 δικαστῶν ἐξέλεξε 10, ἕνα ἐξ ἐκάστης φυλῆς, ἐξ ὧν εἷς εἶχε τὴν ἐποπτείαν τῆς κλεδύδρας, ὁ ἐφ' ὕδωρ, μεριμνῶν περὶ τῆς κανονικῆς λειτουργίας αὐτῆς, πρὸς δὲ ἀπηυθύνοντο οἱ ῥήτορες, ἀξιούντες κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν δικαστικῶν ἐγγράφων νὰ διακόπτῃ τὸ ὕδωρ (*ἐπίλαβε τὸ ὕδωρ*), καὶ ἐκχύνων τὸ περισσεῦον μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀγορεύσεως (*ἐξέρα τὸ ὕδωρ*), τέσσαρες εἶχον τὸ ἔργον τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων, οἱ ἐπὶ τὰς ψήφους, καὶ πέντε τὴν καταβολὴν τοῦ δικαστικοῦ μισθοῦ. Μετὰ τοῦτο ἐκάλεσε διὰ τοῦ κήρυκος τὴν δικαστέαν ὑπόθεσιν καὶ τοὺς ἀντιδίκους (*καλεῖν τὴν γραφὴν, τοὺς ἀντιδίκους*), οἱ ἀντίδικοι καὶ οἱ συνήγοροι αὐτῶν κατέλαβον τὰς οἰκείας θέσεις καὶ διέταξε τὸν γραμματεῖα νὰ ἀναγνώσῃ τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀντιγραφὴν. Εἶτα ἐκάλεσεν ἐπὶ τὸ βῆμα (*λόγον ἐδίδου*) πρῶτον τὸν διώκοντα Μέλητον, ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν γραφὴν. Κατὰ τὸν νόμον ὄφειλον οἱ ἀντίδικοι αὐτοὶ νὰ διεξάγωσι τὴν ὑπόθεσίν των. Ἐὰν ὅμως δὲν εἶχον τὴν δεξιότητα νὰ παρασκευάσωσιν αὐτοὶ τὴν κατηγορίαν ἢ τὴν ἀπολογίαν, προσέφευγον εἰς ἄλλους γράφοντας ἐπ' ἀμοιβῇ τοιοῦτους λόγους, τοὺς *λογογράφους* ἢ *λογοποιούς*, καὶ τὸν παρασκευασθέντα ὑπ' ἐκείνων λόγον ἀποστηθίζοντες ἀπήγγελλον πρὸ τοῦ δικαστηρίου. Ἄλλ' ἠδύνατο οἱ ἀντίδικοι κατόπιν ἀδείας τοῦ δικαστηρίου νὰ φέρωσι πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἀπόψεών των καὶ *συνηγόρους* ἢ *συνδίκους*, φίλους ἐγκρατεῖς τοῦ λόγου ἢ ἄνδρας κοινωνικῆς περιωπῆς, ὅπως ὁ Μέλητος ἔσχε δύο συνηγόρους, τὸν ἰσχυρὸν πολιτικὸν Ἄνυτον καὶ τὴν ῥήτορα Λύκωνα, οἵτινες ὁμίλησαν εὐθύς μετὰ τὸν Μέλητον, ὄφειλον ὅμως οἱ συνήγοροι νὰ δικαιολογήσωσι τὴν ἐπὶ τὸ βῆμα πάροδόν των ἢ διὰ τῆς φιλίας πρὸς τὸν ὑπὲρ οὗ συνηγόρου ἢ διὰ τοῦ μίσους πρὸς τὸν ἀντίδικον. Περὶ τῶν ἀγορεύσεων τῶν κατηγορῶν οὐδὲν ἀνωχῶς γινώσκομεν πλὴν ἐλαχίστων φράσεων, τὰς ὁποίας μανθάνομεν ἐκ τῆς ἀπολογίας τοῦ Σωκράτους.

Εἶχε καθιερωθῆ ἐν Ἀθήναις ἡ παράδοξος συνήθεια, ὁ κατηγορούμενος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δίκης νὰ κομίζῃ εἰς τὸ δικαστήριον τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ ἄλλους οἰκείους καὶ φί-

λους σπουδαίους, οἵτινες μετὰ τὴν ἀπολογίαὶν τοῦ κατηγορουμένου καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐδημιούργουν ἐν μέσῳ θρήνων καὶ κοπετῶν καὶ ἐπικλήσεων δραματικὰς σκηνάς, ζητοῦντες νὰ προκαλέσωσι τὸν ἕλεον καὶ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ δικαστηρίου. Θὰ ἴδωμεν ἐὰν ὁ Σωκράτης συνεμορφώθη πρὸς τὸ ἔθιμον τοῦτο.

Ἦδη εἶχεν ἀγορεύσει ὁ διώκων Μέλητος καὶ οἱ συνήγοροι αὐτοῦ Ἄνυτος καὶ Λύκων καὶ ὁ ἄρχων βασιλεὺς ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν Σωκράτην, ὅστις οὐδένα ἄλλον συνήγορον εἶχε, διότι δὲν ἠθέλησε τὸ τοιοῦτον. Ἄς ἀκούσωμεν ἤδη τὴν ἀπολογίαὶν τοῦ γέροντος φιλοσόφου, ὅπως παρῆδωκεν αὐτὴν εἰς ἡμᾶς ὁ Πλάτων.

Ι. ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

[ἠ θ ι κ ό ς .]

1. Ὅτι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόν-
θατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν
καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω
πιθανῶς ἔλεγον. | καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἶπειν,
οὐδὲν εἰρήκασιν. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν 5
πολλῶν ὧν ἐφεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρή-
ύμας εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ
όντος λέγειν· τὸ γὰρ μὴ ἀσχυνηθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπ'
ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὴν μὴδ' ὅπωςτιοῦν
φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναί- 10
σχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι
λέγειν τὸν τάληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν,
ὁμολογοῖην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ρήτωρ. |
οὗτοι μὲν οὖν, ὡσπερ ἐγὼ λέγω, ἤ τι ἢ οὐδὲν ἀληθές εἰ-
ρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. 15
οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημέ-
νους γε λόγους, ὡσπερ οἱ τούτων, ρήμασί τε καὶ ὀνό-
μασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλὰ ἀκούσεσθε εἰκῆ λε-
γόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασιν· πιστεύω γὰρ δι-
καία εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω 20
ἄλλως· οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῆδε
τῆ ἡλικία ὡσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς
εἰσιέναι. | καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐ-
τῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧνπερ 25
εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα
ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μῆτε θαυμά-
ζειν μῆτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. | ἔχει γὰρ οὕτω-
σί νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη

γεγονώς ἑβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς 30
 ἐνθάδε λέξεως· ὥσπερ οὖν ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγ-
 χανον ὦν, ξυνεγιγνώσκετε δὴ που ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκεί-
 νῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷσπερ ἐτε-
 θράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον,
 ὡς γέ μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἔάν 35
 ἴσως μὲν γὰρ χείρων, ἴσως δὲ βελτίων ἄν εἴη· αὐτὸ
 δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ
 δίκαια λέγω ἢ μὴ· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετὴ, ῥήτο-
 ρος δὲ τάληθῆ λέγειν. |

2. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι,
 ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατη-
 γορημένα καὶ τοὺς πρῶτους κατηγοροὺς, ἔπειτα δὲ
 πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέρους. | ἔμοῦ γὰρ πολ-
 λοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμῶν καὶ πάλαι πολ- 5
 λά ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες, οὓς ἐγὼ μάλ-
 λον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας
 καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὧ ἄν-
 ἄρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβά-
 νοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ οὐδὲν ἀλη- 10
 θές, ὡς ἔστι τις Σωκράτης σοφὸς ἀνὴρ, τά τε μετέω-
 ρα φροντιστῆς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητηκῶς
 καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν· οὗτοι, ὧ ἄνδρες
 Ἀθηναῖοι, οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες,
 οἱ δεινοὶ εἰσὶν μοι κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἢ 15
 γοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. |
 ἔπειτά εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν
 χρόνον ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ
 ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ἧ ἄν μάλιστα ἐπι-
 στεύσατε παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, 20
 ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐ-
 δενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνό-
 ματα οἶδόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἴ τις
 κωμωδοποιὸς τυγχάνει ὦν· ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ δια-
 βολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πε- 25
 πεισμένοι ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντων ἀπορώ-
 τατοὶ εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἶδόν τ' ἐστὶν
 αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἐλέγξει οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη

ἀτεχνῶς ὡσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενον τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. | ἀξιώσατε οὖν καὶ 30 ὑμεῖς, ὡσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς κατηγοροὺς γεγονέναι, ἐτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἐτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κα- 35 τηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. | εἶεν· ἀπολογητέον δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελεῖσθαι τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ· βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι 40 ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει οἶδόν ἐστιν· ὅμως τοῦτο μὲν ἴτω ὅπη τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολο- 45 γητέον. |

3. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἥ δὴ καὶ πιστευῶν Μελήτος με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἶεν· τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὡσπερ οὖν κατηγορῶν τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· 5 Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται ζητῶν τὰ τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐράνια καὶ τὸν ἥτιω λόγον κρείττω ποιῶν καὶ ἄλλους τὰ αὐτὰ ταῦτα διδάσκων. | τοιαύτη τίς ἐστὶ ταῦτα γὰρ ἐωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σω- 10 κράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἐπαῖω· καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστιν, μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου το- 15 σαύτας δίκας φύγοιμι. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστιν. | μάρτυρας δὲ αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόα- 20 τε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσιν· φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ μικρὸν ἢ μέγα

ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγόμενου· καὶ ἐκ τούτων γνῶσεσθε, ὅτι τοιαυτ' ἐστὶ καὶ τὰλλα περὶ ἐμοῦ, ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν. |

4. Ἄλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν, οὐδέ γ' εἴ τις ἀκηκόατε, ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδέ τοῦτο ἀληθές. | ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἷός τ' εἶη παιδεύειν ἀνθρώπους ὥσπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντίνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἴππίας ὁ Ἡλεῖος. Τούτων γὰρ ἕκαστος, ὧ ἄνδρες, οἷός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἷς ἕξει τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ᾧ ἂν βούλωνται, τούτους πειθουσι τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα διδόντας καὶ χάριν προσειδέναι. | ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνὴρ ἐστὶ Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ἠσθόμην ἐπιδημοῦντα· ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ, ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλία τῷ 15 Ἴππονίκου· τοῦτον οὖν ἀνηρόμην — ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο ὑέε — ὧ Καλλία, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μὲν σου τῷ ὑέε πῶλῳ ἢ μόσχῳ ἐγενέσθην, εἶχομέν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἔμελλεν αὐτῷ καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ποιήσῃν τὴν προσήκουσαν 20 ἀρετὴν· ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἵππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἐστὸν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῶ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς, ἐπιστήμων ἐστίν; οἶμαι γὰρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν ὑέων κτη- 25 σιν. ἔστιν τις, ἔφην ἐγώ, ἢ οὐ; ἴ πάνυ γε, ἢ δ' ὅς. τίς, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ποδαπός, καὶ πόσου διδάσκει; Ἐϋήνος, ἔφη, ὧ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μῶν. καὶ ἐγὼ τὸν Εϋήνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέχνην καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ οὖν 30 καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμεν τε καὶ ἠβρυνόμεν ἂν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. |

5. Ὑπολάβοι ἂν οὖν τις ὑμῶν ἴσως· ἀλλ', ὧ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστὶ πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαὶ σοι

αὐται γεγόνασιν· οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μὴ τι ἔπραττες ἄλλοιον ἢ οἱ πολλοί· λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστίν, ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν. | ταῦτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων, κάγῳ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδείξαι, τί ποτ' ἐστίν τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκεν τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δὴ, καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὐμέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. | ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τό ὄνομα ἔσχηκα. ποῖαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστίν ἴσως ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ. τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δὲ τάχ' ἂν, οὐς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἀνθρώπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι. ἀλλ' ὅστις φησὶ ψεύδεται τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. | καὶ μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἂν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστίν σοφία καὶ οἷα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε ποῦ. οὗτος ἐμὸς τε ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρός τε καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ' ὑμῶν κατήλθε. καὶ ἴστε δὴ, οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅτι ὀρμήσειεν. | καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι καί, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες· ἤρετο γὰρ δὴ, εἴ τις ἐμοῦ εἶη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδὲνα σοφώτερον εἶναι· καὶ τούτων περὶ ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὗτος μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκεν. |

6. Σκέψασθε δέ, ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτως· τί ποτε λέγει ὁ θεός, καὶ τί ποτε ἀνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφός ὢν· τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δὴ-

που ψεύδεται γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. | καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουσιν, τί ποτε λέγει. ἔπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ 10 χρησμῷ, ὅτι οὗτος ἔμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ ἔφησθα. | διασκοπῶν οὖν τοῦτον—ὄνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, —καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ 15 δοκεῖν μὲν εἶναι σοφός ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὐκ ἄπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οἷοίτο μὲν εἶναι σοφός, εἴη δ' οὐ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων. | πρὸς ἑμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κάγαθόν εἰδέναι, ἀλλ' οὗτος μὲν οἶεται τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι· ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτε- 25 ρος εἶναι, ὅτι ἂ μὴ οἶδα οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι. | ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἦα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφώτερων εἶναι, καὶ μοι ταῦτά ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἐνταῦθα κάκεινῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην. |

7. Μετὰ ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς ἴα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος καὶ δεδιώς ὅτι ἀπηχθάνομην, ὁμῶς δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιῆσθαι. ἴτερον οὖν σκοποῦντι τὸν χρησμόν, τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντες τοὺς τι δοκοῦντας εἰδέναι. | 5 καὶ νῆ τὸν κύνα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,—δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τάληθῆ λέγειν—ἢ μὴ ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες φαυλότεροι ἐπιεικέστεροι εἶναι 10 ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. | δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδειξάι ὥσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἢ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικούς ἦα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τοὺς τε τῶν

τραγωδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους 15
 ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἑμαυτὸν
 ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. | ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν
 τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματοῦσθαι
 αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν, ἵν' ἅμα τι
 καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν 20
 εἶπειν, ὧ ἄνδρες, τάληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον· ὡς ἔπος
 γὰρ εἶπειν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν
 βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνω
 οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ
 σοφία ποιοῖεν ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐνθου- 25
 σιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμοφοί·
 καὶ γὰρ οὗτοι λεγουσὶ μὲν πολλὰ καὶ καλὰ, ἴσασι
 δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πά-
 θος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες· καὶ ἅμα ἠσθόμην αὐ-
 τῶν διὰ τὴν ποιήσιν οἰομένων καὶ τᾶλλα σοφωτάτων 30
 εἶναι ἀνθρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. | ἀπῆα οὖν καὶ ἐντεῦ-
 θεν τῷ αὐτῷ οἴομενος περιγεγονέναι, ὥπερ καὶ τῶν
 πολιτικῶν. |

8. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνους ἦα· ἑμαυ-
 τῷ γὰρ ξυνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἶπειν,
 τούτους δὲ γ' ἤδη ὅτι εὐρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπι-
 σταμένους· καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπί-
 σταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην καὶ μου ταύτη σοφώτε- 5
 ροὶ ἦσαν. | ἀλλ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτόν μοι ἔδο-
 ξαν ἔχειν ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταὶ, καὶ οἱ ἀγα-
 θοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζε-
 σθαι ἕκαστος ἠξίου καὶ τᾶλλα τὰ μέγιστα σοφώτα-
 τος εἶναι, καὶ αὐτῶν αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν 10
 σοφίαν ἀπέκρυπτεν· ὥστ' ἐμέ ἑμαυτὸν ἀνερωτᾶν
 ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν οὕτως ὥσπερ
 ἔχω ἔχειν, μήτε τι σοφός ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν μή-
 τε ἀμαθής τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφοτέρα, ἃ ἐκείνοι ἔχου-
 σιν, ἔχειν· ἀπεκρινάμην οὖν ἑμαυτῷ καὶ τῷ χρησμῷ, 15
 ὅτι μοι λυσιτελοῖ ὥσπερ ἔχω ἔχειν. |

9. Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως, ὧ ἄνδρες Ἀ-
 θηναῖοι, πολλά μὲν ἀπέχθειά μοι γέγονασι καὶ
 οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύταται, ὥστε πολλὰς δια-

βολάς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο λέγε-
σθαι, σοφός εἶναι· οἴονται γάρ με ἐκάστοτε οἱ πα- 5
ρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξε-
λέγξω. | τὸ δὲ κινδυνεύει, ὧ ἄνδρες, τῷ ὄντι ὁ θεὸς
σοφός εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν,
ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶν καὶ
οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτη, 10
προσκεχρησθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα
ποιούμενος, ὡσπερ ἂν εἰ εἶποι, ὅτι οὗτος ὑμῶν, ὧ
ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις ὡσπερ Σωκράτης
ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενός ἀξιός ἐστι τῆ ἀληθείᾳ πρὸς σο-
φίαν. | ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιῶν ζητῶ 15
καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξέ-
νων ἂν τινα οἴωμαι σοφόν εἶναι· καὶ ἐπειδάν μοι
μὴ δοκῆ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι
σοφός. | καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς
πόλεως πρᾶξαι μοι σχολή γέγονεν ἀξίον λόγου οὔτε 20
τῶν οἰκειῶν, ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρία εἰμί διὰ τὴν τοῦ
θεοῦ λατρείαν. |

10. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦν-
τες, οἷς μάλιστα σχολή ἐστὶν, οἱ τῶν πλουσιωτά-
των, αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων
τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλακίς ἐμὲ μιμοῦνται,
εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν· κᾶπειτα, οἷμαι, 5
εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι
ἀνθρώπων, εἰδόντων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. | ἐντεῦθεν οὖν
οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ' οὐκ
αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστὶ μιαιώ-
τατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ἐπειδάν τις 10
αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ,τι ποιῶν καὶ ὅ,τι διδάσκων, ἔχουσί
μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶ-
σιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων
πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ
ὑπὸ γῆς καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν καὶ τὸν ἦττω λόγον 15
κρείττω ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, οὐκ ἂν ἐθέ-
λοιεν λέγειν, ὅτι κατὰδηλοὶ γίνονται προσποιού-
μενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν, οἷμαι,
φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντε-

ταμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλή-20
 κασιν ὑμῶν τὰ ὄτα καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλ-
 λοντες. | ἐκ τούτων καὶ Μέλητός μοι ἐπέθετο καὶ Ἄ-
 νυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν
 ἀχθόμενος, Ἄνυτος δὲ ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν
 πολιτικῶν, Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων· ὥστε, ὅπερ 25
 ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ οἷός τ'
 εἶην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν
 οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ οὕτω πολλὴν γεγонуῖαν. | ταῦτ'
 ἔστιν ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθῆ, καὶ ὑμᾶς
 οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἀποκρυψάμενος ἐγὼ λέγω 30
 οὐδ' ὑποστειλάμενος, καίτοι οἶδα σχεδόν, ὅτι τοῖς
 αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι· ὃ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω
 καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἢ ἐμῆ καὶ τὰ αἴτια ταυτά
 ἐστὶν· καὶ ἕαντε νῦν ἕαντε αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕ-
 τως εὐρήσετε. | 35

1 1. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κα-
 τηγόρουσιν αὕτη ἐστὶν ἰκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς·
 πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθὸν τε καὶ φιλόπολιν, ὡς
 φησὶ, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπο-
 λογεῖσθαι. | αὖθις γὰρ δὴ, ὡσπερ ἐτέρων τούτων 5
 ὄντων κατηγόρων, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμο-
 σίαν· ἔχει δὲ πῶς ὧδε· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τοὺς
 νεοὺς διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὐς ἢ πόλις νομίζει
 οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. | τὸ μὲν δὴ
 ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος 10
 ἐν ἕκαστον ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νεοὺς ἀδι-
 κεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δὲ γε, ὧ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῆ χαριεντίζε-
 ται, ῥαδίως εἰς ἀγῶνα καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ
 πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, 15
 ὧν οὐδὲν τούτῳ πώποτε ἐμέλησεν· ὡς δὲ τοῦτο οὕτως
 ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδειξάι. |

1 2. Καὶ μοι δεῦρο, ὧ Μέλητε, εἰπέ· ἄλλο τι ἢ
 περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι
 ἔσσονται; ἔγωγε, ἴθι δὴ νῦν εἰπέ τούτοις, τίς αὐ-
 τοὺς βελτίους ποιεῖ· δηλον γὰρ ὅτι οἶσθα, μέλον γέ
 σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φῆς, ἐμέ 5

εἰσάγεις τοῦτοι· καὶ κατηγορεῖς τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπέ καὶ μῆνυσον αὐτοῖς, τίς ἐστίν. ὁρᾷς, ὦ Μέλητε, ὅτι σιγᾷς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρὸν σοὶ δοκεῖ εἶναι καὶ ἰκανὸν τε κμήριον οὐδὲ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοὶ οὐδὲν μεμέληκεν; 10 ἀλλ' εἰπέ, ὦ Ἰσχυρέ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; οἱ νόμοι. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε τοὺς νόμους; οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί. πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; οἶδε τοὺς νέους παιδεύειν οἳ οἱ 15 τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιοῦσιν; μάλιστα. πότερον ἅπαντες ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ; ἅπαντες. εὖ γε νῆ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δὴ; οἶδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν ἢ οὐ; καὶ οὗτοι. τί δὲ οἱ 20 βουλευταὶ; καὶ οἱ βουλευταί. ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθεῖρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κάκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; κάκεῖνοι. πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἄθηναῖοι καλοὺς κάγαθοὺς ποιοῦσι πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ 25 δὲ μόνος διαφθεῖρω· οὕτω λέγεις; πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω. πολλὴν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν. καὶ μοι ἀπόκρισαι ἢ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοὶ δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δὲ τις ὁ διαφθεῖρων; ἢ τούναν- 30 τίον τούτου πᾶν εἷς μὲν τις ὁ βελτίους οἷός τ' ὦν ποιεῖν ἢ πάνυ ὀλίγοι, οἱ ἵππικοί; οἱ δὲ πολλοί, ἐάνπερ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθεῖρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλητε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ζῶων; πάντως δὴπου, ἐάντε σὺ καὶ Ἄνου- 35 νυτος οὐ φῆτε ἐάντε φῆτε· πολλὴ γὰρ ἂν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθεῖρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελοῦσιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλητε, ἰκανῶς ἐπιδείκνυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ 40 ἀμέλειαν, ὅτι οὐδὲν σοὶ μεμέληκεν περὶ τῶν ἐμὲ εἰσάγεις. |

13. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἰπέ, ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε, πό-

τερόν ἐστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς ἢ πο-
 νηροῖς ; ὧ τᾶν, ἀπόκριναι. οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρω-
 τῶ· οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακὸν τι ἐργάζονται τοὺς
 ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθὸν τι ; 5
 ἴπανυ γε· ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων
 βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι ; ἀποκρίνου, ὧ
 ἀγαθέ· καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ'
 ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; ἴου δῆτα· | φέρε δῆ,
 πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς 10
 νεωτέρους καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα ἐκόντα ἢ ἄκον-
 τα ; ἐκόντα ἔγωγε· τί δῆτα, ὧ Μέλητε ; τοσοῦτον
 σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος τηλικόσδε
 ὦν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακὸν τι
 ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ 15
 δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθὸν, ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμα-
 θίας ἤκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα μοχθη-
 ρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακὸν τι
 λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακὸν
 ἐκὼν ποιῶ, ὡς φῆς σὺ ; | ταῦτα ἐγὼ σοὶ οὐ πείθομαι, 20
 ὧ Μέλητε, οἴμαι δὲ οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα·
 ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω ἢ, εἰ διαφθείρω, ἄκων, ὥστε
 σὺ γε κατ' ἀμφοτέρα ψεύδει. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω,
 τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων οὐ δεῦρο
 νόμος εἰσάγειν ἐστίν, ἀλλὰ ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν 25
 καὶ νοθετεῖν· δῆλον γὰρ ὅτι, ἐάν μάθω, παύσομαι
 ὅ γε ἄκων ποιῶ· σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μὲν μοι καὶ δι-
 δάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἠθέλησας, δεῦρο δὲ εἰσάγεις,
 οἷ νόμος ἐστίν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους,
 ἀλλ' οὐ μαθήσεως. | 30

141. Ἄλλὰ γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν
 δῆλον ἤδη ἐστίν, ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελήτω τούτων
 οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πρόποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δὴ
 λέγε ἡμῖν, πῶς με φῆς διαφθείρειν, ὧ Μέλητε, τοὺς
 νεωτέρους ; ἢ δῆλον δὴ ὅτι κατὰ τὴν γραφὴν, ἦν ἐ- 5
 γράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν οὐς ἢ πόλις
 νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά ; οὐ ταῦτα λέγεις,
 ὅτι διδάσκων διαφθείρω ; ἴπανυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα
 λέγω· | πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὧ Μέλητε, τούτων τῶν

θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν, εἶπε ἔτι σαφέστερον καὶ 10
 ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τούτοις. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι
 μαθεῖν, πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναι τι-
 νας θεοὺς, καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς, καὶ οὐκ
 εἰμί τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταύτη ἀδικῶ, οὐ μέντοι
 οὔσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλὰ ἐτέρους, καὶ τοῦτ' ἔστιν 15
 ὃ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἐτέρους· ἢ παντάσῃ με φῆς
 οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς τοὺς τε ἄλλους ταῦτα
 διδάσκειν. ἑαυτὰ λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις
 θεοὺς. | ὧ θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις ;
 οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, 20
 ὡσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ; ἢ Δί', ὧ ἄνδρες δικασ-
 σταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ
 σελήνην γῆν. | Ἄναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν, ὧ φί-
 λε Μέλητε, καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἶε
 αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε οὐκ εἶδέ-25
 ναι, ὅτι τὰ Ἄναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέ-
 μει τούτων τῶν λόγων ; καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα
 παρ' ἐμοῦ μανθάνουσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ
 πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις Σω-
 κράτους καταγελᾶν, ἐὰν προσποιητῆται ἑαυτοῦ εἶναι, 30
 ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα. | ἀλλ', ὧ πρὸς Διός,
 οὕτωςί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι ; ἢ οὐ
 μέντοι μὰ Δία οὐδ' ὀπωσιοῦν. ἄπιστός γ' εἶ, ὧ Μέ-
 λητε, καὶ ταῦτα μέντοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἐμοὶ
 γὰρ δοκεῖ οὕτοσί, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι 35
 ὑβριστῆς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν
 ταύτην ὑβρεῖ τινὶ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψα-
 σθαι. ἔοικεν γὰρ ὡσπερ αἴνιγμα ξυντιθέντι διαπει-
 ρωμένῳ· ἄρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ
 χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί' ἐμαυτῷ λέγοντος, ἢ ἐξα-40
 πατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας ;
 οὔτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς
 ἑαυτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὡσπερ ἂν εἰ εἴποι· ἀδικεῖ Σω-
 κράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων. καί-
 τοι τοῦτό ἐστι παιζόντος. | 45

135. Ξυνεπισκέψασθε δὴ, ὧ ἄνδρες, ἢ μοι φαίνε-
 ται ταῦτα λέγειν· σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὧ Μέλητε· οὐμῆς

δέ, ὅπερ·κατ' ἀρχὰς ὕμᾱς παρητησάμην, μέμνησθέ μοι μὴ
 ·θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι·
 ·ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὧ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει 5
 ·πράγματ' εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω,
 ·ὧ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω· ἔσθ' ὅστις
 ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἵππικὰ δὲ πράγματα; ἢ αὐλη-
 τὰς μὲν οὐ νομίζει εἶναι, αὐλητικὰ δὲ πράγματα; οὐκ
 ἔστιν, ὧ ἄριστε ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνα· 10
 ·σθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. | ἀλλὰ τὸ
 ἐπὶ τούτῳ γε ἀπόκριναι. ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νο-
 μίζει πράγματ' εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; 'οὐκ
 ἔστιν'. ὡς ὠνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ
 ἀναγκαζόμενος· οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῆς με καὶ νομί- 15
 ζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἶτε παλαιά· ἀλλ'
 οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ ταῦ-
 τα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ· εἰ δὲ δαιμόνια νομί-
 ζω, καὶ δαίμονας δῆπου πολλῇ ἀνάγκῃ νομίζειν μέ-
 ἔστιν· οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει δὴ· τίθημι γὰρ σε ὁμολο- 20
 γοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει. | τοὺς δὲ δαίμονας οὐχί
 ἦτοι θεοὺς γε ἠγοῦμεθα ἢ θεῶν παῖδας; φῆς ἢ οὐ·
 'πάνυ γε'. οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἠγοῦμαι, ὡς σὺ φῆς,
 εἰ μὲν θεοὶ τινὲς εἰσιν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἶη, ὃ ἐγὼ
 φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἠγοῦ· 25
 μενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὖ ἠγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ
 γε δαίμονας ἠγοῦμαι· εἰ δ' αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδες
 εἰσιν νόθοι τινὲς ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων, ὧν δὴ
 καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἠγοῖ-
 το εἶναι, θεοὺς δὲ μὴ; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἶη, 30
 ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἠγοῖτο καὶ ὄνων
 τοὺς ἡμιόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἠγοῖτο εἶναι.
 | ἀλλ', ὧ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀπο-
 πειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ ἀπο-
 ρῶν ὅτι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα. ὅπως δὲ σὺ 35
 τινα πειθοὺς ἂν καὶ μικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων,
 ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἠγεῖσθαι,
 καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε
 ἥρωας, οὐδεμία μηχανὴ ἔστιν. | 40

16. Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελέητου γραφήν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας, ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ὁ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονεν καὶ πρὸς πολλοὺς, εὖ ἴστε ὅτι ἀληθές ἐστιν. 5 καὶ τοῦτ' ἔστιν ὃ ἐμὲ αἰρήσει, ἐάν περ αἰρήῃ, οὐ Μέλητος οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ' ἢ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος. ἅ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἤρηκεν, οἶμαι δὲ καὶ αἰρήσειν· οὐδὲν δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ στή. | ἴσως δ' ἂν οὖν εἴποι τις· εἴτ' οὐκ αἰσχύνει, ὦ 10 Σώκратες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντίποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἶε δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ 15 ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττη, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. | φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε σῶ λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν οἳ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος ὕος, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησεν παρὰ τὸ 20 αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἢ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἔκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὖσα, οὕτωςί πως, ὡς ἐγὼ οἶμαι· ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἐταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἔκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι, φησί, μεθ' Ἔκτορα πότμος 25 ἐτοῖμος· ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγόρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δεῖσας τὸ ζῆν κακός ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, αὐτίκα, φησί, τεθναίην δίκην ἐπιθείς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν ἄχθος ἀρούρης. 30 μὴ αὐτὸν οἶε φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; | οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἂν τις ἑαυτὸν τάξῃ ἡγήσάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῆ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε 35 ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. |

17. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον,

οὐς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ καὶ
 ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὖν ἐκεῖνοι
 ἔταπτον ἔμμενον ὡσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύ- 5
 νευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάπτοντος, ὡς ἐγὼ ᾤη-
 θην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξε-
 τάζοντα ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβη-
 θεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὅτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τά-
 ξιν. | δεῖνόν τᾶν εἶη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἂν με δικαίως 10
 εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι
 ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιῶς θάνατον καὶ οἰόμενος
 σοφὸς εἶναι οὐκ ὦν. | τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὧ
 ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄν-
 τα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν· οἶδε μὲν γὰρ 15
 οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάν-
 των μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὡς εὐεῖδότες,
 ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶ. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία
 ἐστὶν αὕτη ἢ ἐπονειδιστος, ἢ τοῦ οἶεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ
 οἶδεν; ἐγὼ δ', ὧ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως 20
 διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δὴ τῷ σοφώτε-
 ρός του φαίην εἶναι, τούτῳ ὄν, ὅτι οὐκ εἰδῶς ἱκανῶς
 περὶ τῶν ἐν Ἄιδου οὕτω καὶ οἶομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ
 ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώ-
 πῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρὸν ἐστὶν οἶδα. | πρὸ οὖν τῶν 25
 κακῶν, ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα εἰ καὶ ἀγαθὰ
 ὄντα τυγχάνει οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι·
 ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε Ἀνύτῳ ἀπιστήσαν-
 τες, ὅς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δευρὸ εἰσελθεῖν ἢ,
 ἐπειδὴ εἰσηλθόν, οὐχ οἶόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με, 30
 λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ
 οὐεῖς ἐπιτηδεύοντες ἃ Σωκράτης διδάσκει πάντες παν-
 τάπασι διαφθαρῆσονται,—εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε· ὧ
 Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίε-
 μέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧ τε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ 35
 ζητήσῃ διατριβεῖν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἄλῳς ἔτι
 τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ
 τούτοις ἀφίετε, εἴποιμ ἂν ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ἄνδρες
 Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μάλ-
 λον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε 40

ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμε-
 νός τε καὶ ἐνδεικνύμενος ὅτῳ ἂν αἰεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν,
 λέγων, οἷά περ εἴωθα, ὅτι, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἰαθηναῖος
 ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν
 καὶ ἰσχύον, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνοι ἐπιμελούμενος, 45
 ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρο-
 νήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς βελ-
 τίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζεις ; | καὶ ἐάν τις
 ὑμῶν ἀμφισβητῆ καὶ φῆ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθύς ἀφή-
 σω αὐτόν οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτόν καὶ ἐξε- 50
 τάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῆ κεκτηθῆσαι ἀρε-
 τήν, φάναι δέ, ὀνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστου ὄξια περιέλα-
 χίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φαυλότερα περὶ πλείονος. | ταῦ-
 τα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω,
 ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῶ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, 55
 ὅσῳ μου ἐγγυτέρῳ ἔστε γένει· ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ
 θεός, εὖ ἴστε, καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον
 ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρε-
 σίαν. | οὐδέν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ
 πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σω 60
 μάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὐ-
 τω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται, λέ-
 γων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίνεταί, ἀλλ' ἐξ ἀρε-
 τῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις
 ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. | εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων 65
 διαφθεῖρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερὰ· εἰ δέ τις
 μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδέν λέγει· πρὸς ταῦ-
 τα φαίην ἂν, ὦ Ἰαθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἄνυτῳ ἢ μὴ, καὶ
 ἢ ἀφίετε ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσαντος
 ὅλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλακίς τεθνάναι. | 70

18. Μὴ θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἰαθηναῖοι, ἀλλ' ἐμ-
 μείνατέ μοι οἷς ἐδεήθη ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν
 λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε
 ἀκούοντες· μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα, 5
 ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο.
 | εὖ γὰρ ἴστε, ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον
 ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μεῖζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ
 μὲν γὰρ οὐδέν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνου

τος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναίτο· οὐ γὰρ οἶομαι θεμιτὸν εἶ-
 ναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνω
 νει μεντᾶν ἢ ἴσως ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ
 ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τις που με-
 γάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
 ποιεῖν ἢ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν
 ἀποκτινύναι. | νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ 15
 δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἂν οἶ-
 οίτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μή τι ἐξαμάρτησε περὶ τὴν τοῦ
 θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι· ἐὰν γὰρ ἐμέ
 ἀποκτείνητε, οὐ ῥαδίως ἄλλον τοιοῦτον εὐρήσετε, ἀτε-
 χνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πό- 20
 λει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὡσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γεν-
 ναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθεστέρω καὶ δεομένῳ ἐγείρε-
 σθαι ὑπὸ μύωπός τινος· οἷον δὴ μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμέ
 τῇ πόλει προστεθηκέναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων
 καὶ πείθων καὶ ὄνειδιζων ἕνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι 25
 τὴν ἡμέραν ὄλην πανταχοῦ προσκαθίζων. | τοιοῦτος
 οὖν ἄλλος οὐ ῥαδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες, ἀλλ'
 ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου· ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ'
 ἂν ἀχθόμενοι ὡσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρού-
 σαντες ἂν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥαδίως ἂν ἀποκτεί- 30
 ναιτε, εἴτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν,
 εἰ μὴ τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειεν κηδόμενος
 ὑμῶν. | ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὧν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ
 θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθὲνδε ἂν κατανοήσαίτε· οὐ
 γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμέ τῶν μὲν ἑμαυτοῦ ἀπάν- 35
 των ἡμεληκέναι καὶ ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμέ-
 νων τσοῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν αἰεὶ,
 ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσιόντα ὡσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρε-
 σβύτερον πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ὀρετῆς. | καὶ εἰ μὲν τι
 ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα 40
 παρεκελευόμην, εἶχον ἂν τινα λόγον· νῦν δὲ ὁρᾶτε δὴ
 καὶ αὐτοί, ὅτι οἱ κατήγοροι τᾶλλα πάντα ἀναισχύντως
 οὕτω κατηγοροῦντες τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο
 ἀπαναισχυνηῖσαι παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτὲ
 τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα. ἱκανὸν γάρ, οἷ. 45

μαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν. |

19. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα ξυμβουλεύω περιῶν καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον ξυμβουλεύειν τῇ πόλει. | τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολ- 5 λαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίνε-ται [φωνή], ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμῶδων Μέλ-ητος ἐγράψατο· ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἔστιν ἐκ παιδὸς ἀρξάμε-νον φωνή τις γιγνομένη, ἣ, ὅταν γένηται, αἰεὶ ἀποτρέ-πει με τοῦτο, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὐ- 10 ποτε· τοῦτ' ἔστιν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράτ-τειν. | καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὖ γάρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχεί-ρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπω-λώλη καὶ οὐτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὐτ' ἂν ἐμαυ- 15 τόν. | καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάληθῃ· οὐ γάρ ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ πλή-θει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος καὶ διακωλύων πολ-λά ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίνεσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχοῦμενον ὑπὲρ τοῦ δι- 20 καίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιω-τεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν. |

20. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξο-μαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ' ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δὴ μου τὰ ἐμοὶ ξυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐνὶ ὑπεϊκάθοιμι παρὰ τὸ δίκαιον δείσας θάνα-τον, μὴ ὑπεϊκὼν δὲ ἅμ' ἂν καὶ ἀπολοίμην· ἐρῶ δὲ ὑμῖν 5 φορτικά μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. | ἐγὼ γάρ, ὧ Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἤρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιο-χίς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβού- 10 λεσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρω χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε· τότε ἔγὼ μόνος τῶν πρυτά-νων ἠναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἐτοίμων ὄντων ἐνδεικνύμαι

με καὶ ἀπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόντων καὶ 15
 βοῶντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου ᾧ μὴν μάλ-
 λόν με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δι-
 καία βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. |
 καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως·
 ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ μετα- 20
 πεμψάμενοί με πέμπτον αὐτόν εἰς τὴν θόλον προσέτα-
 ξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον,
 ἵνα ἀποθάνοι· οἳ δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολ-
 λά προσέταττον βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλήσαι
 αἰτιῶν. | τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνε- 25
 δειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροϊκό-
 τερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ' ὅτιοῦν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ'
 ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ
 ἐκεῖνη ἢ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὔσα, ὥστε
 ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλ- 30
 θομεν, οἱ μὲν τέτταρες ᾤχοντο εἰς Σαλαμίνα καὶ ἡγα-
 γον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ὠχόμην ἀπιῶν οἴκαδε· καὶ ἴσως
 ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατε-
 λύθη· καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες. |

21. Ἄρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέ-
 σθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀν-
 δρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καί, ὡσπερ χρῆ,
 τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην ; πολλοῦ γε δεῖ, ὧ ἄν-
 δρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδεὶς. 5
 | ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε, εἴ πού τι
 ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἴδιᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος,
 οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον
 οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὐς οἱ διαβάλλοντες
 ἐμὲ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. | ἐγὼ δὲ διδάσκαλος 10
 μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δὲ τίς μου λέγοντος
 καὶ τὰ ἑμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώ-
 τερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα, οὐδὲ
 χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ
 οὐ, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἑμαυ- 15
 τὸν ἐρωτᾶν, καὶ ἔάν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκού-
 εῖν ὧν ἂν λέγω. | καὶ τούτων ἐγὼ εἴ τις χρηστὸς γί-
 νεται εἴτε μὴ, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι,

ὧν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα μήτε ἐδίδαξα· εἰ δέ τις φησὶ παρ' ἐμοῦ πώποτέ τι μαθεῖν ἢ 20 ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅ,τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει. |

22. Ἄλλὰ διὰ τί δὴ ποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατριβόντες ; ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὗσι δ' οὐ· ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. | ἐμοὶ δὲ 5 τοῦτο, ὡς ἐγὼ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ᾧπέρ τις ποτε καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὅτιοῦν προσέταξε πράττειν. | ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἐστὶν καὶ εὐέλεγκτα· εἰ γὰρ δὴ ἐγῶγε τῶν νέων 10 τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δῆπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν, ὅτι νέοις οὖσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτέ τι ξυνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς 15 τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφούς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ τι κακὸν ἐπεπόνθεσαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνησθαι [καὶ τιμωρεῖσθαι]. | πάντως δὲ πάρεσιν αὐτῶν πολλοὶ ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὄρω, πρῶτον μὲν Κρίτων οὗτοςί, ἐμός ἡλικιώτης καὶ δημό- 20 της, Κριτοβούλου τοῦδε πατήρ, ἔπειτα Λυσανίας ὁ Σφήτιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατήρ, ἔτι Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεὺς οὗτοςί, Ἐπιγένους πατήρ· ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασιν, Νικόστρατος ὁ Θεοζοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου—καὶ ὁ μὲν 25 Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδεηθείη—, καὶ Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε δὲ Ἀδείμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφός οὗτοςί Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὅδε ἀδελφός. | καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ ἔχω 30 ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινὰ ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα. εἰ δὲ ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω, εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τούναντιον εὐρήσετε,

ὦ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἐτοίμους τῷ διαφθεῖ- 35
ροντι, τῷ κακῷ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς
φασὶ Μέλητος καὶ Ἄνυτος· αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθα-
ρμένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιά-
φθαρμοί, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκον-
τες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἐμοὶ ἀλλ' ἢ 40
τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίσασσι Μελήτῳ μὲν
ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι·

23. Εἶεν δὴ, ὦ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν
ἀπολογεῖσθαι, σχεδὸν ἐστὶ ταῦτα καὶ ἄλλα ἴσως τοι-
αῦτα. τάχα δ' ἂν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνη-
σθεὶς ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουῖ τοῦ ἀγῶ-
νος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἰκέτευσε τοὺς 5
δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρῶν, παιδίᾳ τε αὐτοῦ ἀνα-
βιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθῆι, καὶ ἄλλους
τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλοὺς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τού-
των ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν
ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας αὐθα- 10
δέστερον ἂν πρὸς με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τού-
τοις θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον. | εἰ δὴ τις ὑμῶν
οὕτως ἔχει,—οὐκ ἀξιῶ μὲν γὰρ ἔγωγε—εἰ δ' οὖν, ἐπει-
κῆ ἂν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, ὅτι ἐμοί, ὦ
ἄριστε, εἰσὶν μὲν πού τινες καὶ οἰκεῖοι· καὶ γὰρ τοῦτο 15
αὐτὸ τὸ τοῦ Ὀμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέ-
τρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὥστε καὶ οἰκεῖοί μοι
εἰσι καὶ ὑεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, εἷς μὲν μεϊρά-
κιον ἤδη, δύο δὲ παιδίᾳ· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦ-
ρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. | 20
τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιζόμενος,
ὦ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων, ἀλλ' εἰ μὲν θαρρα-
λέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μὴ, ἄλλος λόγος, πρὸς
δ' οὖν δόξαν καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν καὶ ὄλη τῇ πόλει οὐ
μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τη- 25
λικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο τοῦνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀλη-
θὲς εἴτ' οὖν ψευδὸς· ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸ
Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. | εἰ
οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφία εἴτε ἀν-
δρεία εἴτε ἄλλη ἡτινιοῦν ἀρετῆ τοιοῦτοι ἔσσονται, αἰ- 30

σχρόν ἂν εἶη· οἴουσπερ ἐγὼ πολλάκις ἐόρακά τινας, ὅταν κρίνονται, δοκοῦντας μὲν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὡσπερ ἀθανάτων ἐσομένων, ἂν ὑμεῖς αὐτούς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἔμοι δοκοῦσιν αἰσχύνῃ τῇ 35 πόλει περιάπτειν, ὥστε ἂν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἰαθηναίων εἰς ἀρετὴν, οὐς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. | ταῦτα γάρ, ὧ ἄνδρες Ἰαθηναῖοι οὔτε ἡμᾶς χρῆ ποιεῖν τοὺς 40 δοκοῦντας καὶ ὀτιοῦν εἶναι, οὗτ', ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδεικνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιεῖσθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος. | 45

24. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὧ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαριζέσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὁμῶμοκεν οὐ 5 χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· οὐκ οὐν χρῆ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν οὐθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. | μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὧ ἄνδρες Ἰαθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μῆτε ἡγοῦμαι καλὰ 10 εἶναι μῆτε δίκαια μῆτε ὄσια, ἄλλως τε μέντοι νῆ Δία [πάντως] καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου τουτουῖ. σαφῶς γὰρ ἂν, εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζομένην ὁμωμοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροῖην 15 ἂν ἑμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὧ ἄνδρες Ἰαθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρίναι περὶ ἐμοῦ ὅπῃ μέλλει ἐμοὶ τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν. 20

Διαψηφισις. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀπολογίας ὁ Σωκράτης κατελθὼν τοῦ βήματος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν του, ὃ δὲ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἐκάλεσε διὰ κήρυκος τοὺς δικαστὰς εἰς ψηφοφορίαν περὶ τῆς ἀθρότητος ἢ ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου (**διαψηφισιν**) χωρὶς νὰ προηγηθῆ διάσκεψις αὐτῶν. Καὶ κατὰ μὲν τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἐτοποθετοῦντο δύο **καδίσκοι** (κάλπαι), ὃ μὲν πρῶτος ἀθρωτικὸς (**ἀπολύων**), ὃ δὲ καταδικαστικὸς (**ἀπολλύς**). Ἐκαστος τῶν δικαστῶν ἐλάμβανε μίαν μόνην ψῆφον, τὴν ὁποίαν ἔρριπτεν ἢ εἰς τὸν πρῶτον ἢ εἰς τὸν δεύτερον καδίσκον. Πῶς ὅμως ἠσφαλίζετο ἡ μυστικότης τῆς ψηφοφορίας, ἣτις πάντως θὰ ὑπῆρχε καὶ τότε, δὲν γνωρίζομεν. Ὡς ψῆφοι δὲ ἐχρησίμευον αἱ **χοιρῖναι** (κογχύλια, τὰ γουρουνάκια ἴσως) ἢ **ψῆφοι** (χαλίκια ποταμοῦ, θαλάσσης) καὶ ἐντεῦθεν ἡ καταχρηστικὴ σημασία τῶν λ. *ψῆφον* καὶ *ψηφίζεσθαι*. Ἄλλὰ κατὰ τὸν δ' π. X. αἰῶνα ὡς ψῆφοι ἐχρησίμευον χαλκᾶ δισκάρια, φέροντα εἰς τὸ μέσον κάθετον ἄξονα, τὸν **αὐλίσκον**, προέχοντα κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευράς, ὅστις εἰς ἄλλας μὲν ἦτο διάτρητος (**ψῆφος τετραπημένη**, ἣτις ἦτο καταδικαστικὴ), εἰς ἄλλας δὲ πλήρης (**ψῆφος πλήρης**, ἀθρωτικὴ). Ἐκ τούτων τῶν ψῆφων ἕκαστος τῶν δικαστῶν ἐλάμβανεν ἀνὰ μίαν παρὰ τῶν τεσσάρων δικαστῶν **τῶν ἐπὶ τὰς ψῆφους**, οἵτινες παρεῖχον αὐτὰς ἐνώπιον τῶν ἀντιδίκων, ἵνα μὴ χορηγῶνται εἰς αὐτοὺς μόνον τετραπημέναι ἢ μόνον πλήρεις. Πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ψῆφων εἶχον στηθῆ δύο **ἀμφορεῖς** ἢ **κάδοι** ἢ **καδίσκοι**, ὃ μὲν χαλκοῦς, ὃ δὲ ξύλινος. Εἰς τὸν πρῶτον, **τὸν κύριον καδίσκον**, ἔρριπτετο ἡ ψῆφος ἢ ἐρμηνεύουσα τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, εἰς τὸν δεύτερον, **τὸν ἄκυρον καδίσκον**, ἢ ἄκυρος. Ὁ πρῶτος εἶχε **κημόν**, πῶμα, φέροντα ἄνοιγμα, τὸ ὁποῖον μόνον μίαν ψῆφον ἄφηνε νὰ διέλθῃ, ἵνα μὴ εἶναι δυνατόν νὰ ῥίπτωνται ἀμφοτέραι εἰς τὸν αὐτὸν καδίσκον. Ἐὰν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν ἡ ψῆφος ἐκρατεῖτο ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἀπὸ τοῦ ἄξονος διὰ τοῦ ἀντίχειρος καὶ ἐνὸς ἄλλου δακτύλου, τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας ἐξησφαλίζετο πλήρως, διότι ἦτο ἀδύνατον ἄλλος τις νὰ διακρίνῃ τίς ψῆφος ἔρριπτετο ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ εἰς ἕκαστον τῶν καδίσκων. Οὕτως ἤρχιζεν ἡ ψηφοφορία, ἐν ᾧ ὁ κήρυξ ἔλεγεν: **Ἡ τετραπημένη τοῦ πρότερον λέγοντος** (τοῦ κατηγοροῦ, καταδικαστικὴ), **ἢ δὲ πλήρης τοῦ ὕστερον λέγοντος** (κατηγορουμέ-

νου, ἀθρωτική). Μετά τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας αἱ ψῆφοι τοῦ κυρίου καδίσκου ἐξεχύνοντο ἐπὶ λιθίνης τραπέζης, φερούσης τόσας ὀπὰς, ὅσος ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν ψήφων (501), καὶ ἐνηρμόζοντο εἰς τὰς ὀπὰς (πρὸβλ. τὰ ἀβάκια τῆς διαλογῆς τῶν σφαιριδίων κατὰ τὸ ἄλλοτε κρατοῦν παρ' ἡμῖν σύστημα τῆς ψηφοφορίας), ἀφ' οὗ δὲ ἐπληροῦντο πᾶσαι αἱ ὀπαί, ἐγίνετο ἡ διαλογὴ τῶν ψήφων, ἀριθμουμένων χωριστὰ τῶν τετροπημένων καὶ χωριστὰ τῶν πλήρων ὑπὸ τῶν ἐπὶ τὰς ψήφους· ἐὰν μὲν ἐπλεόναζον αἱ πλήρεις ἢ ὑπῆρχε τυχὸν ἰσοψηφία, ἡ ἀπόφασις ἦτο ἀθρωτική, ἐὰν δὲ αἱ τετροπημέναι, ἡ ἀπόφασις ἦτο καταδικαστική, τὸ ἀποτέλεσμα ἀνεκοινοῦτο ὑπὸ τοῦ κήρυκος καὶ κατὰ τοῦτο τὸ δικαστήριον ἐξέδιδε τὴν ἀπόφασιν, *ἔλεγε τὴν κρίσιν*, ἐπιβάλλον ἐν περιπτώσει καταδίκης τὴν ποινὴν, ἣν ὥριζεν ὁ νόμος, ἐὰν ὁ ἀγὼν δὲν ἦτο τιμητὸς.

Ἄγωνες τιμητοὶ καὶ ἀτίμητοι. Ἐν Ἀθήναις πᾶσαι γενικῶς αἱ δίκαι διηροῦντο εἰς ἀγῶνας τιμητοὺς καὶ ἀτιμήτους. Ἄγων ἀτίμητος ἐκαλεῖτο ἡ δίκη, καθ' ἣν ἡ ποινὴ τοῦ δικαζομένου ἐγκλήματος ἦτο ὄρισμένη ἐκ τοῦ νόμου ἢ ἄλλως, τιμητὸς δὲ ἡ δίκη, καθ' ἣν, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος κατεδικάζετο, ἡ ποινὴ δὲν ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ὄρισμένη, ἀλλ' ἐγίνετο μετὰ τὴν καταδίκην δευτέρα διαδικασία, καθ' ἣν πρῶτος ὁ κατηγορούμενος ὄφειλε νὰ δικαιολογήσῃ διὰ βραχέων τὸ *τίμημα*, τὴν ποινὴν, τῆς ὁποίας ἐθεώρει ἄξιον τὸν κατηγορούμενον, τὴν ὁποίαν καὶ εἶχεν ἀναγράψαι ἐν τῇ μηνύσει, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπιδώσει πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα, ὁ δὲ κατηγορούμενος νὰ ὀρίσῃ τὸ *ἀντιτίμημα*, τὴν ἀρμοδιωτέραν κατὰ τὴν γνώμην του ποινὴν. Καὶ διὰ τὴν δευτέραν διαδικασίαν ἦτο ὄρισμένον ἐκ τοῦ νόμου τὸ χρονικὸν ὄριον τῶν ἀγορεύσεων, ἡμισυς χοῦς (ἡμίχονς) δι' ἑκάτερον τῶν ἀντιδίκων. Μετὰ τοῦτο οἱ δικασταὶ ἀπεφαινόντο διὰ δευτέρας διαψηφίσεως περὶ τῆς ἐπιβλητέας ποινῆς, προκρίνοντες τὸ ἕτερον ἐκ τῶν δύο τιμημάτων, διότι, φαίνεται, μόνον μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξωσιν. Καὶ κατὰ μὲν τὸν ε' αἰῶνα π.Χ. ἕκαστος δικαστὴς ἐχρησιμοποιοῖε κατὰ τὴν διαψήφισιν ταύτην πινάκιον-ἐπικεχρισμένον διὰ κηροῦ, ἐφ' οὗ διὰ γραφίου (αἰχμηρᾶς σιδηρᾶς γραφίδος) ἐχάραττε βραχυτέραν ἢ μακροτέραν γραμμὴν, ἐφ' ὅσον ἡ γνώμη του ἦτο ὑπὲρ τῆς ἐπιεικεστέρως ἢ αὐστηροτέρας ποινῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὸν δ' αἰῶνα π. Χ. ἡ β' ψηφοφορία ἦτο ἀκριβῶς ὁμοία πρὸς τὴν πρώτην. Καὶ πρὸ τῆς δευτέρας ψηφοφο-

ρίας οἱ οἰκεῖοι τοῦ φεύγοντος ἰκέτευον τοὺς δικαστὰς νὰ μὴ δε-
χθῶσι τὸ τίμημα τοῦ διώκοντος καὶ τὸν διώκοντα νὰ ἀποστῆ
τοῦ τιμήματος.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς ἐν τῇ δίκῃ τοῦ Σ. μετὰ τὴν
διαψήφισιν, καταδικαστικόν, ἀνεκοινώθη διὰ τοῦ κήρυκος καί,
ἐπειδὴ ὁ ἀγὼν εἶναι τιμητός, ὁ πρόεδρος καλεῖ ἐπὶ τὸ βῆμα τὸν
Μέλητον νὰ δικαιολογήσῃ τὸ τίμημα τοῦ θανάτου, τὸ ὁποῖον
εἶχεν ὁρίσει ἐν τῇ γραφῇ διὰ τὸν Σωκράτην· μετὰ τοῦτον καλεῖ-
ται ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ Σωκράτης νὰ ὁρίσῃ τὸ ἀντιτίμημα. Τίνος ἄρα
ποινῆς θὰ ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἄξιον ὁ φιλόσοφος :

25. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα
τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέ-
γονεν τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω
ἐκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν· οὐ γὰρ 5
ῥόμην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ
πολύ· νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον
τῶν ψήφων, ἀποπεφεύγη ἄν. | Μέλητον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ
δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα,
ἀλλὰ παντὶ δηλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνω 10
τος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἄν ὄφλε χιλίας
δραχμάς, οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. |

26. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. εἶεν·
ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι ; ἢ δηλον ὅτι τῆς ἀξίας ; τί οὖν ; τί ἀξιός εἰμι 15
παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι, ὅ,τι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν
ἤγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὄνπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ
τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγοριῶν
καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν καὶ στάσεων
τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἑμαυτὸν τῷ 20
ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτ' ἴοντα σφῆζε-
σθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἴα, οἷ ἔλθων μήτε ὑμῖν μήτε
ἑμαυτῷ ἑμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκα-
στον ἴων εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγὼ
φημι, ἐνταῦθα ἴα, ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ 25
πρότερον μήτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν
ἑαυτοῦ ἐπιμεληθεῖν, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμῶ-

τατος ἔσοιτο, μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πό-
 λεως, τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπι-
 μελεῖσθαι· τί οὖν εἰμι ἄξιος παθεῖν τοιοῦτος ὢν ; | 30
 ἀγαθὸν τι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ γε κατὰ τὴν
 ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι· καὶ ταῦτά γε ἀγαθὸν τοι-
 οῦτον, ὅ,τι ἂν πρόπει ἐμοί· τί οὖν πρόπει ἀνδρὶ πένητι
 εὐεργέτῃ, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρα-
 κελεύσει ; οὐκ ἔσθ' ὅ,τι μᾶλλον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 35
 πρόπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν πρυτανείῳ σι-
 τεῖσθαι, πολὺ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν ἵππῳ ἢ ξυνω-
 ρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν. | ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς
 ποιεῖ εὐδαιμόνας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ εἶναι· καὶ ὁ μὲν
 τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι· εἰ οὖν δεῖ με κατὰ 40
 τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυ-
 τανείῳ σιτήσεως.

27. Ἴσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλη-
 σίως δοκῶ λέγειν ὡσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντι-
 βολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὃ Ἀθη-
 ναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ
 ἐκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦ- 5
 το οὐ πείθω· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα·
 ἐπεὶ, ὡς ἐγῶμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὡσπερ καὶ ἄλλοις
 ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρί-
 νειν, ἀλλὰ πολλὰς, ἐπέσθητε ἄν· νῦν δ' οὐ ῥάδιον ἐν
 χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι· πεπει- 10
 σμένος δὴ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἑμαυτὸν γε
 ἀδικῆσειν καὶ κατ' ἑμαυτοῦ ἔρεῖν αὐτός, ὡς ἄξιός εἰμι
 του κακοῦ καὶ τιμῆσεσθαι τοιοῦτου τινὸς ἑμαυτῷ.
 | τί δέισας ; ἢ μὴ πάθω τοῦτο, οὗ Μέλητός μοι τιμᾶ-
 ται, ὃ φημι οὐκ εἶδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν οὔτ' εἰ κακόν 15
 ἔστιν ; ἀντὶ τούτου δὴ ἔλωμαί τι ὢν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄν-
 των, τούτου τιμησάμενος ; πότερον δεσμοῦ ; καὶ τί με
 δεῖ ζῆν ἐν δεσμοτηρίῳ δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένῃ
 ἀρχῇ, τοῖς ἑνδεκα ; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ δεδέσθαι, ἕως
 ἂν ἐκτείσω ; ἀλλὰ ταυτόν μοι ἔστιν ὅπερ νῦν δὴ ἔλε- 20
 γον· οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα, ὁπόθεν ἐκτείσω. | ἀλλὰ
 δὴ φυγῆς τιμῆσωμαι ; ἴσως γὰρ ἂν μοι τούτου τιμῆ-
 σαιτε· πολλῇ μεντᾶν με φιλοψυχία ἔχοι, εἰ οὕτως ἀλό-

γιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογιζέσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταί μου οὐχ οἴοι τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι 25 γεγόνασιν καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥαδίως; πολλοῦ γε δεῖ, ὧ Ἀθηναῖοι. | καλὸς οὖν ἂν μοι ὁ βίος εἴη ἐξελθόντι τηλικῶδε ἀνθρώπῳ ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' 30 ὅτι, ὅποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὥσπερ ἐνθάδε· κἂν μὲν τούτους ἀπελεύνω, οὔτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους· ἐάν δὲ μὴ ἀπελεύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκείοι δι' αὐτοὺς τούτους. | 35

28. Ἴσως οὖν ἂν τις εἴποι· ἴσιγῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὧ Σώκρατες, οὐχ οἴός τ' ἔσει ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν; τοῦτι δὴ ἐστὶ πάντων χαλεπώτατον πείσαι τινὰς ὑμῶν· ἐάν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἔστιν καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ 5 πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐάν τ' αὖ λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὄν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἐκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποιεῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγομένου καὶ ἑμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος, ὁ δὲ ἀνεξέτα- 10 στος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ, ταῦτα δ' ἔτι ἦττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως ὡς ἐγὼ φημι, ὧ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ ῥάδιον. | καὶ ἐγὼ ἅμα οὐκ εἴθισμαι ἑμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός· εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρημάτων ὅσα ἔμελλον 15 ἐκτεῖσειν· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην· νῦν δὲ οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα, ὅσον ἂν ἐγὼ δυναίμην ἐκτεῖσαι, τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. Ἴσως δ' ἂν δυναίμην ἐκτεῖσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· τοσούτου οὖν τιμῶμαι. | Πλάτων δὲ ὅδε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κριτῶν καὶ Κριτόβου- 20 λος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμῆσασθαι, αὐτοὶ δ' ἔγγυᾶσθαι· τιμῶμαι οὖν τοσούτου, ἐγγυηταὶ δὲ ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὔτοι ἀξιά- χρεῶ. |

Ἐνταῦθα γίνεται νέα διαψήφισις μεταξύ τῶν δύο τιμημάτων καὶ διὰ μεγάλης πλειοψηφίας γίνεται ἀποδεκτὸν τὸ τίμημα τοῦ Μελήτου. Ἡ ὑπὸ τοῦ προέδρου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διαψηφίσεως τῶν δικαστῶν ἐκδοθεῖσα καὶ ἀνακοινωθεῖσα διὰ τοῦ κήρυκος ἀπόφασις, *γνώσις*, ἔπρεπε νὰ καταγραφῇ καὶ ἐγχειρισθῇ εἰς τοὺς ἕνδεκα, ἀρμοδίους νὰ ἐκτελέσωσιν αὐτήν. Τοῦλάχιστον ἡ ἐν δημοσίαις δίκαις ἀπόφασις κατετίθετο ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς πόλεως, τῷ Μητρώῳ, καὶ ἀνεγράφετο καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καταδικαστικῶν ἢ ἀθροτικῶν ψήφων. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἕως καταγραφῇ ἢ ἀπόφασις καὶ διεκπεραιωθῇ ἡ διαδικασία τῆς παραδόμεως τοῦ καταδίκου εἰς τοὺς ἕνδεκα, ὁ Σ. ἐπωφελεῖται τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἴπῃ ὀλίγα τινὰ πρὸς τοὺς δικαστάς.

29. Οὐ πολλοῦ γ' ἔνεκα χρόνου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἔξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λαιδορεῖν, ὡς Σωκρατῆ ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν· φήσουσι γὰρ δὴ με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι, οἱ βουλούμενοι ὑμῖν ὄνειδίζουσιν. εἰ οὖν περιεμείνατε ὀλίγον 5 χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· ὁρᾶτε γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. | λέγω δὲ καὶ τότε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους. 10 ἴσως με οἴεσθε, ὦ ἄνδρες, ἀπορίᾳ λόγων ἐάλωκέναι τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ὤμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοὺ γε δεῖ, ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἐάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν 15 πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷ' ἂν ὑμῖν ἡδιστα ἦν ἀκούειν, θρηνοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιούντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. | ἀλλ' οὔτε τότε ὤμην δεῖν ἔνεκα τοῦ κινδύνου πρῶτα οὐδὲν 20 ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὔτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἰροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθάναι ἢ ἐκείνως ζῆν. | οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν

πολέμῳ οὐτ' ἐμέ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καί γάρ ἐν 25 ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίνεται, ὅτι τό γε ἀποθάνειν ἂν τις ἐκφύγοι καί ὄπλα ἀφείς καί ἐφ' ἵκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόντων· καί ἄλλαι μηχαναί πολλαί εἰσιν ἐν ἐκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καί λέγειν. ἀλλά μὴ οὐ τοῦτ' 30 ἢ χαλεπόν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλά πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν· θάττον γάρ θανάτου θεῖ. | καί νῦν ἐγὼ μὲν ἄτε βραδύς ὢν καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἱ δ' ἐμοὶ κατήγοροι ἄτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας· καί νῦν 35 ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλῶν, οὗτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω καὶ οὗτοι. ταῦτα μὲν που οὕτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἴμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν. |

30. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησιμωδῆσαι, ὧ καταψηφισάμενοί μου· καὶ γάρ εἰμι ἤδη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστα ἐνθροῦποι χρησιμωδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι. | φημί γάρ, ὧ ἄνδρες, οἱ ἐμέ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἤξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ 5 χαλεπωτέραν νῆ Δία ἢ οἶαν ἐμέ ἀπεκτόνατε· νῦν γάρ τοῦτο εἴργασθε οἴομενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου, τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγὼ φημι. πλείους ἔσονταί ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἠσθάνεσθε· καὶ 10 χαλεπώτεροι ἔσονταί ὄσω νεώτεροί εἰσιν, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. | εἰ γὰρ οἴεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχῆσιν τοῦ ὄνειδίζειν τινὰ ὑμῖν ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γὰρ ἔσθ' αὕτη ἢ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλὴ, ἀλλ' ἐκείνη 15 καὶ καλλίστη καὶ ῥάστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολοῦειν, ἀλλ' ἑαυτὸν παρασκευάζειν, ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι. |

31. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἠδέως ἂν διαλεχθεῖν ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουῖ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι καὶ οὐπῶ ἐρχομαι οἱ ἐλθόντα

με δεῖ τεθνάναι. ἀλλά μοι, ὦ ἄνδρες, παραμείνατε το-
 σουτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογησάμενος πρὸς 5
 ἀλλήλους, ἕως ἕξεστιν. ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν ἐπι-
 δεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνὶ μοι ξυμβεβηκός τί ποτε νοεῖ. |
 ἐμοὶ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί—ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς κα-
 λῶν ὀρθῶς ἂν καλοῖην—θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ
 εἰωθυῖά μοι μαντική ἢ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν 10
 χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ αἶψα ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ μικροῖς
 ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νυνὶ
 δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἅπερ ὀρᾶτε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἃ γε δη-
 οῖηθείη ἂν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ
 δὲ οὔτε ἐξιόντι ἕσθην οἴκοθεν ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ 15
 σημεῖον, οὔτε ἠνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστή-
 ριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλλοντι τι ἐρεῖν· καί-
 τοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δὴ με ἐπέσχε λέγοντα
 μεταξύ· νῦν δὲ οὐδαμοῦ περὶ ταύτην τὴν πράξιν οὔτ'
 ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἠναντιώταί μοι. | τί οὖν 20
 αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ· κινδυνεύει
 γὰρ μοι τὸ ξυμβεβηκός τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ
 οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἴο-
 μεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τού-
 του γέγονεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἂν μοι 25
 τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μὴ τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πρά-
 ξειν.

32. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐ-
 στίη ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι· δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστιν τὸ
 τεθνάναι· ἡ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδε-
 μίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα
 μεταβολὴ τις τυγχάνει οὔσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ 5
 τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. | καὶ εἴτε μηδε-
 μία αἴσθησις ἐστίν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύ-
 δων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὀρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ
 θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι
 ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ἣ οὔτω κατέδραθεν, ὥστε μηδὲ 10
 ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς
 τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ
 δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἡδιον ἡμέ-
 ρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυ-

τοῦ βίω, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν 15
 βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς
 τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνα-
 τός ἐστιν, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων
 ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. | εἰ δ' 20
 αὖ οἷον ἀποδημησαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον
 τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστιν τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν
 ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μείζον ἀγαθὸν τούτου εἶη ἂν,
 ὧ ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἄϊδου,
 ἀπαλλαγείς τούτων τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι,
 εὐρήσει τοὺς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ 25
 δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθος καὶ Αἰακός καὶ Τρι-
 πτόλεμος καὶ ἄλλοι, ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο
 ἐν τῷ ἑαυτῶν βίω, ἄρα φαύλη ἂν εἶη ἡ ἀποδημία; ἢ
 αὖ Ὅρφεϊ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ
 Ὅμηρῳ ἐπὶ πόσῳ ἂν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ 30
 πολλάκις θέλω τεθάναι, εἰ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· ἐπεὶ
 ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστή ἂν εἶη ἡ διατριβὴ αὐτόθι,
 ὅποτε ἐντύχοιμι Παλαμῆδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμώνος
 καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνη-
 κεν, ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἑμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκεῖ 35
 νων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἂν ἀηδῆς εἶη. | καὶ δὴ τὸ μέγι-
 στον τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς
 ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστιν καὶ τίς οἶεται
 μὲν, ἔστιν δ' οὐ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἂν τις, ὧ ἄνδρες δικασταί,
 δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν 40
 στρατιάν ἢ Ὀδυσσεά ἢ Σίσυφον ἢ ἄλλους μυρίους ἂν
 τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας; οἷς ἐκεῖ διαλέγε-
 σθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν ἀμήχανον ἂν εἶη εὐδαι-
 μονίας. | πάντως οὐ δῆπου τούτου γε ἔνεκα οἱ ἐκεῖ ἀπο-
 κτείνουσι· τὰ γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ 45
 τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν,
 εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστίν. |

33. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὧ ἄνδρες δικασταί, εὐ-
 ἐλπίδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο δια-
 νοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐ-
 δὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπό
 θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ 5

αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δηλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. | διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγοροῖς οὐ πάνυ χαλεπαίνω. καίτοι οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ 10 κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγοροῦν, ἀλλ' οἴομενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. | τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς ὑεῖς μου, ἐπειδὴν ἠβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὧ ἄνδρες, ταῦτά ταῦτα λυποῦντες, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλ- 15 λου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι μὴδὲν ὄντες, ὄνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονται τι εἶναι ὄντες οὐδενός ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθώς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ ὑεῖς. 20 ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπί- ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον πάντι πλην ἢ τῷ θεῷ. |

III. ΓΛΩΣΣΙΚΑ, ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ, ΖΗΤΗΜΑΤΑ

II. 1-4 *πάσχω τι ὑπὸ τῶν κατηγορῶν* ἀποκομίζω μίαν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὰς ὁμιλίας τῶν κατηγορῶν, *ὅ, τι μὲν...* πλ. ἐρ., *ὦ ἄνδρες* κύριοι, *ἐγὼ δ' οὖν* (ὁ οὖν βεβαιωτικός) ἐγὼ ὅμως πάντως, οἵαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἰδική σας ἐντύπωσις· διὰ τοῦ *δ' οὖν* ἐξαίρεται ἡ βεβαία ἐντύπωσις τοῦ Σ. ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀβεβαιότητα αὐτοῦ περὶ τῆς ἐντυπώσεως τῶν δικαστῶν, *ἐπιλανθάνομαι ἑμαυτοῦ* λησμονῶ ποῖος εἶμαι, *ὑπ' αὐτῶν* κυρ. ποιητ. αἴτιον κατὰ τὸ προηγηθὲν *πάσχειν τι ὑπότινος* : ἐπέισθη (ἠναγκάσθη) ὑπ' αὐτῶν ἐπιλαθῆσθαι ἑμαυτοῦ, ἡμεῖς : ἀναγκ. αἴτ. ἔξ αἰτίας τῶν, συνεπεία τῶν ὁμιλιῶν τῶν, *ὀλίγου κ. ὀλίγου δεῖν* ὀλίγον ἔλειψε νά, σχεδόν, *πιθανὸς* πειστικός, πιστευτός.— **4-13** *καίτοι* ἢ ἀντίθ. πρὸς τὴν ἐντύπωσιν, *ὡς ἔπος εἰπεῖν* οὕτως εἰπεῖν, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν σύντομον αὐτὴν ἔκφρασιν, σχεδόν, κολάζον τὴν γεν. ἔννοιαν *οὐδέν, θαυμάζω τί τις* (κυρ. γεν. κτητ. τοῦ τι) παραξενεύομαι μὲ ἐν προᾶγμα, τὸ ὁποῖον λέγει ἢ κάμνει τις, *αὐτῶν* ἄρσ., *τῶν πολλῶν* οὐ. εἰς τὸ ἐν, *ὧν* ἔλε. ἀντὶ ἅ, *ὡς χρῆ* ἢ εἶδ. πρότ. διὰ τοῦ *ὡς* παρίσταται ὡς καθαρῶς ὑποκειμενικὴ κρίσις τῶν κατηγορῶν, ὅτι τάχα, *εὐλαβοῦμαι* προσέχω, προφυλάττομαι, *ὡς ὄντος* τίς μτχ. : περὶ τοῦ *ὡς* πρβλ. τὸ *ὡς χρῆ* 6, *δεινὸς λέγειν* (τὸ κατὰ τι) δεινὸς ῥήτωρ, *τὸ μὴ αἰσχυνθῆναι* (τοὺς κατηγοροῦς) ὑποκ. τοῦ *ἔδοξεν*, ἐπαναλαμβανόμενον διὰ τοῦ τοῦτο 10, *ὅτι* αἴτ., *ἔργω* ἐκ τῶν πραγμάτων, *μηδ' ὀπωσιτοῦν* (δεινὸς λέγειν) οὐδὲ εἰς ἐλάχιστον βαθμόν, οὐδαμῶς, *τοῦτο αὐτῶν* (κτητ.) αὐτὴ ἢ προᾶξις αὐτῶν, *εἰ μὴ ἄρα* ἐκτὸς ἐὰν ἴσως, εἰρων., *μὲν* (εἰ μὲν γὰρ) μὴν, ὄντως, πράγματι, *λέγω* ἐνοῶ, *ὁμολογοῖν ἂν ἔγωγε εἶναι ῥήτωρ* (δεινός), *οὐ κατὰ τούτους* ὅχι ὅμως ὅπως τὸν ἐννοοῦν καὶ τὸν θέλουν αὐτοὶ οἱ κύριοι, δηλ. ἀριστοτέχνην μὲν εἰς τὰ λόγια, ψεύστην ὅμως εἰς τὰ πράγματα.— **14-23** *οὗτοι μὲν—ὕμεις δέ*· ἀλλὰ ποῦ ἔγκειται ἡ ἀληθῆς ἀντίθεσις ; *ἢ τι ἢ οὐδέν* σχεδόν οὐδέν, ὥσπερ ἐγὼ *λέγω* ἰσχυρίζομαι, βεβαιῶ, τονίζω, *οὐ μέντοι* (ἀκούσεσθε), *καλ-*

λιεποῦμαι λέγω ὥραϊα λόγια, *κεκαλλιεπημένος* καλλιειπής, στο-
 λισμένος, *ὡσπερ οἱ τούτων* (κεκαλλιεπημένοι ἦσαν), *ῥῆμα* φρά-
 σις, *ὄνομα* λέξεις, *κεκοσμημένους* δι' ὥραίων σχημάτων, τρό-
 πων, εἰκόνων, *εἰκῆ* (ἐπίρ. τοῦ *εἰκαῖος* ὁ ἄνευ σκοποῦ, μάταιος)
 ἄνευ προμελέτης καὶ σχεδίου, ὅπως τύχη, *εἰκῆ λεγόμενα* ἀπλᾶ
 λόγια τῆς στιγμῆς, *ἐπιτυχῶν* ὁ τυχῶν, τυχαῖος, *τοῖς ἐπιτυ-
 χοῦσιν ὀνόμασιν* μὲ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τυχαίως θὰ μοῦ ἔρχων-
 ται εἰς τὴν γλῶσσαν, *ἔπεξ.* τοῦ *εἰκῆ*, *λέγω* ἐν τῷ παρελθόντι,
 ἐν τῷ παρόντι καὶ πάντοτε, μάλιστα σήμερον, *μηδεὶς προσδο-
 κησάτω* ἢ ἀπαγόρευσις ἐπὶ ἔνεστ. ἐκφέρεται κατὰ προστκ., ἐπὶ
 ἄορίστου καθ' ὑπτκ., πλὴν τοῦ γ'. ἐν. προσ. ἐκφερομένου καὶ
 κατὰ προστκ., *ἄλλως* διάφορον ἀπολογία, τετορνευμένην κλπ.,
πρέπειε τινὶ ἀρμόζει εἷς τι (τινα), *δήπου* βεβαίως (*δὴ*) ἂν δὲν
 ἀπατῶμαι (*πού*), *τῆδε τῆ ηλικία* ὁ Σ. δεικνύει τὰς πολιὰς του,
εἰσέρχομαι εἰς ὑμᾶς εἰσέρχομαι, ἐμφανίζομαι εἰς τὸ δικαστή-
 ριον ὑμῶν, *πλάττω λόγους* ἐπεξεργάζομαι, κτενίζω τὸ λεκτικόν,
πλάττοντι κατὰ σύνεσιν πρὸς τὸ *τῆδε τῆ ηλικία* ὡς εἰ προηγεῖτο
ἐμοὶ τηλικῶδε ὄντι, μειράκιον νεανίας (ἀπὸ τοῦ 14. μέχρι τοῦ
 21. ἔτους τῆς ηλικίας), *ὡσπερ μειρακίῳ* ἔλξ, ἀντὶ *ὡσπερ μει-
 ράκιον* (πλάττει).—23 - 8 *καὶ μέντοι* καὶ μὴν, καὶ ἀκόμη μάλ-
 ιστα, *καὶ πάνυ* (δέομαι) καὶ θερμῶς μάλιστα, *παρίεμαι*, συν-
 ῶν. τοῦ *δέομαι*, ζῆτῶ χάριν, *τοῦτο* ἀναφέρ. εἰς τὰ ἔξῃς ἀντὶ
 τότε, ἐπεξηγούμενον ἀσυνδέτως διὰ τοῦ *ἐὰν διὰ...*, *διὰ τῶν αὐ-
 τῶν λόγων* ἀπλῶν καὶ ἀνεπιτηδεύτων, εἰς τὸ ἀπολογουμένου, *καὶ
 ἐν ἀγορᾷ - καὶ ἄλλοθι, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν* γύρω ἀπὸ τὰς τρα-
 πέζας τῶν ἀργυραμοιβῶν, *ἵνα* ὅπου (ποιητ.), *θορυβῶ* μέση λ.
 δηλοῦσα καὶ ἐπιδοκιμασίαν καὶ ἀποδοκιμασίαν, ἐνταῦθα : θορυ-
 βωδῶς ἀποδοκιμάζω.—28 - 39 *ἔχει* (τὸ *πρᾶγμα*) *οὕτως* συμ-
 βοῖνει μὲ ἐμὲ τὸ ἔξῃς, *ἀναβαίνω ἐπὶ δικαστήριον* (κυρ. περὶ
 τῶν ἀντιδίκων, ζητόρων καὶ μαρτύρων, ἀναβαινόντων ἐπὶ τὸ
 βῆμα τοῦ δικαστηρίου), ἡμεῖς : ἀναβαίνω τὴν κλίμακα τοῦ δικα-
 στηρίου, πατῶ δικαστήριον, *γέγονα ἑβδομήκοντα ἔτη* ἔχω ἡλι-
 κίαν 70 ἐτῶν, *γεγονῶς* τίς μτχ. ; *ξένος* ἀπειρος, *ξένως* ἔχω εἶμαι
 ἀπειρος, εἰς τοῦτο τὸ *ἀτεχνῶς* (ἀτεχνῆς ὁ ἄνευ τέχνης, τεχνάσμα-
 τος, ἄδολος, ἀπλοῦς) ἀπλῶς, καλὰ καλὰ, ὅλως διόλου, τὸ *ἀτεχνῶς*
 ἐκ τοῦ *ἀτεχνος*, οὐ ἀντίθ. *ἔντεχνος, ἢ ἐνθάδε λέξις* ὁ τρόπος τοῦ
 λέγειν ἐν δικαστηρίῳ, ἢ δικανικῆ γλῶσσα, *συγγιγνώσκω* συγχω-
 ρῶ, προβλ. *συγγνώμη, ἂν* δὲς, *ξένος* μὴ ἀστός, *φωνή* ἢ διάλε-

κτος, *τρόπος* ὁ τρόπος τοῦ λέγειν, *ἐτεθράμην* καθ' ἕλξ. πρὸς τοὺς ἴστορ. χρόνους τοῦ ὑποθ. λόγου τοῦ ἀπραγματοποιήτου ἀντι *τέθραμμαι* τῆς ἀποδ. *ξυνεγγνώσκετε ἂν* ὑπόθ. εἶναι *εἰ ἔλεγον...*, ἐν ᾧ συγχρόνως ἢ αὐτὴ ὑπόθ. χρησιμεύει καὶ ὡς ἀπόδ. τοῦ *εἰ ξένος ἐτύγχανον' καὶ δὴ καὶ νῦν* μετὰ τὸ *ὥσπερ οὖν ἂν...* ἀντι *οὕτω καὶ νῦν*, ἀνακολούθως, *δίκαιον* κτηρ. τοῦ *τοῦτο* ἢ παρὰ-θεσις : ἓνα πρᾶγμα δίκαιον, *ὡς γέ μοι δοκῶ* εἰς τὸ *δίκαιον*, σύντ. προσωπ. ἀντὶ ἀπροσ. *ὡς γέ μοι δοκεῖ, ἐῷ* παραβλέπω, δὲν προσέχω, *χειρῶν-βελτίων* (τοῦ νενομισμένου (συνήθους) τρόπου) τὰ συγκο. ἐξαιροῦσι κυρίως τὴν ἀντίθεσιν : ἀτυχῆς—ἐπιτυχῆς, *εἰ λέγω* πλ. ἐρ. ἐπεξ. τοῦ *τοῦτο-τούτω*· πῶς κείνται τὰ ἀπρομ. *ἔαν-σκοπεῖν-προσέχειν ; αὕτη* ὑποκ. καθ' ἕλξ. πρὸς τὸ κτηρμ. ἀρετῆ ἀντὶ *τοῦτο* (τὸ *ἔαν-σκοπεῖν...*).

16 *κεκαλλιεπημένους...* ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν σοφιστῶν, περὶ ὧν ἰδ. ἐν κεφ. Γ', Πρωταγόρου, Προδίκου καὶ Ἰπλίου τοῦ Ἡλείου, καὶ μάλιστα ἀπὸ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου ἢ ὄητο-ρικῆ προήχθη εἰς ἀκμὴν. — 26 *τραπέζαι* ἦσαν ὡς αἱ σημεριναὶ τῶν ἀργυραμοιβῶν, τοποθετημέναι ὑπὸ στοὰς τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν πόλιν πολυπληθεῖς ξένοι ἀντήλλασσον τὰ νομίσματά των. Οἱ ἔχοντες ταύτας ἐκαλοῦντο *τραπεζίται* (*ἀργυραμοιβοί, κολλυβισταί*), ἦσαν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον μέτοικοι, ἀλλ' εὐπόληπτοι, ἀπολαύοντες ἀπολύτου πίστεως. Ἐν ᾧ τὸ πάλαι αἱ καταθέσεις περιουσιῶν εὐπόρων πολιτῶν ἐγίνοντο πρὸς ἀσφάλειαν ἀτόκως (*παρακαταθήκαι*) εἰς σπουδαιότατα ἱερὰ (τῶν Δελφῶν, τῆς Ὀλυμπίας κᾶ.) ὡς ἀπαραβίαστα, οἱ *τραπεζίται* ἐδέχοντο ἐπὶ μετρίῳ τόκῳ χρηματικὰς καταθέσεις, τὰς ὁποίας αὐτοὶ ἀνεδάνειζον ἐπὶ μεγαλυτέρῳ τόκῳ εἰς ἄλλους ἔχοντας ἀνάγκην χρημάτων (ὅπως καὶ σήμερον αἱ *Τράπεζαι* διαχειρίζονται τὰς καταθέσεις τῶν ταμειυτηρίων καὶ ἄλλας) καὶ οὕτως ἀνεπτύχθησαν κατὰ μικρὸν οἱ ποικίλοι πιστωτικοὶ ὄργανισμοί, οἱ κληθέντες διὰ τοῦτο *Τράπεζαι*. Περὶ τὰς *τραπέζας* συνέρρεον καὶ ἐκάθηντο πολλάκις καὶ ἄλλοι, καὶ δὴ πλούσιοι καὶ ἐπιφανεῖς ὡς σχολάζοντες, συζητοῦντες περὶ παντοίων ζητημάτων. Ἐκεῖ μετέβαινε πολλάκις καὶ ὁ Σ., ὅπως καὶ εἰς τὰς παλαιστρας (γυμναστήρια τῶν παίδων ἰδιωτικά), τὰ γυμνάσια (γυμναστήρια δημόσια τῶν ἐφήβων), τοὺς περιπάτους καὶ τὰς στοὰς, τὰ καταστήματα τῆς ἀγορᾶς (*ἄλλοθι*). — 31 Οἱ ξένοι ἐν ἐμπορικαῖς διαφοραῖς εἶχον τὸ δικαίωμα ἐν τοῖς δικαστηρίοις τῶν Ἀθηνῶν

νά ὀμιλῶσι τὴν ἰδίαν ἕκαστος διάλεκτον.—1 ὧ ἄνδρες Ἄθ. ἡ συν-
 ἤθης προσφώνησις ἦτο ὧ ἄνδρες δικασταί· διὰ τί ἡ παραλλαγή;
 Τί ἐξαπατήρησε τὴν κατηγορίαν καὶ τί θὰ χαρακτηρίζη τὴν ἀπο-
 λογίαν; ὅθεν τί ἐπιδιώκει ἡ ὀητορικὴ καὶ τί ἡ φιλοσοφία; 16
 ποία τις ἦτο συνήθως ἡ γλῶσσα ἐν τοῖς ὀητορ. λόγοις; 38-39
 πῶς ὀμιλεῖ ὁ Σ.; τίνα θέσιν τοῦ ὀητορ. λόγου ἐπέχει τὸ κ. Ι;
 τί ἐπιδιώκει δι' αὐτοῦ ὁ Σ.;

III. 1 - 4 δίκαιός εἰμι εἶμαι ὑποχρεωμένος, ὀφείλω,
 τὰ κατηγορημένα ὡς οὖσ. αἱ κατηγορίαι, πρβλ. τὰ ἐστρατη-
 γημένα αἱ πράξεις τοῦ στρατηγοῦ, τὰ βεβιωμένα αἱ ἐν τῷ
 βίῳ πράξεις, τὰ ἡμαρτημένα, τὰ ποσοστειαγμένα κἄ., τὸς
 πρώτους (ψευδεῖς) κατηγοροῦς, τὰ ὕστερα (ψευδῆ) κατηγο-
 ρημένα.—4 - 16 γὰρ αἰτιολογ. τὴν διάκρισιν τῶν κατηγορῶν
 εἰς δύο κατηγορίας, πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον ὑμῶν, πάλαι παλαιό-
 θεν, σημαῖνον τὴν ἀφειρητὴν τῆς ἐνώξεως τῶν κατηγοριῶν,
 πολλὰ ἤδη ἔτη (κατηγοροῦντες) ἐπὶ πολλὰ ἔτη μέχρι σήμερον,
 (κατηγοροῦντες) καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες ὁ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀλλά
 κατὰ τὸ πάλαι ἔδει νὰ ἀκολουθῆ καὶ νῦν (οἱ ἀμφὶ Ἄνυτον...),
 ὅπερ ὅμως ἀκολουθεῖ ἄλλως ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, τῆς συντά-
 ξεως μεταβληθείσης διὰ τὴν παρεμβολὴν τῆς ἀναφ. προτ. οὗς
 ἐγὼ μᾶλλον..., οἱ ἀμφὶ Ἄνυτον Ἄνυτος καὶ συντροφία, καὶ
 τούτους ὅπως καὶ ἐκεῖνοι οἱ πάλαι κατηγοροῦντες, δεινὸς (δέος)
 ἐπίφοβος, ἐπικίνδυνος, παραλαμβάνω λαμβάνω πρὸς διδασκα-
 λίαν (παρὰ τῶν γονέων), κυριολ. περὶ τῶν διδασκάλων, οἱ πολ-
 λοι οἱ πλείστοι, ἐκ παίδων ἀπὸ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἐπειθον
 καὶ κατηγοροῦν πρῶτῳστ. διὰ τί οἱ πρτκ.; ὡς ἔστι διὰ τί ἡ
 εἰδ. πρότ. διὰ τοῦ ὡς; Σωκράτης τις ἄγνωστος εἰς ἐμέ, σοφὸς
 γραμματισμένος, σπουδασμένος, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ σοφιστοῦ,
 φροντιστῆς ἐρευνητῆς, τὰ μετέωρα τὰ μετεωρολογικὰ φαινό-
 μενα, ἡ αἰτ. κατὰ τὸ φροντίζειν τι ἐρευνᾶν τι, ἀναζητῶ διε-
 ρευνῶ, τὰ ὑπὸ γῆς τὰ κρυπτόμενα εἰς τὰ βᾶθη τῆς γῆς, τὰ μυ-
 στικὰ της, ὁ ἦτιων λόγος τὸ ἄδικον, ὁ κρείττων λόγος; ἀνήρ
 σοφὸς φροντιστῆς-ἀνεζητηκῶς-ποιῶν παρὰθ., κατασκευδάν-
 νυμὶ τινός τι διαδίδω τι εἰς βᾶρος τινός, φήμη μέση λ., ἐν-
 ταῦθα: δυσφήμησις, συκοφαντία, οἱ δεινοὶ κατήγοροι (τὸ
 ἄρθρ.) ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγου ἐξαπατήρησα ὡς τοὺς
 κατ' ἐξοχὴν ἐπικινδύνους, οἱ κατ' ἐξοχὴν ἐπικινδύνοι κατήγοροι,
 κτθρ., νομίζω θεοὺς πιστεύω (τοὺς νενομισμένους, τοὺς ὁποί-

ους καθιέρωσεν ὁ νόμος καὶ ἡ συνήθεια) θεοῦς, οὐδὲ θεοῦς... (ἐπιδ.) ἐκτός τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων εἶναι ἀκόμη καὶ ἄθεοι.—
17-30 κατηγορηκότες εἰσὶ περίφρ. κατηγορήκασι, ἐπίσης λέγοντες (εἰσὶ) λέγουσι, **ἐπιστεῦσατε ἂν** (εἰ ἐτύχετε ἀκούσαντες), **ὄντες αἴτ., μειράκιον** ; **κατηγορῶ ἐρήμην** (δίκην) κατηγορῶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ κατηγορουμένου, **ἀτεχνῶς** ; εἰς τὸ ἐρήμην, **ἄλογος** παράλογος, ἀκατανόητος, : ὁ δὲ (ἐστὶν) **ἄλογώτατον πάντων** (ἐστὶ τόδε), **δι...**, **κωμῶδ(ι)οποιὸς** κωμικός ποιητής, **ὄσοι δὲ...** ἐν ἀντιθ. πρὸς τοὺς κωμικοὺς ποιητάς, οἱ ὁποῖοι διεκωμῶδουν τὸν Σ. ἀπλῶς μόνον ἵνα γελῶ τὸ κοινόν, **χρῶμαι φθόνῳ καὶ διαβολῇ** φθονῶ καὶ διαβάλλω, ἢ μτχ. αἰτιολ., **ἀναπειθῶ** μεταβάλλω τὰς πεποιθήσεις τινός, μεταπειθῶ, **πεπεισμένοι** αἴτ. εἰς τὸ πείθοντες, **ἀνέπειθον-πεπεισμένοι-πείθοντες** περὶ τοῦ κολασίμου τῶν πράξεών μου, περὶ τῆς ἐνοχῆς μου, **ἄπορος** ὁ καθ' οὗ οὐδὲν ὄπλον δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν, ὁ ἐμβάλλων εἰς ἀμηχανίαν. ἀνοικονόμητος· ἢ σύντ. ἔδει νὰ ἔχη ὁμαλῶς : **ὄσοι δέ, οἱ μὲν φθόνῳ καὶ διαβολῇ** χρώμενοι, **οἱ δέ, καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι, ἀνέπειθον ἄλλους, ὑμᾶς, ἀναβιβάζομαι τινα** προσάγω τινὰ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς μάρτυρα, πρβλ. τὸ **ἀναβαίνειν** I 29, τὸ μέσον περιποιητικὸν καὶ διάμεσον (διὰ τοῦ ἀρμοδίου ἀρχοντος), **ἐνταῦθα** ἐνταῦθα, κατὰ τὸ **οἴκοι, Ἰσθμοῖ, Μεγαροῖ** κλπ., **σκιαμαχῶ** μάχομαι κατὰ σκιάς, ἀεροκοπανῶ, **καὶ ἐλέγχω** κατὰ τύπον πρὸς τὸ **σκιαμαχεῖν**, ἐν ᾧ κατ' ἐννοιαν ἔδει : **ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχοντα, ἀτεχνῶς** εἰς τὸ **σκιαμαχεῖν**.—**30-7 ἀξιώ** παραδέχομαι, **ὥσπερ ἐγὼ λέγω** εἰς τὸ **διτιούς μου τοὺς κατηγορούμενους γεγενέσθαι, οὗς ἐγὼ λέγω** περὶ τῶν ὁποίων ἐγὼ ἔχω ἤδη ὁμιλήσει, **πολὺ μᾶλλον** πολὺ περισσότερον καιρόν.—**37-45 εἶεν** μόριον, δηλοῦν συγκατάθεσιν εἰς τὰ εἰρημένα, ἵνα ὁ λέγων μεταβῇ εἰς τὰ ἐξῆς· ἐνταῦθα ὁ Σ. φαντάζεται ὅτι λαμβάνει εἰς τοῦτο τὴν συγκατάθεσιν τῶν δικαστῶν : λοιπὸν ἔχω τὴν συγκατάθεσίν σας, τὴν ἄδειάν σας, **ἐξαίρουσθαί τινός τι** ἐκριζώνω ἀπὸ τὴν ψυχὴν ἐνός κάτι, **διαβολῇ** ἢ ἐκ διαβολῆς ἐσφαλμένη γνώμη περὶ τινός, **οὕτω γενέσθαι** νὰ κατορθώσω αὐτό, νὰ ἐκριζώσω τὴν, **εἰ** (τοῦτο ὑποκ. τοῦ ἐστὶν) **ἄμεινον** συμφορώτερον, β' ὄρος συγρ. ἢ τὸ **μὴ ἐξελεῖσθαι**, **ἄμεινόν τι** ἀπὸ οἵασδήποτε ἀπόψεως, ὁπωσδήποτε **πλέον τι ποιῶ** κατορθώνω κάτι περισσότερον, οὐ μόνον τὴν προκατάληψιν ἐκριζώνω, ἀλλὰ καὶ μίαν καλὴν περὶ ἐμοῦ γνώμην δημιουργῶ, **ἀπολογούμενον** ὄργ., οἶμαι δὲ ἀλλά, **λανθάνω τινα**

διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος, οὐδὲ πάνυ λιτ. οὐδαμῶς, οὐδὲν ἔστιν ὡς χαλεπὸν ἔστιν (ἐπιφ.), τοῦτο ἴτω (λέγει) ἢ προσπάθειά μου (τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης) ἄς ἀποβῆ, ὁ θεὸς γεν. τὸ θεῖον, ἢ θεότης, ὅπη τῷ θεῷ φίλον κατὰ τὰς θείας βουλὰς.

7 τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον. Περί τῶν κατηγορῶν ἰδ. Εἰσαγ. σ. 18, 21.—11 τὰ μετέωρα φροντιστής... Οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι καὶ ἐν μέρει οἱ σοφισταί, ὅπως Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος, ἐσκώπτοντο ὡς μετεωρολόγοι καὶ μετεωροσοφισταί, διερευνῶντες τὰ πάντα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑπὸ τὴν γῆν.—13 καὶ τὸν ἦτιω λόγον κρείττω ποιῶν ἰδ. Εἰσαγ. σ. 8· πρῶτος ἐπηγέλλετο ὅτι διδάσκει τοῦτο ὁ σοφιστὴς Πρωταγόρας, ἐν δὲ τῇ κωμῳδίᾳ τοῦ Ἀριστοφάνους ταῖς Νεφέλαις διαγωνίζονται ἐν δίκῃ ὁ δίκαιος καὶ ὁ ἄδικος Λόγος.—16 Γενικῶς οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι κατηγοροῦντο ὡς ἄθεοι.—23 πλὴν εἴ τις κωμωδοποιός... Ὁ Σ. εἶχεν ἀποβῆ προσφιλὲς θέμα τῆς κωμῳδίας· ὁ Ἀριστοφάνης τῷ 423 π. Χ. διεκωμώδησε διὰ τῶν Νεφελῶν τοῦ τὸν Σ. ὡς τὸν κορυφαῖον τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν φυσιολόγων φιλοσόφων, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι κωμικοὶ ποιηταί, ὁ Κρατῖνος, ὁ Ἀμειψίας, ὁ Εὐπόλις, ὁ Τηλεκλειδης, οὐδεμίαν εὐκαιρίαν παρέλειπον νὰ γελοιοποιῶν τὸν Σ. ἐν τῷ θεάτρῳ. Καὶ ὅμως ὁ ἀνὴρ κατὰ μὲν τῶν σοφιστῶν εἶχε διεξαγάγει μακρὸν ἀμείλικτον πόλεμον, περὶ δὲ τῶν φυσικῶν φαινομένων οὐδέποτε διελέγετο, τοῦναντίον ἐχαρκτηρίζεν ὡς μωραίνοντας τοὺς περὶ αὐτῶν διαλεγόμενους Ξεν. Ἄπ. I 1, 11 κ. 15.—39 ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ. Ἰδ. Εἰσαγ. σ. 20.—4 Διὰ τί οἱ παλαιοὶ κατήγοροι εἶναι οἱ μᾶλλον ἐπικίνδυνοι ; 11 Γινώσκετε ἂν αἱ κατὰ τοῦ Σ. αὐταὶ κατηγορίαι ἦσαν ἀληθεῖς ; 13 Τίνες ἐδίδασκον τὸν ἦτιω λόγον κρείττω ποιεῖν ; 16 Γινώσκετε σοφιστὰς ἢ φιλοσόφους ἀθέους ; 19 Διὰ τί οἱ νέοι εἶναι εὐπιστότεροι ; 23 Διὰ τί οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ (καὶ ἄλλοι) συνέχεον τὸν Σ. πρὸς τοὺς φυσικοὺς φιλοσόφους καὶ τοὺς σοφιστὰς καὶ διὰ τί ἀνεβίβαζον αὐτὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ; 41 Τί προβλέπει ὁ Σ. καὶ διὰ τί ; Τί παρατηροῦμεν ἐν τῇ γλώσσει τοῦ Σ. καὶ διὰ τί ; ἄς προσέξωμεν καὶ εἰς τὰ ἐφεξῆς κεφ. Τίνα θέσειν ἐπέχει τὸ κ. II ἐν τῷ ὄρητορ. λόγῳ τοῦ Σ. ;

III. 1 - 9 ἀναλαμβάνω ἀνασκοπῶ, ἢ ἐμῇ διαβολῇ ἢ διαβολῇ ἐμοῦ (γεν. ἀντικμ.), ἢ διαβολῇ, δὴ ὡς γνωστόν, ἀκριβῶς, πιστεύω ἔχω πεποιθήσιν, γράφομαί τινα κατηγορῶ τινα διὰ γραφῆς, περὶ ἧς ἰδ. Εἰσαγ. σ. 18, εἶεν II 36, διέβαλλον

ὁ πρῆκ. τὸ ἐπιχειρούμενον, *ἀντωμοσία* ἔνορκος μήνυσις ἐναντίον τινός, ἰδ. Εἰσαγ. σ. 19, *ὥσπερ κατηγορῶν* ὡς ἐὰν ἦσαν πραγματικοὶ ἐν δικαστηρίῳ κατηγοροὶ, *ἀδικῶ* εἶμαι ἔνοχος ἀδικήματος, *περιεργάζομαι* καταγίνομαι μὲ περιττὰ καὶ ἄχρηστα πράγματα, καὶ *περιεργάζεται* ἐπεξ. τοῦ *ἀδικεῖ*, *ζητῶν ποιῶν διδάσκων* τίνες μτχ. ; 9 - 17 *τοιαύτη τις* τοιαύτη περίπου, *Σωκράτη τινὰ* πρβλ. *Σωκράτης τις* Π 11, Σ. *τινὰ...* φλυαροῦντα ἐπεξ. τοῦ *ταῦτα*, *περιφέρομαι* αἰωροῦμαι ἔμπρὸς καὶ ὀπίσω, *ἐκεῖ* ποῦ ; *ἀεροβατῶ* κάμνω ἐναέρια ταξείδια, *ὧν* εἰς τὸ περιφερόμενον-φλυαροῦντα, *ἐπαῖω* (πρβλ. τὸ ὁμηρ. *αἰῶ*) ἀκούω, ἀντιλαμβάνομαι, ἐννοῶ, *οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν* οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον, ἔξαιρον τὴν ἔννοιαν τοῦ *οὐδέν*, *ἀτιμάζω* καταφρονῶ, ὃ ἐνεστ. τὸ ἐπιχειρούμενον, : καὶ *λέγω* (τοῦτο) *οὐχ ὡς ἀτιμάζων τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην* τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν, *μή πως* τελ. πρότ., *φεύγω* κατηγοροῦμαι, τὸ ἐνεργ. *διώκω*, *τοσαύτας* τόσον σοβαράς, *ἀλλὰ* (*λέγω ταῦτα*) *ἐμοὶ γάρ*, ἡ αἰτιολ. ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *οὐχ ὡς ἀτιμάζων*, *μέτεστί μοι τινος* μετέχω τινός, ἔχω σχέσιν πρὸς τι.—17 · 24 *παρέχομαι* παρέχω ὑπὲρ ἑμαυτοῦ, *αὐτοὺς ὕμῶν τοὺς πολλοὺς* ἀντὶ τοὺς πολλοὺς ὕμῶν αὐτῶν, *ἀξιῶ* ὡς παρ' ἡμῖν, *ὕμᾱς ὄσοι*, *διδάσκω* δίδω ἐξηγήσεις, διαφωτίζω, *πώποτε* ποτὲ μέχρι σήμερον, *εἰ πώποτε...* πλ. ἐρ., *ἢ σμικρὸν ἢ μέγα* εἰς τὸ διαλεγόμενον, *ἐκ τούτων* ἐκ τοῦ ψεύδους τούτου, ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεὶς μὲ ἤκουσε μέχρι σήμερον διαλεγόμενον περὶ τούτων, *περὶ ἐμοῦ ἃ* ὑπερβατὸν ἀντὶ *ἃ περὶ ἐμοῦ, οἱ πολλοὶ* ὁ κόσμος, τὸ πολὺ κοινόν.

4 κέ. Ὁ Σ. συγκεντρῶν ἐκ τῶν κατ' αὐτοῦ σπερμολογιῶν τὰ στοιχεῖα τῶν διαβολῶν τῶν παλαιῶν κατηγορῶν θέλει νὰ δείξῃ εἰς τοὺς δικαστὰς ποῖον θὰ ἦτο τὸ κείμενον μιᾶς γραπτῆς μηνύσεως τῶν κατηγορῶν τῆς πρώτης σειρᾶς, ἐὰν ἐπέδιδον καὶ ἐκεῖνοι τοιαύτην εἰς τὸν βασιλέα. — 10¹ κέ. Ἐν ταῖς Νεφέλαις ὁ Σ. ἐνεφανίζετο ἀπὸ τῆς σκηνῆς αἰωρούμενος ἐντὸς κρεμαμένου καλάθου (διὰ νὰ εὐρίσκεται ἐγγύτερον πρὸς τὸν οὐρανόν) καὶ ἐρωτώμενος τί πράττει λέγει : *ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ* [περιεργάζομαι] *τὸν ἥλιον* ὅταν δὲ ἐρωτᾶται τί κάμνουν οἱ μαθηταὶ του κεκυφότες καὶ ἔχοντες καθηλωμένην τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν γῆν, ἀποκρίνεται : *οὔτοι δ' ἐρεβοδιφῶσιν ὑπὸ τὸν Τάραρον* [τὰ ὑπὸ γῆς ζητοῦσιν].—*Γινώσκετε τὴν ὑπόθεσιν τῶν Νεφελῶν τοῦ Ἀριστοφάνους ;* 5 *Διὰ* τί ὁ Σ. εἰς

τάς κατηγορίας τῶν προτέρων κατηγορῶν δίδει τὴν μορφήν ἐπι-
σήμευ κατηγορίας ; 12 Ἀπὸ τίνων ἀντιδιαστέλλει ἑαυτὸν ὁ Σ.
ἐνταῦθα ; 13 Τίνα γνώμην εἶχε περὶ φυσ. φιλοσοφίας καὶ φυσ.
φιλοσόφων ; 19 **διαλεγόμενον** (οὐχὶ λέγοντος) Τίς ἡ μέθοδος
τοῦ Σ. ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ; Ποῖον μέρος τοῦ ὄητορ. λόγου ἀρχεται
ἀπὸ τοῦ κ. III ;

IV. 1 - 4 ἀλλὰ γὰρ ἐκ τούτων ὁ ἀλλὰ διακόπτει τὸν
λόγον (περιττὸν νὰ εἴπω περισσότερα), ὁ δὲ γὰρ αἰτιολ. τὴν
διακοπὴν, ἡμεῖς : ἀλλ' ὄντως, ἀληθῶς, οὐδὲν **τούτων** ἀναφέρεται
εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν πρώτων κατηγοριῶν τῶν ἐν κ. III, **οὐ-**
δὲν ἐστίν (ἀληθές, ὅπερ συμπληροῦμεν ἐκ β), **ὡς ἐγώ...** διὰ τί
ἢ εἶδ. πρότ. διὰ τοῦ ὡς ; **πράττομαι** εἰσπράττω, οὐδὲ **τοῦτο**
ἐπαναλαμβ. τὴν εἶδ. πρότ. — 4 - 12 **ἐπεὶ** ἂν καί, προβλ. καὶ τὸν
λατ. σύνδ. cum, αἰτιολογικὸν καὶ ἐνδοτικόν, **καὶ τοῦτο** ὅπως
καὶ ἡ φυσικὴ φιλοσοφία, τὴν ὁποῖαν τιμᾶ, ἐὰν ὄντως ὑφίστα-
ται τοιαύτη ὡς ἐπιστήμη, διασαφεῖται δὲ τὸ **τοῦτο** διὰ τῆς προτ.
εἴ τις οἶός τ' εἶη, ἀνθ' ἧς ἡδύνατο νὰ τεθῆ ἀπομφ. προετιμη-
σεν ὅμως τὴν ὑπόθ. προτ. καὶ τὴν εὐκτ. εἶη, ἵνα ἐκφράσῃ τὴν
ἀμφιβολίαν του περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος : **Λεοντίνος**,
ἔθν., ἢ πόλις οἱ Λεοντῖνοι, **Κεῖτος** ἢ νῆσος Κέως(-α), νῦν Τζιά,
πεῖθουσιν ἀνακόλ. μετὰ τὸ οἶός τ' ἐστίν ἀντι **πεῖθειν**, ὁ πληθ.
κατὰ σύνεσιν, διότι **τούτων** ἕκαστος εἶναι περιληπτ. : πάντες οὐ-
τοι, **τούτους** ἐπαναλαμβ. τὸ ἀπομακρυνθὲν τοὺς νέους, **ξύνειμι**
τινι συναναστρέφομαι τινα, μαθητεύω πλησίον τινός, οἱ **ξυνόνο-**
τες οἱ μαθηταί, **ξυνοσία** συναναστροφή, μαθητεία, **προῖκα** ἐπίθ.
δωρεάν, **πολίτης** συμπολίτης, **ἔξεστι** ξυνεῖναι **προῖκα** ᾧ ἂν βού-
λωνται τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν, **ἀπολείπω** διακόπτω, **ἐκείνων**
τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν, γηγ. ἀντικμ., **σφίσι** τοῖς σοφισταῖς, **πρόσ-**
οῖδα γνωρίζω προσέτι, **χάρις** εὐγνωμοσύνη πρὸς τί συνδέεται
τὸ **προσειδέναι** ; πρὸς τί μᾶλλον ἔδει νὰ συνδεθῆ κατ' ἔννοιαν
καὶ πῶς ἔδει τότε νὰ ἐξενεχθῆ ; — 12 - 30 **ἐπεὶ** αἰτιολ. τὴν νο-
ουμένην πρότ. **ἀλλ'** ἐπελαθόμεν, **ἀλλ'** ἐπιλήσμων εἰμί, **καὶ δὲν**
εἶναι οὗτοι οἱ μόνοι, ἧτις ἐνταῦθα θὰ ὑπεδηλώθη ὑπὸ τοῦ Σ.
δι' εἰρων. κινήσεως τῆς κεφαλῆς, **αἰσθάνομαι** ἀντιλαμβάνομαι,
πρὸς αἰτ. καὶ κτηγμ. μετ., διότι ἡ ἀντίληψις ἔμμεσος : πληροφο-
ροῦμαι (διὰ μέσου ἄλλων), **ἐπιδημῶ** (περὶ ξένου) διαμένω εἰς
τινα πόλιν ἢ τόπον, ὅπου κατοικεῖ ὁ ὁμιλῶν, **γὰρ** ; **προσέρχο-**
μαι πλησιάζω, συναντῶ, **τελῶ** πληρώνω, **ἦν** (δ' ἐγώ) πρτικ. τοῦ

ἡμὶ (αἰο) λέγω, ἀπαντῶν παρ' αὐτ. πεζογρ. ἐν τοῖς ἦν δ' ἐγώ, ἦ δ' ὅς, τὰ ὁποῖα κείνται παρενθ. : τοῦ εἶπα, **γίγνομαι** γεννώμαι, **πῶλος** τὸ νεογνὸν τῆς ἵπλου, παρ' ἡμῖν : **πουλάρει**, **ἔχω** + ἀπρμφ. δύναμαι, **μισθῶ** παρέχω ἐπὶ μισθῶ, **μισθοῦμαι** προσλαμβάνω ἐπὶ μισθῶ, **λαβεῖν** κ. **μισθώσασθαι** προθύστερον καὶ ἐν διὰ δυοῖν, **ἐπιστάτης** ἐπιμελητής, **αὐτοῖν** δοτ. χαρ., **ὅς** **ἔμελλεν** ἀπὸ τὸν ὁποῖον φυσικά θὰ εἴχομεν τὴν ἀξίωσιν, **καλὸς κάγαθός** ὁ ὥραϊός τὸ σῶμα καὶ τέλειος τὴν ψυχὴν, ἔξαιρετικός ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, κτγρ., **προσήκουσα ἀρετῇ** τὰ προτερήματα τὰ ἀνήκοντα (ἀρμόζοντα) εἰς ἕκαστον εἶδος ζῶων, αἰτ. τῆς ἀναφ., **ἱππικός** ὁ ἔχων εἰδικὰς γνώσεις, ὁ εἰδικὸς εἰς τὴν περιποίησιν τῶν ἵππων, **γεωργικός** ὁ εἰδικὸς εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, **ἦν δ' ἂν οὗτος...** (εἰ ἐγενέσθην πῶλω...), **νῦν δέ** εἰσάγεται ἡ πραγματικότης ἐν ἀντιθ. πρὸς τὸ ἀπραγματοποίητον τοῦ ὑποθ. λόγου, **ἐπιστάτην** κτγρ., **ἡ ἀνθρωπίνη ἀρετῇ** ἡ ἀρετή, ἡ ὁποία κάμνει τὸν καλὸν ἄνθρωπον, **ἡ πολιτικῇ** ἡ ὁποία κάμνει τὸν καλὸν πολίτην, **ἐσκέφθαι** τοῦ σκοπεῖν - εἶσθαι, **διὰ τὴν κτῆσιν** ἐπεὶ κέκτησαι..., **πάνν γε** μάλιστα, ἦ δ' ὅς οὗτος, **τίς** διὰ τούτου ζητεῖται τὸ ὄνομά του, **ποδαπός** ἐκ ποίας χώρας, πρβλ. **ἡμεδαπός**, **ἀλλοδαπός**, **πόσου** γεν. τιμ., **μνᾶ** ποσὸν (οὐχὶ νόμισμα) 100 ἀρχαίων δραχμῶν, **μακαρίζω** χαλοτυχίζω, **εἰ ἔχει...** αἰτ. τοῦ **ἔμακάρισα**, ὅπερ διὰ τοῦ **εἰ** παρίσταται ἀμφίβολον, ἐν ᾧ διὰ τοῦ **οὐ** θὰ παρίστατο ὡς βέβαιον, **ὡς ἀληθῶς** (ἐκ τοῦ **ὁ ἀληθῆς**, πρβλ. **ὡς αὐτως** ἐκ τοῦ **ὁ αὐτός**) ἀληθῶς· τὸ **ὡς** διατηρεῖ τὴν δεικτικὴν του σημ.· **ἔμμελής** (ἐν μέλει) ὁ εὐρισκόμενος ἐν ἀρμονίᾳ, ἀρμονικός, **ἔμμελῶς** ἐν ἀρμονίᾳ τοῦ ποιοῦ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἀμοιβῆς.—**30 - 3** **καλλύνομαι** σεμνύνομαι, καμαρώνω, **ἀβρύνομαι** συνών. πρὸς τὸ προηγούμενον, κομψεύομαι, πατῶ εἰς τὰ νύχια, **ἀλλ'** (οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἀβρύνομαι) **οὐ γὰρ ἐπίσταμαι.**

3 **χρήματα πράττομαι.** Οἱ φιλόσοφοι ὡς ἐργαζόμενοι ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἐπιστήμην οὐδέποτε εἰσέπραξαν χρήματα παρὰ μαθητῶν· τὰ δίδακτρα καθιέρωσαν οἱ σοφισταὶ καὶ διὰ τοῦτο διεβόηθησαν ὡς κἀπηλοι, δουλοπρεπῶς καὶ αἰσχρῶς προσφέροντες τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀντὶ ἀμοιβῆς· ὁ ἑῆτωρ Ἰσοκράτης ἅμα λαβὼν τὰ πρῶτα δίδακτρα παρὰ μαθητῶν ἔκλαυσε πικρῶς ἐξ αἰσχύνης.—**5** **Γοργίας** ὁ σοφιστὴς ἐπίσκεφθεις τὸ πρῶτον τὰς Ἀθήνας τῷ 427 π. Χ. ὡς πρεσβευτῆς τῆς

πατριδος του, τῶν Λεοντίνων τῆς Σικελίας, ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῆς ῥητορικῆς του τέχνης, διότι ὁ λόγος του ἦτο κατὰ κόσμος ἐκ ῥητορικῶν σχημάτων. Περιεβάλλετο μεγαλοπρεπῆ περιβολὴν (πορφύραν) καὶ χρυσὰ σανδάλια, ἔστησεν εἰκόνα ἑαυτοῦ χρυσοῦν ἐν Δελφοῖς, αἱ ἐπιδείξεις αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις ἐθεωροῦντο ὡς δημοτελὲς ἑορτὴ καὶ ἐκαυχᾶτο ὅτι ἠδύνατο ἐκ τοῦ προχείρου νὰ πραγματευθῆ οἰονδήποτε θέμα προέβαλλον εἰς αὐτὸν οἱ ἄκροαταί, διεξάγων πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀγῶνα λόγων. Πλὴν τῶν Ἀθηνῶν ἐπεσκέφθη καὶ ἄλλας πόλεις, ὅπου ἀνέμενον αὐτὸν μαθηταί, πλοῦτος καὶ δόξα, λαμβάνων παρ' ἐιάστου μαθητοῦ δίδακτρα ὅσα καὶ ὁ Πρωτογόρας, 100 μνᾶς. Ἀπέθανε τῷ 375 π. Χ. ἄγων τὸ 108 ἢ 109ον ἔτος τῆς ἡλικίας, συντελέσας τὰ μέγιστα εἰς τὴν τεχνικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ῥητορικῆς, διότι ἐγένετο ὁ πατὴρ τῆς ἐντέχνου ῥητορείας.—Ὁ σοφιστὴς **Πρόδικος** κατήγετο ἐκ τῆς πόλεως Ἰουλίδος τῆς Κέω, νεώτερος τοῦ Σ. Αἱ ῥητορικαὶ αὐτοῦ ἐπιδείξεις, γλωσσικαὶ ἢ ἠθικαί, ἦσαν προσिताὶ ἀντὶ 1/2, 1, 2, 4, 50 δραχ. ἐδίδασκε δηλ. περὶ *δοθροεπείας* (ῥοθῆς χρήσεως τῶν λέξεων) καὶ δὴ περὶ τῆς διαστολῆς τῶν συνωνύμων ἢ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, λαμπρότατον δ' αὐτοῦ ἔργον ἦσαν αἱ **ᾠραι**, εἰς αἷς ἀνῆκε καὶ ὁ πάγκαλος μῦθος τοῦ Ἡρακλέους ἐν τῇ σχιστῇ ὁδῷ Ξεν. Ἀπ. II 1, 21 κέ.—**Ἰππίας** ὁ Ἡλεῖος ἦτο διακεκριμένος πολίτης τῆς Ἡλιδος καὶ διάσημος σοφιστὴς. Περιερχόμενος ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Σικελίαν ἐδίδασκε τὰς ἐπιστημονικὰς του γνώσεις ἐν πολυαριθμοῖς μαθήμασιν ἀντὶ ἀδράς ἀμοιβῆς, ἀποκομίζων πανταχόθεν ἄπειρα χρήματα. Ἦτο ἀπέραντον ταμεῖον γνώσεων, περιλαμβάνον πάσας σχεδὸν τὰς ἐπιστήμας, ἀλλ' εἰδικώτερον ἀπησχολεῖτο περὶ τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὴν φύσιν. Ἐκαυχᾶτο καὶ αὐτὸς ὅτι ἠδύνατο ἐξ αὐτοσχεδίου νὰ συνθέσῃ λόγον περὶ οἰουδήποτε θέματος, ἢ δὲ ματαιόφρων μεγαλαυχία του δὲν εἶχεν ὄρια. Περὶ τῶν σοφιστικῶν θεωριῶν ἐν λεπτομερεῖᾳ ἰδὲ τὴν ἡμετέραν φιλοσοφικὴν καὶ αἰσθητικὴν ἀνάλυσιν τοῦ Πρωταγόρου ἐν σ. 124 κ. ἔ.—**15 Καλλίας** ὁ υἱὸς τοῦ Ἴπλονίκου, Ἀθηναῖος, κατήγετο ἐκ τοῦ ἐπιφανεστάτου οἴκου τῶν Κηρύκων, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐλαμβάνοντο οἱ Κήρυκες καὶ οἱ Δαρδοῦχοι τῶν Ἐλευσινίων, καὶ πλουσιωτάτου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ πεσὼν ἐν τῇ ἀτυχεῖ μάχῃ τοῦ Δηλίου ἐκληροδότησεν εἰς τὸν υἱὸν περὶ τὰ 200 τάλαντα. Ἀλλ' ὁ Καλλίας, ὄν διέκρινεν ἀκέρεστος φιλομάθεια καὶ μεγάλη κενοδοξία, θεω-

ρῶν τιμὴν του νὰ ξενίξῃ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ πάντας τοὺς ἐν Ἀθήναις ἐπιδημοῦντας σοφιστὰς καὶ νὰ παρακολουθῇ τὰς διδασκαλίας των, κατεσπατάλησεν οὕτω τὴν πατρῶαν περιουσίαν ἀποθανὼν πενέστατος.—**20** *καλὸν κάγαθὸν* τὰ μέλη τῶν ἀρχαίων ἀριστοκρατιῶν ἐκαυχῶντο ὅτι ὑπερεῖχον τοῦ πολλοῦ κοινοῦ, διότι ἐκέκτηντο τὸ ἰδεῶδες τοῦ τελείου πολίτου, σωματικὸν κάλλος καὶ πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀρετὰς, ἦσαν *καλοὶ κάγαθοί*: τοῦτο παρέμεινε καὶ ἐν ταῖς δημοκρατίαις ὡς τὸ ἰδεῶδες τοῦ τελείας μορφώσεως τυχόντος πολίτου.—**28** Ὁ *Εὐήνος* ἦτο σοφιστῆς καὶ ἐλεγειακὸς ποιητής, τιμώμενος ὑπὸ τῶν συγχρόνων διὰ τὴν σοφίαν, ἀλλὰ διδάσκων ἀντὶ τοῦ εὐτελοῦς ποσοῦ τῶν 5 μνῶν. Τοῦ Πρωταγόρου ὡς σοφιστοῦ δὲν μνημονεύει ὁ Σ., διότι εἶχεν ἤδη ἀποθάνει πολὺ πρὸ τῆς δίκης τῷ 415 π. Χ.—*Ἀπὸ τίνων ἀντιδιαστέλλει ἑαυτὸν ὁ Σ. ἐν τῷ κ. ; Κατὰ τί διαφέρει τούτων ; Ἐκ τῶν πρὸς τὸν Καλλιῶν ἐρωτήσεων τίς φαίνεται ὅτι ἦτο ἡ μέθοδος τοῦ Σ. ὡς φιλοσόφου ; Τίνα τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς γνωρίσματα ; Διὰ τί ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται καὶ τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν ; 28 Πῶς φαίνεται ἡ ἀπόκρισις τοῦ Καλλιῶν περὶ τοῦ Εὐήνου ; Τί ἀποπνέει τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ κ. ;*

V. 1 - 7 ὑπολαμβάνω (τὸν λόγον) διακόπτω τὸν ὀμιλοῦντα, προβάλλω ἀντίρρησην, ὑπολάβοι ἂν βραχυλ. ἀντὶ ὑπολαβῶν ἔροιο ἂν, *τί ἐστι τὸ σὸν πρᾶγμα* τί συμβαίνει μὲ σέ, τί κάμνεις σύ, ποῖον εἶναι τὸ ἰδικόν σου ἐπάγγελμα, *σοὶ ἀντιχαρ.*, γὰρ αἰτιολ. ὅτι ὑφίσταται βαθύτερα τις ἀφορμὴ τῶν διαβολῶν, *δήπου ; πραγματεύομαι* καταγίνομαι, ἀσχολοῦμαι εἰς τι, *περιττός* ὁ ὑπερβαίνων τὸ σύνηθες μέτρον, ἔκτακτος, ἔξαιρετικός, ἀσυνήθης, *πραγματεύομαι περιττότερον* προβλ. τὸ *περιοργάζομαι* III 6, ἡ μτχ. ἐνδ., *ἔπειτα* ἔξαιρει τὸ ἀσυμβίβαστον τῆς κυρ. προτ. πρὸς τὴν ἐνδ. μτχ. : ἐν τούτοις ὅμως, *φήμη τε καὶ λόγος* ὅτι ὁ Σ. εἶναι σοφὸς ἀνὴρ II 11, *ἄλλοις* διαφορειακός, *εἰ μή τι ἔπραττες...* ἐπαναλαμβάνει ἐν ἄλλῃ μορφῇ τὸ *οὐδὲν περιττότερον πραγματευόμενου σοῦ, τί ἐστι* τί συμβαίνει 1, *αὐτοσχεδιάζω* λέγω ἔξ αὐτοσχεδίου, ἐκ τοῦ προχείρου, χωρὶς προηγουμένως νὰ σκεφθῶ.—**7 - 12 ὁ λέγων ταυτὶ δοκεῖ μοι λέγειν δίκαια, ποτὲ** ἐν ἐρ. πρ. ἐπιτείνει τὴν ἀπορίαν καὶ ἀδημονίαν : τέλος πάντων, *τὸ ὄνομα* τοῦ σοφοῦ, *δὴ* + πρσικτ. ἐμπρὸς λοιπόν, *παίζω* ἀστειεύομαι, *ἴστε* (οἶδα) πρσικτ., *εὖ ἴστε* παρενθ.—**12 - 9 γάρ ; δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ** ἐκ συγχωνεύσεως δύο φράσεων, 1) *δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ*,
Δ. Ν. ΓΟΥΔΗ. Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους

2) δι' οὐδὲν ἄλλο ἀλλά, ποίαν δὴ ταύτην σύμπτυξις δύο προτάσεων : λέγεις διὰ σοφίαν· ποία δὴ ἐστὶν αὕτη, δι' ἦν... : διὰ ποίαν σοφίαν· τὴν ἐρώτησιν ταύτην προβάλλει ὁ Σ. ἢ φαντάζεται ἕνα τῶν δικαστῶν προβάλλοντα ταύτην· (διὰ σοφίαν), **ἦπερ ἐστίν, ἀνθρωπίνῃ** ἀπλή καὶ ταπεινῇ, οὐχὶ ὑπερφυσικῇ, **κινδυνεύω** + ἄπρμφ. δοκῶ, σοφὸς **σοφίαν** ἢ αἰτ. κατὰ τὸ σύστ. ἀντκμ., **οὔτοι** οἱ σοφισταί, **μείζω ἢ κατ' ἀνθρώπον** μεγαλύτεραν ἀφ' ὅσον ἀνήκει εἰς ἀνθρώπον, ἀπὸ ἀνθρωπίνην, δηλ. ὑπεράνθρωπον, **τάχα** ἴσως, τί **λέγω** ὑπικτ. ἀπορ., : ἦ, ἐὰν δὲν εἶναι τοιαύτη, δὲν γνωρίζω πῶς νὰ τὴν ὀνομάσω, χαρακτηρίσω, **γὰρ** αἰτιολ. τὴν ἀμχανίαν του, **φησὶ** (με ἐπίστασθαι αὐτήν), **ἐπὶ διαβολῇ** τέλ. αἰτ.—**20-29** **θορυβῶ ; μοι** χαρ. παρακαλῶ, μέγα **τι** κατὰ λιτ. ἐπιτείνει τὸ μέγα, **λέγω μέγα** **τι** λέγω πολὺ χονδροκομμένα λόγια, μεγαληγορῶ, κομπορημονῶ, **ἐμὸν** κτηρ. : ὁ λόγος, ὃν ἐρῶ, οὐκ ἐστὶν ἐμός, **ἀναφέρω** ἐπιρρίπτω, ἀποδίδω, **ἀξιόχρεως** ἀξιόπιστος, **ὑμῖν** δοτ. κρίσ., : **ἀνοίσω τὸν λόγον** εἰς τὸν λέγοντα (τὸν πρῶτον εἰπόντα), (ὄντα) **ὑμῖν ἀξιόχρεων**, ἢ : ὁ λέγων, **εἰς ὃν ἀνοίσω τὸν λόγον**, ἐστὶν ὑμῖν ἀξιόχρεως, **γὰρ ; τῆς ἐμῆς** (σοφίας), **εἰ δὴ** ἐὰν ὄντως : ὡς μάρτυρα τῆς σοφίας μου, ἐὰν ὄντως ἔχω τοιαύτην, καὶ τῆς ποιότητος αὐτῆς, **γὰρ ; πού** νομίζω, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, **ἐταῖρος** φίλος, **ἐκ νέου** ἀπὸ τῆς νεανικῆς του ἡλικίας, **τὸ πλῆθος** ὁ δῆμος, **ξυμφεύω** συμμαρίζομαι τὴν ἑξορίαν, εἰς τὸ **ξυνέφυγε** νοητέα ἢ δοτ. **ὑμῖν, ταύτην** ὡς πρόσφατον καὶ ζωντὰ διατηρουμένην ἐν τῇ μνήμῃ, **κατέρχομαι** ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἑξορίας εἰς τὴν πατρίδα, τὸ ἀφῆρ. ἢ **κάθοδος τῶν φυγάδων**, ἢ πόλις **καταδέχεται** (τοὺς φυγάδας), **κατάγω** ἐπιναφέρω τοὺς ἑξορίστους εἰς τὴν πατρίδα, **δὴ** ἀναμφιβόλως, **σφοδρὸς** ἀσυγκράτητος, ἐνθουσιώδης, με φανατισμάν, **ὡς σφοδρὸς** ἐπιφ. ἐπεξ. τοῦ οἴος, **δρῶ ἐπὶ** **τι** χύνομαι εἰς τι, ἐπιχειρῶ, καταπιάνομαι κάτι, ἢ εὐκτ. ἐπανάλ. ἐν τῷ παρελθόντι.—**29 - 34** **καὶ δὴ καὶ** εἰσάγει εἰδικὴν περίπτωσιν τοῦ γενικοῦ, συγκεκριμένον εἰδικὸν τόλμημα τοῦ Χαιρ. : καὶ μάλιστα προέβη καὶ εἰς τοῦτο ἀκόμη, **μαντεύομαι** ζητῶ χρησμόν, **μαντεύω, χρῶ** ἢ **ἀναιρῶ** δίδω χρησμόν, **ἄπερ λέγω** ὅπως ἀκριβῶς ἔχω εἰπεῖ, προεξαγγ. παράθ. τοῦ **μὴ θορυβεῖτε, γὰρ ; ἀνεῖλε** (ὑψωσε τὸν κλῆρον (μοῖραν) ἀπὸ τὴν κληρωτίδα τῶν μοιρῶν) ἀπεκρίθη, **μαρτυρήσει** ἂν τὸν ἐρωτήσετε.

25 **Ὁ Χαιρεφῶν** ἦτο φανατικὸς μαθητὴς τοῦ Σ. καὶ

πασίγνωστος ἐν Ἀθήναις φυσιογνωμία διὰ τὸ ἐπίμηκες καὶ ἰσχνὸν πρόσωπον, διὰ τὸ ὠχρὸν χρῶμα τοῦ προσώπου, φύσις ἐμπαθῆς καὶ παράφορος καὶ διὰ ταῦτα ὁ στόχος τῶν κωμικῶν ποιητῶν, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἀπεκαλεῖτο καὶ νυκτερὶς διὰ τὴν λεπτὴν φωνὴν του.—26 καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει, μεθ' ὑμῶν κατήλθεν ὁ Σ. ἀντιλαμβάνεται τοὺς δικαστὰς ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ ὅλου δήμου.—Ἔνεκα τῆς τυραννικῆς διοικήσεως τῶν τριάκοντα πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν εὐπόρων μετοίκων φοβούμενοι περὶ τῆς περιουσίας καὶ τῆς ζωῆς των ἔφυγον ἄλλοι εἰς Μέγαρα καὶ ἄλλοι εἰς Θήβας, εἰς ἃς εἶχον καταφύγει καὶ ὁ Θρασύβουλος καὶ ὁ Ἄνυτος. Ἐκ τούτων ὁ Θρασύβουλος ὀρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν μετ' ὀλίγων φυγάδων καταλαμβάνει κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 404 π. Χ. τὴν Φυλὴν ἐπὶ τῆς Πάρνηθος καὶ νικήσας ἐκεῖ τοὺς τριάκοντα καὶ κατοπιν ἐν Μουνιχίᾳ τοῦ Πειραιῶς κατήλθε μετὰ τῶν δημοκρατικῶν εἰς τὴν πόλιν τῷ 403.—32 Ὁ χρησμός εἶχε περίπου: Σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀνδρῶν δὲ πάντων Σωκράτης σοφώτατος, ἢ βραχυτέρον: Ἄνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος. Περὶ τοῦ χρησμοῦ ἰδ. τὸ ἡμέτερον *Μαντεῖον τῶν Δελφῶν* ἐν σ. 185, περὶ τοῦ ἀνεῖλε αὐτόθι σ. 58.—33 ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Χαιρεκράτης, περὶ οὗ ἰδ. Ξεν. Ἀπ. Π 3, 1 κέ.—Ἀφ' οὗ ὁ Σ. ἀπέδειξε τὸ ἀνυπόστατον τῆς διαβολῆς τῶν πρώτων κατηγορῶν, τί ἐξετάζει ἤδη ἐν τῷ κ.; Ποία ἦτο τότε ἡ ὑπόληψις τοῦ σοφοῦ; Κατὰ τί διαστέλλει ὁ Σ. ἑαυτὸν τῶν ἄλλων σοφῶν; Διὰ τί τονίζει τὰ δημοκρατικά φρονήματα τοῦ Χαιρεφῶντος; Τὸ ὅτι ὁ Χαιρ. ἠρώτησε τὴν Πυθίαν ἂν ὑπῆρχεν ἄλλος σοφώτερος τοῦ Σ. τί μαρτυρεῖ τοῦτο περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃ ὁ Σ. εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἀσκή τὸ ἐπάγγελμά του; Ἄς προσέξωμεν τὴν σημασίαν διὰ τὸν Σ. τῆς ἀποκρίσεως τῆς Πυθίας καὶ εἰς τὰ ἐφεξῆς κ. Νὰ εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐδόθη τοιοῦτος χρησμός;

VI. 1-6 ὦν ἔνεκα πλ. ἐρ., ὅθεν γέγονε ἀπὸ ποῦ ἔχει προέλθει, ποῦ ἔχει τὴν ἀρχὴν της, γάρ; ταῦτα τίνα; ἐνθυμοῦμαι ἔχω τι ἐν θυμῷ, ἐν νῷ, σκέπτομαι, ποτε (ἐν ἐρωτ. πρ.); αἰνίττομαι ὁμιλῶ αἰνιγματωδῶς, ὑπαινίττομαι, ὑπονοῶ, δη ἀσφαλῶς, ξύνοιδά τινί τι γνωρίζω μαζί με ἓνα (μετὰ τὸν δράστην) κάτι ὡς αὐτόπτης μάρτυς, γνωρίζω ἀσφαλῶς, ξύνοῖδα ἐμαντῶ ἔχω τελείαν γνῶσιν τοῦ ἑαυτοῦ μου, ἀκράνδαντον πεποιθήσιν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου ὅτι, σοφὸς ὦν πρὸς τὸ ὑποκ. τοῦ ξύνοῖδα, ἀλλ' ἡδύνατο νὰ εἴπῃ καὶ σοφῶ ὄντι πρὸς τὸ ἐμαντῶ, οὔτε μέγα οὔτε σμι-

κρὸν εἰς τὸ σοφός, λέγει ἐννοεῖ, θέλει γὰρ εἶπη (ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα τοῦ χρησμοῦ), φάσκων ἀναφέρεται εἰς τὰς λέξεις (οὐχὶ τὸ νόημα) τοῦ χρησμοῦ, (ὁ θεὸς λέγει τι) οὐ γὰρ δήπου, θέμις (ἔστι) θεμιτόν, ἔξεστι.—6-12 τρέπομαι ἐπὶ ζήτησιν στρέφομαι πρὸς ἔρευναν, αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ θείου χρησμοῦ, τοιαύτην ἀντὶ τοιάνδε, τοιαύτην τινα κολάζει : περίπου, μόγισ (μόγος, μογέω) μόλις, μόγισ πάνυ μετὰ πολλῆς δυσκολίας, καιόπιν ἰσχυρᾶς ἐσωτερικῆς ἀντιδράσεως, ἤλθον ἀσύνδ. ἐπεξ., ἐνιαῦθα ἐν τῷ σοφῷ τούτῳ, εἴ περ που (ἤλεγξα, οἷόν τ' ἦν ἐλέγχειν τὸ μαντεῖον) ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ἀποφαίνω ἀποδεικνύω, ὅτι εἰσάγει εὐθὺν λόγον, ἐμὲ ἔφησθα (σοφώτατον εἶναι). — 12-20 διασκοπῶ ὑποβάλλω εἰς διονυχιστικὴν ἐξέτασιν, λέγω ὀνόματι κατονομάζω τινα, πρὸς δὲ ἔπαθον μετὰ τὸν ὁποῖον ἔπαθον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωσιν I 1, σκοπῶν χρόν. ἐπαναλαμβάνουσα τὸ διασκοπῶν, διασκοπῶν καὶ διαλεγόμενος ἐν διὰ δυοῖν, ἔδοξέ μοι ἀνακολούθως μετὰ τὰς ὀνομ. τῶν μτχ. ἔνεκα τῶν παρεμβληθειῶν προτ. ἀντὶ : διασκοποῦντι καὶ διαλεγόμενῳ ἔδοξέ μοι ἢ διασκοπῶν καὶ διαλεγόμενος ἐνόμισα, ᾤηθην, ἐντεῦθεν διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἀπεχθάνομαι τινι γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.—20-6 δ' οὖν I 2, λογίζομαι πρὸς ἐμαυτὸν σκέπτομαι ἐνδομύχως, ἀπιῶν χρόν., τοῦτου μὲν μὴν, ὄντως, πάντως, ἀσφαλῶς, κινδυνεύω+ἀπρμφ. ; καλὸν κάγαθόν σπουδαῖον, οἶδά τι λιτ. πολλὰ καὶ σπουδαῖα, τὸ ἀντίθ. οὐδὲν οἶδα, οὐκ εἰδῶς ἐνδ., ὡσπερ οὖν ὄντως, πράγματι, γοῦν (οὔν) κατὰ ταῦτα, συνεπέα τούτου, ἔοικα δοκῶ, ἐντεῦθεν πρὸς εἶδ. ἀπρμφ. εἶναι, σοφώτερος τούτου τοῦ πολιτικοῦ, σμικρῶ τινι (λιτ.) δοτ. τοῦ ποσοῦ : εἰς πολὺ μικρὸν βαθμόν, ἀντὶ τούτῳ τὴν ἀναφορὰν, οὐ ἐπεξ. ὅτι..., ἀ μὴ οἶδα ἀναφ. ὑποθ. εἴ τινα μὴ οἶδα, ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἄρνησις μὴ.—26·9 ἐντεῦθεν ἀπὸ τούτου τοῦ πολιτικοῦ, τῶν δοκούντων διαιρ., ἐνιαῦθα ἐν τῷ ἐλέγχῳ τούτῳ.

4 τί ποτε αἰνίττεται. Οἱ χρησμοὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἦσαν συνήθως αἰνιγματώδεις, σκοτεινοὶ καὶ δίσημοι καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόλλων ἐκαλεῖτο Δοξίας διὰ τοὺς λοξοὺς (δισήμους) χρησμούς του, πρὸβλ. τὸ ἡμέτ. Μαντεῖον τῶν Δελφῶν σ. 95 κέ.—Τίς ἢ μεγάλη σημασία τοῦ χρησμοῦ διὰ τὸν Σ. ; Κατὰ τί διαφέρει δ. Σ. τῶν πολιτικῶν εἰς σοφίαν ; Τί ἔλεγεν αὐτὸς ὁ Σ. περὶ τῆς διαφορᾶς ταύτης ; Ποῖον τὸ ἀποτελεσμα τοῦ ἐλέγχου διὰ τὸν Σ. ;

VII. 1-5 ἐφεξῆς κατὰ σειρὰν, ἤδη πλέον, αἰσθανό-

μενος-λυπούμενος-δεδιώς ἐνδ., ἐν ᾧ κυρίως αἱ μτχ. λυπούμενος-δεδιώς εἶναι τροπ. εἰς τὸ αἰσθανόμενος ἐνδ. : καὶ μὲ λύπην καὶ μὲ φόβον, **ὅτι ἀπληθάνομην** εἶδ. εἰς τὸ αἰσθανόμενος, αἰτιολ. εἰς τὸ λυπούμενος-δεδιώς, **ὅμως δὲ ἐδόκει** ἢ ἀντίθ. πρὸς τὰς μτχ. ἀνακολούθως ἀντί: **ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἡγούμενος εἶναι, περὶ πλείστου ποιούμαι τι** ἀποδίδω εἰς τι μεγίστην ἀξίαν, σημασίαν, θεωρῶ σπουδαιότατον, **τὸ τοῦ θεοῦ** τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ, τὸ νόημα αὐτοῦ, (ἐδόκει μοι) **οὖν ἰτέον εἶναι** δεῖν ἰέναι: δυνατὸν ὅμως τὸ **ἰτέον** νὰ ληφθῇ ὡς εὐθύς λόγος **ἰτέον** (ἔστιν) τοῦ Σ. ἐπαναλαμβάνοντος ἐνταῦθα ὅτι τότε ἔλεγε μονολογῶν, καθ' ἑαυτὸν: **σκοποῦντι** τροπ., **τὸν χρησμὸν τί λέγει** πρόληψις, καθ' ἣν τὸ ὑποκ. τῆς ἔξηρτ. προτ. γίνεται ἀντικμ. τῆς ἔξ ἧς αὕτη ἐξαρτᾶται.—**6 - 11 ἡ μὴν** (σύνηθες ἐπὶ ὄρκων, πρβλ. **ἡ τὸν κύνα**) ὄντως, ἀληθῶς, **ἔπαθον τοιοῦτόν τι** I 1, VI 15, **οἱ μὲν...** ἀσύνδ. ἐπεξ., **εὐδοκιμῶ** χαίρω καλὴν ὑπόληψιν, φήμην, **οἱ μάλιστα εὐδοκιμοῦντες** οἱ χαίροντες ἀρίστην ὑπόληψιν, οἱ διαπρεπέστατοι εἰς τὸ ἐπάγγελμά των, **ἐνδεής εἰμι τοῦ πλείστου** (τῆς σοφίας) εἶμαι ἐνδεέστατος, ἔχω ἐλάχιστον κλάσμα τῆς σοφίας, εἶμαι σχεδὸν γυμνὸς ἀπὸ σοφίαν, **ὀλίγου δεῖν** I 3, κολλάζον τὸ τοῦ πλείστου, **ζητοῦντι** χροιν., **κατὰ τὸν θεὸν** κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ: οὕτως εἶχεν ὑπολάβει τὸν χρησμὸν ὁ Σ., ὡς φαίνεται ἐξ ἐφεξῆς κεφ., **δοκοῦντες** ἐνδ., **φαιλότεροι** ὑποδεέστεροι, (ἔδοξάν μοι) **εἶναι, ἐπιεικής** (ὁ ὅσον πρέπει) ἱκανός, σοφός, **φρονίμως ἔχω** εἶμαι φρόνιμος, σοφός, πρβλ. **ξένως ἔχω** I 30, **πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν** εἰς σοφίαν, τὸ κατὰ τι.—**11 - 7 πλάνη** περιπλανήσεις, τὰ γυρίσματά μου, **πονῶ** διεξάγω ἐπίπονον ἔργον, ἐπιτελῶ ἄθλον, ἢ μτχ. ὑποθ., ἢ γεν. πρὸς τὸ **τὴν ἐμὴν πλάνην** τὴν πλάνην ἐμοῦ πονοῦντος, **πόνος** ἐπίπονον ἔργον, Ἡράκλειος ἄθλος, **ἀνέλεγκτος** ὁ ἀνθιστάμενος εἰς πάντα ἔλεγχον, περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ὁποίου οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὁ ἔχων ἀκλόνητον κῦρος, **καὶ** (ἀνέλεγκτος) μόνον καὶ μόνον ἵνα..., **μοὶ ἦθ., γάρ ; διθύραμβος** ἔσμα λυρικὸν πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Διονύσου, εἶτα καὶ ἄλλων θεῶν ἢ ἡρώων, **καταλαμβάνω** συλλαμβάνω, **αὐτόφωρος** (φῶρ (φωρ) κλέπτης, **φωρῶ** - ᾧ ἐρευνῶ πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ κλέπτου ἀποκαλύπτω) ὁ κατ' αὐτὴν τὴν κλοπὴν (πρᾶξιν) ἀποκαλυπτόμενος, **ἐπ' αὐτοφῶρ** ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν κλοπὴν, τὴν πρᾶξιν, χειροπιαστά, **ἐνταῦθα** εἰς τὴν β' σειράν τῶν ἐλεγχόμενων.—**17 - 31 ἀναλαμβάνω** λαμβάνω ἀνὰ χει-

ρας, **μάλιστα** *πραγματεύομαι* (παθ.) τυγχάνω ἐπιμελεστάτης, λεπτοτάτης ἐπεξεργασίας, *αὐτοῖς* ποιητ. αἰτ., *διερωτῶ* ἐρωτῶ λεπτομερῶς, *διηρώτων ἄν* ὁ ποικ. + ἄν ἐπανάληψιν τῆς πράξεως ἐν τῷ παρελθόντι, εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν συναντήσεως, *τί λέγοιεν* τί ἤθελον νὰ εἶπουν, τί ἐννοοῦν, *καί* (*μανθάνοιμι*) ἐπιδ. πλὴν τοῦ ἐλέγχου τοῦ χρησιμοῦ, *ὡς ἔπος εἰπεῖν* κολάζει τὸ ἅπαντες, σχεδόν, *ὀλίγου* (*δεῖν*) εἰς τὸ βέλτιον ἄν ἔλεγον (*εἰ ἠρωτῶντο*), *βέλτιον* αὐτῶν, τῶν ποιητῶν, *περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν* περὶ τῶν ἰδίων των ποιημάτων, *ἐν ὀλίγῳ* (χρόνῳ), *ποιῶ* συνθέτω ποίημα, *σοφία* ἡ συνειδητὴ τέχνη, *φύσις* φυσικὴ ἔμπνευσις, *τάλαντον* ποιητικόν, *ἐνθουσιάζω* (*ἐνθους* ἐνθεος) ἔμπνεομαι ἀπὸ τὸ θεῖον, ἔκ ἀπὸ θεῖαν ἔμπνευσιν, *θεόμαντις* ὁ ἐκ θείας ἔμπνεύσεως μαντεύων, θεόπνευστος μάντις, *χρησιμωδὸς* ὁ δίδων ἑμμέτρους χρησμούς, *καί* (γὰρ) *οὗτοι* ὅπως καὶ οἱ ποιηταί, *αἰσθάνομαι* IV 13 + γεν. καὶ κτηγμ. μτχ. κατὰ γεν. περὶ ἀμέσου ἀντιλήψεως, *ποίησις* ποιητικὸν τάλαντον, *διὰ τὴν ποίησιν* εἰς τὸ *οἰομένων*, *καί τᾶλλα* πλὴν τῆς ποιήσεως, *ἃ οὐκ ἦσαν* (*σοφοί*).—31 - 3 *ἐντεῦθεν* ἐκ τῶν ποιητῶν, *καί ἐντεῦθεν* ὅπως καὶ ἐκ τῶν πολιτικῶν, *περιγέγονα* περίεμι, ἔχω ἀναδειχθῆ νικητῆς, ὑπερβάλλω, ἀντικμ. τῶν ποιητῶν, *τῷ αὐτῷ* ἀναφ. εἰς τὸ ἴδιον πρᾶγμα, εἰς τὴν συνείδησιν τῆς ἰδίας ἀγνοίας.

6 νῆ τὸν κύνα Ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ὁμνύοντες καθ' ἕξιν κατέτριβον τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ περὶ ἐπουσιώδη καὶ γελοῖα, ὁ Ῥαδάμανθος, περὶ οὗ ἰδ. XXXII 27, συνίστα ἐξ εὐλαβείας πρὸς τοὺς θεοὺς νὰ μὴ ὀρκίζωνται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ ὄνομα αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸν κύνα καὶ τὸν χῆνα (ἀντὶ *νῆ τὸν Ζῆνα*) καὶ πλάτανον καὶ κριόν, ὅπως ἔκαμνε καὶ ὁ Σ.· πρβλ. καὶ τὰ γαλλ. *parbleu* ἀντὶ *pardieu* καὶ τὰ ἡμέτερα *μὰ τὴν ἀλήθειαν*, *μὰ τὰ κάρδαμα* κλπ.—15 *τραγωδία* εἶδος ποιήσεως, κρᾶμα ἐπικῆς καὶ λυρικῆς ποιήσεως, τὴν ὁποίαν θὰ γνωρίσωμεν ἀκριβέστερον ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Σοφοκλέους. Περὶ διθυράμβου ἰδ. ἡμετ. Λυρ. Ἀνθ. σ. 178.—26 *θεομάντις* καὶ *μάντις* (*μαίνεσθαι*) ἔκαλοῦντο κυρίως ὅσοι πληροῦμενοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ (*ἐνθεοί*, *ἐνθουσιῶντες*) προέλεγον ἐν ἐκστάσει ἀσυνειδήτως τὰ μέλλοντα, ὡς ἡ Πυθία· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐρμηνεύοντες τὰς διοσημίας, οἰωνοὺς, σύμβολα (συναπαντήματα), ἱερὰ κλπ. ἔκαλοῦντο μάντις.—*Κατὰ τὸν Σ. τί πρᾶγμα δημιουργεῖ τὸν ἀγαθὸν ποιητὴν ;*

VIII. 1 - 6 *τελευτῶν* τελευταῖον, τέλος, *χειροτέχνης*

ὁ διὰ τῶν χειρῶν ἐργαζόμενος, τεχνίτης, βιομήχανος, *ξύνουδα ἐμαυτῷ* ; ὡς *ἔπος εἰπεῖν* ; εἰς τίνα λέξιν ἀναφέρεται ; *ψεύδομαί τινος* ἀστοχῶ τινος, ἀπατῶμαι ὡς πρὸς τι, *ταύτη* ἐπίρ. κατὰ τοῦτο, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ὡς πρὸς τὰς ἐπαγγελματικὰς γνώσεις των.—6 - 16 *δημιουργὸς* χειροτέχνης, *ἀγαθὸς* διακεκριμένος, *ἀμάρτημα* ἐλάττωμα, : καὶ οἱ δημιουργοὶ ἔδοξάν μοι ἔχειν τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ, *ἐξεργάζομαι τὴν τέχνην* ἐξασκῶ τὴν τέχνην, τὸ ἐπάγγελμα, *ἀξιῶ* ἔχω τὴν ἀξίωσιν, *τὰ μέγιστα* τὰ σοβαρώτατα πολιτικὰ προβλήματα, *ἢ πλημμέλεια* τὸ ἐλάττωμα, *ἀποκρύπτω* ἐπισκιάζω, ἀμαυρώνω, *ἀνερωτῶ* συχνὰ πυκνὰ ἐρωτῶ, ὥστε *ἀνερωτῶν* τὸ φυσικὸν ἐπακολούθημα τῶν ἠγουμένων, *ὑπὲρ τοῦ χρησιμοῦ* ἐξ ὀνόματος, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ χρησιμοῦ, *δέχομαι* (μᾶλλον) προτιμῶ, *δεξαίμην ἄν* (εἰ τίς μοι αἴρῃσιν δοίη), ὦν... ἐπεξ. τοῦ οὐτως, μήτε *τι* κατὰ λιτ. ἐπιτείνει τὴν ἄρνησιν καὶ τὸ *σοφὸς*, *λυσitelῶ τινι* ὠφελῶ.

9 *τὰ μέγιστα*, Μετὰ τὸν Περικλέα ἐπελαμβάνοντο τῆς διοικήσεως τῆς πολιτείας βιομήχανοι, Κλέων καὶ Ἄνυτος, βυρσοδέψαι, Ὑπέροβολος ὁ φανοποιός, Κλεοφῶν ὁ λυροποιός κἄ. Οὕτως ἡ λέξις *δημαγωγός*, ἣτις ἐσήμαινε τὸν ἡγήτην καὶ σύμβουλον τοῦ δήμου, ἐξέπεσεν εἰς τὴν κακὴν σημασίαν, διότι οἱ πολιτικοὶ οὗτοι, ἄμουσοι καὶ ἐστερημένοι ἀξίας, ἐζήτουν διὰ κολακειῶν καὶ χυδαίων ὑποσχέσεων νὰ προτιμηθῶσιν ἐν τῇ εὐνοίᾳ τοῦ δήμου.—*Λέγεται* ὅτι τὸ *πρῶτον* ὁ Σ. ἐπῆρξε *λιθοξόδος*· *τί βλέπομεν ὁμως ἤδη ἐκ τοῦ κ.* ; *Πόρισμα* τοῦ Σ. *ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῶν τριῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων.*

IX. 1 - 7 *ἀπέχθεια* μῖσος, *μοὶ* ἀντιχαρ. καὶ ἡθ., *χαλεπὸς* ἐπικίνδυνος, *βαρὺς* ἐμπαθής, *οἶαι* ἐπιτ. τὰ ὑποθκ. κατὰ βραχυλογίαν ἀντὶ : *τοιαῦται ἀπέχθειαι, οἶαι ἄν εἴησαν χαλεπώταται...* αἱ χαλεπώταται ἀφ' ὧσας δύνασθε νὰ φαντασθῆτε, καὶ μάλιστα *χ.*, *ἀπ' αὐτῶν* τῶν ἀπεχθειῶν, (ὥστε) *λέγεσθαι*, ὑποκ. *ἐγώ*, ὅθεν τὸ κτηγρμ. *σοφὸς* τοῦ εἶναι κατ' ὄνομ., διότι τὸ *ἀπέχθειαι μοι γεγόνασι*—ἀπεχθῆς γέγονα, *ὄνομα* τὸ σύστ. ἀντκμ. τοῦ ἐνεργ. *λέγειν* διατηρεῖται καὶ ἐν τῇ παθ. συντάξει, *σοφὸς εἶναι* ἐπεξ. ἢ συντακτ. ἀνωμαλία ὀφείλεται καὶ εἰς ἀνακόλουθον, διότι μετὰ τὸ *πολλὰ μὲν... γεγόνασι* ὀφείλει νὰκολουθῆ *ὄνομα* δὲ τοῦτο *λέγομαι*, ἐντεῦθεν καὶ τὸ *σοφὸς* κατ' ὄνομ., ἀλλὰ τὸ β' μέλος τῆς ἀντιθέσεως προσηρομόσθη πρὸς τὸ ὥστε... *γεγονέναι* & ἄν ἄλλον ἐξελέγξω (μὴ σοφὸν ὄντα).—7 - 15 *τὸ δὲ* τοῦναντίον

ὅμως, *καί* (οὐδενός) ἐπανορθ. : ἢ μάλλον, διὰ τὸ ἐκφρασθῶ καλύτερον, *τοῦτο* (τὸ σοφὸν εἶναι) *οὐ λέγειν τὸν Σ.* ὅτι δὲν λέγει αὐτὸ ἀποκλειστικῶς διὰ τὸν Σ., *προσχωρῶμαι τινι* χρησιμοποιοῦμαι κάτι εἰδικῶς δι' ἓνα σκοπὸν, *ποιοῦμαι παράδειγμα* προβάλλω ὡς παράδειγμα, ἢ μτχ. αἰτιολ., ὁ πρτκ. τὸ ἐπιχειρούμενον, *ὥσπερ ἄν* (προσχωρῶτο, παράδειγμα ποιοῖτο) *εἰ εἴποι* ἐκ τῆς συχνῆς ταύτης παραλείψεως τῆς ἀποδόσεως τὸ *ὥσπερ ἄν εἰ*—ὡς εἰ, *ὅτι οὗτος ὑμῶν* (διαιορ.) ὁ πλάγιος λόγος μεταβάλλεται εἰς εὐθύν, *ἐγνωκεν* ἔχει κατανοήσει, *οὐδενός ἀξιός εἰμι πρὸς σοφίαν* ἢ σοφία μου δὲν ἀξίζει οὔτε μίαν τρίχα.—15 - 9 *ἐγὼ μὲν* (ἄνευ δὲ) τοῦλάχιστον, *ταῦτα* ἢ ἀντκμ. τοῦ *ζητῶ-ἐρευνῶ* ἢ ἀναγκ. αἰτ. : διὰ τούτους τοὺς λόγους, *κατὰ τὸν θεόν ; τίνα τῶν ἀστῶν...*, *βοηθῶ τῷ θεῷ* προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τὸν θεόν, *ἐνδείκνυμαι* καταδεικνύω.—19 - 22 *σχολή* εὐκαιρία, τὸ ἀντίθ. *ἀσχολία*, πρβλ. τὰ λατ. *otium-negotium*, *ὑπὸ τῆς...* ἀναγκ. αἰτ., *πράττω τι τῶν τῆς πόλεως ἀξίων λόγου* ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ πολιτικὰ σοβαρῶς, *πράττω τι τῶν οἰκειῶν* ἀπασχολοῦμαι μὲ οἰκογενειακὰς μου ὑποθέσεις, *μυρία* ἀπειρος, ἀμέτρητος, *λατρεία* (λάτρις μισθωτὸς ἐργάτης, ὑπηρετής, *λατρεύω* ἐργάζομαι ἐπὶ μισθῷ, ὑπηρετῶ) ὑπηρεσία, *τοῦ θεοῦ* γεν. ἀντκμ.

18 *τῷ θεῷ βοηθῶν*. Ἡ αὐτογνωσία, εἰς ἣν ἐζήτει ὁ Σ. τὰ χειραγωγῆ τοὺς ἀνθρώπους, ἦτο γενικὴ ἀξίωσις τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ὁποῦ χουσοῖς γραμμασίην ἦτο ἀναγεγραμμένον τὸ *γνώθι σαυτόν*, πρβλ. τὸ ἡμέτ. *Μαντεῖον τῶν Δελφῶν* σ. 177 κέ..—19 - 20 οἱ Ἀθηναῖοι ὡς δημοκρατούμενοι ἀπασχολοῦντο καὶ περὶ τὰ ἴδια καὶ περὶ τὰ κοινά, θεωροῦντες ὡς ἀχρηστον πολίτην πάντα, ὅστις ἐμερίμνα μόνον περὶ τῶν ἰδίων. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηναίων αἱ ἀπασχολήσεις τῶν πολιτῶν, αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ, ἐπολλαπλασιάσθησαν, οἱ δὲ πολῖται δὲν εἶχον πλέον ἐπαρκῆ χρόνον τὰ μεριμνῶσι καὶ περὶ τῶν ἰδίων, ἐθεσπίσθησαν κατὰ μικρὸν οἱ ποικίλοι μισθοὶ πρὸς ἀποζημίωσιν αὐτῶν.—21 *ἐν πενία μυρία*. Ὅλη ἡ περιουσία τοῦ Σ. ὑπέλογίζετο ὡς ἔχουσα ἀξίαν 5 μνῶν Ξεν. Οἶκον. Π 3 καὶ διὰ τοῦτο ὁ φιλόσοφος συνετηρεῖτο ὑπὸ τῶν φίλων καὶ μάλιστα τοῦ Κριτῶνος· ἐν τούτοις ἐν ταῖς στρατείαις ὑπηρετεῖ ὡς ὀπλίτης, ἐν ᾧ οἱ ἄποροι ἐστρατεύοντο ὡς ψилоί.—*Τίνα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐλέγχου τούτου διὰ τὸν Σ. ; Τίνα τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν τριῶν*

τάξεων ; Πῶς ἐκλαμβάνει ἐαντὸν ὁ Σ. ἀπέναντι τοῦ θείου ; Κατὰ τὸν Σ. ὑπάρχει γνώσις ;

X. 1-7 ἐπακολουθῶ ἀκολουθῶ ὀπισθεν, **σχολή** ; **αὐτόματος** (μέμονα) αὐθόρμητος, κτηρ. εἰς τὸ ἐπακολουθοῦντες, **ἐξετάζω** ἐλέγχω, διὰ τί τὸ **ἀκούειν** πρὸς γεν. καὶ κτηρ. μτχ. κατὰ γενικὴν ; **εἶτα** καὶ τότε, ἢ πρότ. ἔπεξ. τοῦ **μιμοῦνται**, **ἔπειτα** μετὰ τὸν ἐλέγχον, **οἶμαι** παρενθ., **τι** λιτ. σπουδαῖόν τι, **ἢ** (οὐδὲν) ἐπανορθ. ἢ μᾶλλον (διὰ τὴν κυριολεκτήσω) οὐδέν.—**7-22 ἐντεῦθεν** διὰ τὸν λόγον τοῦτον, **τις** λιτ. ἐπιτείνουσα τὸ μαρῶτατος ἕνας ἐκ τῶν μαρῶτάτων, **ποιῶν - διδάσκων** αἰτιολ. ἢ ὄργ., **ὅ,τι** ἢ ἐρ. ἀντων. εἰς τὰς μτχ. καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ὅ. (διαφθεῖρει), **ἀπορῶ** εὐρίσκομαι ἐν ἀγνοίᾳ, ἐν ἀμηχανίᾳ, **ταῦτα** περιφρον., **ὅτι** (διδάσκει, διαφθεῖρει διδάσκων, ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται δύο αἰτ. καὶ δύο ἀπρμφ.), **γὰρ** αἰτιολογεῖ τὸ **λέγουσι** τὰ **πρόχειρα** ταῦτα, **ὅτι**... **γίνονται** ἢ εἶδ. πρότ., ἔπεξ. τοῦ **τάληθῆ**, **προσποιοῦμαι εἰδέναι** προσποιῶ ἑμαυτῷ, οἰκιοποιοῦμαι γνώσεις διαφόρους, **ἅτε** + αἰτιολ. μτχ. παριστᾷ τὸ αἷτιον ἀντικειμενικόν, **φιλότιμος** ἐγωιστής, **σφοδρός** ; **ξυντεταμένως** μὲ ἐντεταμένην προσπάθειαν, μὲ πείσμα, μὲ φανατισμόν, **πιθανῶς** ; **σφοδρῶς** μὲ λύσσαν, **καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς**.—**22-8 ἐκ τούτων** ἢ οὐδ. : ἐκ τῆς καταδρομῆς, ἐκ τῆς ὀργανωμένης ταύτης διαβολῆς, ἢ ἀρσ. : ἐκ τούτων (τῶν παλαιῶν κατηγορῶν) ἐνθαρρυνθέντες, **ἄχθομαι** δυσφορῶ, φέρω βαρέως, ἢ μτχ. αἰτιολ., **ὑπὲρ τῶν ποιητῶν** ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν ποιητῶν, **ῥήτωρ** πολιτικός, **ὅπερ ἀρχόμενος ἔλεγον** ὅπως ἀκριβῶς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ λόγου μου ἔλεγον Π 38 κέ., προεξ. παρὰθ., **ἐξαιροῦμαι τινος τὴν διαβολὴν** ; **οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν** ἐν ᾧ ἔχει λάβει τόσον εὐρείας διαστάσεις.—**28-35 ἀποκρύπτομαι τινά τι** ἀποκρύπτω ἀπὸ ἑνα κάτι, **ὑποστέλλομαι** (ὑποστέλλω ἑμαντὸν) ὀμιλῶ μὲ συστολήν, μὲ ἐπιφυλάξεις, **οἶδα σχεδὸν** λιτ. γνωρίζω πολὺ καλά, **ἀπεχθάνομαι** (τοῖς ἐλεγχόμενοις ἀρσ.), **τοῖς αὐτοῖς** οὐ. διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, **τῷ μηδὲν ἀποκρύπτεσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι**, ὃ ἢ ἀπέχθεια, ἢ διαβολὴ ἢ ἐμῆ ; **αὕτη** (κτηρ.) **ἐστὶν** οὕτως ἔχει, **τὰ αἷτια** (αὐτῆς), **ταῦτα** κτηρ., **νῦν** ἐν τῇ σημερινῇ διαδικασίᾳ, **αὐθις** ἐν τῷ μέλλοντι, **οὕτως** (ἔχοντα) **εὐρήσετε**.

5 ἄλλους ἐξετάζειν. Λαμπρότατον τούτου παραδείγμα εἶναι ὁ διάλογος τοῦ νεαροῦ Ἀλκιβιάδου πρὸς τὸν θεῖον καὶ κηδεμόνα αὐτοῦ Περικλέα, ὅστις τέλος περισφιγγόμενος ἐκ τῆς δια-

λεκτικῆς δεινότητος τοῦ ἀνεψιοῦ περιέρχεται εἰς ἀμηχανίαν Ξεν. Ἐπ. I 2, 40 - 6. 23 κέ. "Ἐκαστος τῶν τριῶν κατηγόρων τοῦ Σ. εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὁμοτέχνων του, ὁ δὲ Ἄνυτος ὡς βυρσοδέψης πάντων τῶν βιομηχάνων, διότι ἀπὸ τοῦ Κλέωνος οἱ δημαγωγοὶ ἐστηρίζοντο μάλιστα ἐπὶ τῆς τάξεως τῶν βιομηχάνων, ἐξ ὧν προήρχοντο, VIII 9.—*Τίνες ἄλλοι λόγοι ἐπεδείνωσαν τὴν θεοὶν τοῦ Σ. ; Ἄπο τοῦ στ. 28 μέχρι τέλους τοῦ κ. τίνα θεοὶν ἐπέχει τὸ τμήμα ἐν τῷ λόγῳ καὶ τί σκοπεῖ ; Τί προλέγει ὁ Σ. διὰ τῶν στ. 34 κέ. ;*

XI. 1 - 5 αὕτη καθ' ἑξ. πρὸς τὸ κίτρο. ἀπολογία ἀντὶ ταῦτα, ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς κατὰ τὸ ἀπολογεῖσθαι πρὸς τινά, *περὶ ὧν* ἑξ. ἀντί ; ἀγαθὸς ἐνάρετος, χρηστός, ἔντιμος, ὡς φησιν (ἀγαθὸς καὶ φιλόπολις εἶναι).—**5 - 9** λάβωμεν δὴ ἔμπροδ λοιπὸν ἃς λάβωμεν ἀνὰ χεῖρας, *αὔθις αὖ* πλεον., ἀντωμοσία ; ὡσπερ ὄντων αἰτιολ., ὡδέ πως ὡς ἐξῆς περίπου, ἀδικῶ III 6, δαιμόνια (νομίζοντα) θεότητος.—**9 - 17** ἔγκλημα (ἐγκαλεῖν) τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ κατηγορεῖται τις, καὶ ἡ κατηγορία, ἐν ἑκαστον στοιχείῳ, γάρ ; δὴ προφανῶς, ὡς βλέπετε, *χαριεντίζομαι* παίζω, ἀστειεύομαι, *σπουδῇ* ἐν σοβαρῷ ζητήματι, *καθίστημι εἰς ἀγῶνα* σύρω εἰς τὰ δικαστήρια, περιπλέκω εἰς δίκην, ὁραδίως ἀβασανίστως, χωρὶς τύψεως συνειδήσεως, *σπουδάξω* ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς, *κῆδομαι* μεριμνῶ, *μέλει μοι τινος* ἐνδιαφέρομαι ὑπὲρ τινος, *οὐδὲν* αἰτ. τοῦ ποσοῦ, *καὶ ὑμῖν* ὅπως καὶ ἐγὼ ἔχω ἀντιληφθῆ τοῦτο.

7 Κατὰ τινά ἀρχαίαν μαρτυρίαν τὸ κείμενον τῆς μνηύσεως εἶχεν ὧδε : *Τάδε ἐγράφατο καὶ ἀντωμόσατο Μέλητος Μελήτου Πιπθὲς Σωκράτει Σωφρονίσκον Ἄλωπεκῆθεν : Ἄδικεῖ Σωκράτης οὐς μὲν ἢ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινὰ εἰσηγούμενος· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Τίμημα θάνατος.*—**13** *σπουδῇ χαριεντίζεται* διότι μία κατηγορία ἀβάσιμος καὶ αὐτόχρομα γελοία ἀποβαίνει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Μελήτου ὄπλον ἐπικίνδυνον, ἀπειλοῦν τὴν ζωὴν τοῦ κατηγορουμένου.—*Πόθεν ὁ Μέλητος ἠρῶσθη τὴν λ. δαιμόνια ; Πῶς χαρακτηρίζει ὁ Σ. τὸν Μέλητον ;*

XII. 1 - 7 δεῦρο εἰπέ, μοι χαρ., ἄλλο τι (ποιεῖς) ἢ δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι, *περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι* ἀποδίδω μεγάλην σημασίαν, ἀξίαν, ὅπως ἔσσονται πλ. ἐρ., βέλτιστοι ἠθικώτατοι, *ἔγωγε* νὰ συμπληρωθῆ, *βελτίους* (ἐαντῶν) ἀφ' ὅ,τι ἦσαν πρό-

τερον, μέλον σοι αἰτ. ἀπόλ. αἰτιολ. ἐπεὶ μέλει σοι (εἰδέναι τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ), ὁ διαφθεύρων ὁ διαφθορεύς, ἐμὲ ἐπεξ., εἰσάγω τινὶ ἐνάγω εἰς τινα, λέγεται καὶ εἰσάγω εἰς τὸ δικαστήριον, εἰς τοὺς δικαστάς, ἴθε δὴ εἰπέ, μηνύω κατονομάζω, τὸν ποιοῦντα πρόλ.—8 - 24 οὐ δοκεῖ (τὸ σιγᾶν), οὐ ἔλε. ἀντὶ τούτου, ὁ, μεμέληκε νὰ συμπληρωθῆ τὸ ἀντικμ., ἀλλὰ ἐμπρὸς λοιπόν, ὦ ἄγαθέ κατ' ἀφαιρέσειν ἢ ὠγαθὲ κατὰ κρᾶσιν: ὦ ἀγαθέ, καλέ, χρυσέ μου, εὐγενέστατε κύριε, οἱ δικασταὶ ἐπεξ. τοῦ οὗτοι, πῶς λέγεις τί εἶπες, οἱ μὲν αὐτῶν (οἱοῖ τ' εἰσὶ παιδεύειν), εὖ λέγεις ὥραϊα μᾶς τὰ λέγεις, ὥραϊα πράγματα μᾶς λέγεις, εὖ καὶ ἀφθονίαν, τί δὲ δὴ (λέγεις περὶ τοῦδε), ἄρα 21 ἴσως.—24 - 7 ἄρα 24 συμπ., καλοὺς κάγαθούς; ἐγὼ δὲ μόνος διαφθεύρω ἐπαναλ. ἐντονώτερον τὸ πλὴν ἐμοῦ, οὕτω λέγεις αὐτὸ λέγεις, ἐννοεῖς, πάνυ σφόδρα ῥητῶς καὶ κατηγορηματικῶς, μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων μου, καταγιγνώσκω τινός τι καταλογίζω εἰς τινά τι, χαρακτηρίζω τινὰ ὡς τι, δυστυχία μοῖρα, προβλ. τὸ ὀμηρ ἄτη διατάραξις τῶν φρενῶν, ἀμάρτημα, τιμωρία.—28 - 38 ἢ ἀλήθεια, οὕτως ἔχειν ὅτι συμβαίνει τὸ ἴδιον, οἱ μὲν βελτίους... ἀσύνδ. ἐπεξ., εἰς δέ τις δὲν γνωρίζω ποῖος, τούναντίον τούτου πᾶν συμβαίνει τὸ ὅλως ἀντίθετον, ὅλως ἀντιθέτως, προεξ. παράθ., εἰς μὲν τις (ἐστίν), ἱππικός IV 21, οἱ πολλοὶ οἱ πλείστοι, ἢ πλειονότης, ξύνειμι ἱπποῖς καταγινομαι μὲ ἵππους, χρωῶμαι καταπιάνομαι, καταχειρίζομαι, πάντως ἔξ ἅπαντος, χωρὶς ἄλλο (αὐτὸ συμβαίνει), φημί λέγω ναί, οὐ φημι λέγω ὄχι, οὐ ἐν τῇ ὑποθέσει, διότι δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ὑποθ. πρότ., ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ φῆτε, μεθ' οὗ ἀποτελεῖ μίαν ἐννοιαν: ἀρνήσθε, πολλή τις λιτ. καταπληκτικῶς πολλή, ἀπέραντος, ἀφάνταστος, εἰ διαφθεύρει ἐὰν ὄντως διαφθεύρει ὅπως σὺ ἰσχυρίζεσαι.—38 - 42 ἀλλὰ γὰρ IV 1, ὅτι σοι... ἐπεξ. τοῦ τὴν σαντοῦ ἀμέλειαν, περὶ ὧν περὶ τούτων (περὶ) ὧν, κατὰ τὸ εἰσάγω τινὰ (περὶ) τινος (αἰτ.).

2 οἱ νεώτεροι νοοῦνται οἱ ἄγοντες ἡλικίαν μέχρι τοῦ 20. ἔτους, διότι ἀπὸ τούτου οἱ νέοι μετεῖχον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἐκκλησιασταί.—14 οἱ δικασταὶ ἰδ. Εἰσαγ. σ. 19.—19 οἶδε οἱ ἀκροαταὶ καὶ ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καταφαίνεται ὅτι αἱ διαδικασίαι διεξήγοντο δημοσίᾳ, ἰδ. Εἰσαγ. σ. 19.—20 οἱ βουλευταὶ Ἦσαν 500, κληρούμενοι κατ' ἔτος ἀνὰ 50 κατὰ φυλὴν ἔξ ἐπιτίμων Ἀθηναίων πολιτῶν ὑπερβάντων

τὸ 30. ἔτος τῆς ἡλικίας.—22 *ἐκκλησιασται* Τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου μετεῖχον πάντες οἱ Ἀθηναῖοι πολῖται ἀπὸ τοῦ 20. ἔτους τῆς ἡλικίας.—*Ἐν τῷ κ. ὁ Σ. εἰς τί μεταβάλλει τὸν ζητορικὸν λόγον; Διὰ τί τὴν ἀπόκρισιν οἱ νόμοι εὗρισκει ἀνεπαρκῆ; Διὰ τί οἱ δικασταὶ ποιοῦσι βελτίους τοὺς νέους; Ὁ συλλογισμὸς τῶν συμβαινόντων περὶ τοὺς ἵππους τί εἶδους συλλογισμὸς εἶναι; Ὁ ἔλεγχος τοῦ Μελήτου ὑπὸ τοῦ Σ. τίνας πράγματος εἰκόνα μᾶς δίδει;*

XIII. 1 - 9 ὦ πρὸς Διδὸς *Μέλιτε* ὁ Σ. παίζων πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Μελήτου (*μέλειν*) εὗρισκει ὅτι τοῦτο εὗρίσκεται ἐν τρομερᾷ ἀντιθέσει πρὸς τὰς ιδιότητες τοῦ Μελήτου, πρὸς τὴν κλασικὴν του ἀμέλειαν, δι' ἣν Ἀμέλητος μᾶλλον ἔπρεπε νὰ καλῆται, καὶ ὅτι ἀποτελεῖ ὀξύμωρον, ὦ *τῶν* ἢ ὦ *τῶν* (ἴσως ἐκ τοῦ ὦ *τάλαν*) καϋμένη, φίλε, *τοὶ* προφανῶς, *ἀεὶ*—ἀναφ. *μτχ.* ἐκάστοτε, *πάνυ γε* μάλιστα, *οἱ ξυνόντες* ὁ κύκλος τῶν συντρόφων, τῆς συντροφιάς, *ἀποκρίνου* ὁ ἐνεστ. διότι δὲν ἀποβλέπει μόνον εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ἀλλὰ γενικῶς, *καὶ γὰρ ὁ νόμος* διότι καὶ ὁ νόμος ἐκτὸς τῆς ἠθικῆς ὑποχρεώσεώς σου, *οὐ δῆτα ὄχι βέβαια*, προφανῶς ὄχι.—9 - 20 *φέρει δὴ (εἰπέ)*, ὡς *διαφθείροντα* ἢ αἰτιολ. παρίσταται ὡς ὑποκ., *ἐκόντα - ἄκοντα* κτγμ. μετ' ἐπιρρ. σημ., *ἔγωγε* νὰ συμπληρωθῆ, *τί δῆτα* τότε λοιπόν; μετὰ καταπλήξεως, *τηλικόσδε ὦν* τόσον νέος, *τηλικούτου* τόσον γέροντος, *μάλιστα πλησίον* ἐγγυτάτω, *ἐγὼ δὲ δὴ* ἐκ τοῦ ὥστε, *δὴ* ἰδοῦ, ὀρίστε μας, εἰρων., *καὶ τοῦτο* ἢ ἐπίδοσις ἐπὶ τὸ ἔλασσον, *μοχθηρὸς* φαῦλος, ἀνήθικος, *λαβεῖν* παθεῖν, *τὸ τοσοῦτον* τὸ τηλικούτον.—20 - 30 *ταῦτα* ὅτι τὸ τοσοῦτον κακὸν ἐκὼν ποιῶ, *οὐδὲ ἄλλον οὐδένα (πέισεσθαί σοι)*, *καὶ ἄμφοτερα* καὶ εἰς τοὺς δύο ἰσχυρισμούς σου, καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις, ὅτι διαφθείρω καὶ ὅτι ἐκὼν διαφθείρω, *οὐ νόμος ἐστὶ* δὲν διατάσσει ὁ νόμος ἢ ἡ συνήθεια, *εἰσάγειν* (τοὺς ἀμαρτάνοντας), ὑποκ. σέ, *τῶν τοιούτων ἀμαρτημάτων* αἴτ., διότι τὸ εἰσάγειν εἶναι δικανικὸν ὄν., *καὶ ἀκουσίων* ἐπεξ. τοῦ *τῶν τοιούτων*, *ἰδίᾳ* ἰδιαιτέρως, κατὰ μέρος, εἰς τὸ *λαβόντα*, *διδάσκω* διαφωτίζω, τὸ παθ. *μανθάνειν*, *παύσομαι* (ποιῶν) ὁ γε...., *ξυγγίγνομαι* πλησιάζω ὡς διδάσκαλος πρὸς μαθητὴν, *δεῦρο* δηλοῖ κίνησιν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἴσταται ὁ ὁμιλῶν, *οἷ* ἐπίρ. τοπ. δηλοῦν τὴν εἰς τόπον κίνησιν, τὸ ἀναφορ. τοῦ *δεῦρο*, *κόλασις* σωφρονιστικὴ τιμωρία.

8 ὁ νόμος κελεύει Κατὰ τὸν νόμον ἑκάτερος τῶν διαδίκων ἐδικαιοῦτο νάπευθύνῃ ἐρωτήσεις πρὸς τὸν ἀντίδικον, εἰς ἃς οὗτος ὄφειλε νάποκριθῆ. — *Διὰ τί δὲν ἀποκρίνεται ὁ Μ. εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Σ. ; Τίς ἢ βᾶσις τῆς φιλοσοφ. ἠθικῆς τοῦ Σ. ; Εἶναι ὀρθὸς ὁ συλλογισμὸς τοῦ Σ. ὅτι ὁ καθιστῶν τινα μοχθηρὸν κινδυνεύει νὰ πάθῃ κακὸν τι παρ' αὐτοῦ ;*

XIV. 1 - 9 ἀλλὰ γάρ ; λέγε δὴ ἔμπρὸς λέγε, ὅμως δὲ ἂν καὶ τὸ ζήτημα εἶναι ἀποδεδειγμένον καὶ δὲν χρῆζει ἄλλης ἀποδείξεως, ἢ ἔπανορθ. ἐξευρισκομένης τῆς λύσεως τῆς ἀπορίας, **δῆλον** ὅτι (φῆς με διαφθεῖρειν) κατὰ τὴν γραφήν, δὴ δά, προφανῶς, **διδάσκοντα** τροπ., ἀποκρίσεις εἰς τὸ πῶς, **γράφομαι** γραφὴν καταγγέλλω διὰ δημόσιον ἀδίκημα, **ἕτερα δὲ...** (νομίζειν), **οὐ λέγεις** ὅτι διδάσκων ταῦτα διαφθεῖρω, **μὲν οὖν** ἀμφοτέρω βεβαιωτικὰ ἐπιτεινόμενα διὰ τῶν πάντων σφόδρα : μάλιστα μάλιστα-τατα, **ταῦτα λέγω** τίνα ; — **9 - 19** ὧν γεν. ἀντικμ. εἰς τὸ λόγος : οὗς νῦν λέγομεν, περὶ τῶν ὁποίων τώρα ὁμιλοῦμεν, **μανθάνω** ἔννοῶ, **λέγεις** ἐννοεῖς, **ἄρα** κατ' ἀναγκαίαν λογικὴν ἀκολουθίαν, **τὸ παράπαν** παντελῶς, **ταύτη** VIII 5, **οὐ μέντοι** (νομίζω θεοῦς), **ὅτι ἕτερος** (νομίζω) ἔπεξ. τοῦ τοῦτο, ἢ φῆς... τὸ β' μέλος τῆς διπλῆς ἐρ. τῆς εἰσαχθείσης διὰ τοῦ πότερον λέγεις 12, ἧς τὸ α' μέλος εἶναι τὸ διδάσκειν : ἀλλ' ἀντὶ τὸ β' μέλος νὰ ἐξενεχθῆ κατὰ ἀπρμφ. ὡς καὶ τὸ α' (ἢ : οὔτε αὐτὸν νομίζειν-τούς τε ἄλλους διδάσκειν) ἐξηνέχθη ὡς αὐτοτελὴς πρότασις ἐπαναληφθέντος τοῦ λέγεις διὰ τοῦ φῆς, **οὔτε-τε** ὅχι μόνον δὲν-ἀλλὰ καί, **παντάπασι** παντελῶς, εἰς τὸ οὔτε νομίζειν, **ταῦτα** 17 τίνα ; **ταῦτα** 18 τοῦτο. — **19 - 23** **θαυμάσιος** παράδοξος, ἀλλόκοτος, λέγεις ταῦτα **ἵνα τί γένηται** πρὸς τίνα σκοπὸν, **οὐδὲ-οὐδὲ** ὁ α' ἐπιδ., ὁ β' συμπλεκτ., **ἄρα** συλλογ. μετὰ τὸ τοῦ Μελήτου : **τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς, μὰ Δί'** (οὐ νομίζει οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην εἶναι θεοῦς), **ἐπει...** — **23 - 31** **οὕτω** τόσον, καὶ εἰς τὸ καταφρονεῖς καὶ εἰς τὸ ἀπίθους γραμμάτων, **τῶνδε** τῶν δικαστῶν, **οὐκ εἰδέναι** (τούσδε), **λόγοι** θεωρίαι, διδασκαλίαι, **καὶ δὴ καὶ** ἀλλὰ τότε φυσικὰ (πλέον) καί : ὅπως εἶναι ἀναιδῆς ὁ Μέλητος, οὐδόλως ἀπίθανον εἶναι νὰ προβῆ καὶ εἰς τὸν ἀναίσχυντον ἰσχυρισμὸν ὅτι καὶ τὰς διδασκαλίας ταύτας οἱ νέοι διδάσκονται παρὰ τοῦ Σ. : **ἄ** εἰς τὸ **πριαμένους**, ἄορ. τοῦ **ᾠρεῖσθαι** ἀγοράζειν, **δρ-κῆστρα** ὁ μεταξὺ τοῦ κυρίως θεάτρου (χώρου, ὅπου ἐκάθητο οἱ θεαταὶ) καὶ τῆς σκηνῆς κυκλικὸς χώρος, ὅπου ᾠρχοῦντο οἱ χοροὶ.

τῶν τραγυφιδιῶν, *δραχμῆς* γεν. τιμ., *εἰ πάνυ πολλοῦ* (πρίαιντο) ἄν ὑποθέσωμεν ὅτι τὰ ἠγόραζον εἰς πολὺ ὑψηλὴν τιμὴν, μὲ τὸ ἀνώτερον ὄριον τῆς τιμῆς, *ἄλλως τε καὶ* (καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἀλλὰ κυρίως) καὶ μάλιστα, *ἄτιπος* παράδοξος, παράλογος, *ὄντια* αἴτ. εἰς τὸ *καταγελᾶν*, ἐνδ. εἰς τὸ *προσποῖηται*.—31 - 45 *ἀλλὰ* διακόπτει, *ὦ... πρὸς Διὸς ὦ... πῶς* νὰ σὲ χαρακτηρίσω δι' ὄνομα τοῦ θεοῦ XIII 1, ἀλλόκοτε, περίεργε, *οὕτωςί σοι δοκῶ* αὐτὴν ἐδῶ τὴν γνώμην ἔχεις δι' ἐμέ, *οὐ μέντοι μὰ Δία* (δοκεῖς μοι νομίζειν θεοῦς), *οὐδ' ὀπωστιοῦν* I 9, γὰ ναι, ἄπιστος παθ. ἀπίσιευτος, ὁ λέγων ἀπίθανα πράγματα. *καὶ ταῦτα μέντοι* καὶ μάλιστα, ἐδῶ εἶναι τὸ παράδοξον, *σαυτῶ* οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις, ἢ δοτ. εἰς τὸ ἄπιστος, (λέγω δὲ τοῦτο·) *ἐμοὶ γάρ, ὕβριστής* (ὑβρις, ὑβρίζω, ὑπέρο, *super, superbus*) ὁ κάμων κατάρησιν τῆς ἰδίας ὑπεροχῆς ἐπὶ κακῶ τῶν ἄλλων, ὑπερφίαλος, ἀλαζών, ἀκόλαστος ἀνάγωγος, ἀναιδέης, *εἶναι καὶ γράψασθαι, νεότης* νεανικὴ ὑπεροφία, ἐπιπολαϊότης, *ἀτεχνῶς*; εἰς τὸ ὕβρει-ἀκολασία - νεότητι αἴτ., *γὰρ* ἐπεξ., *ἔοικεν* (ἀνθρώπῳ) ὁμοιάζει, *ξυντιθήμι* συνθέτω, πλέκω αἰνιγμα, *ὥσπερ* ξ. ὁ ὅποιος τρόπον τινά, *διαπειρωμένῳ* αἴτ. εἰς τὸ *ξυντιθέντι* διότι θέλει νὰ δοκιμάσῃ, *ἄρα γινώσεται* εὐθεῖα ἐρ. ἀντι πλαγ., *ὁ σοφὸς δὴ* ὁ σοφὸς δά, ὁ πασίγνωστος μὲ τὴν σοφίαν του, εἰρων., *γινώσεται ἐμοῦ* ἢ γεν. κατὰ τὸ ἀκούειν, *αἰσθάνεσθαι, μανθάνειν τινός, χαριεντίζομαι* XI 13, *λέγω ἐναντία ἐμαυτῶ* ἀντιφάσκω, *ὥσπερ ἂν* (λέγοι τὰ ἐναντία ἑαυτῶ) *εἰ, παίζω* χαριεντίζομαι, ἢ γεν. κτηρ. τῆς κτήσεως: εἶναι ἴδιον ἀνθρώπου ἀστειευομένου.

21 *ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι* Οὐ μόνον οἱ Ἕλληνες ἐλάτρευον ὡς θεοὺς τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην (συνήθως ὡς Ἐπόλλωνα καὶ Ἄρτεμιν), ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι πολλοὶ βάρβαροι λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος.—23 Ἄναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 500 π. Χ., ἦτο πολυμαθέστατος φιλόσοφος, ἔξοχος μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος, ὁ πρῶτος φιλόσοφος ὁ ἐγκατοσταθεὶς τῷ 462 π. Χ. ἐν Ἀθήναις, ὅπου συνεδέθη στενώτατα μετὰ τοῦ Περικλέους, ὑπὸ τοῦ ὁποίου τὰ μέγιστα ἐτιμᾶτο. Ὅτε ἡ μαινομένη τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ἀντιπολίτευσις ἤρχισεν ἀπὸ τῶν παραμονῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου νὰ καταδιώκῃ τοὺς φίλους αὐτοῦ (Φειδίαν, Ἀσπασίαν), κατηγορήθη κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦ Διοπείδου, ἰδ. Εἰσαγ. σ. 18, καὶ ὁ Ἄναξαγόρας ὡς ἄθεος, ὡς διδάσκων ὅτι ὁ ἥλιος ἦτο μύδρος διάπυ-

ρος, μεγαλύτερος τῆς Πελοποννήσου, ἢ δὲ σελήνη γῆ, ἔχουσα λόφους καὶ φάραγγας καὶ οἰκουμένη ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἠναγκάσθη, ὡς λέγεται, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Περικλέους νὰ φύγη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Λάμψακον, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῷ 428. — 29 ἐκ τῆς *δοχήστρας* ἢ λ. κατὰ δύο τρόπους ἐρμηνεύεται, 1) ὅτι εἶναι ὁ γνωστός χώρος τοῦ θεάτρου, ὅπου ἴστατο καὶ ὠρχεῖτο ὁ χορὸς τῶν δραμάτων, ἕδων τὰ χορικά (ἄσματα), τὰ ὁποῖα ἐνίοτε 28 περιεῖχον καὶ τοιαῦτα διδάγματα, καὶ μάλιστα τὰ τῶν τραγωδιῶν τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ ἀποκληθέντος καὶ *σκηνηκοῦ φιλοσόφου*, ὅστις εἶχεν ἀκούσει τὸν Ἀναξαγόραν καὶ εἶχεν ἐμπνευσθῆ ἐξ αὐτοῦ· οὕτως ἐν ἀπ. τῆς ἀπολεσθείσης τραγωδίας αὐτοῦ Φαέθοντος ὁ ἥλιος ἀποκαλεῖται *χουσαία βῶλος* καὶ ἐν Ὁρέστη 983 κέ. *πέτρα τεταμένα χουσαίαι ἀλύσει καὶ βῶλος φερομένα δίναισι*. Τὰ διδάγματα ταῦτα ἦσαν προσιτὰ εἰς πάντας ἐν τῷ θεάτρῳ ἀντὶ εἰσιτηρίου, τὸ ὁποῖον ἐτιμᾶτο δι' ἐκάστην τῶν τριῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς διήρουν αἱ δραματικαὶ διδασκαλίαι, ἀντὶ 2 ὀβολῶν ἦτοι $\frac{1}{3}$ τῆς δραχμῆς καὶ ἐπομένως ἀντὶ δραχμῆς καὶ διὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας (κατ' ἄλλους ἐν τῷ θεάτρῳ ὑπῆρχον καὶ διακεκριμέναι θέσεις, τιμώμεναι δραχμῆς καὶ οὐχὶ 2 ὀβολῶν)· 2) ὅτι *δοχήστρα* ἦτο τόπος ἐν τῇ ἀγορᾷ (καὶ κατὰ τὰς τελουμένας ἤδη ἐκεῖ ἀνασκαφὰς λέγεται ὅτι εὐρέθη αὕτη), ὅπου ἐπωλοῦντο βιβλία, ὧν ἡ τιμὴ φυσικὰ ἐκυμαίνετο ἐκάστοτε· ἐκεῖ λοιπὸν θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀγοράσῃ τὸ *Περὶ φύσεως* (οὕτως ἐπεγράφετο) βιβλίον τοῦ Ἀναξαγόρου κατ' ἀνώτατον ὄριον ἀντὶ δραχμῆς· τὴν ἐρμηνείαν ταύτην δέχονται οἱ νεώτεροι ἐρμηνευταὶ τοῦ Πλάτωνος. Ἀλλ' ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς δυσκολίας καὶ τὰς δαπάνας τῆς ἐκδόσεως βιβλίων ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἦτό ποτε δυνατόν βιβλίον τοῦ Ἀναξαγόρου νὰ τιμᾶται δραχμῆς κατ' ἀνώτατον ὄριον; Ἐπειτα πολὺ πιθανὸν φαίνεται νὰ ἐκάησαν δημοσίᾳ ὑπὸ τῆς πολιτείας τὰ συγγράμματα τοῦ φιλοσόφου μετὰ τὴν φυγὴν του, ὅπως συνέβη καὶ εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου· πῶς λοιπὸν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχουν τοιαῦτα ἐπιλήψιμα βιβλία ἐν Ἀθήναις καὶ μάλιστα νὰ πωλοῦνται δημοσίᾳ κατ' ἀνοχὴν τῆς πολιτείας; Παραλείπομεν τὰς ἄλλας δυσκολίας, τὰς ὁποίας δημιουργεῖ ἡ ἐρμηνεία αὕτη. — *Ποῖον θεμελιῶδες σφάλμα τοῦ Μ. ἐλέγχει ὁ Σ. ; Φαίνεται ἄθεος ἐκ τῆς Ἀπολογίας ;*

XV. 1 - 11 *ξυνεπισκοπῶ-οὔμαι* παρακολουθῶ τινα εἰς τὴν ἔρευναν, *δὴ* + *πρστικ.* ἐμπρὸς λοιπόν, (διὰ νὰ ἴδετε) ἢ

πῶς, πλ. ἔρ., ταῦτα λέγειν τὰ ἐναντία αὐτὸς ἑαυτῷ, ἡμῖν χαρ.,
 παραιτοῦμαι τινά τι ἀπευθύνω πρὸς ἕνα μίαν παράκλησιν,
 ὅπερ παρητησάμην προεξαγγ. παράθ., μέμνησθέ μοι χαρ., ἐν
 τῷ εἰλωθότι τρόπῳ διαλογικῶς καὶ ἐπαγωγικῶς, ἀπὸ τῶν
 γνωστῶν ἐπὶ τὰ ἄγνωστα, ἔστι (τις) ἀνθρώπων, ὅστις, μὴ θο-
 ρυβεῖτω ἄλλα καὶ ἄλλα ἄς μὴ θορυβῆ ἄλλιν καὶ ἄλλιν, ἐπα-
 νειλημμένως, ἱππικὰ πράγματα ἱππικὰ ζητήματα, ὧ ἄριστε
 ἀνδρῶν εἰρων., τοῖς ἄλλοις τουτοῖσι τοῖς δικασταῖς.—11 -
 21 τὸ ἐπὶ τουτῷ τὸ μετὰ τουτοῦ, περὶ τοῦ ἀκολουθίου, εἰς τὴν
 ἀκολουθον ἐρώτησιν, δνίνημι ὠφελῶ, ὡς ὄνησας ἐπιφ. πόσον
 μὲ ἠδυσχέρησας, μόγις VI 7 μόλις καὶ μετὰ βίας, ἄν καὶ μὲ πολ-
 λὴν δυσκολίαν, ὑπὸ τουτωνί τίνων; εἴτ' οὖν καινὰ τὸ οὖν τονί-
 ζει τὸ καινὰ εἴτε νέα ὅπως ὄντως δέχεσαι, ἀλλ' οὖν γε ἀλλὰ πάν-
 τως, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, πρβλ. τὸ δ' οὖν I 2, λόγος ἰσχυ-
 ρισμός, διόμνυμι-μαι ἐνόρκως βεβαίῳ, καὶ διωμύσω καὶ ἐνόρ-
 κως μάλιστα ἐβεβαίωσας, ἀντιγραφή κ. ἀνωμοσία γραφή,
 πολλή ἀνάγκη ἀπόλυτος ἀνάγκη, δήπου; ἔχει δὴ ἀληθὲς βέ-
 βαια, τίθημι ὑποθέτω, δέχομαι, ὁμολογῶ συμφωνῶ.—21 · 32
 ἦτοι - ἦ ἦ—ἦ, τὸ ἄ ἦ ἐνισχύεται διὰ τοῦ τοί καὶ γέ: ἦ θεοὺς
 πάντως, φῆς ἦ οὐ καὶ ἦ ὄχι, πάνυ γε XIII 6, εἶπερ ἠγοῦμαι
 εἰάν εἶναι ἀληθές, ὅπως εἶναι ἀληθές, ὅτι νομίζω—ἐπειδὴ ὄντως
 νομίζω, θεοὶ τινες εἶδος θεῶν, τουτοῦ (τὸ εἶναι τοὺς δαίμονας
 θεοὺς τινας) ἄν εἴη δ' ἐγὼ φημι αὐτὸ εἶναι, τὸ ὁποῖον ἐγὼ χα-
 ρακτηρίζω ὡς αἰνιγμά σου, χαριεντίζομαι; θεοὺς...πάλιν ἐπέξ.
 τοῦ τουτοῦ, οὐχ ἠγούμενον ἐνδ., αὖ πάλιν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος
 πάλιν, ἀντιθέτως πάλιν, νόθοι τινὲς εἶδος νόθων, ἢ ἔκ τινων
 ἄλλων (γυναικῶν), ὧν λέγονται (εἶναι παῖδες), δὴ ὡς γνωστόν,
 καὶ λέγονται ὄντως λέγονται, ἄτοπον ἄν εἴη ποῖον; ὡσπερ ἄν
 (ἄτοπον εἴη) εἰ, τοὺς ἡμίονους ἀντικμ., παῖδας κτηρ.—33 -
 40 οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχ εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μή, πάν-
 τως, ἀποπειρώμενος ἡμῶν διότι ἠθέλες νὰ κάμης ἕνα πείραμα
 μὲ ἐμὲ καὶ τοὺς δικαστάς, ἀπορῶ δὲν ἔχω, στεροῦμαι, ὅ,τι ἐγ-
 καλοῖς πλ. ἔρ., ἢ εὐκτ. ἐκ τῆς ἀπορ. ὑπκτ., οὐδεμία μηχανή
 ἔστιν εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον, ὅπως πείθοις ἄν πλ. ἔρ. ἀντι
 ἀπρμφ. ὑποκ. εἰς τὸ οὐδεμία μηχανή ἐστιν, τὸ ὄλον: οὐδαμῶς
 ἄν τινα πείθοις, καὶ σμικρὸν ἢ ἐπίδ. ἐπὶ τὸ ἔλασσον, ὡς εἶδ. ἐκ
 ἐκ τοῦ πείθοις ἄν, ὡς οὐ ἢ ἄρν. πλεον., τουτοῦ τοῦ γεν. κτηρ.
 τῆς κτήσεως: εἶναι δυνατόν λογικῶς ὁ αὐτὸς νά...

13 δαίμονας Δαίμων σημαίνει 1) θεὸν καὶ τὴν θεϊὰν δύναμιν, 2) τύχην (ἀγαθὴν ἢ κακὴν), 3) υἱοὺς θεῶν, ὑποδεεστέροους αὐτῶν, οὐχὶ θεοὺς, ἀλλὰ διαμέσους κρίκους συνδέοντας τοὺς θεοὺς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους (ὡς οἱ Ἄγγελοι).—**29 ἐκ νυμφῶν** περὶ τούτων ἰδ. Ὅμ. Ζ 21 (πραγμ.) ἡμετ. ἐκδ. οὕτως ὁ Ἀσκληπιὸς ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς νύμφης Κορωνίδος.—**ἐκ τινῶν ἄλλων** ὅπως ὁ Ἡρακλῆς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀλκμήνης, οἱ Διόσκουροι τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λήδας, ὁ Διόνυσος τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης.—Ἡμίθεοι εἶναι καὶ οἱ ἥρωες, ὧν ὁ ἕτερος τῶν γονέων εἶναι θεός, ὡς ὁ Αἰνείας ἐκ τοῦ Ἀγχίσου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ Ἀχιλλεὺς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος κ.ά., ἢ ἄνδρες τῆς μυθικῆς ἀρχαιότητος, ἰδρυταὶ πόλεων, γενάρχοι, ἐπώνυμοι φυλῶν κ.ά., πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων αἱ πολιτεῖαι ἴδρουον ἱερὰ (ἡρῶα) τελοῦσαι καὶ εορτὰς καὶ θυσίας.—*Νὰ ἀναλυθῇ ὁ α' συλλογισμὸς τοῦ Σ. 5 κέ. καὶ νὰ χαρακτηρισθῇ οὗτος. Νὰ ἀναλυθῇ ὁ β' συλλογισμὸς 12 κέ. καὶ νὰ χαρακτηρισθῇ. Πῶς φαίνεται γενικῶς ἡ ἀπόδειξις τοῦ Σ. ; εἶναι ἰσχυρά ; Τί ἔπρεπε νὰ εἴπῃ ὁ Πλάτων, ἐὰν ὁ Σ. ἐπίστευε τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως ὅπως καὶ οἱ κατήγοροι ;*

XVI. 1 - 10 ἀλλὰ γάρ ; ὡς ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ ὑποκ. τοῦ δοκεῖ κ. εἶναι, κατὰ τὴν Μελήτιου γραφὴν ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ Μέλητος ἐν τῇ καταγγελίᾳ, οὐ πολλῆς εἶναι ἀπολογίας ὅτι εἶναι ζήτημα, τὸ ὁποῖον δὲν χρειάζεται μακρὰν ἀπολογία, καὶ ταῦτα ἂ εἴρηκα, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐν κ. IX-X, πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλοὺς πολὺ ἀπήχημαι καὶ πολλοῖς, *ὅτι πολλή...* ἐπεξ. τοῦ (τοῦτο), ὁ, ποῖον τὸ ὑποκ. τοῦ ἀληθές εἶσιν ; αἰρῶ καταδικάζω, παθ. ἀλίσκομαι· τὰ ὅ. ταῦτα ἔλαβον τὴν δικανικὴν αὐτῶν σημασίαν, ὡς καὶ τὰ διώκειν κατηγορεῖν, φεύγειν κατηγορεῖσθαι, ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης συνηθείας οἱ συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος νὰ διώκωσι τὸν φονέα, ὅστις οὕτως ἔφρευγε, καὶ νὰ συλλαμβάνωσιν αὐτὸν (αἰρεῖν)· ἐὰν περ αἰρῶν ἐὰν ὄντως ἔχη τὴν δύναμιν ταύτην, δὴ μέχρι σήμερον, ὡς γνωστόν, οὐδὲν δεινὸν μὴ ἐν ἐμοὶ στῆ οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει μήπως τὸ κακὸν σταματήσῃ εἰς ἐμέ.—**10 - 8** εἶτα καὶ κατόπιν αὐτοῦ, ἀφ' οὗ γνωρίζεις τὰς ὀλεθρίας συνεπειὰς τῆς διαβολῆς, ἐν ἔρωτ. δηλοῖ πολλάκις κατάπληξιν καὶ ἀγανάκτησιν, ἐπιτηδεύω ἐξασκῶ, ἐπαγγέλλομαι αἰσχύνομαι ἐπιτηδεύσας αἰσχύνομαι διότι ἐξήσκησα, αἰσχύνομαι ἐπιτηδεῦσαι ὑπ' αἰσχύνῃς οὐκ ἐπιτηδεύω, ἐπιτηδεύμα ὡς παρ' ἡμῖν : ἐπάγγελμα, ἀποθανεῖν παθῆτ., τὸ ἐνεργ. ἀποκτείνειν, οὐ καλῶς λέγεις δὲν σοῦ περιποιοῦν τιμὴν

οἱ λόγοι σου, **ὑπολογίζομαι** ὑπολογίζω, **ἄνδρα** ὑποκ. τοῦ ἀρσεν., **ὅτου** (γεν. ὑποκ.) **ὄφελός ἐστιν** ὅστις ὄφελει, εἶναι εἰς θέσιν νὰ ὄφελῆσῃ, **καὶ σμικρὸν** ἢ ἐπίδ. ἐπὶ τὸ ἔλασσον, **ὑπολογίζεσθαι ἀλλ' οὐ** (=καὶ οὐ) **σκοπεῖν, ἐκεῖνο** ἀναφέρ. εἰς τὰ ἐπόμενα, ἐπεξηγούμενον διὰ τοῦ **πότερον... κακοῦ.**—18·33 **ἡμίθεος** ἦρωσ, **φαῦλος** ὁ μικρᾶς ἀξίας, ἀνάξιος λόγου, **τῷ γε σφῶ λόγῳ** μὲ ὅσα τοῦλάχιστον σὺ λέγεις, **ὁ τῆς Θετίδος ὕδς** ὁ Ἄχιλλεύς, **ὑπομένω αἰσχρὸν** ὑφίσταμαι ἀτίμωσιν, **παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομείναι** ἀπέναντι τοῦ νὰ ὑποστῆ ἀτίμωσιν, ἢ **παρὰ** δηλοῦ σύγκρισιν καὶ ἐντεῦθεν παρ' ἡμῖν ἐπέχει τὴν θέσιν τοῦ συγκρ. ἦ, θεὸς **οὕσα** ἀναφ. ἢ αἰτιολ., ὡς τοιαύτη ἡδύνατο νὰ προοιωνίσκη τὸ μέλλον, **προθυμοῦμαι** προθυμοποιοῦμαι, **οὕτωςί πως** μὲ τὰ ἐξῆς περίπου λόγια, **ἐγῶμαι** ἐγὼ οἶμαι, **ὡς [ἐγῶμαι]** ἂν δέν με ἀπατᾷ ἢ μνήμη, **τιμωρῶ τινι τὸν φόνον** ἐκδικοῦμαι τὸν φόνον τινός, **πότιμος** ἀ. (πίπτω) μοῖρα, θάνατος, πρβλ. τὸ λατ. casus (cado), **μεθ' Ἐκτορα** μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἔ., **τοί σοί, tibi, φησὶ** ἢ Θετίς **ὁ δὲ** ἀνακολούθως μετὰ τὸ **ὥστε** ἀντὶ **ἐκεῖνος**, **ὀλιγορῶ** (ὀλίγως (ὄρα φροντίς) ἀμελής) ἀδιαφορῶ, **τοῦ θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου** πρῶθύτερον καὶ ἔν διὰ δυοῖν, **κακὸς ὢν** δειλὸς ὢν, ἀναίσθητος πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῆς τιμῆς, τροπ., **τιμωρῶ τινι** βοηθῶ, **δείσας τὸ ζῆν καὶ (τὸ) μὴ τιμωρεῖν...**, **τεθναίνην** εὐχή, **δίκην ἐπιτίθημί τινι** καὶ **δίκην λαμβάνω παρὰ τινος** τιμωρῶ τινά, τὸ παθ. **δίκην διδόναι τινί**, : ἀρκεῖ νὰ ἐκδικηθῶ..., **ὁ ἀδικῶν** ὁ ἠδίκηκός, **ἄχθος** βάρος, φόρτωμα, **κορωνίς** θ. ἀκρόκυρτος (κατὰ τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῦμναν).—33·8 γὰρ αἰτιολ. τὸ **οὐκ ἐφρόντισε, οὕτως ὤδε, οὕτως ἔχει τῇ ἀληθείᾳ** ἀληθῶς ἢ ἐξῆς ἠθικὴ ἀρχὴ ἰσχύει, **οὗ ὅπου, ἀσύνδ.** ἐπεξ. τοῦ **οὕτως**, : ὀπουδήποτε καὶ ἂν δώσῃ τις μίαν θέσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, οἰουδήποτε καθήκοντος καὶ ἂν τάξῃ τις ἑαυτὸν φρουρόν, **ἡγησάμενος αἰτ., βέλτιστον εἶναι** (τὸ τάξαι ἑαυτὸν **ἐκεῖ**), **μένω** μένω ἀκλόνητος, **ὡς ἐμοὶ δοκεῖ** εἰς τὸ **δεῖ μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν** 36 μηδύλως, **πρὸ τοῦ αἰσχροῦ** παρὰ τὸ αἰσχρόν, σύγκρισις.

9 Ἄδικως κατεδικάσθησαν ἢ ἠδικήθησαν ἐν κρίσει ὁ Παλαμήδης, ὁ Τελαμώνιος Αἴας, περὶ ὧν ἰδ. XXXII 34 κἀ., αἱ δὲ ἄδικοι κρίσεις ἀληθῶς ἐξηκολούθησαν τὸ ἀπαίσιον ἔργον των· ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη, μυριάδες μαρτύρων τῆς πίστεως ὑπέστησαν φρικώδη βασανιστήρια, Ἰερώνυμοι καὶ Οὐσσοὶ ἐκάθησαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ Γαλιλαῖοι ἠπειλήθησαν διὰ θανάτου.—

19 *ἡμίθεοι* καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος κατὰ τὸν Ἑσίοδον Ἔ. κ. Ἡ. 159 κέ. οἱ ἦρωες τοῦ ἡρωικοῦ αἰῶνος, οἱ ἀκμάσαντες μάλιστα κατὰ τὰ Θηβαϊκὰ καὶ τὸν Τρωικὸν πόλεμον.—20 Ἡ Θέτις, μόλις ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης τοὺς γοεροὺς θρήνους τοῦ υἱοῦ Ἀχιλλέως, θρηνοῦντος ἀπαρηγόρητα τὸν θάνατον τοῦ φίλου Πατρόκλου, τὸν ὁποῖον εἶχε φονεύσει ὁ Ἔκτωρ, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν Νηρηίδων πρὸς παρηγορίαν. Πάντα ταῦτα ἐκτίθενται ἐν Ὀμ. Σ 22 - 116, 126 καὶ μάλιστα 88 · 93, 94 · 6, 97.. Ἐκ μνημονικοῦ σφάλματος ὁ Σ. προσθέτει τὴν λ. *κορωνίσι* καὶ παραλείπει τὸ *ἐτώσιον* (ἄχρηστον) εἰς τὸ *ἄχθος*.—*Τί πρωτίστως φοβεῖται ὁ Σ.;* Κατὰ τὸν Σ. ποῖον τὸ καθήκον παντὸς ἀνθρώπου καὶ δὴ τοῦ παιδαγωγοῦ; *Σύγκρισις πρὸς τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν καὶ πρὸς τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν ἐν τοῖς διωγμοῖς.* Ὁ χαρακτὴρ τοῦ Σ. Θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ βίου αὐτοῦ.

XVII. 1 - 10 *δεινὰ ἐργάζομαι* διαπράττω βαρὺ ἁμάρτημα, οἱ *ἄρχοντες* οἱ στρατηγοί, *τάττω τινὰ* ὀρίζω μίαν θέσιν εἰς τινα, *ὕμεῖς εἴλεσθε* ὁ Σ. θεωρεῖ τοὺς δικαστὰς ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ ὅλου δήμου, *ἔμενον* (ἐκεῖ), *οὗ ὅπου, ὡσπερ καὶ ἄλλος τις* εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, *τάττοντος* χρον., πρβλ. ἀνωτέρω 2 ὅτε... οἱ *ἄρχοντες* ἔταπτον, *τάττοντος δεῖν* ὅτε μὲ ἐτοποθέτει ἐπὶ τοῦ καθήκοντος, μὲ ἐπεφόρτιζε μὲ τὸ καθήκον, *φισσοφοῦντα - ἐξειτάζοντα* τροπ. εἰς τὸ ζῆν' πρβλ. τὴν σύνδεσιν τῶν προτ. *ὅτε μὲν...*—*τότε μὲν...*, τοῦ δὲ θεοῦ *τάττοντος*—*τότε δὲ...*, καὶ τὴν ἐπανάλ. τῶν συνδ. *μὲν - δὲ* καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ καὶ ἐν τῇ ἔξηρτ. προτ., ὅπου αἱ ὑποθ. προτ. λαμβάνονται ὡς κύριαι τῶν χρονικῶν' πρβλ. ἐν ταῖς ὑποθ. προτ. τὸ *ἔμενον - λίποιμι*, ἔνθα *ἔμενον* διὰ τὸ ἱστορικῶς ἀληθὲς τοῦ πράγματος, *λίποιμι* διότι τοῦτο μόνον ὡς ἀπλῆ σκέψις παρίσταται διὰ τὸν Σ.—10 - 3 *τᾶν τοῖ ἄν, τοῖ ἀληθῶς, ὡς ἀληθῶς* IV 29, *ἀπειθῶν...* αἷτ.—13 - 20 *τὸ δεδιέναι* (τινά), *δοκῶ* (ἐμαυτῶ) νομίζω, : τὸ γὰρ *δοκεῖν* (ἐαυτῶ) εἶναι σοφὸν ἐστὶ *δοκεῖν εἰδέναι* ἃ οὐκ οἶδεν (ὁ *δοκῶν εἰδέναι*) διότι τὸ νὰ νομίζῃ τις ὅτι εἶναι σοφὸς σημαίνει ὅτι νομίζει πῶς γνωρίζει ὅσα δὲν γνωρίζει, *τὸν θάνατον* πρόλ. ἀντὶ : *οὐδεὶς οἶδεν οὐδ' εἰ τυγχάνει ὁ θάνατος...*, ὁ *οὐδὲ* ἐπιδ. : *οὐδεὶς οἶδεν οὐ μόνον εἰ τυγχάνει μέγιστον τῶν κακῶν, ἀλλ' οὐδ' εἰ τυγχάνει μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν, ὄν καθ' ἑλξ.* πρὸς τὸ κτηρ. *μέγιστον τῶν ἀγαθῶν* ἀντὶ ὧν πρὸς τὸ θάνατος, *ὡς εὖ εἰδότες* ἢ αἰτιολ. ὑποκ., *τοῦτο* ὑποκ., *ἀμαθία* κτηρ., *αὕτη*, συν-

ηθέστερον *ἐκείνη*, δηλοῦσά τι τὸ πολυθρύλητον, τὸ δακτυλο-
 δεικτούμενον, πρβλ. *Περικλῆς ἐκείνος, ἡ ἐπονείδιστος* τὸ ἄρθρ.,
 διότι ὠμίλησεν ἤδη περὶ αὐτῆς ἀπὸ κ. VII κέ., *ἡ τοῦ οἴεσθαι*
(τινά) ἔπεξ.—21 - 6 *ἐνταῦθα* ἐπὶ τοῦ προκειμένου σημείου, *οἱ*
πολλοὶ II 9, *τούτῳ* κατὰ τοῦτο, *δὴ* ὄντως, *του* τινός, *τῷ* οὐδ. τὸ
 κατὰ τι, *τούτῳ ἄν* (*φαίην εἶναι σοφώτερος*), *ὅτι* ἔπεξ. τοῦ *τούτῳ*,
οὐκ εἰδῶς αἴτ., *οὕτω* ἐπαναλ. τὴν ἔννοιαν τῆς *μτχ.* : δι' αὐτὸν
 τὸν λόγον, ἡμεῖς : ὅπως δὲν γνωρίζω..., οὕτω καί, *ὁ βελτίων* ὁ
 καλύτερός μας, *καὶ θεῶ καὶ ἀνθρώπῳ* εἴτε θεὸς εἶναι οὗτος εἴτε
 ἄνθρωπος.—26 - 51 *πρὸ τῶν κακῶν* ἀπέναντι τῆς ἀπειθείας,
ὧν ἔλξ. ἀντὶ *ἃ, ἃ μὴ οἶδα*.... ἀντικμ. τοῦ *φοβήσομαι - φεύξομαι*,
 ἡ ἄρν. *μὴ* διότι ἢ πρὸτ. εἶναι ἀναφ. ὑποθ. *εἴ τινα μὴ οἶδα*, ὡς
 τὸν θάνατον, *καὶ ἀγαθὰ* ὄντως ἀγαθὰ, *ἀφήμι* ἀθφώνω, ἀπαλ-
 λάττω, *οὐδ' εἴ με...* ἐνδ. πρὸτ., *ἀπιστῶ* ἀπειθῶ, οὐ *δεῖν* πρτκ.,
εἰσερχομαι δεῦρο; τὴν ἀρχὴν ἐπιφ. ἐν ἀποφ. προτ.: οὐδαμῶς,
ἐπειδὴ χρον., *ἀποκτείνω* καταδικάζω εἰς θάνατον, *διαφεύγω*
 ἀθφοῦμαι, *ἤδη* εὐθύς, τότε πλέον, *ἐπιτηδεύω; εἴ μοι εἴποιτε*
 ἐπαναλαμβάνει ἄλλως τὴν πολὺ ἀπομακρυνθεῖσαν ἀ' ὑπόθ. *εἴ με*
ἀφίετε 29, *πρὸς ταῦτα* εἰς ἀπάντησιν τούτων, ἀντιθέτως πρὸς
 ὅσα εἶπεν ὁ Ἄνυτος, *ἐπὶ τούτῳ ἐφ' ᾧ*τε ἐπὶ τῷ ὄρω τούτῳ
 νά, *διατρίβω ἐν τῇ ζητήσῃ* περνῶ τὴν ὥραν μου, ἀσχολοῦμαι
 μὲ τὸν ἔλεγχον, *ἀλίσκομαι* συλλαμβάνομαι, φωρῶμαι, *ἔτι πρῶ-
 των* ἐξακολουθῶν ἀκόμη νά διεξάγῃς, *εἴ με ἀφίοιτε* νέα ἐπα-
 νάλ. τῆς ὑποθ. 29, *ὅπερ εἶπον* ὅπως ἀκριβῶς εἶπον, προεξαγγ.
 παράθ., *εἴποιμ' ἄν* ἢ ἀπόδ. τῆς τρις τεθείσης ὑποθ. 29, 35, 39,
 εἰς ἣν ὅμως δὲν εὐαρμοστεῖ ὁ ἐν ἀρχῇ τεθείς *οὐδὲ (οὐδ' εἴ με*
νῦν ὑμεῖς ἀφίετε 29)· ὁ Σ. ἀρχόμενος διὰ τοῦ *οὐδὲ* θά ἐσκόπει
 νά συμπληρώσῃ; *οὐδ' οὕτω δέξομαι ἐπὶ τούτῳ ἀφειθῆναι* ἢ *οὐδ'*
οὕτω πείσομαι ὑμῖν· τὸ ἀνακόλουθον διὰ τὰς πολλὰς παρεμβλη-
 θείσας προτάσεις· *ὅτι* ἐν εὐθεῖ λόγῳ, *ἀσπάζομαι* περιπτύσσο-
 μαι, ἀγαπῶ, *ἀσπάζομαι καὶ φιλῶ* σᾶς περιβάλλω μὲ τὴν ἐγ-
 κάρδιον ἀγάπην μου, πείσομαι δὲ ἀλλά, *ἐμπνέω ἀναπνέω, οἶός*
τε ᾧ (*φιλοσοφεῖν*), *οὐ μὴ*+ὄριστ. μέλλ. ἢ ὑπκτ. ἀοφ. σημ. ἐν-
 τονον ἄρνησιν : ἀσφαλῶς δὲν θά, *παρακελεύομαι* προτρέπω
 τινά (εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς), συμβουλεύω, *ἐνδείκνυμαι* κατα-
 δεικνύω τὸν ὁρθὸν δρόμον, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἐνδεικνύμενος
(παντὶ) δτω ἄν, ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ, *λέγων* τροπ., ἔπεξ. τοῦ
φιλοσοφῶν - παρακελεύόμενος - ἐνδεικνύμενος, ὅτι 45 ἐν εὐθεῖ
 λόγῳ, *ᾧ ἀριστε ἀνδρῶν* ἐντιμότητα κύριε, *ὧν* αἴτ., *πόλεως* πα-

ράθ. εἰς τὸ Ἀθηναῖος ἐξ Ἀθηνῶν, εὐδόκιμος εὐυπόληπτος, ἰσχύς ἠθικὴ δύναμις καὶ μεγαλεῖον, *χρημάτων - δόξης - τιμῆς* πρόλ. ἀντί; *ὅπως ἔσται* πλ. ἔρ., *φρόνησις* ἢ πνευματ. μόρφωσις, *τῆς ψυχῆς* τῆς ψυχῆς σου.—51 - 6 *ἀμφισβητῆ καὶ φῆ* ἀμφισβητῆ φάσκων, *ἀπειμι* μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι, *μὴ κεκτῆσθαι - φάναι δὲ* (κεκτῆσθαι) ἢ ἀντίθ. δὲν εἶναι λογικῶς ὀρθή, διότι ἀντί τοῦ φάναι δὲ ἔδει νάκολουθῆ φῆ δὲ ἐν ἀντιθ. πρὸς τὸ *μὴ δοκῆ, ὅτι* αἰτ., *περὶ ἐλαχίστου ποιοῦμαί τι* ἀποδίδω εἰς τι ἐλαχίστην ἀξίαν, ἀντίθ. *περὶ πλείστου ποιοῦμαί τι, τὰ πλείστου ἀξία* τὰ πολυτιμότερα, φρόνησιν, ἀλήθειαν καὶ ψυχὴν, *φαῦλος* εὐτελής, τὰ φανυλότερα χρήματα, δόξαν, τιμῆν.—56 - 61 *ποιήσω ταῦτα νεωτέρω* συνήθως τὸ ὄ. συντάσσεται πρὸς διπλῆν αἰτ. *ποιεῖν τινά τι, (τοσοῦτω) μᾶλλον ὄσω, εἰμι ἐγγυτέρω τινὸς γένοι* εὐρίσκομαι πλησιέστερον πρὸς τινα ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν, εἶμαι στενωτέρως συγγενής, *εὗ ἴστε* (προστικ.) παρενθ., *ὑπηρεσία τῷ θεῷ* κατὰ τὸ *ὑπηρετεῖν τῷ θεῷ*.—61 - 8 *πείθων* ὁ ἔνεστ. τὸ ἐπιχειρούμενον, *πρότερον ἢ τῆς ψυχῆς*, ἀνθ' οὗ ἀκολουθεῖ ὡς τῆς ψυχῆς, προσαρμολογῶν πρὸς τὸ *οὕτω σφόδρα, ὅπως ἔσται* πλ. ἔρ., *ἰδίᾳ* ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, διὰ τὰ ἄτομα, *δημοσία* ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ, διὰ τὴν πολιτείαν.—68 - 73 *ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερά* τότε θὰ ἔδεχόμεν ὅτι αὐτὰ εἶναι βλαβερά (ἀφ' οὗ διαφθεῖρουν), *οὐδὲν λέγει* δὲν λέγει τὴν ἀλήθειαν, *πρὸς ταῦτα* ἀπέναντι τῶν ὀρητῶν τούτων δηλώσεών μου, ἔχοντες ὑπ' ὅψει τὴν κατηγορηματικὴν ταύτην δήλωσίν μου, *φαίην ἂν* παρενθ., ἐπαναλαμβάνον τὸ *εἶπομ' ἂν* 40, *ἦ - ἦ* ἢ διαζευκτικὸν ἀδιαφορίαν περὶ τὴν ἐκλογὴν, *ὡς οὐκ ἂν ποιήσαντος ἄλλα* ἔχοντες ὑπ' ὅψει σας (ὡς) ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ κάμω ἄλλα, διάφορα παρὰ ταῦτα (πρὸς ταῦτα), *πολλάκις* ἡμεῖς : χιλιάκις.

3 *ὕμεις εἴλεσθε* V 24.—Ἡ Ποτεΐδαία ἦτο πόλις τῆς Χαλκιδικῆς, ἐν τῇ δυτικῇ χερσονήσῳ, τῇ Παλλήνῃ, ἀποικία τῶν Κορινθίων, ἀλλὰ σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, μετονομασθεῖσα ὕστερον Κασσάνδρεια, ἐξ ἧς καὶ ἡ ὅλη χερσονήσος καλεῖται σήμερον Κασσάνδρα. Ὑποκινουμένη ὑπὸ τῆς μητροπόλεως Κορίνθου, μνησικακούσης κατὰ τῶν Ἀθηναίων, διότι ἐβροήθησαν σκανδαλωδῶς τοὺς Κερκυραίους, πρὸς οὓς ἐπολέμουν οἱ Κορίνθιοι, ἀπεσιτάτησε τῷ 432 π. Χ. ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ μετὰ διετῆ πολιορκίαν ὑπέκυψεν εἰς αὐτούς. Ἐν τῇ γενομένῃ πρὸ αὐτῆς μάχῃ ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἐχθροπραξιῶν ὁ Σ. ἔσφωσε τὸν Ἀλκιβιάδην.—Ἡ Ἀμφίπολις ἦτο ἀποικία τῶν Ἀθηναίων ἐν Μα-

κεδονία παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σιτυμόνος, ὀνομασθεῖσα οὕτω, διότι περιεβάλλετο ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. Ἄλλὰ τῷ 424 π. Χ. προσεχώρησεν εἰς τὸν στρατηγὸν τῆς Σπάρτης Βρασίδα, ὅστις ἐπέετεινεν ἀκολούθως τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ἐπικινδύνως διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἀναγκασθέντας διὰ τοῦτο νὰ στείλουν κατ' αὐτοῦ τῷ 422 ἰσχυρὰν στρατιάν ὑπὸ στρατηγὸν τὸν δημαγωγὸν Κλέωνα. Ἄλλ' ἐν τῇ ἔξωθεν τῆς Ἀμφιπόλεως συγκροτηθεῖσα μάχη ἠττήθησαν κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι ἀποβαλόντες καὶ τὸν στρατηγὸν Κλέωνα πεσόντα· ἔπεσεν ὅμως καὶ ὁ ἥρωικὸς Βρασίδας.—Τὸ Δῆλιον ἦτο ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Βοιωτίᾳ παρά τὴν θάλασσαν ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας, τὸ ὁποῖον κατέλαβον τῷ 424 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι, σκοποῦντες νὰ ταπεινώσωσι τοὺς Βοιωτοὺς καὶ μάλιστα τοὺς Θηβαίους. Ἄλλὰ προσβληθέντες ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν ὑπέστησαν ἦταν δεινὴν, ἀποβαλόντες χιλίους τῶν πολιτῶν νεκροὺς καὶ τὸν στρατηγὸν Ἴπποκράτην. Κατὰ τὴν ὑποχώρησιν τῶν Ἀθηναίων ἐθαυμάσθη ἡ ἀνδρεία τοῦ Σ.—41 Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δίκης τοῦ Σ. ἡ πόλις μετὰ τὸν μέγαν πόλεμον διετέλει ἐν ὑλικῇ παρακμῇ, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι πάντοτε ἐσεμνύοντο διὰ τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς πόλεως, ἣτις εἶχεν ἀποβῆ τὸ πανελλήνιον πνευματικὸν κέντρον, καλουμένη διὰ τοῦτο : Ἑλλάδος ἔρεισμα· δαιμόνιον πολίτευρον - Ἑλλάδος Ἑλλάς - Ἑλλάδος παιδεύσεις· πρωτανεῖον τῆς σοφίας - Ἑλλάδος μουσεῖον - κοινὸν παιδευτήριον πᾶσιν ἀνθρώποις· ἐστία καὶ πρωτανεῖον τῶν Ἑλλήνων.—59. Ἐπὶ τῆς Σωκρατικῆς ταύτης διδασκαλίας σιτηριχθεῖς μονομερῶς ὁ μαθητὴς τοῦ Σ. Ἀντισθένης, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Κυνικῆς σχολῆς, ἐδίδασκεν ὡς ὑψίστην ἀρετὴν τὴν αὐτάρκειαν καὶ ἀνένδειαν, μόνον ἀληθῆ βασιλέα κηρύττων τὸν ἀληθῆ ἐπαίτην.—*Πῶς ὑπολαμβάνει ἑαυτὸν ὁ Σ. ἐν τῇ γῇ ἀπέναντι τοῦ θεοῦ ; Τίνα καθήκοντα ἑαυτοῦ συνάγει ἐντεῦθεν ; Τί φρονεῖ περὶ τοῦ θανάτου ἐνταῦθα ; Γινώσκειτε τί φρονεῖ περὶ αὐτοῦ κατὰ Πλάτωνα ἐν τῷ διαλόγῳ Φαίδωνι ; Περὶ τίνος ὀφείλει πρωτίστως νὰ μεριμνᾷ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν Σ. ; Σύγκρισις πρὸς τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Ὑπῆρχον ἐν τῇ ἀρχαίῳτι κηρύγματα ὑπὲρ τοῦ χρημάτων ὡς τοῦ πολυτιμοτέρου ἀγαθοῦ ; Εὐρὺς καὶ ἀκριβὴς χαρακτερισμὸς τοῦ Σ. Ὁ Σ. ἐξακρακτερίσθη παρὰ τινων ὡς κοσμοπολίτης· συμφωνεῖ τοῦτο πρὸς τὰ ἐν τῷ κ. λεγόμενα ;*

XVIII. 1 - 6 *θορυβεῖν ; ἐμμένω τινι* μένω πιστὸς εἰς τι, τηρῶ σταθερῶς, οἷς ἔλλξ. τούτοις, ᾧ, *θορυβεῖν - ἀκούειν*

ἐπεξ., ἐφ' οἷς ἀντί; γὰρ αἰτιολ. τὸ ἀκούειν, **ὄνινάμαι** XV 14, **καὶ ὀνήσεσθε, ἀκούοντες** ὑποθ., γὰρ αἰτιολ. τὸ **θορυβεῖν**, οὖν ὄντως, ἀληθῶς, **μέλλω** προτίθεμαι, **ἅττα** τινά. — 6 - 15 εὖ ἴστε παρενθ., **ὄντα** ἐνδ., **οἷον ἐγὼ λέγω** (ἐμαυτὸν εἶναι), **οὐδὲ γὰρ ἂν δύναίτο** οὐ γὰρ ἂν δύναίτο καὶ εἰ βούλοιτο, **θεμιτὸς** ὁ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐπιτετραμμένος, **ἀμείνων** ἠθικός, χρηστός, **χείρων**; τὰ συγκρ. πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἀντιθέσεως, **μεντᾶν** μέντοι ἂν, μέντοι ἀληθῶς, **ἀποκτείνω** διάμεσον, ὡς καὶ τὰ ἐξῆς ὁ., ὑποκ. ὁ **χείρων**, ἀντικμ. ἀμείνονα ἄνδρα, **ἐξελαύνω** ἐξορίζω, **ἀτιμώ-ῶ** ποιῶ τινα ἄτιμον, στερεῶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, **καὶ ἄλλος τις** πλὴν τοῦ Ἄνυτου καὶ Μελήτου, **ποῦ** ἴσως, **πολὺ μᾶλλον** (οἷομαι **μέγα κακὸν εἶναι**), **ἐπιχειρεῖν** ἐπεξ. τοῦ **ποιεῖν** (ταῦτα). — 15 - 27 **πολλοῦ δέω ἀπολογεῖσθαι** πολὺ ἀπέχω, πολὺ μακρὰν εἶμαι νά, δὲν ἀπολογοῦμαι, **ὡς ἂν τις οἷοιτο** (ἀπολογεῖσθαι με ὑπὲρ ἐμαυτοῦ), **ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν** (τὸν λόγον ποιοῦμαι, κατὰ ζεῦγμα), **ἐξαμαρτάνω** διαπράττω ἀμάρτημα, ἔγκλημα, (φοβούμενος) **μὴ ἐξαμάρτητε, ἢ δόσις** τὸ δῶρον, **τοῦ θεοῦ** γεν. ὑποκ., **ὑμῖν** εἰς τὸ δόσις κατὰ τὸ **διδόναι** τινί, προβλ. τὴν **ὑπηρεσίαν** τῷ θεῷ XVII 61.; **μὴ ἐξαμάρτητε** περὶ ἐμέ, ὃν ὁ θεὸς ἔδωκεν ὑμῖν, **καταψηφίζομαι** **τινος** καταδικάζω τινά, τὸ ἀντίθ. ἀποψηφίζομαι **τινος**, ἢ μετ. ὑποθ., γὰρ αἰτιολ. τὸ ὑπὲρ ὑμῶν 17, **πρόσκειμαι** **τῇ πόλει** ἔχω κολλήσει ἐπάνω εἰς τὴν ὄραξιν τῆς πόλεως, εἰς τὴν πόλιν, εἰς τοῦτο τὸ ἀτεχνῶς, **γελοιώτερον** ὀλίγον γελοῖον, ὑποκ. **προσκεισθαι** με **τῇ πόλει...**, **εἰπεῖν** τὸ κατὰ τι, **μέγας** μεγαλόσωμος, **γενναῖος** εὐγενής, **νωθῆς** νωθρός, δυσκίνητος, **νωθέστερος** ὀλίγον τι δυσκίνητος, **ὑπὸ μεγέθους** ἀπὸ τὸν μέγαν ὄγκον τοῦ σώματος, **μύωψ** ἄ. ἀλογόμυιγα, **οἷον δὴ** ὅπως ἀκριβῶς, κτηρ., διασαφούμενον διὰ τοῦ τοιοῦτόν τινα, **προστίθηναι** προσκολλῶ, παθ. ποικμ. **πρόσκειμαι** 20, ὅς ἀναφ. συμπ. ἐπεξ. τοῦ τοιοῦτόν τινα, **ἐγειρώ** ἀφυπνίζω ἐκ τῆς νάρκης, **πειθῶ** νουθετῶ, **ὄνειδίζω** ἐπιπλήττω, αἰ μετ. τροπ. εἰς τὸ **προσκαθίζω** προσκαθήμενος, κολλῶν ἐπάνω σας, ἢ μετ. κτηρ. εἰς τὸ **οὐ παύομαι**. — 27-33 **ἴσως τάχα** πλεον., **ἂν** τρίς, **ῥαδίως** ἄνευ τύψεων τῆς συνειδήσεως, **κρούσαντες** δι' ἐνὸς κτυπήματος, εἰς τοῦτο **ἄχθόμενοι** αἰτ. ἀπὸ στενοχωρίας διὰ τὰς διαρκεῖς ἐνοχλήσεις, **πειθόμενοι Ἄνυτῷ** κατὰ τὰς εἰσηγήσεις τοῦ Ἄνυτου, εἰς τὸ **κρούσαντες** ἀποκτείναιτε ἂν, **ὥσπερ** (ἄχθονται) **οἱ νυστάζοντες, ἐγειρόμενοι** ἐὰν ἀφυπνίζωνται, ὅταν διακόπτεται ὁ ὕπνος των, **εἰ μὴ** ἐκτὸς ἐὰν ἴσως, **ἐπιπέμπω** στέλλω κατόπιν (τοῦ θα-

νάτου μου), *κῆδομαι* ; τίς ἢ μτχ. ;—**33 - 40** οἶος ὥστε, *δίδομαι* δωροῦμαι, παθ., *ἐνθένδε* ἐκ τῶνδε, *γάρ* ; *οὐκ ἀνθρώπινω ἔοικεν* δὲν ὁμοιάζει μὲ ἔργον ἀνθρώπου, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἀνθρώπινον ἔργον, *ἀνέχομαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων* ἀδιαφορῶ διὰ τὴν παραμέλησιν τῆς οἰκογενείας μου, *πράττω τὸ ὑμέτερον* ἀσχολοῦμαι μὲ τὰς ἰδικὰς σας ὑποθέσεις, *καλλιεργῶ τὰ ἰδικὰ σας συμφέροντα*, *προσέρχομαι* πλησιάζω, ἢ μτχ. τροπ., *πειθόντα* αἰτ., ὁ ἔνεστ. τὸ ἐπιχειρούμενον.—**40 - 8** *παρακλεύομαι ταῦτα* ἀπευθύνω τὰς συμβουλὰς ταύτας, προβλ. XVII 43 κέ., *μισθὸς ἀμοιβή*, δίδακτρα, *λόγος* δικαιολογία, *δὴ* ἰδοῦ, προφανῶς, *καὶ αὐτοὶ* καὶ μόνοι σας, *κατηγοροῦντες* (ξμοῦ) ἐνδ., *οὕτως ἀναισχύτως, ἀπαναισχυντῶ* (ἢ ἀπο-ἐπίτ.) διαπράττω τὴν ἐσχάτην ἀναισχυντίαν, *παρέχομαι* παρουσιάζω, *πράττομαι τινά τι* εἰσπράττω ἀπὸ ἕνα κάτι, *τὴν πενίαν* ἐπέξ. τοῦ τὸν *μάρτυρα*, *ικανὸς* ἀξιόπιστος, γτρ., : διότι ὁ μάρτυς, τὸν ὁποῖον ἐγὼ παρουσιάζω, δηλ. ἡ πενία μου, εἶναι ἀξιόπιστος.

11 *θάνατος, φυγή, ἀτιμία* ἦσαν ἐκ τῶν ποινῶν τῶν ἀτιμῶν δικαστηρίων ἢ φυγὴ ἢ δύνατο νὰ εἶναι πρόσκαιρος ἢ ἰσόβιος, *ἀειφυγία* ἢ ἀτιμία ἦτο ἢ γενικὴ, στέρησις παντὸς πολιτικοῦ δικαιώματος, ἢ μερικὴ, *κατὰ πρόσταξιν*, στέρησις ὠρισμένων πολιτικῶν δικαιωμάτων.—*Διὰ τί ἐθοροῦβον οἱ δικασταί* ; *Διὰ τί ὁ Σ.* δὲν φοβεῖται τὸν *M.* καὶ *Ἄν.* ; *Σύγκρισις πρὸς τὴν Χριστιαν. διδασκαλίαν.* Ποῦ ἔγκειται τὸ γελοῖον ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ Σ. ; *Ποῖον τὸ κέντρον* (*tertium comparationis*) τῆς παραβολῆς ; *Πῶς ἠρμῆνευον οἱ Χριστιανοὶ τοὺς στ. 32 - 3* ; *Περαιτέρω χαρακτηρισμὸς τοῦ Σ.* *Τίνες αἱ ὑψηλαὶ ἀλήθειαι τοῦ κ.* ;

XIX. **1 - 4** *ὅτι δὴ ἐγὼ...* ὑποκ. τοῦ *δόξειεν ἄν*, *δὴ* ὡς εἶναι πασίγνωστον, *ἄτοπος* παράλογος, ἀκατανόητος, *ἰδίᾳ* ἕνα ἕκαστον ἰδιαιτέρως, *πολυπραγματῶ* εἶμαι πολυάσχολος, *ἀναβαίνω εἰς τὸ πλήθος* ἐμφανίζομαι εἰς τὸν δῆμον ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας, *κατὰ τὸ ἀναβαίνειν εἰς τὸ βῆμα ἢ εἰς τὸν ὑψηλὸν λόφον* τῆς Πυκνός.—**4 - 12** *τούτου* τίνος ; *ὅτι μοι...* ἐπέξ. τοῦ (τοῦτο), *ὅ*, *γίγνεται μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον* (σημεῖον) ἀντιλαμβάνομαι μέσα μου κάτι σὰν σημεῖον θεῖον καὶ δαιμόνιον (ὑπερφυσικόν), *δὴ* ὡς γνωστόν, *ἐπικωμωδῶ* διακωμωδῶ, γελοιοποιῶ, *ἐγράψατο ἐν τῇ γραφῇ* τὸ ἀνέγραψεν ἐν τῇ καταγγελίᾳ του, *τοῦτο* ἀναφέρεται εἰς τὸ *θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον*, *φωνή τις* εἰδός τι φωνῆς, ἐπέξ. τοῦ *τοῦτο*, *ἀρξάμενον* πρὸς τὸ *τοῦτο*, ἐν ᾧ ἡ δύνατο νὰ τεθῆ καὶ *ἀρξαιμένη* πρὸς τὸ *φωνή*, : αὐτὸ δέ,

τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἀπὸ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν, εἶναι ἓνα εἶδος φωνῆς, ἡ ὁποία ὀμιλεῖ, **ὅταν γένηται** ὅταν ὀμιλήσῃ, ὅταν τὴν ἀντιληφθῶ, **ἀποτρέπει με πρᾶττειν τοῦτο**, ὃ ἂν μέλλω (πράττειν), **τὰ πολιτικὰ πρᾶττω** πολιτεύομαι, κατέρχομαι εἰς τὴν πολιτικὴν.—**12 - 6 καὶ παγκάλως**... καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι πολὺ ὠραῖα κάμνει καὶ ἐναντιοῦται, **εὗ ἴστε** παρενθ., **ἀπωλώλη** ἀ' προσ. ὑπρστλ., ἐπίσης ἤδη, ὠφελήκη.—**16 - 22 λέγοντι αἶτ.**, **οὐ γὰρ ἔστι (τις) ἀνθρώπων, ὅστις, διακωλύω** (ἢ διὰ ἐπιτ.) ἰσχυρῶς παρεμποδίζω, **ἐναντιούμενος - διακωλύων** ὑποθ., **ὕμῃν** τῷ πλήθει (δήμῳ) ὑμῶν, **γνησίως** ὡς ἀρμόζει εἰς γνήσιον πολιτην, εὐσυνειδήτως, **τῷ ὄντι** γνησίως, **ιδιωτεύω** ζῶ ὡς ἰδιώτης, **ἀλλὰ μὴ** καὶ μὴ, **δημοσιεύω** ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν πολιτικὴν, **μέλλει** προτίθεται, **οἴζομαι** εἶμαι σῶος, **καὶ ὀλίγον χρόνον** ἢ ἐπίδοσις ἐπὶ τὸ ἔλασσον.

Ὁ Ὑπῆρξε πανελλήνιος ἡ πίστις ὅτι οἱ θεοὶ ἀποκαλύπτουσι τὴν περὶ τῶν μελλόντων θέλησιν αὐτῶν διὰ σημείων, θυμάτων, οἰωνῶν, διοσημιῶν, συμβόλων (συναπαντημάτων) κλπ. Διὰ τὸν Σ. ἐχρησίμευεν εἰς τοῦτο **τὸ δαιμόνιον**, ὅπως τὸ ἀπεκάλει, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως, διότι αὕτη οὐ μόνον ἀποτρέπει ἀπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ προτρέπει εἰς τὸ ἀγαθόν· τὸ δαιμόνιον τοῦ Σ. ἦτο ἰσχυρόν τι ἐσωτερικὸν προαισθήμα, διαίσθησις τις, ἣτις δίκην ὀρμεμφύτου ἀπέτρεπε τὸν Σ. ἀπὸ παντός, ὅ,τι θὰ ἦτο κακὸν δι' αὐτόν. Τοιαῦται προαισθήσεις τοῦ μέλλοντος, διαισθήσεις, ἐκδηλοῦνται καὶ σήμερον εἰς τινὰς τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ τὸν Ξενοφῶντα τὸ δαιμόνιον καὶ προέτρεπε καὶ ἀπέτρεπε τὸν Σ., κατὰ δὲ τὸν Πλάτωνα μόνον ἀπέτρεπεν. Ἄλλ' ἡ ἀντίφασις τῶν δύο μαθητῶν τοῦ Σ. εἶναι μόνον φαινομενική, διότι, ὅτε τὸ δαιμόνιον ἐσιώπα, προφανῶς προέτρεπε τὸν Σ. ἐπὶ τινὰ πρᾶξιν.— Ἀφ' οὗ ὁ Σ. δὲν φοβεῖται τὸν θάνατον, διὰ τί ἀποφεύγει τὸ πολιτεύεσθαι ; Τί φρονεῖ περὶ τῆς δημοκρατίας ;

XX. 1-6 τεκμήριον ἀπόδειξις, **τούτων** τῶν ἄρτι λεχθέντων, ὅτι ὁ δημόσιος βίος εἶναι ἐπικίνδυνος, **ὑπεικάθοιμι** ἄορ. τοῦ ὑπέικειν ὑποχωρεῖν, **οὐδ' ἂν ἐνὶ** ἐντονώτερον τοῦ οὐθενὶ ἂν, **δείσας** αἶτ. τοῦ ὑπεικάθοιμι ἂν, **μὴ ὑπείκων** εἰ μὴ ὑπέικοιμι, **φορτικὸς** ὀχληρὸς, **δικανικὸς** δικηγορικὸς, χρησιμοποιοῦμενος ἐν δικαστηρίῳ δι' ἐντύπωσιν.—**6 - 19 γὰρ ; ἀρχὴ** ἀξίωμα, **βουλεύω** εἶμαι βουλευτής, **ἐβούλευσα** ἔγινα βουλευτής, **πρυτανεύω** ἔχω τὴν κυβερνήσιν τῆς πόλεως, ἰδ. Πραγμ., **κρίνω** δικάζω, **ἀναιροῦμαι τοὺς νεκροὺς** ἀποκομίζω τοὺς νεκροὺς ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης (ναυ-

μαχίας), *τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας* βραχυλ. τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους (ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιζῶντας ἐπὶ ναυαγίων) ἐκ τῆς ναυμαχίας (ἐκ τῆς θαλάσσης, ἐν ἣ ἔναυμάχησαν), *ἀθρόους* διὰ μιᾶς ψηφοφορίας ὅλους καὶ οὐχὶ χωριστὰ ἕκαστον, *ἔδοξεν ὑμῖν* ἀνεγνωρίσατε ὑμεῖς, *ἐναντία ἐψηφισάμην* (τοῖς ἄλλοις πρυτάνεσι) ἐμειοψήφησα, *οἱ ῥήτορες* οἱ πολιτικοί, *ἐνδείκνυμι* μηνύω, ἰδ. Πραγμα., *ἀπάγω* συλλαμβάνω ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸν παρανομοῦντα καὶ σύρω εἰς τὸ ἐπ' αὐτοφώρῳ δικαστήριον, ἰδ. Πραγμα., *κελευόντων καὶ βοώντων* ἐνδ., ἐν διὰ δυοῖν : διὰ τῆς βοῆς *κελευόντων*, τί κελεύόντων ; *μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου* τασσόμενος μὲ τὸ μέρος τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου, *γίγνομαι μετὰ τινος* προσχωρῶ εἰς τὴν γνώμην τινός, *φοβηθέντα* αἰτ., *δεσμὸς* φυλάκισις, δεσμοπήριον. — 19 - 25 *δημοκρατουμένης* χρον., *αὖ* πάλιν, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, *πέμπτιον αὐτὸν* μετὰ τεσσάρων ἄλλων, *ἡ θόλος* περιφερὲς οἰκοδόμημα, ὅπου εἶχον τὸ ἀρχεῖον αὐτῶν καὶ εἰσιτῶντο δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρυτάνεις, ἤδη ἀρχεῖον τῶν τριάκοντα, *ἀποθνήσκω* παθ., *οἶα δὴ* τοιαῦτα γὰρ δὴ, διότι τοιαύτας ὡς γνωστὸν διαταγὰς ἔδιδον..., *ἀναπίμπλημί τινά τινος* μολύνω ἕνα μὲ κάτι, *ἀναπίμπλημι αἰτιῶν* καθιστῶ συνένοχον. — 25 - 35 *ἐνδείκνυμαι* ; *αὖ* διὰ δευτέραν φοράν, *οὐδ' ὄτιοῦν* οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, ποσῶς, εἰς τὸ μέλει, *ἀγροϊκότερον* ὀλίγον τι ἀγροῖκον, χονδρόν, : θὰ ἔλεγα οὐδαμῶς, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος ἀπὸ τὴν λέξιν αὐτὴν (*εἰπεῖν*) νὰ παρεξηγηθῶ ὡς ὀλίγον τι χονδρός, *τὸ πᾶν* παντελῶς, τὸ ἀντίθ. τοῦ *οὐδ' ὄτιοῦν*, *τούτου τὸ πᾶν μέλει* (μοι) περὶ τούτου ἀπολύτως ἐνδιαφέρομαι, *ἄδικον* τὸ ἀντικείμενον πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους, *ἀνόσιον* (ἢ ἀσεβές) τὸ ἀντικείμενον εἰς τοὺς θείους νόμους, *γὰρ* διασαφεῖ τὴν θεμελιώδη ἠθικὴν ἀρχήν, ἣν ὁ Σ. ἐτήρει διὰ παντὸς τοῦ βίου, *ἡ ἀρχὴ* ἡ κυβέρνησις, ἡ ἀπολυταρχία, *ἐκπλήσσω* κλονίζω, πτοῶ, τρομάζω, *οὔσα* ἐνδ., *ἐργάσασθαι* (ὑποκ. μέ), *διὰ ταῦτα* τίνα ; *διὰ ταχέων* ταχέως, *τούτων* τῆς στάσεώς μου ταύτης ἀπέναντι τῶν τριάκοντα.

8 ἐβούλευσα. Ἀπὸ τῆς νομοθεσίας τοῦ Κλεισθένους ἡ βουλὴ ἀπετελεῖτο ἐκ 500 βουλευτῶν, 50 ἕξ ἐκάστης τῶν 10 φυλῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἀδύνατον νὰ συνεδριάξῃ διαρκῶς, ἀντιπροσώπευεν αὐτὴν ἐπιτροπεῖα βουλευτῶν, ἡ κυβέρνησις τῆς πόλεως, ὧδε : Ἡ βουλὴ διηρεῖτο κατὰ φυλὰς εἰς 10 τμήματα, ὧν ἕκαστον περιελάμβανε 50 βουλευτάς (μιᾶς φυλῆς) ἐπίσης τὸ ἔτος, ἐκ 354 ἡμερῶν, διηρεῖτο εἰς 10 τμήματα, ὧν ἕκαστον περιελάμβανε

36 ἢ 35 ἡμέρας. Κατὰ σειράν ὀριζομένην διὰ κλήρου ἕκαστον τμήμα ἤρχε 35 ἡμέρας πλὴν τῶν 4 πρώτων, ὧν ἕκαστον ἤρχε 36 ἡμέρας. Οἱ 50 οὗτοι βουλευταὶ τοῦ ἄρχοντος τμήματος (τῆς κυβερνήσεως) ἐκαλοῦντο *πρυτάνεις*, ὁ χρόνος τῶν 36 ἢ 35 ἡμερῶν *πρυτανεία* καὶ ἡ φυλὴ *πρυτανεύουσα*. Τῶν 50 πρυτάνεων προΐστατο ἐπὶ ἓν ἡμερονύκτιον εἷς ἐξ αὐτῶν διὰ κλήρου ὀριζόμενος, ὁ *ἐπιστάτης* τῶν πρυτάνεων, ὅστις ἐκράτει τὴν σφραγίδα τοῦ κράτους καὶ τὰς κλεῖδας τῶν ἱερῶν, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ δημόσια χρήματα καὶ τὰ δημόσια ἔγγραφα, προήδρευε δὲ τῆς τε βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς (ὁ πρόεδρος τῆς ἀθην. δημοκρατίας), δις δὲ ὁ αὐτὸς ἐντὸς τῆς αὐτῆς πρυτανείας δὲν ἠδύνατο νὰ ἄρξῃ. Φαίνεται ὅτι ὁ Σ. ἦτο ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πολυχρότου δίκης τῶν 10 στρατηγῶν τῶν ναυμαχησάντων ἐν Ἀργινοῦσαις, αἵτινες εἶναι τρία νησύδρια μεταξὺ Λέσβου καὶ Μ. Ἀσίας. Ἐκεῖ τῷ 406 π. Χ. ὁ Ἀθηναϊκὸς στόλος, οὗ ἠγοῦντο ὀκτὼ ἐκ τῶν δέκα στρατηγῶν, κατεναυμάχησε τὸν στόλον τῶν Πελοποννησίων, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ στρατηγοὶ δὲν κατώρθωσαν διὰ σφοδρὰν τρικυμίαν νὰ σώσουν τοὺς ναυαγούς, εἰσῆχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, καθ' ἣν ὁ μαινόμενος ὄχλος, ἐρεθιζόμενος ὑπὸ ἀσυνειδήτων δημαγωγῶν, ἐζήτηε νὰ δικάσῃ διὰ μιᾶς ψηφοφορίας φανερᾶς πάντας τοὺς στρατηγούς, οὐχὶ χωριστὰ ἕκαστον, ἐν ᾧ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ Λυσίας, ἦτο καὶ αὐτὸς ναυαγός, παρ' ἐλπίδα σωθῆς, καὶ ἄνευ τῆς νομίμου ἀπολογίας καὶ ὑπερασπίσεως. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Σ. ὡς ἐπιστάτης ἠρνήθη νὰ θέσῃ εἰς ψηφοφορίαν τὴν παράνομον πρότασιν, οἱ πρυτάνεις, εἰς οὓς ἔκαμεν ἐκκλησίαν ὁ δῆμος, ἀπεφάσισαν, μειοψηφήσαντος τοῦ Σ. παρὰ πάσας τὰς ἀπειλὰς τοῦ δήμου, νὰ θέσουν τὴν πρότασιν εἰς ψηφοφορίαν καὶ οἱ στρατηγοὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Ἡ δίκη καλεῖται διὰ τὸ στρογγύλον τοῦ ἀριθμοῦ δίκη τῶν δέκα στρατηγῶν, ἐν ᾧ ἐκ τῶν δέκα δύο μὲν δὲν μετέσχον τῆς ναυμαχίας, δύο δὲ ἐκ τῶν μετασχόντων, προβλέποντες τὴν ἀναμένουσαν αὐτοὺς τύχην, δὲν κατέπλευσαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Δυστυχῶς, ἀφ' οὗ συνετελέσθη ἀνεπανορθώτως ὁ δικαστικὸς φόνος, ἀνεγνώρισαν οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτε πλέον εἶχε παρέλθει ὁ παροξυσμὸς τῶν παθῶν, ὅτι ὑπῆρξαν θύματα τῶν δημαγωγῶν καὶ ἡ θεία δίκη ἐπληξεν αὐτοὺς εὐθὺς τὸ προσεχὲς ἔτος ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς. — 15 *ἐνδειξις* ἐκαλεῖτο ἡ μήνυσις τοῦ κατηγοροῦ πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγετο τὸ μνηνυόμενον ἔγ-

κλημα, δι' ἧς ἐκαλεῖτο ὁ ἄρχων νὰ συλλάβῃ καὶ φυλακίσῃ τὸν μη-
 νυόμενον ἢ καὶ νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερον ἐπὶ ἐγγυήσει. Τὰ ἐγκλή-
 ματα, καθ' ὧν ἤσκειτο ἐνδειξις, ἦσαν εἰάν τις φυγὰς κατήρχετο
 οἴκαδε ἢ ἄτιμος ὧν ἐπεσκέπτετο τόπους ἢ ἤσκει πράξεις, ὧν ἢ
 ἐπίσκεψις καὶ ἢ ἄσκησις ἦτο ἀπηγορευμένη εἰς αὐτούς, π. χ. ἐὰν
 μετεῖχε τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, τῆς βουλῆς, τῶν δικαστηρίων
 ἢ ἄλλης ἀρχῆς, ἐὰν ἐπεσκέπτετο τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ ἱερὰ κλπ.
 Καὶ κατὰ τῆς στάσεως τοῦ Σ. φαίνεται ὅτι ἐνδεικνυτο ἢ ἐνδει-
 ξις. — **ἀπαγωγὴ** ἐκαλεῖτο ἢ νομικὴ πράξις, καθ' ἣν αὐτὸς ὁ
 κατήγορος συλλαμβάνων τὸν κατηγορούμενον ἀπῆγεν αὐτὸν πρὸς
 τοὺς ἀρμοδίους ἄρχοντας, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ὁποίων ὑπή-
 γετο τὸ διαπραχθὲν ἀδίκημα, ὡς τὸ πλεῖστον πρὸς τοὺς ἑνδεκα,
 οὔτινες, ἂν ὁ κατηγορούμενος ὁμολόγῃ τὸ ἁμάρτημα, ἐπέβαλ-
 λον εὐθὺς τὴν νόμιμον ποινὴν καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ἄλλως ἐφυ-
 λάκιζον αὐτόν. Καὶ τῆς ἀπαγωγῆς καὶ τῆς ἐνδείξεως ἐγένετο χρῆ-
 σις ἐπὶ ὁμολογουμένων ἀδικημάτων, δὲν προηγεῖτο δὲ τῆς δια-
 δικασίας πρόσκλησις τοῦ κατηγορουμένου ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρ-
 χῆς, ἀλλ' οὗτος ἐφυλακίζετο μέχρι τῆς διαδικασίας, ἐὰν δὲν προσ-
 ῆγε τρεῖς πολίτας ὡς ἐγγυητάς, ἀνήκοντας εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς
 αὐτὸν φορολογικὴν τάξιν. — **20 ὀλιγαρχία ἐγένετο** τῷ 404,
 ἀφ' οὗ ἢ ἡ πόλις μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πανωλεθρίαν τοῦ
 στόλου ἀποκλεισθεῖσα κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ὑπὸ τῶν Λα-
 κεδαιμονίων ἠναγκάσθη ἐκ τῆς πείνης νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Λύ-
 σανδρον, στρατηγὸν τῶν Λακεδαιμονίων. Τότε κατέστη ἢ ὀλι-
 γαρχία τῶν τριάκοντα, οὔτινες ἦσαν ἐπιφανεῖς ὀλιγαρχικοὶ Ἀθη-
 ναῖοι, ἐκλεχθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου εὐθὺς μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς
 πόλεως αὐτοκράτορες πρὸς διοίκησιν τῆς πολιτείας. — **22 ἢ**
θόλος ἦτο κυκλοτερὲς οἰκοδόμημα, ὡς καὶ ἢ τῆς Ἐπιδαύρου καὶ
 τῶν Δελφῶν, ἔχον θολωτὴν ὀροφήν· ἐκαλεῖτο καὶ πρυτανεῖον,
 διότι ἐκεῖ εἶχον τὸ ἀρχεῖον αὐτῶν· οἱ πρυτάνεις καὶ εἰσιτοῦντο
 δαπάνη τῆς πόλεως, ἐκεῖ δὲ ἦτο καὶ ἢ ἐστία τῆς πόλεως, ἐφ' ἧς
 ἐκαίετο τὸ ἄσβεστον πῦρ. Ἐκεῖτο παρὰ τὰς βορείους κλιτύς τῆς
 Ἀκροπόλεως, τὰ ἑρείπια δ' αὐτῆς ἀπεκαλύφθησαν κατὰ τὰς ἡδη
 τελουμένας ἀνασκαφάς. — **21 ὁ Δέων** ἦτο ἐπιφανὴς δημοκρατι-
 κός, χρηματίσας κατ' ἐπανάληψιν στρατηγός. Ὁ ἄδικος θάνατος
 αὐτοῦ συνεκίνησε πολὺν τὴν πόλιν. Εἰς τοῦτον προέβησαν οἱ τριά-
 κοντα θέλοντες νὰ καθαρῶσι τὴν Σαλαμίνα καὶ Ἐλευσίνα ἀπὸ
 ὑπόπτων διὰ τὰ δημοκρατικὰ τῶν φρονήματα ἀνδρῶν, ἵνα μὴ
 χρησιμεύσιν ὡς ἄσυλα εἰς τοὺς ἀντιπάλους αὐτῶν. — **34 διὰ τα-**

χέων κατελύθη διαρκέσασα μόλις ὀκτώ μηνάς.—*Ἡ αὐτὴ στάσις τοῦ Σ. καὶ ἐν τῇ δημοκρασίᾳ καὶ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ τί μαρτυροῦσι;*

XXI. 1 - 10 διαγίγνομαι διατελῶ ζῶν, παρατείνω τὴν ζωὴν μου, διαγενέσθαι ἂν ἢ ἀπόδ. τοῦ εἰ ἔπρατον τὰ δημόσια καὶ ἐβοήθουν..., **πράττων** (αὐτά), **βοηθῶ τοῖς δικαίοις** συνηγορῶ ὑπὲρ τοῦ δικαίου, ὁ πλῆθ. διὰ τὰς πολλὰς περιπτώσεις ἐφαρμογῆς τοῦ δικαίου, **περὶ πλείστου ποιῶμαι**; **τοῦτο** τὸ βοηθεῖν τοῖς δικαίοις, **ὥσπερ χρῆ** ὅπως ἔχομεν πάντες καθῆκον, **πολλοῦ γε δεῖ** (διαγενέσθαι με τοσάδε ἔτη) XVIII 16, **οὐδὲ γὰρ ἄλλος** (διεγένετο ἂν..., εἰ ἔπρατε τὰ δημόσια), ὁ οὐδὲ ἐπιδ.: οὐ μόνον ἐγώ, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος τις, **εἴ ποῦ τι ἔπραξα** ἔαν τυχὸν ἐπολιτεύθην εἰς μεμονωμένας ἐξαιρέσεις, **ξυγχωρῶ** ἐπιτρέπω, ξυγχωρήσας... ἐπεξ. τοῦ τοιοῦτος καὶ ὁ αὐτὸς οὗτος, **οἱ διαβάλλοντες** ὁ ἔνεστ. τὸ ἐπιχειροῦμενον.—**10 - 7 πράττω τὰ ἔμαντοῦ** ἐκπληρῶ τὸ καθῆκόν μου, τὴν θεϊὰν ἀποστολήν μου, **φθονῶ** ἀπαγορεύω (ἐκ φθόνου), **ἐφθόνησα** (ἀκούειν ἐμοῦ λέγοντος), **οὐδὲ 14** αἴρει τὴν ἀλήθειαν ἀμφοτέρων τῶν ἐφεξῆς προτάσεων τῶν συνδεομένων διὰ τοῦ μὲν - δέ, **λαμβάνων** ὑποθ., **παρέχω ἔμαντὸν ἐρωτῶν** ἐπιτρέπω νὰ μὲ ἐρωτῶσι, **ὁμοίως** ἀδιακρίτως, **ἀκούειν** ἐκ τοῦ παρέχω ἐπιτρέπω: καὶ ἂν προτιμοῦν, ἀκούοντες τὰ ὅσα λέγω νὰ ἀποκρίνωνται εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου.—**17 - 23 ὑπέχω τὴν αἰτίαν** εἶμαι ὁ ὑπαίτιος, ὁ ὑπεύθυνος, ἐκ τούτου **εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται...** αἴτιον, **τούτων** (ἄρσ.) διαιρ. τοῦ τίς, ἢ οὐδ. αἴτιον εἰς τὸ ὑπέχοιμι ἂν τὴν αἰτίαν καὶ τότε τὸ εἴτε τις... ἐπεξ. τοῦ τούτων' προτιμότερα ἢ α' σύντ. ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ὦν (ἄρσ.) γεν. διαιρ. εἰς τὸ μηδενί, ἢ ἀναφ. εἶναι αἰτιολ.: διότι εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν..., **ὅ,τι μὴ** (ἔμαθον καὶ ἤκουσαν).

10 ἔμοις μαθητὰς εἶναι ὑπαινίσσεται τὸν Κριτίαν, τὸν κορυφαῖον τῶν τριάκοντα, πολυμαθέστατον μὲν ἄνδρα, ἀλλ' ἀπλησιότατον καὶ κακουργότατον, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὅστις, ἀφ' οὗ παρέσυρε τὴν πόλιν εἰς τὴν παράφρονα ἐπὶ τὴν Σικελίαν στρατείαν, ἣτις ἀπέβη ὁ τάφος τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀθηνῶν, εἶτα προδοτικῶς προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ἐναντίον τῆς ἰδίας πατρίδος! Τοὺς δύο τούτους ἄνδρας ἔφερον οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σ. ὡς τὰ ἀπτὰ δείγματα τῆς φθοροποιῦ διδασκαλίας του, διότι ἐφ' ἱκανὸν χρόνον εἶχον χρηματίσει μαθηταί του, ὡς ἐχαρκτηρίζοντο.—*Ὁ Σ. ὠφελε νὰ πράττῃ τὰ πολιτικά; Ποῖον ἦτο κυρίως τὸ ἔργον τοῦ Σ.; Τίς κατηγορία ἐβάρυνε πολὺ κατ' αὐτοῦ;* "Ὅθεν εἰς τίνα σημεῖα διέφερεν αὐτῶν;

XXII. 1 - 5 τί δή ποτε διὰ τί τάχα, ἀκηκόατε ἐν κ. Χ, *ὅτι* διότι, ἀπόκρισις εἰς τὸ τί δή ποτε, *χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις*... αἰσθάνονται χαρὰν διὰ τὸν ἔλεγχον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, ἢ δοτ. *ἐξεταζομένοις* ἐτέθη κατὰ τὸ *χαίρουσιν*, δεχόμενον δοτ. τοῦ αἰτίου, οὐχὶ κατὰ τὸ *ἀκούοντες*, ὅτε ἔδει νὰ ἔχωμεν *ἐξεταζομένων*, *οὐκ ἀηδὲς* (τὸ ἐξετάζειν) λιτ.— **5 - 9** *τοῦτο* τὸ ἐξετάζειν, ἀντικμ. τοῦ *πράτειν*, ὕπερ ὑποκ. τοῦ προστέτακται, *ὡς ἐγὼ φημι* ἐν ἀρχῇ τοῦ κ. XVII, *μαντεῖον* μαντεία, χρησμός, ἢ ἐκ + γεν. ὄργ., *θεία μοῖρα* ἢ θεία πρόνοια, τὸ θεῖον, *καὶ ἄλλη* ὡς ἡ διατάξασα τὸν Σ., καὶ ἄλλοτε, *καὶ ὅτι οὖν* ἢ ἐπίδ. ἐπὶ τὸ ἔλασσον.— **9 - 19** *ταῦτα* ταῦτα πάντα, ὅτι οἱ νέοι χαίρουσιν ἐν τῇ ἀναστροφῇ μου διὰ τὸν ἔλεγχον, ὃν διεξάγω, καὶ ὅτι ἐγὼ ἐνεργῶ κατὰ θεῖαν ἐντολήν, *εὐέλεγκτος* εὐαπόδεικτος, *εἰ διαφθείρω* ἂν εἶναι ἀληθὲς ὅτι διαφθείρω, *τοὺς μὲν* τοὺς νεωτέρους, οἵτινες σήμερον ἀναστρέφονται τὸν Σ., *τοὺς δὲ* τοὺς παλαιότερους, ἤδη πρεσβυτέρους ὄντας, *χεῖν* ὑποκ. *κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι*—*μεμνησθαι καὶ τιμωρεῖσθαι*, *γενόμενοι* χρον. εἰς τὸ *ἔγνωσαν*, *οὔσι* χρον., *ἀναβαίνοντας*; *τιμωρεῖσθαι* τὸ ἐπιχειρούμενον, *εἰ δὲ μὴ* ἀνακόλουθον ἀντι εἶτε κατὰ τὸ προηγηθὲν εἶτε 12, *αὐτοὶ* οἱ κακὰς συμβουλάς λαβόντες, *τινάς* ὑποκ. τῶν ἀπρομφ. *μεμνησθαι* - *τιμωρεῖσθαι*, *οἱ προσήκοντες* οἱ συγγενεῖς, *πατέρας - ἀδελφούς - τοὺς προσήκοντας* ἐπέξ. τοῦ *τινάς*, *μεμνησθαι* (τοῦ κακοῦ) μνησικακεῖν.— **19 - 30** *πάντως* ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅπωςδήποτε, *ἡλικιώτης* συνομηλιξ, *δημότης* συνδημότης, *Σφητίτιος* ὁ δῆμος ὁ Σφητιός, *Κηφισιεύς* ὁ ἐκ Κηφισίας, *τοίνυν* μεταβατικός δέ, *ἄλλοι τοίνυν* ἔτι δέ, ἀπὸ τῶν πατέρων μεταβαίνει εἰς τοὺς ἀδελφούς, *οὗτοι* ἀπ' ἐδῶ, *ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ* ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐν τῇ μετ' ἐμοῦ ἀναστροφῇ, *Θεοσοτίδης* ἐκ τοῦ Θεοσοδοτίδης, πρὸβλ. Ἀθήναςδε Ἀθήναζε, *ἐκεῖνος* ὁ Θεόδοτος, περὶ ἀποθανόντος, ὡς εὐρισκομένου μακρὰν, *καταδέομαι* θερμῶς παρακαλῶ, πῆζω διὰ παρακλήσεων, *καταδηθῆναι* ἂν αὐτοῦ (Νικοστράτου) (*μὴ μου καταμαρτυρεῖν*), *ὅδε* ἰδού, ἀπ' ἐδῶ.— **31 - 5** *παρασχέσθαι* ὑποκ. *Μέλητον*, *μάρτυρα* κτηρ. τοῦ ἀντικμ. *τινά*, *μάλιστα* πρωτίστως, εἰς τὸ ἐν τῷ *ἐαυτοῦ λόγῳ*, *ἐπελάθετο* τότε πότε; *παραχωρῶ* (τοῦ ὕδατος) παρέχω τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ἐκ τοῦ ἰδικοῦ μου, ἐπιτρέπω.— **35 - 43** *πᾶν τούναγτιον* προεξ. παρὰθ.: ὅπως ἀντιθέτως πρὸς τοῦτο, *τούτου* τοῦ παρασχέσθαι μάρτυρας καταμαρτυροῦντας, *τῷ διαφθείροντι* - *τῷ*

εργαζομένῳ ἄσύνδ., ὡς φασί (διαφθείρειν με, κακὰ ἐργάζεσθαι...), γὰρ αἰτιολ. τὸ συμπέρασμα τὸ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Σ., ὅπερ πάντες ἀντιλαμβάνομεθα, : ὅθεν ψεύδονται οἱ κατήγοροι ἀναισχύντως· διότι..., *ἔχω λόγον* ἔχω δικαιολογίαν, δικαιολογῶμαι (διότι κατηγοροῦντες τὸν Σ. ὡς διαφθορέα θὰ ἐνεφανίζοντο συγχρόνως καὶ αὐτοὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὡς διεφθαρμένοι), *βοηθοῦντες* 38 αἴτ., ἀλλ' ἢ V 13, *τὸν ὀρθὸν καὶ δίκαιον* τὴν φωνὴν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, *ὅτι...* ἐπεξ., *ξύνοιδα* ;

20 Κρίτων εὐπορος Ἀθηναῖος, φανατικὸς μαθητὴς τοῦ Σ., ἀλλὰ περιορισμένου νοῦ, αὐτὸς μάλιστα συντηρῶν τὴν οἰκογένειαν τοῦ φιλοσόφου.—**22** Ὁ Σφηττὸς ἦτο δῆμος τῆς Ἀττικῆς πρὸς Α τοῦ Ὑμηττοῦ.—**Ὁ Αἰσχίνης**, ὅστις ἀπεκαλεῖτο ὁ Σωκρατικὸς, εἶχε γράψει διαλόγους Σωκρατικούς, ὅπως ὁ Πλάτων, πάντας ἀπολεσθέντας.—**30 Ἀπολλόδωρος** φανατικὸς μαθητὴς καὶ θαυμαστὴς τοῦ Σ., ἀλλὰ καὶ αὐτὸς περιορισμένου νοῦ.—**33 ἐγὼ παραχωρῶ** διακοπὴ τοῦ ὁμιλοῦντος ἐν δικαστηρίῳ δὲν ἐπετρέπετο, ἔκτος ἐὰν αὐτὸς ὁ ὁμιλῶν ἐπέτρεπε τοῦτο· πρβλ. περὶ τοῦ ὕδατος εἰσαγ. σ. 20.—*Διὰ τί ἦτο πιθανὸν αὐτοὶ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ Σ. νὰ μὴ καταμαρτυρήσωσιν αὐτοῦ ; Πῶς φαίνεται τὸ ἐπιχείρημα τῆς στάσεως τῶν συγγενῶν αὐτῶν κατὰ τὴν δίκην ; Πῶς λέγεται ὁ ὅλος συλλογισμὸς, δι' οὗ ὁ Σ. ἀποδεικνύει ὅτι δὲν διέφθειρε τοὺς νέους ; Ἡ παρουσία τοῦ Πλάτωνος ἐν τῇ δίκῃ τίνα σημασίαν ἔχει διὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ Σ. ;*

XXIII. 1 · 12 εἶεν δὴ διὰ τούτου διακόπτων τὴν ἀπολογίαν μεταβαίνει εἰς νέον τι : ἀρκετὰ πλεόν, *τοιαῦτα* ἐπιχειρήματα δηλ. ἀποδεικνύοντα τὴν ἀλήθειαν, *ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ* ἐνθυμηθεὶς τί ἄλλοτε ἔκαμεν ὁ ἴδιος, *εἰ ὁ μὲν...* αἴτ. εἰς τὸ ἀγαρακτησίειεν ἄν, ὁ μὲν αὐτὸς μὲν, ἀναφερόμενον εἰς τὸ τίς, ἢ ἀντίθ. ἐγὼ δέ, *ἀγωνίζεται ἀγῶνα ἐλάττω τουτουῖ* δικάζεται διὰ πράγματα ὀλιγώτερον σοβαρὰ ἀφ' ὅ,τι ἐγὼ, διεξάγει δίκην μικροτέρας σημασίας, ἢ μτχ. ἐνδ., *ἐδεήθη* (τῶν δικαστῶν), *ἀναβιβάζομαι* II 27, *ἐλεοῦμαι* τυγχάνω οἴκτου, ἄρα φυσικά, διότι ἡ στάσις τοῦ Σ. εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς ἀρχάς του, *καὶ ταῦτα* XIV 34 καὶ μάλιστα, *κινδυνεύων* ἐνδ., ὡς ἂν δόξαιμι (κινδυνεύειν τὸν ἔσχατον κίνδυνον) ὅπως εἶναι δυνατὸν νὰ νομίσουν, *ἐννοῶ* ἔχω κατὰ νοῦν, ὑπ' ὄψει μου, ἢ μτχ. ὑποθ. *εἰ ἐννοήσῃς*, *αὐθαδῶς* (αὐθάδης ὁ ἀρέσκων ἑαυτῷ) *ἔχω πρὸς τινα* ἀπὸ ἐγωισμὸν τηρῶ ὑπεροπτικὴν στάσιν πρὸς τινα, φέρομαι δυσμενῶς ὡς θιγόμενος εἰς τὸν ἐγωισμὸν, *αὐθαδέστερον* ὀλίγον αὐθαδῶς,

αὐτοῖς τούτοις οὐ. ἀναφερόμενον εἰς τὸ ταῦτα (ἐννοήσας): ἀκριβῶς διὰ τὴν στάσιν μου αὐτήν, *τίθεμαι ψῆφον* ψηφίζω, μετ' *ὀργῆς* μετὰ πάθους.—12 - 20 *δὴ* λοιπόν, οὕτως αὐθαδέστερον, *ἀξιῶ* πιστεύω, παραδέχομαι, *μὲν* (ἄνευ δέ) τοῦλάχιστον, *γὰρ* αἰτιολ. τὴν ἀμφιβολίαν τὴν ἐν τῷ *εἰ δὴ...* (ἀμφιβάλλω· διότι δὲν τὸ πιστεύω), *εἰ δ' οὖν* (οὕτως ἔχει) ἀλλ' ἐὰν τέλος πάντων ἔχει τοιαύτας διαθέσεις, ἐπαναλαμβ. τὸ *εἰ δὴ οὕτως ἔχει, λέγειν ἄν, ἐπιεικῆς* ὁ ὅπως πρέπει, ὁ φρόνιμος, *λέγων* εἰ λέγοιμι, *ὅτι* εἰσάγει εὐθὺν λόγον, *ὧ ἄριστε* XII 11, *εἰσὶ μὲν · ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτῶν...*, πού νομίζω, ἄν δὲν ἀπατῶμαι, λιτ. περὶ βεβαίου πράγματος, *καὶ οἰκεῖτοι* ὑπερβατὸν ἀντὶ *καὶ ἐμοὶ οἰκεῖτοι, γὰρ* αἰτιολ. τὸ *εἰσὶ καὶ ἐμοὶ οἰκεῖτοι, αὐτὸ τοῦτο τὸ τοῦ Ὀμήρου* (ἔστι, *ξυμβαίνει μοι*) προεξ. παράθ. : ὅπως ἀκριβῶς λέγει ὁ Ὀμηρος, *οὐδ' ἐγὼ* ὅπως οὐδὲ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, *πέφυκα* ἔχω φυτρώσει, γεννηθῆ, *πέτρα* βράχος, *μειράκιον* ; *ἀποψηφίζομαι* ;—21 - 8 *τί* διὰ τί, *αὐθαδίζομαι* φέρομαι ὑπεροπτικά, εἶμαι ἐγωιστής, *ἀτιμάζω* περιφρονῶ, ὁ ἔνεστ. τὸ ἐπιχειρούμενον, *οὐκ...ἀτιμάζων* (οὐδὲν ποιήσω τούτων), *ἄλλος λόγος* (ἔστι) ὡς παρ' ἡμῖν : εἶναι ἄλλος λόγος, ἄλλο ζήτημα, ἄσχετον πρὸς τὸ παρόν, *δ' οὖν* ; *οὐ καλὸν εἶναι καὶ ἐμοι...* ὅτι δὲν περιποιεῖ τιμὴν οὔτε εἰς ἐμέ..., *πρὸς δόξαν* ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπόληψίν μας, *ὄντα-ἔχοντα* αἰτ., *τηλικόσδε* ; *τοῦτο τὸ ὄνομα* τὸ τοῦ σοφοῦ, *ψευδός* ἀντὶ *ψευδές*· ἢ ἀντίθ. εἰς τὸ *αὐθαδιζόμενος* ἀκολουθεῖ ἀνακολούθως ἀλλ' οὐ μοι δοκεῖ..., διότι ἔδει νὰ ἀκολουθῆ μτχ. : *οὐκ αὐθαδιζόμενος, ἀλλ' οἰόμενος πρὸς [δόξαν...]*, *ἀλλ' οὖν* ἀλλὰ τέλος πάντων, ἀλλ' ὅπως ὅποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, *δεδογμένον* ἐστὶν εἶναι δόγμα, ἔχει παγιωθῆ ἢ γνώμη, *διαφέρω* ὑπερέχω, *οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι* τὸ πολὺ κοινόν, *τινὶ* δοτ. τοῦ ποσοῦ : ὀλίγον τι.—28 - 39 *οἱ δοκοῦντες ὑμῶν* ἐκεῖνοι ἐξ ὑμῶν, περὶ τῶν ὁποίων κρατεῖ ἡ γνώμη, *τοιούτοι* δεόμενοι καὶ ἱκετεύοντες τοὺς δικαστάς, ἵνα ἐλεηθῶσι, *αἰσχροὺς* αἰσχος, ἐντροπὴ δι' ὅλους μας, *οἴουσπερ* τοιούτους ἀκριβῶς, κτγρ., εἶναί *τι* μέγα τι, *εργάζομαι θαυμάσια* τηρῶ παράδοξον στάσιν, *δοκοῦντας-εργαζομένους* ἔπεξ. τοῦ *οἴουσπερ*, ἀλλ' ἡ κυρία ἔννοια ἐν τῇ β' μτχ., ἐν ᾧ ἢ α' εἶναι κατ' ἔννοιαν ἐνδ. εἰς τὴν β', *κρίνομαι* δικάζομαι, *ὅταν κρίνονται* μόνον εἰς τὸ *θαυμάσια εργαζομένους*, ὡς (*οἰομένους*) τὸ ὡς παριστᾷ τὴν αἰτιολ. ὑποκειμενικήν, ὡς *οἰομένους* πλεον., ὡς *οἰομένους πείσεσθαι* (τοῦ *πάσχειν*) ἀντὶ ὡς *πεισομένους δεινόν* τι διότι νομίζουν ὅτι θὰ πάθουν κάτι πολὺ

φοβερόν, ἀποθανοῦνται παθ., ὡς ἀθανάτων ἔσομένων ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ γίνουιν ἀθάνατοι, γεν. ἀπόλ. μετ' αἰτιατικὴν ὡς *ολομένους* πρὸς δῆλωσιν μεζίζονος αὐτοτελείας τῆς μετλ. καὶ ἔξαρσιν τῆς ἐννοίας αὐτῆς, οἱ οὔτοι λοιπόν, *περιάπτω αἰσχύνῃ τῇ πόλει* προσάπτω..., καταισχύνω, *ὥστ' ἂν ὑπολαβεῖν* φυσικὸν ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρ. προτ. πράξεως, : *ὥστ' ἂν τις ὑπολάβοι, καὶ τῶν ξένων* ἐπίδ., *οἱ διαφέροντες εἰς ἀρετὴν* οἱ βαρύνοντες εἰς ἀξίαν, ὅπερ ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ οὔτοι, Ἄθῆναίων διαιρ., *προκρίνω* προτιμῶ, ἐκλέγω κατὰ προτίμησιν, ἀρχαὶ τὰ ἀξιώματα, ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐν τῇ ἀπονομῇ τῶν ἀξιωμάτων, *τιμαὶ* τιμητικαὶ διακρίσεις.—39-45 γὰρ λοιπόν, *καὶ ὅτιοῦν εἶμι* ἔχω ἀξίαν ἔστω καὶ μικράν, ἢ ἐπίδ. ἐπὶ τὸ ἔλασσον, *ταῦτα* τὸ δεῖσθαι καὶ ἱκετεύειν, ἀλλὰ (χορή), *ἐνδείκνυμαι; εἰσάγω τὰ ἔλεεινά ταῦτα δράματα* εἰσάγω (ἀπὸ τοῦ θεάτρου εἰς τὸ δικαστήριον) τὰς δραματικὰς ταύτας σκηνὰς τὰς κινούσας τὸν ἔλεον, *καὶ (ποιοῦντος)* καὶ οὔτω, καὶ μὲ αὐτό, *ἡσυχίαν ἄγω* εἶμαι ἡρεμὸς καὶ ἀτάραχος, τηρῶ ἡρεμον ἀξιοπρέπειαν.

5 *ἐδεήθη καὶ ἱκέτευσε...* Τῆς συνηθείας ταύτης καὶ σήμερον ἔτι γίνεται ἐν μέρει χοῆσις. — 16 *τὸ τοῦ Ὀμήρου...* Ἡ Πηνελόπη ἐν Ὀμ. τ 162-3 ἐρωτᾷ τὸν ὑποτιθέμενον ὡς ἐπαίτην σύζυγόν της : *εἰπέ τεδὸν γένος, ὀππόθεν ἔσοί;* Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἔσοι παλαιφάτου οὐδ' ἀπὸ πέτρης, ἐκεῖθεν δὲ ὁ Σ. χρησιμοποιεῖ τὴν φράσιν παρηλλαγμένην. Κατὰ τὰς παλαιότητας μυθικὰς παραδόσεις ἐπιστεύετο ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐπλάσθησαν ἐκ δένδρων καὶ λίθων· κατὰ τὸν γνωστὸν ἑλλ. μῦθον μετὰ τὸν ἀφανισμόν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ὁ Δευκαλίων καὶ ἡ Πύρρα, οἱ μόνοι ἐξ αὐτοῦ διασωθέντες, ἔρριπτον ὀπισθέντων λίθους (*λᾶας*) καὶ οἱ μὲν λίθοι τοῦ Δευκαλίωνος ἐγίνοντο ἄνδρες, οἱ δὲ τῆς Πύρρας γυναῖκες (ἐντεῦθεν *οἱ λαοί!*)—19 Ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Σ. ἐκαλεῖτο Λαμπροκλῆς, οἱ ἄλλοι ἦσαν ὁ Σωφρονίσκος, ὁμώνυμος τοῦ πάππου, καὶ ὁ Μενέξενος. — 43 Τραγικοὶ ποιηταὶ καὶ ὑποκριταὶ κατέφευγον εἰς ποικίλα μέσα, ἵνα προκαλέσουν ἐν τῷ θεάτρῳ ἰσχυρὰς συγκινήσεις τῶν θεατῶν. Οὔτως ὁ διάσημος ὑποκριτὴς Πῶλος, ὑποκρινόμενος τὴν Ἡλέκτραν τοῦ Σοφοκλέους ἐν τῇ ὁμωνύμῳ τραγωδίᾳ, ὅτε ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὴν κάλπιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ περιείχοντο δῆθεν τὰ ὀστᾶ τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ Ὀρέστου, συνέτριψεν ὀλόκληρον τὸ θέατρον διὰ τῶν ἀληθινῶν του θρήνων, διότι ἐντὸς τῆς κάλπιδος εἶχε θέσει τὰ ὀστᾶ τοῦ μονογενοῦς του υἱοῦ, ἄρτι ἀποθανόντος.—*Διὰ τίνα*

κυρίως λόγον ὁ Σ. δὲν προσφεύγει εἰς θρήνους πρὸ τῶν δικαστῶν καὶ ἰκεσίας τῶν οἰκείων; Τίνα στάσιν τηρεῖ ἀπέναντι τῶν δικαστῶν;

XXIV. 1 - 9 δόξα XXIII 24, χωρὶς τῆς δόξης καὶ ἂν δὲν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ζήτημα τῆς ἀξιοπρεπειᾶς τῆς πόλεως, **δεῖσθαι** ὑποκ. τὸν φεύγοντα, **ἀποφεύγω** ἀπαλλάσσομαι, ἀθωοῦμαι, οὐδὲ (δεόμενον) ἢ ἄρνησις ἐπιναλαμβάνεται, ἡμεῖς : καί, **δεόμενον** τίς μτχ. ; **διδάσκω ; διδάσκειν καὶ πείθειν** διδάσκοντα πείθειν, **κάθηται** ἐπὶ τῆς ἔδρας του, **ἐπὶ τούτῳ** τελ. αἷτ., **καταχαρίζομαι τὰ δίκαια** ἀπονέμω χαριστικῶς τὴν δικαιοσύνην, ἢ **κατα** δηλοῖ ἀσυνείδητον κατάχρησιν τῆς χάριτος, **ἡμᾶς** ὑποκ. τοῦ ἐθίζειν μτβτ., **ἐθίζεσθαι** (ἐπιπορεῖν), **οὐδέτεροι** οὔτε ἡ τάξις τῶν δικαστῶν οὔτε ἡ τάξις τῶν κατηγορουμένων.— **9 - 20** ἀξιῶ ἔχω τὴν ἀξίωσιν, **δεῖν** πλεονάζει, **μῆτε καλὰ μῆτε δίκαια, ἄλλως τε καὶ** καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἀλλὰ μάλιστα καί, πρὸς αἰτιολ. μτχ., **μέντοι** ἀληθῶς, **φεύγω ; ἀσεβείας** αἷτ., **σαφῶς** ὀφθαλμοφανῶς, προφανῶς, **εἰ πείθοιμι ὑμᾶς** (καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια), **βιάζομαι** τινα ἀσκῶ πίεσιν, παραβιάζω τὴν συνείδησίν του, **τῷ δεῖσθαι** ταῖς δεήσεσι, **δεόμενον** ἕ, **ὁμολοκίας** ἐνδ., **ἂν** δις, **ἀτεχνῶς** εἰς τὸ κατηγοροῖν ἂν ἐμαντοῦ, **πολλοὺς δέω οὕτως ἔχειν** (μὴ νομίζειν θεοὺς) εἶμαι πολὺ μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ εἶμαι ἄθεος, **ἐπιτρέπω** ἀγαθῆτω τὸν ἑαυτόν μου, εἶμαι εἰς τὴν διάθεσίν τινος, **κρῖναι ὅπη** νὰ ἐκδώσῃ τοιαύτην ἀπόφασιν, ἥτις...

8... Ὁ ἠλιαστικὸς ὄρκος ἦτο τοιοῦτός τις : Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, περὶ ὧν δ' ἂν νόμοι μὴ ᾧσι, γνώμη τῇ δικαιοσύνῃ καὶ οὔτε χάριτος ἔνεκ' οὐτ' ἔχθρας. Καὶ ψηφιοῦμαι περὶ αὐτῶν, ὧν ἂν ἡ δίωξις ἦ. Καὶ ἀκροάσομαι τῶν τε κατηγορούντων καὶ τῶν ἀπολογουμένων ὁμοίως ἀμφοῖν. Ὁμνυμι ταῦτα νῆ τὸν Δία, νῆ τὸν Ἀπόλλω, νῆ τὴν Δήμητρα, καὶ εἴη μὲν μοι εὐορχοῦντι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, ἐπιποροῦντι δ' ἐξώλεια αὐτῷ τε καὶ γένει.— Διὰ πόσους καὶ τίνας λόγους πρέπει νὰ ποικίλωνται ἀπὸ τῶν δικαστηρίων αἱ ἰκεσῖαι ; Τίνα στάσιν τηρεῖ καὶ ἐνταῦθα ὁ Σ. ἀπέναντι τῶν δικαστῶν ; Τίνα σημασίαν ἔχουν οἱ 4 τελευταῖοι σίγχοι τοῦ κ. ;

XXV. 1-8 **ξυμβάλλομαι** συντελῶ, τὸ **μὴ ἀγανακτεῖν** προετάχθη ὡς αἷτ. τῆς ἀναφορᾶς : ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲν δυσφορῶ, δὲν διαμαρτύρομαι, ἡμεῖς : εἰς τὸ νὰ μὴ δυσφορῶ συντελοῦν..., **ὅτι μου κατεψηφίσασθε** ἐπέξ. τοῦ ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, καὶ

(ὅτι) οὐκ ἀνέλπιστον συνδέεται πρὸς τὸ ἄλλα τε πολλά, μεθ' οὗ εἶναι ὑποκ. τοῦ ξυμβάλλεται, ἀλλὰ θαυμάζω ἢ ἀντίθ. εἰς τὸ μὲν 1 καὶ εἰς τὸ οὐκ ἀνέλπιστον, τὸν γεγονότα ἀριθμὸν τὸν ὀλικὸν ἀριθμὸν, ἐκατέρων καὶ τῶν καταδικαστικῶν καὶ τῶν ἀθφωτικῶν, οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσσεσθαι (τὸν ἀριθμὸν ἐκατέρων τῶν ψήφων) ὅτι θὰ παρουσιάσῃ τόσον μικρὰν διαφορὰν, παρὰ πολὺ μεγάλην διαφορὰν, εἰ μετέπεσον (καθ' ἡμᾶς :) ἂν ἔπιπτον ἀπὸ τῆς καταδικαστικῆς κάλπης εἰς τὴν ἀθφωτικὴν, ἔαν ἀντὶ καταδικαστικῶν ἐδίδοντο ἀθφωτικά.— 8 - 12 μὲν οὖν ὄντως, πράγματι, ἀποφεύγω M. ἀπαλλάττομαι τοῦ M., γλυτώνω ἀπὸ τόν, ἀνέβη - κατηγορήσοντες προβλήτην ποικιλίαν τοῦ ἀριθμοῦ, ὀφλισκάνω χιλίας (δραχμᾶς) καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον χιλίων δραχ., μεταλαμβάνω λαμβάνω εἰς τὸ μερίδιόν μου, συγκεντρώνω, ἢ μετ. αἰτιολ.

5 τὸν γεγονότα ἀριθμὸν. Κατ' ἀρχαίαν μαρτυρίαν αἱ καταδικαστικαὶ ψῆφοι ἦσαν 281 ἀπέναντι 220 ἀθφωτικῶν· ὅθεν ἔαν 31 ψῆφοι καταδικαστικαὶ μετέπιπτον εἰς ἀθφωτικά, ὁ Σ. θὰ ἠθφοῦτο· διὰ τὸ στρογγύλον ὅμως τοῦ ἀριθμοῦ ὁ Σ. ἀριθμεῖ 30. Τὴν συνεργασίαν τοῦ Μελήτου μετὰ τοῦ Ἀνύτου καὶ Λύκωνος ἐκλαμβάνει ὁ Σ. ὡς ἔταιρειαν, τῆς ὁποίας τὸ καθαρὸν κέρδος εἶναι 281 ψῆφοι αἱ καταδικαστικαί, ἐξ ὧν ἀναλογοῦσι δι' ἕκαστον τῶν συνεταιρῶν περὶ τὰς 93 ἢ 94 ψήφους· ὅθεν ἔαν ὁ Μέλητος διεξῆγε μόνος τὴν κατηγορίαν, θὰ συνεχέντρωνε μόνον τὸ ἰδικόν του μερίδιον, τὰς 93 ἢ 94 ψήφους, κατὰ δὲ τὸν νόμον ὁ κατήγορος ὁ μὴ λαβὼν τὸ $\frac{1}{5}$ τῶν ψήφων ἦτοι 100 (τὸ ἡλιαστικὸν δικαστήριον ἀπετελεῖτο ἐκ 501 δικαστῶν) κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχ. καὶ εἰς μερικὴν ἀτιμίαν, εἰς τὴν στέρησιν δηλ. τοῦ δικαιώματος νὰ ἐπιδίδη ἐφεξῆς ὁμοίας φύσεως μηνύσεις, διότι ὁ νομοθέτης ἤθελε νὰπαλλάξῃ τὰ δικαστήρια ἀπὸ συκοφαντικῶν ἢ ἐπιπολαίων μηνύσεων.— Κατὰ τὸν Σ. ἡ νίκη τοῦ M. τί ἀποτελεῖ πράγματι δι' αὐτὸν τοῦτον τὸν M. ;

XXVI.—1 - 30 δ' οὖν ; τιμῶ τινί τινος λέγεται περὶ τῶν δικαστῶν, οἵτινες ὀρίζουν τὴν ποινὴν, ἔνθα ἢ μὲν δοτ. σημ. τὸ πρόσωπον, δι' ὃ ὀρίζεται ἡ ποινή, ἢ δὲ γεν. εἶναι τῆς ἀξίας ἢ τοῦ τιμήματος, ὀρίζουσα τὴν ἐπιβαλλομένην ποινὴν, τιμῶμαι τινί τινος λέγεται περὶ τοῦ κατηγοροῦ, ὅστις προτείνει μίαν ποινὴν διὰ τὸν κατηγορούμενον, ὃ δὲ κατηγορούμενος (ἀντι)τιμᾶται (ἑαυτῷ) τινος, ἢ ποινὴ ἐκαλεῖτο τίμημα, εἶεν ; ὅμιν ἢθ. διὰ νὰ εὐρεθῶ ἐν ἀρμονίᾳ (ὀρίζων ποινὴν σύμφωνον) πρὸς τὸ

ἠθικὸν ὑμῶν συναίσθημα, ἢ δῆλον ὅτι (ἀντιτιμήσομαι) τῆς ἀξίας; (ποινῆς, δίκης), τῆς ὁποίας εἶμαι ἄξιος, τῆς ἐπαξίας ποινῆς, πάσχω καταδικάζομαι εἰς σωματικὴν ποινήν, ἀποκίνω, ἀποιεῖσω, ἀπέτεισα, πληρώνω πρόστιμον, ὅ,τι μαθῶν ἀντὶ ὅτι τί μαθῶν διότι τί μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν, τί μοῦ κατέβη καί, ἢ μαθῶν= παθῶν κατὰ τὸ μάθος πάθει (παρ' ἡμῖν ὁ παθὸς μαθός), : τί ἔπαθα καί, δὲν γνωρίζω τί ἔπαθα καί, ἐν τῷ βίῳ εἰς τὸ οὐχ ἡσυχίαν ἦγον, ἀλλ'...ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἦα, ὧνπερ οἱ πολλοὶ (ἐπιμελοῦνται), οἰκονομία ἢ διαχειρίσις τῆς οἰκιακῆς περιουσίας, συμπεφρόντων, δημηγορίαί πολιτικοὶ λόγοι, δημαγωγίαι, δημοκοπίαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν ὡς ἐὰν αἱ δημηγορίαὶ ἦσαν ἀρχαί· διὰ τοῦτο τὸ ἀρχῶν ληπτέον ὡς ἐπεξ. τοῦ τῶν ἄλλων : καὶ πρὸς τούτοις τῶν ἀξιωμάτων, ὑπαλληλικῶν θέσεων, ξυνομοσία πολιτικὸς σύλλογος, στάσις πολιτικὸν κόμμα ἢ ἀνατρεπτικὴ μηχανορραφία, ἠγησάμενος αἴτ. εἰς τὸ ἀμελήσας, ἐπιεικῆς εὐσυνείδητος, ἀξιοπρεπῆς, ἔρχομαι εἰς ταῦτα τρέπομαι εἰς χρηματισμόν..., ἐνταῦθα εἰς ταῦτα, οἷ εἰς ἄ, ἐλθῶν εἰ ἦλθον, ὄφελός εἰμι ὄφελῶ, ἦα δὲ ἐπὶ τὸ εὐεργετεῖν, ἐνταῦθα ἐπαναλαμβ. τὸ ἐπὶ τὸ εὐεργετεῖν, ὡς ἐγὼ φημι εἰς τὸ εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ἐπιχειρῶν τροπ., μηδενὸς τῶν ἑαυτοῦ, ἐπιμελοῦμαι ἑμαυτοῦ μεριμνῶ περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς βελτιώσεώς μου, ἐπεξηγούμενον διὰ τῆς πλ. ἐρ. ὅπως..., βέλτιστος; φρονιμώτατος σοφώτατος, μήτε τῶν τῆς πόλεως; (ἐπιμελεῖσθαι), πρὶν (ἐπιμεληθεῖν) αὐτῆς τῆς πόλεως, αὐτῶν τῶν πολιτῶν, ὧν αἴτ. — 31 - 8 ἀγαθόν τι (ἀντιτιμήσομαι 2 ἢ ἄξιός εἰμι παθεῖν 3), τιμᾶσθαι (τινὰ ἢ ἐμέ, ἑαυτῷ ἢ ἑμαυτῷ); κατὰ τὴν ἀξίαν ὅπως ἀξίζει, ὅσον ἀξίζουν αἱ ὑπηρεσίαι μου, καὶ ταῦτά γε καὶ μάλιστα XIV 34, πρέπει ἀρμόζει, ἄγω σχολὴν δὲν ἀπασχολοῦμαι, εὐκαιρῶ, ἐπὶ τῇ ὑμετέρα (ὑμῶν, γεν. ἀντικμ.) παρακελεύσει σκοπόν : διὰ νὰ ἔχω τὸν καιρὸν νὰ προτρέπω ὑμᾶς εἰς τὴν ἀρετὴν, οὐκ ἔσθ' ὅ,τι μᾶλλον πρέπει οὕτως ὡς συγχώνευσις δύο προτ. : γ') οὐκ ἔσθ' ὅ,τι μᾶλλον πρέπει ἢ καὶ 2) οὐκ ἔσθ' ὅ,τι πρέπει οὕτως (τόσον) ὡς (ὅσον), σιτοῦμαι τρέφομαι, πρυτανεῖον ἢ θόλος, πολὺ γε μᾶλλον (τὸν τοιοῦτον) ἦ; ἵππῳ ἐνὶ ἵππῳ, κέλητι (τῶν ἵπποδρομιῶν); ξυνωρίς ἄρμα συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων, ζευγος τρίππον ἢ τέθριππον ἄρμα, Ὀλυμπίασιν ἐν Ὀλυμπία, Ὀλύμπια οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες.— 38 - 42 τῆς ἀξίας; κατὰ τὸ δίκαιον εἰς τὸ τῆς ἀξίας.

16 παθεῖν. Σωματικαὶ ποιναὶ ἦσαν αἱ τῆς φυγῆς, τοῦ δε-

σωτηρίου καὶ τοῦ θανάτου.—19 *στάσεων* ἐν Ἀθήναις ἀνέκαθεν ὑφίσταντο *ἐταιρεῖται* ἤτοι πολιτικοὶ σύλλογοι ὠργανωμένοι, οἱ ὅποιοι ὠργιάζον πρὸς κατάληψιν τῆς ἐξουσίας καὶ μάλιστα κατὰ τὴν γ' περίοδον τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· εἰς τὰς ἐταιρείας ὠφείλετο ἡ ὀλιγαρχία τῶν 400 τοῦ 411 π. Χ., ἡ παλιν-ὀρθωσις τῆς δημοκρατίας μετὰ τετράμηνον, ἡ κατάλυσις αὐτῆς καὶ ἡ κατάστασις τῶν τριάκοντα. Μηχανορραφαί, συνωμοσίαι, πολιτικοὶ φόνοι, πολιτικαὶ ἀνατροπαὶ ἀπέβησαν τότε συνήθη φαινόμενα τοῦ βίου τῆς πόλεως.—37 *ἵππων* Αἰ ἵπποδρομίαι ἐγίνοντο δι' ἵππων τῶν καλουμένων κελήτων (celer).—Τὴν γνώμην τοῦ Σ. περὶ τῆς μεγαλυτέρας ἀξίας τῶν διανοουμένων, τῶν ὠφελούντων πνευματικῶς ἢ ἠθικῶς τὴν ἀνθρωπότητα, εἶχεν ἤδη ἐκφράσει πρὸ αὐτοῦ ὁ φιλόσοφος Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἐν ἐλεγείᾳ Δυσ. Ἀνθ. 17,5 ἡμετ. ἐκδ.—Σίτησιν ἐν τῷ πρυτανείῳ εἶχον πλὴν τῶν πρυτάνεων οἱ Ὀλυμπιονῆες Ἀθηναῖοι καὶ οἱ παρασχόντες διακεκριμένας ὑπηρεσίας εἰς τὴν πατρίδα πολῖται ὡς στρατηγοί, πρέσβεις κλπ., ἐνίοτε δὲ ἡ τιμὴ αὕτη ἦτο καὶ κληρονομική.—*Διὰ τί ὁ Σ. ἀρνεῖται νὰ ὀρίσῃ δι' ἑαυτὸν ποινὴν ; Διὰ τί θεωρεῖ ἑαυτὸν ἄξιον τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως ; Πῶς ἐμφανίζεται καὶ πάλιν ; Ἄρα νὰ προέτεινεν ἀληθῶς ἀντὶ ποινῆς τὴν σίτησιν ἐν τῷ πρυτανείῳ ; Ἐν κ. 19 κέ. εἶχεν ἰσχυρισθῆ ὅτι, ἐὰν ἐπολιτεύετο, θὰ ἔχανε καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του· ἀλλ' ἐπαυῖθα λέγει 21 ὅτι, ἐὰν ἐπολιτεύετο, θὰ ἐσώζετο· πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἀντίφασις ;*

XXVII. 1 - 13 ταυτὶ λέγων τροπ. διὰ τούτων δὰ τῶν λόγων, ἢ χρόν. καὶ τώρα, ὅτε λέγω αὐτὰ ἐδῶ, *παραπλήσιος* ὅμοιος, ὡσπερ (ἐδόκουν, ὅτε ἔλεγον) *περὶ, ἀντιβόλησις* παράκλησις, τὸ ἄρθρον ὡς περὶ γνωστῶν ἐκ κ. XXIII, *ἀπαυθαδίζομαι* (ἢ ἀπο-ἐπίτ., πρβλ. ἀπαναισχυντῶ) δεικνύω ἄκρον ἐγωισμόν, ἢ μτχ. τροπ., ἐπεξ. τοῦ *παραπλησίως*, τὸ δὲ ἀλλὰ τὸ προᾶγμα, τὸ λέγειν ταυτί, τὸ τιμᾶσθαι τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως, *τοιούτων* ἀπαυθαδίξεσθαι, αὐθάδεια, *τοιόνδε* ἀναφέρ. εἰς τὰ ἐξῆς, *ἐκὼν εἶναι* ἐκουσίως, εἰς τὸ ἀδικεῖν (ἐγὼ), *διειλέγεσθα* ἐν τῷ α' μέρει τοῦ λόγου ἐν κ. I - XXIV, ἐν τῇ κυρίᾳ ἀπολογίᾳ, *ἐγῶμαι* ἐγὼ οἶμαι, ὡς ἐγῶμαι εἰς τὸ ἐπέισθη' ἄν, ὡσπερ *καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις* (ἔστι), *νῦν δὲ* ἢ ἀντίθ. πρὸς τὸ ἀπραγματοποιήτον, *ἀπολύομαι* ἀνασκευάζω, *μεγάλας* διότι ἔχουν λάβει εὐρείας διαστάσεις καὶ ἔχουν βάλει ῥίζας βαθείας, *δὴ* λοιπόν, *πεπεισμένος* αἰτ., *ἀδικήσειν* ὁ μέλλων διότι τὸ πολλοῦ δέω=οὐ μέλλω.—14 - 21 *τί δείσας* (ποιήσω τοῦτο, ἀδικήσω

ἐμαντὸν καὶ τιμῆσομαι τοιούτου), αἴτ., ἧ ἀλήθεια, (δείσας) μὴ πάθω, τοῦτο ποῖον; ἔλωμαι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων ἢ σύντ. εἶναι συμπίλησις δύο συντάξεων: 1) ἔλωμαι(τι) τούτων, ἃ εὖ οἶδ' ὅτι κακά ἐστιν, καὶ 2) ἔλωμαι(τι) τῶν, εὖ οἶδ' ὅτι, κακῶν ὄντων, ὅπου τὸ εὖ οἶδ' ὅτι=ἀσφυλῶς, τοῦ τιμησάμενος (ἔλωμαι αὐτό), δεσμός φυλάκισις, δουλεύοντα τροπ., καθίσταμαι διορίζομαι, ἐκλέγομαι, ἀεὶ ἐκάστοτε, καθ' ἕκαστον ἔτος, ἀλλὰ τὸ β' μέλος τῆς ἐρωτ. μετὰ τὸ πότερον ἀντὶ ἧ, χρημάτων πόθεν ἐξαρκᾶται, δεδέσθαι ἐγκάθειρκτον εἶναι, διατρίβειν ἐν τῇ εἰρκτῇ, ἐκτίνω πληρώνω τὸ χρέος μου ὄλον, τὸ ἐπιβληθέν μοι πρόστιμον, προβλ. ἀποτίνω XXVI 16, ταυτὸν (τούτῳ), ὅπερ, νῦν δὴ πρὸ ὀλίγου, γὰρ αἰτιολ. τὸ ταυτὸν, ὀπόθεν ἐκτείσω (μέλλ. ὄρ.) ἀναφ. τελ.—21 - 28 ἀλλὰ δὴ ἀλλὰ τότε πλέον, διότι δὲν μένει ἄλλη ποινή, εἰσάγει τὸ γ' μέλος τῆς ἐρωτ., ἕως ἄν μοι τούτου τιμῆσαιτε (εἰ τιμησαίμην φρηγῆς), φιλοψυχία φιλοζωία, ὄντες ἐνδ., πολιταί μου, φέρω ὑποφέρω, ἀνέχομαι, διατριβαί συζητήσεις, φιλοσοφικαὶ ἀπασχολήσεις, βαρὺς ὀκληρός, ἐπιφθονος φθονούμενος, μισητός, (ἧ ὥστε ἐνεργεῖν αὐτὰς β' ὄρ. συγκρ.), ἄρα XXIII 8, ῥαδίως ἄνευ διαμαρτυριῶν, ἀγογγύστως, πολλοῦ γε δεῖ τελείως ἀδύνατον.—28 - 36 καλὸς εἰρων., ἐξελεύθῳ εἰ ἐξέλθοιμι, ζῆν ἔπεξ. τοῦ ὀ βίος, ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλιν ἀμείβομαι ἀλλάσσω τὴν μίαν πόλιν κατοπιν τῆς ἄλλης, ἀφῆνω τὴν μίαν πόλιν μετὰ τὴν ἄλλην, ἐξελαύνομαι ἀπελαύνομαι, αἰ μτχ. τροπ. εἰς τὸ ζῆν, ὥσπερ ἐνθάδε νὰ συμπληρωθῆ, ἀπελαύνω ἀπομακρύνω, ἀποδιώκω, ἐξελεῶσι μέλλ. ὄρ, οἱ τούτων πατέρες νὰ συμπληρωθῆ, δι' αὐτοὺς τούτους τοὺς νέους, φοβούμενοι μὴ διαφθαροῦσι.

7 ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις π. χ. ἐν Σπάρτῃ αἰ τοιαῦται δίκαι διήρουν ἐπὶ πολλὰς πολλάκις ἡμέρας, ἵνα τελείως ἐξακριβωθῆ ὑπὸ τῶν ἐφόρων καὶ τῶν γερόντων (γερουσίας) ἢ ἐνοχῆ ἢ ἢ ἀθρότης τοῦ κατηγορουμένου, διότι δικαστικὸν ἀμάρτημα περὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς θανατικῆς ποινῆς θὰ ἦτο ἀνεπανόρθωτον. Διὰ τοῦτο ἐνιαχοῦ σήμερον κατηγορήθη ἢ θανατικὴ ποινή καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐνίοτε ἀθῶοι κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον ἀντὶ τῶν ἐνόχων. Ἐν Ἀθήναις ἢ δίκη ὄφειλε νὰ λήξῃ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἔφεσις δὲ κατὰ τῆς ἀποφάσεως δὲν ἐπειρέετο.—19 τοῖς ἐνδεκα. Οὗτοι ἦσαν ἐκτελεστικὴ ἀρχὴ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων, 1) ἔχοντες πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων

ἐπιβαλλομένων ποινῶν καὶ δὴ τοῦ θανάτου, καὶ 2) δικάζοντες τοὺς ἀπαγομένους πρὸς αὐτοὺς ἦτοι τοὺς ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλαμβανομένους κακουργοῦντας, ἰδ. XX 15. Ἦσαν κληρωτοί, εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς, εἰς οὓς προσετίθετο ὡς ἐνδέκατος ὁ γραμματεὺς.— Διὰ τί οἱ νέοι ὀπουδήποτε θά ἀκροῶνται τοῦ Σ. ; Ἐν κ. 22 εἶπεν ὁ Σ. ὅτι μαθηταὶ καὶ γονεῖς αὐτῶν ἦσαν ἐτοιμοὶ νὰ μαρτυρήσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ· ἐνταῦθα 34 διὰ τί λέγει ὅτι πατέρες καὶ οἰκεῖοι τῶν νέων μαθητῶν θάπελαύνωσιν αὐτόν ;

XXVIII. 1 - 13 ἡσυχίαν ἄγω ἐφησυχάζω, δὲν ἐργάζομαι, κάθημαι εἰς τὰ αὐγά μου, δὲν ἐνοχλῶ κανένα, τὸ ἀντίθ. πολυπραγμανεῖν, ἡμῖν χαρ. εἰς τὸ ἐξελεθῶν ἐὰν ἐξέλθῃς, ἡ σειρά : ἐξελεθῶν δ' ἡμῖν οὐχ οἶός τ' ἔσει ζῆν σιγῶν καὶ ἡσυχίαν ἄγων, τουτί ἀντκμ. τοῦ πεῖσαι, δὴ ἀκριβῶς, τοῦτο τὸ σιγᾶν καὶ ἡσυχίαν ἄγειν, ὑποκ., ἀπειθεῖν ἀπείθεια, κτηρ., ὡς εἰρωνευομένῳ ἢ αἰτιολ. ὑποκ. : νομίζοντες ὅτι εἰρωνεύομαι, καὶ μέγιστον ἀγαθὸν ἐπίθ., τοὺς λόγους ποιεῖσθαι ἐπέξ. τοῦ τοῦτο, καὶ (περὶ) τῶν ἄλλων, ἀνεξέταστος μὴ ὑποβαλλόμενος εἰς ἔλεγχον, οὐ βιωτὸς εἶναι ζωῆ, τὴν ὁποίαν δὲν ἀεῖζει νὰ ζῆ ὁ ἄνθρωπος, δὲν εἶναι ζωῆ, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος... ἐκ τοῦ ὅτι, συνέχεια τῆς εἰδ. προτ., ταῦτα δὲ ὁ σύνδ. περιτεύει ἐν τῇ ἀποδ., τὰ δὲ πρβλ. XXVII 3, ῥάδια ῥάδιον.— 13 - 9 ἅμα πρὸς τούτοις, ἀξιῶ κρίνω ἄξιον, εἰ μὲν γὰρ αἰτιολ. τὸ ὑπονοούμενον : χρηματικὴν ποινὴν οὔτε κἄν φαντάζομαι νὰ ὀρίσω ἢ οὐδενὸς οὖν τιμῶμαι, ἔμελλον θά ἤμην εἰς θέσιν, θά ἡδυνάμην, νῦν δὲ (οὐ δύναμαι χρημάτων τιμῆσασθαι) οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα I 11, τιμῆσαι μοι τοσοῦτου ὅσον ἂν ἐγώ... μνᾶ IV 28, αὐτοὶ δὲ (φασιν) ἐγγυᾶσθαι, ἀξιόχρεως ;— Διὰ τί ὁ Σ., ἐν ᾧ δὲν θέλει νὰ ὀρίσῃ δι' ἑαυτὸν ποινὴν, τέλος ὀρίζει τὸ πρόστιμον ; Διὰ τί οἱ μαθηταὶ ἐπανξάνουσι τὸ ποσὸν τῆς χρηματ. ποινῆς ; Ἡ πρᾶξις τῶν αὐτῶν τί μαρτυρεῖ περὶ αὐτῶν ;

XXIX. 1 - 10 ὄνομα λ. μέση, ἐνταῦθα : κακὸν ὄνομα, ὄνειδος, ὄνομα ἔχω παθ. ὄνειδίζομαι, δυσφημοῦμαι, ἐπίσης αἰτίαν ἔχω κ. ἐν αἰτία εἰμὶ κατηγοροῦμαι, τὸ ἐνεργ. αἰτιάσθαι τινα, οὐ πολλοῦ ἔνεκα χρόνου δι' ὀλίγον χρόνον ζωῆς, τὸν ὁποῖον μοῦ ἀφαιρεῖτε, λοιδορῶ ὑβρίζω, κακολογῶ, τὴν πόλιν τὴν ἰδικὴν μας π., δὴ ἀσφαλῶς, τοῦτο ὁ θάνατός μου, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου αὐτόματον, αὐτομάτως, ὑμῖν ; τὴν ἡλικίαν πρόλ. ἀντί ; πόρρω τοῦ βίου ἔστι ἔχει προχωρήσει πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ζωῆς, εἶναι πολὺ περασμένη, τοῦτο ὅτι ὄ-

νομα καὶ αἰτίαν ἔχετε.—10 - 9 ἀλίσκομαι XVI 6, ἀπορία λόγων ἔλλειψις ἐπιχειρημάτων, ἢ δοτ. αἴτ., ἅπαντα ποιῶ καὶ λέγω μετέρχομαι πᾶν μέσον, κινῶ πάντα λίθον, ἀποφεύγω (τὴν δίκην) XVI 6, παλλοῦ γε δεῖ XXVII 28, τόλμα-ης θρασύτης, ἀναίδεια, θρηνησῶντος - ὀδυρομένου... ἔπεξ. τοῦ οἶα, ἢ γεν. κατὰ τὸ ἀκούειν τιὸς ἀντὶ θρήνους μου, ὀδυρομένους..., ὡς ἐγὼ φημι νὰ συμπληρωθῆ, οἶα τοιαῦτα γάρ, δὴ ὡς γνωστόν, καὶ εἶθι-σθε ὄντως ἔχετε συνηθίσει.—19 - 23 τότε ἐν τῇ ἀπολογίᾳ μου τῇ πρὸ τῆς καταδίκης, ἀνελεύθερος ἀνάξιος ἐλευθέρου ἀνθρώπου, δουλοπρεπής, οὐδὲν πλεον. τῆς ἀρνήσεως ἀντὶ τί, ἀπολογησαμένῳ αἴτ., οὕτως ὅπως ἀπελογήθην, ὧδε, προηγούμενως οὕτως, κατ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τρόπον, ὅπως ἔχω κάμει τώρα, δηλ. ἄνευ θρήνων..., ἐκείνως (ἀπολογησάμενος) μὲ θρήνους..., τὸ ἐκείνως διότι τὰ τοιαῦτα ἐκείντο μακρὰν τῶν ἀρχῶν του καὶ τῶν σκέψεών του.—23 - 32 μηχανῶμαι μηχανεύομαι, ὅπως... πλ. ἐρ. ἔπεξ. τοῦ τοῦτο ἀντικμ. τοῦ μηχανᾶσθαι, πᾶν ποιῶν τροπ., ἐντεῦθεν καὶ τὸ πανοῦργος, τό γε ἀποθανεῖν τὸν θάνατον τοῦλάχιστον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ αἶσχος, ὅπλα ἀφήμι πετῶ τὰ ὅπλα, γίγομαι ὀψασπις, τραπόμενος ὑποθ. ἢ τροπ., ἱκετεία ἱκεσία, ἐκ τούτου τῶν διωκόντων γεν. ἀντικμ., μηχανῆ τρόπος, μέσον, κίνδυνοι ὁ πληθ. διὰ τὰ ποικίλα εἶδη τοῦ κινδύνου, τολμῶ ἔχω τὴν ἀναίδειαν, προβλ. τόλμα 15, ἐὰν τολμᾷ τις ἀρκεῖ μόνον νὰ τολμᾷ τις, ἀλλὰ (δοῦτε, σκοπεῖσθε) μὴ οὐ, ἐκφυγεῖν πῶς κεῖται; ἀλλὰ (μὴ πολὺ χαλεπότερον ἢ ἐκφυγεῖν) πονηρίαν κακίαν, κακοήθειαν, θέω τρέχω, θεῖ (ἢ πονηρία).—33 - 9 ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου τοῦ θανάτου, δεινοὶ ἀκμαῖοι, ζωηροί, δξὺς εὐκίνητος, θάπτων συγκρ. τοῦ ταχύς, (ἐάλωσαν) ὑπὸ τοῦ θάπτοντος, ὀφλισκάνω δίκην θανάτου XXV 11 καταδικάζομαι εἰς θάνατον, οὗτοι δὲ (ἀπίσιν), ὀφλισκάνω μοχθηρίαν χαρακτηρίζομαι ὡς μοχθηρός, ἀλήθεια τὸ στόμα, ἢ κρίσις τῆς ἀληθείας, ἢ ἀδέκαστος ἐτυμολογία τῆς ἀψευδοῦς ἱστορίας, ἐμμένω τῷ τιμήματι δὲν ἐννοῶ νὰ ἀποξενωθῶ ἀπὸ τὴν ποινήν, τὴν ὁποίαν μοι ἐπεβάλετε, καὶ οὗτοι (ἐμμένονσαι τῷ (ἐαυτῶν) τιμήματι) καὶ οὗτοι θὰ φέρουν ἀνεξιτήλως χαραγμένην ἐπὶ τοῦ μετώπου των τὴν ἀδέκαστον καταδίκην τῆς ἀληθοῦς δικαιοσύνης ἐπὶ μοχθηρία καὶ ἀδικία, ταῦτα ἢ παροῦσα δίκη μὲ τὰ ἀποτελέσματά της, οὕτως ἔχει αὐτὴν τὴν ἔκβασιν ἔχει λάβει, ἐκεῖ ἔχει καταλήξει ὅπου κατέληξε, μετρίως ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ, ὀρθῶς.

11 ἀπορία λόγων Παρὰ τὰς θεορμὰς παρακλήσεις τῶν μα-

θητῶν καὶ παρὰ τὴν εὐγενῆ προσφορὰν φίλων νὰ συντάξωσι δικανικὴν ἀπολογίαν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ῥητορικῆς τέχνης πρὸς χοῆσιν τοῦ Σ. ὁ γηραιὸς φιλόσοφος ἠρηνήθῃ ἐπιμόνως νὰ δεχθῆ τοιαύτην, λέγων ὅτι, ὁσάκις καὶ αὐτὸς ἀπεπειράθῃ νὰ προπαρασκευάσῃ ἀπολογίαν, ἀπετράπη πάντοτε ὑπὸ τοῦ δαιμονίου, ἄλλως ὀλόκληρος ὁ βίος του ἦτο διαρκῆς καὶ ἐπαρκῆς ἀπολογία.—**35 ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας.** Ἴσως ὁ Σ. ἔχει ὑπ' ὄψει Ὁμ. I 505 ἢ δ' Ἄτη (ἁμαρτία, κακία) σθεναρῶ τε καὶ ἀρτίπος· καὶ ἡμεῖς λέγομεν : ὁ διάβολος ἔχει πολλὰ πόδια.—*Διὰ τί ὁ Σ. θεωρεῖ τὸν θάνατόν του ὡς ἔργον θείας προνοίας ;*

XXX. 1 - 4 τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιρ. ὅσον ἀφορᾷ πλέον τὰ περαιτέρω, κατ' ἄλλους : τὸ τί θὰ ἐπακολουθήσῃ πλέον μετὰ τοῦτο, τὸ μέλλον, ἀντικμ. τοῦ *χρησμοφθῆσαι, χρησμοφθῶ* (ἄδω χρησμόν, διότι οἱ χρησμοὶ ἦσαν ἐμμετροὶ) μαντεύω, προφητεύω, *ἐνταῦθα* εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς ζωῆς, εἰς ταύτην τὴν στιγμήν, *ὅταν μέλλωσιν* ἐπεξ. τοῦ ἐν ᾧ, ὕπερ τὸ ἀναφ. τοῦ ἐνταῦθα.—**4 - 12 γὰρ** ἐπεξ., *ἀποκτείνειν ; ἢ οἶαν ἢ τοιαύτην, οἶαν ἐμὲ ἐτιμωρήσασθε ἀποκτείναντες, ἢ : ἢ οἶα ἐστὶν ἡ τιμωρία, ἢ ἐμὲ ἐτιμωρήσασθε καταγρόντες μου θάνατον, τοῦτο* τὸν θάνατόν μου, *οἴομενοι* πρτκ., αἰτ., *ἔλεγχον τοῦ βίου δίδωμί τι* ὑποβάλλω τὸν βίον μου εἰς τὸν ἔλεγχόν τινος, λογοδοτῶ περὶ τοῦ, **τὸ δὲ XXVIII 12** ἀλλά, ἀντιθέτως ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι..., *πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται* αἱ συνέπειαι θὰ εἶναι πολὺ ἀντίθετοι, *πλείους (ἐμοῦ), κατέχω* συγκρατῶ, *νῦν* ἕως τώρα, *ὑμεῖς δὲ οὐκ ἠσθάνεσθε* παράταξ. ἀντι : χωρὶς ὑμεῖς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεσθε, *χαλεπὸς* πικρὸς, β' ὄρ. συγκρ. ἐμοῦ.—**12 - 9 ἐπέχω** κατέχω, ἀποτρέπω, ἐντεῦθεν ἢ γεν. τοῦ *ὄνειδίζειν, τινὰ* ἄλλους, *ἀποκτείνοντες* ὄργ., *ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε* αἰτ. τοῦ *ὄνειδίζειν, ἢ ἀπαλλαγὴ αὕτη* ἢ μέθοδος αὕτη τοῦ ἀπαλλάττεσθαι τοῦ ἐλέγχου, *καλὸς ἐντιμος, (πάνν) καλή, κολούω* κλαδεύω, παρεμποδίζω, *μὴ κολούειν τοὺς ἄλλους* (τοῦ *ὄνειδίζειν* ὅτι *οὐκ ὀρθῶς ζῆτε*) ἐπεξ. τοῦ *ἐκείνη, παρασκευάζω* διαπαιδαγωγῶ, διαπλάττω, διαμορφώνω, *ὅπως* πλ. ἐρ., *βέλτιστος ; ἀπαλλάττομαι* σᾶς ἀποχαιρεῖζω, ἢ κυρ. ἔννοια τὸ *μαντευσάμενος* : αὐτὰ ἠθέλησα νὰ σᾶς προεῖπω πρὶν σᾶς ἀφήσω ὑγείαν.

1. χρησμοφθῆσαι. Εἶναι παναρχαία ἢ πίστις ὅτι κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμὰς, καθ' ἃς ἡ ψυχὴ συσχευαζομένη συγκεντρώνει πάσας τὰς δυνάμεις τῆς, ὅπως χωρισθῆ τοῦ σώματος, διανοίγονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς πρὸς τὸ μεμακρυσμένον μέλλον

καὶ με ἐντεταμένην τὴν ὀπτικήν της δύναμιν, ἄνευ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν, διεισδύει εἰς τὰ μυστήρια τοῦ μέλλοντος, τοῦ εἰς πάντα ἄλλον ἀδήλου, καὶ ἀποκαλύπτει αὐτό, Ὅμ. Π 851 κέ. (ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποθνήσκοντος Πατρόκλου), Χ 358 κέ. (ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποθνήσκοντος Ἑκτορος)· πρβλ. καὶ τὸ κύκνειον ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἐπιστεύετο ὅτι ἔφαλλον οἱ κύκνοι κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμάς, προβλέποντες τὸν θάνατόν των.—*9 πλείους ἔσσονται...* Ὁ Πλάτων προλέγει τὰς ἐπιθέσεις τῶν μαθητῶν τοῦ Σ., τῶν Σωκρατικῶν, οἵτινες διὰ τῶν ποικίλων συγγραμμάτων των προσέβαλλον τοὺς δικαστὰς διὰ τὴν ἄδικον αὐτῶν κρίσιν.—*Τί προφητεύει ὁ Σ. ; Ἐν κ. XVIII 27. εἶχεν εἰπεῖ ὅτι τοιοῦτος ἄλλος οὐ ῥαδίως γενήσεται ὑμῖν ἔνταῦθα 9 κέ. πλείους ἔσσονται οἱ ὑμᾶς ἐλέγχοντες πῶς συμβιβάζεται ἡ ἀντίφασις ;*

XXXI. 1 - 7 ἀποψηφίζομαι ; ὑπὲρ τοῦ περὶ τοῦ, ἀλλὰ προετιμήθη ἡ ὑπέρ, διότι ὅσα θὰ εἴπη θὰ εἶναι καὶ συνηγορία ὑπὲρ τοῦ ἀποτελέσματος, **τὸ γεγονός προᾶγμα** τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης, **ἐν ᾧ** καθ' ὃν χρόνον, **οἱ ἄρχοντες** ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἔνδεκα, **ἀσχολίαν ἄγω ; ἔρχομαι** (ἐκεῖσε), **οἶ, ἀλλὰ παραμείνατε** ὁ ἀλλὰ + ὑπκτ. κ. πρστκτ. πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς παρακλήσεως : ἐμπρὸς λοιπόν, ὅθεν, **μοὶ χαρ., τοσοῦτον** τόσον ὀλίγον, ὅσος χρειάζεται, ἵνα ἐτοιμασθῶσιν οἱ ἔνδεκα, **διαμυθολογῶ** λέγω παραμύθια, περνῶ τὴν ὥραν με εὐχάριστα λόγια, **διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους** νὰ συζητήσωμεν εὐχάριστα ἐν φιλικῷ κύκλῳ, **ὡς φίλοις οὔσιν** ἐπειδὴ φαντάζομαι ὅτι εἶσθε φίλοι, **τὸ νυνὶ μοι ξυμβεβηκὸς** πρόλ. ἡ σημερινή μου περιπέτεια, **τί ποτε νοεῖ** ποῖαν τέλος πάντων ἔχει δι' ἐμὲ σημασίαν.—**8 - 20 γὰρ 8 ; καλῶν** εἰ καλοῖην, **δικαστὰς** κτγρ., **θανυμάσιόν τι**, κάτι περίεργον, **γάρ ; ἡ εἰωθυῖα μαντικῆ** ἡ συνήθης μαντικῆ φωνή, **ἡ τοῦ δαιμονίου** ἐπεξ., **μοὶ δοτ. κτητ., πυκνή ἦν** συχνὰ πυκνὰ ὠμίλει, ἠκούετο. (**ἦν**) **ἐναντιουμένη** ἠναντιοῦτο, **πάνυ ἐπὶ σμικροῦς** ἐπὶ πάνυ σμικροῖς, διὰ πολὺ ἀσήμαντα ζητήματα, **μέλλω** προτίθεμαι, σκέπτομαι, **εἰ μέλλοιμι** ἐπανάλ. ἐν τῷ παρελθόντι, **ὀρθῶς πράττω** πράττω ὀρθόν, **ἄ γε** αἰτ. εἰς τὸ οἰηθεῖν κ. ὄνομ. εἰς τὸ νομίζεται (ὑπὸ τῶν πολλῶν), **δὴ ἀσφαλῶς, ἔσχατα κακῶν** ἡ κορωνίς, τὸ ἄκρον ἄωτον τῶν συμφορῶν, **ἐξιόντι** χρόν., **ἔωθεν** (ἔως θ., ἠὼς) ἀπὸ τῆς πρωίας, τὴν πρωίαν, πρβλ. **ἔωθινός, ἠνίκα** χρόν. σύνδ. καθ' ἣν στιγμὴν, **ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ** εἰς οὐδὲν σημεῖον τῆς ἀπολογίας μου, **μέλλοντι** εἰ μέλλοιμι, ἐπανάλ. ἐν τῷ παρελθόντι, **ἐπέχω ; πολλαχοῦ** πολ-

λάκις, λέγοντα μεταξὺ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁμιλίας μου, οὐδαμοῦ περὶ ταύτην τὴν πρᾶξιν εἰς κινὸν σημείον τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑποθέσεώς μου ταύτης.—20·7 γάρ; ἀγαθὸν κτγρ., οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐδαμῶς, εἰς τὸ ὀρθῶς, τούτου οἷ το ξομβεβηκός μοι γέγονεν ἀγαθόν, οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ πάντως, πράττω τι ἀγαθὸν πράττω τι ἐπ' ἀγαθῷ, εὖ πράττω.

2 οἱ ἄρχοντες... Ὁ βασιλεὺς, ὅστις προήδρευσε τῆς διαδικασίας, ἔπρεπε πρῶτον νὰ καταγράψῃ διὰ τοῦ γραμματέως τὴν ἀπόφασιν καὶ εἶτα νὰ παραδώσῃ τὸν κατάδικον εἰς τοὺς ἕνδεκα.—8 ὧ ἄνδρες δικασταί. Διὰ πρώτην φορὰν ὁ Σ. ἐν τῇ ἀπολογίᾳ χρησιμοποιεῖ τὴν προσφώνησιν ταύτην πρὸς τοὺς δικαστὰς καὶ δὴ πρὸς τοὺς δόντας ἀθροιστικὴν ψῆφον. Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ προσφωνεῖ πάντας τοὺς δικαστὰς 36κς διὰ τοῦ ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 6κς ὧ Ἀθηναῖοι, 19κς ὧ ἄνδρες, δις ἄνδρες Ἀθηναῖοι.—8 ὧ ἄνδρες δικασταί. Ἄς προσέξωμεν τὴν πανταχοῦ ἄλλαχοῦ ἔλλειψιν τῆς λ. δικασταί· τί διδάσκει τοῦτο;

XXXII. 1 - 6 ἐννοῶ βάλλω μέσα εἰς τὸν νοῦν μου, μελετῶ, χωνεύω, τῆδε ὡς ἐξῆς, διὰ τῆς ἀκολουθου μεθόδου. ὡς πολλὴ ἐλπὶς... ἀντικμ., αὐτὸ τὸν θάνατον, γάρ; ἢ γάρ (τὸ τεθῆναι ἐστὶ τοιοῦτον) οἷον μὴδὲν εἶναι ἢ δηλ. ὁ θάνατος εἶναι εἰδός τι ἀνυπαρξίας, μηδενισμοῦ, ἔχω αἰσθησὶν αἰσθάνομαι, κατὰ τὰ λεγόμενα κατὰ τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ, μεταβολή... τοῦ τόπου ἀλλαγὴ τοῦ τόπου διαμονῆς, τοῦ ἐνθένδε ἀντὶ τοῦ ἐνθάδε καθ' ἑξ. πρὸς τὸ μετοίκησις.—6 - 19 καὶ εἴτε καὶ ἐὰν μὲν, ἐστὶν ὁ θάνατος ὑποκ. (τῷ τεθνεῶτι), μηδεμία αἰσθησις τελεία ἀναισθησία, κτγρ., ἀλλὰ (τοιοῦτον) οἷον (ἐστὶν) ὕπνος ἀλλὰ σὰν ὕπνος, ἐπειδὰν... ἢ χρόν. πρότ. διασαφεῖ τὸ ὕπνος: ἀνόνειρος, οἷμαι ὡς ἀπομακρυνθὲν πολὺ τοῦ ἀντικμ. εὗρεῖν ἂν ἐπαναλαμβάνεται πάλιν ἐν 15 οἷμαι ἂν..., τὸ δὲ ἂν ἐπαναλαμβάνεται τὸ τρίτον ἐν 16, εὗρεῖν ἂν ἢ ἀπόδ. τοῦ εἰ δέοι... 9, ὅπερ ἐπίσης ἐπαναλαμβάνεται ἐν 13, εἰ δέοι εἰπεῖν, σκεψάμενον κατόπιν σκέψεως, ἀντιπαρατίθημί τινι συγκρίνω, παραβάλλω πρὸς τι, ἐκλεξάμενον - ἀντιπαραθέντα χρόν. εἰς τὸ εἰπεῖν, καταδαρθάνω (dormio) κατακλίνομαι, καθεύδω, ἥδιον ταύτης τῆς νυκτὸς β' ὄρ. συγκρ., μὴ (εἶπω) οἷον ὄχι μόνον, ἐδιώτης τις οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι, ὁ μέγας βασιλεὺς καὶ ἀπλῶς βασιλεὺς ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, αὐτὸν ἐπανάλ. τοῦ ιδιῶτην καὶ τὸν μέγαν βασιλέα, κατ' ἄλλους ὀριστικῆ: αὐτὸν τὸν μέγαν βασιλέα, εὐαρίθμητος ὁ εὐκόλως ἀριθμούμενος, ὀλιγοστός, πρὸς

τάς... ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς, λέγω (τὸν θάνατον) κέρδος κτηρ., οὕτω δὴ κατ' αὐτὸν πλεον τὸν συλλογισμόν, ὁ πᾶς χρόνος ἢ αἰωνιότης μετὰ θάνατον.—19·36 εἰ δὲ ἀντὶ εἴτε ὡς β' μέλος τῆς διαζεύξεως μετὰ τὸ προηγηθὲν εἴτε δ' ἢ σύντ. μετεβλήθη διὰ τὴν παρεμβολὴν πολλῶν προτάσεων· ὁ θάνατος (ἐστὶ τοιοῦτον) οἷον ἀποδημῆσαι ὁ θάνατος εἶναι εἰδός τι ἀποδημίας, σὺν ἀποδημίας, καὶ (εἰ) ἀληθῆ, ἄρα φυσικὰ (ἀφ' οὗ ὁ θάνατος εἶναι ἀποδημία), οἱ τεθνεώτες αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων, εἰς (δόμον) Ἄιδου, ἀπαλλαγείς χρόν. εἰς τὸ ἀφικόμενος, τουτωνὶ περιφρον., τοὺς ἀληθῶς (ὄντας) δικαστὰς τοὺς ἀληθεῖς δ., καὶ λέγονται δικάζειν ὄντως κατὰ τὰς παραδόσεις δικάζουν, Μίνως τε... κατ' ὄνομ. πρὸς τὸ οἴπερ ἀντὶ κατ' αἰτ. Μίνων τε ὡς ἐπεξ. εἰς τὸ δικαστὰς, καὶ ἄλλοι ὅσοι καὶ ἄλλους ὅσοι, φαῦλος ἀσήμαντος, ἔστειρημένος ἀξίας, ξυγγίγνομαι συναντῶ, συναναστρέφομαι, ἐπὶ πόσῳ τὸ τίμημα πόσου παρίσταται ὡς ὅρος : ἀντὶ πόσων, πόσα θὰ ἔδιδε κανεῖς, διὰ νὰ..., πολλάκις τεθνήναι XVII 70, εἰ ἀληθῆ ἐστὶ ταῦτα ὅτι ἐκεῖ θὰ συναντήσωμεν..., ἐπεὶ ἀντὶ γὰρ, ἔμοιγε καὶ αὐτῶ δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον προσωπικῶς, ἰδιαιτέρως, ὁπότε ἐντύχοιμι χρόν. ὑποθ. εἴ ποτε ἐντύχοιμι, οὐκ ἀηδῆς λιτ., εἰς τοῦτο τὸ ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἂν ἀηδῆς εἶη ἐπαναλαμβάνει ἀνακολούθως τὸ θαυμαστῆ ἂν εἶη.—36·44 καὶ δὴ τὸ μέγιστον καὶ δὴ τὸ κορυφωμα τῆς χαρᾶς, προεξ. παρὰθ., διάγειν ἐπεξ. ἀντὶ ἧ. ὡς εἰ ἢ σύντ. εἶχε : καὶ δὴ πάντων ἡδιστον ἂν εἶη διάγειν (κατ' ἄλλους : καὶ δὴ τὸ μέγιστον (ἡδιστον) (ἐστὶ τότε, διάγειν ἐπεξ. : ἀλλ' ὅ,τι θὰ ἀπετέλει τὸ κορυφωμα τῆς χαρᾶς θὰ ἦτο τὸ νὰ...), ἐξετάζοντα - ἐρευνῶντα τίνες μυχ. : ἢ ἄλλους μυρίους τοῦτο καὶ μόνον ἤρκει· ἀλλ' εἰς τοῦτο προσετέθη ἀνακολούθως ἂν τις εἶποι καὶ οὕτως ἀπετελέσθη αὐτοτελῆς πρότασις, ἀμήχανον εὐδαιμονίας ἀμήχανος, ἀφάνταστος εὐδαιμονία.—44·7 τούτου γε ἔνεκα τοῦ ἐξετάζειν.

4 κατὰ τὰ λεγόμενα Ὅμηρος, Ἡσίοδος καὶ ἄλλοι ποιηταὶ ἐδίδασκον ὅτι αἱ ψυχαὶ μετὰ θάνατον μετέβαινον εἰς Ἄιδου ἢ εἰς τὸ Ἑλύσιον πεδίον ἢ εἰς τὰς νήσους τῶν Μακάρων ἢ εἰς τὸν Τάρταρον.—15 Οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ βασιλεὺς τοῦ Περσικοῦ κράτους, τοῦ μεγίστου κράτους τοῦ κόσμου, νομιζόμενος ὡς ὁ κραταιότατος, πλουσιώτατος καὶ εὐδαιμονέστατος πάντων.—26 Ὁ Μίνως καὶ ὁ Ῥαδάμανθος ἦσαν υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης, ἐξ ὧν ὁ Μίνως ἐβασίλευσεν ἐν Κνωσῶ τῆς Κρήτης, πολυθρόνυλος γενόμενος ὡς σοφὸς καὶ δίκαιος νομοθέτης καὶ δικα-

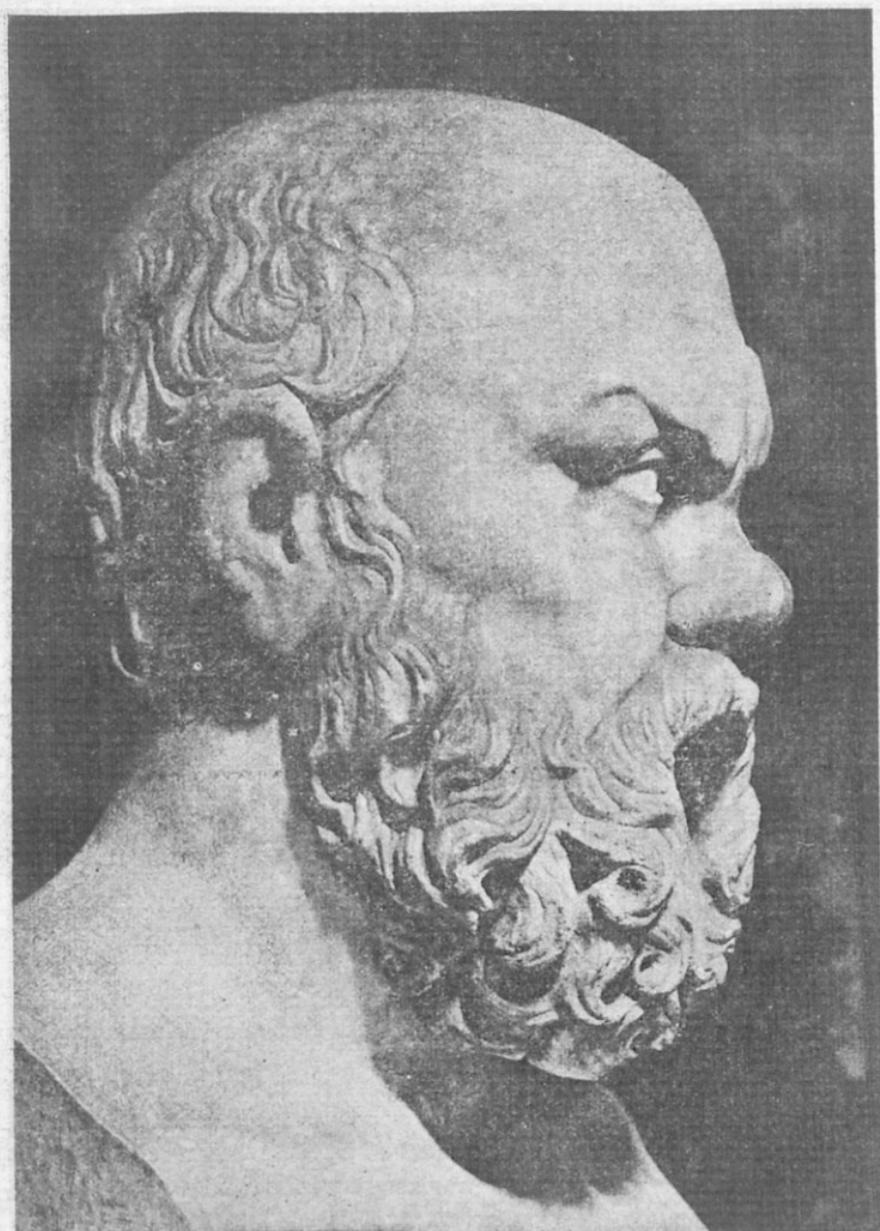
στής· ἐπιστεύετο ὅτι τοὺς νόμους αὐτοῦ ἐλάμβανεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Διὸς καὶ κατὰ πᾶν ἔνατον ἔτος ἀναβαίνων εἰς τὸ ὄρος τῆς Δίκης διελέγετο ἐν τῷ Δικταίῳ ἄντροφ μετὰ τοῦ Διός, οὗ ἔλεγετο *δαριστής* (ἀγαπητὸς σύντροφος)· ἐκεῖ λογοδοτῶν ἐπὶ τῶν πεπραγμένων ἐκάστης ἔννεαετοῦς περιόδου τῆς βασιλείας του ἐλάμβανε παρὰ τοῦ πατρὸς νέους νόμους (θέμιστας); συμπληροῦντας τὴν νομοθεσίαν του. Διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ δικαιοσύνην ἀποθανὼν ἐγένετο δικαστὴς ἐν Ἄϊδου. Καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ῥαδάμανθυς διεκρίθη ὡς σῶφρων καὶ δίκαιος δικαστὴς καὶ νομοθέτης· παροιμιώδης εἶχεν ἀποβῆ ἢ νομοθεσία του καὶ αἱ φράσεις *Ῥαδάμανθυς τοὺς τρόπους* (δίκαιος) καὶ *Ῥαδαμάνθυος κρίσις*. Διὰ τοῦτο καὶ οὗτος ἀποθανὼν ἐγένετο δικαστὴς ἐν Ἄϊδου.—*Ὁ Αἰακός*, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ἐγεννήθη ἐν τῇ ὁμώνυμῃ τῆς μητρὸς νήσῳ, πατὴρ τοῦ Πηλέως καὶ Τελαμῶνος, πολυθρόνητος διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, γενόμενος διὰ τοῦτο μετὰ θάνατον δικαστὴς τῶν νεκρῶν καὶ κλειδοῦχος τοῦ ἄδου.—*Ὁ Τρωπτόλεμος* προσετέθη ὡς ἄπτικὸς ἥρωας· ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσίνος Κελεοῦ, τοῦ φιλοξενήσαντος τὴν Δήμητρα, περιπλανωμένην πρὸς ἀνέυρεσιν τῆς Κόρης, ἀγαπητὸς τῆς Δήμητρος, τὸν ὁποῖον ἢ θεά, ἀφ' οὗ δὲν κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ ἀθάνατον, ἐμύησε τὰ μυστήρια καὶ ἐξαπέστειλεν ἐπὶ δρακοντοτρόχου ἄροματος νὰ διδάξῃ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν, πρὸβλ. τὰ ἡμέτ. *Μυστήρια τῆς Ἐλευσίνος* ἐν σ. 66 κέ. Ἐγένετο καὶ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν καθιερώσας τὴν λατρείαν τῶν θεῶν, τὴν τιμὴν τῶν γονέων καὶ τὴν φειδῶ τῶν ζῴων.—*Ὁ Ὀρφεὺς* ἦτο υἱὸς τῆς Μούσης Καλλιόπης, διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἄσματος συγκινῶν καὶ μαλάσσων τὰ ἄγρια θηρία, γοητεύων καὶ παρασύρων πρὸς ἑαυτὸν δένδρα καὶ λίθους, ἀναστελλῶν τὸν ῥοῦν ποταμῶν, μαλάξας καὶ αὐτὸν τὸν ἀμείλικτον Πλούτωνα.—*Ὁ Μουσαῖος* ἦτο Θραῖς ἢ Ἐλευσίνιος, μαθητὴς καὶ σύγχρονος τοῦ Ὀρφέως, διδάξας χρησμούς καὶ θεραπείας νόσων.—*Ὁ Ἡσίοδος*, ἐπικὸς ποιητὴς, ἀκμάσας τὴν 8ην ἐκ. π. Χ., ἐσυστηματοποίησε τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων (Θεογονία) καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς (Ἔργα καὶ Ἡμέραι).—*Παλαμήδης*, υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, ὑπῆρξεν ἥρωας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, μὴ μνημονουόμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου. Ἀπέβη πολυθρόλητος καὶ διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἐφευρέσεις, διότι εἰς αὐτὸν ἀπεδίδοτο ἢ εὔρεσις ὠρισμένων γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου, τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, τῶν πεσσῶν καὶ τῶν κύβων, τῶν στρατιωτικῶν παρατάξεων κλπ., καὶ διὰ τὸν ἄδικον αὐτοῦ θάνατον, διότι συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς ὡς κρύφα συνεννοούμενος μετὰ τῶν Τρώων, παρὰ τῶν ὁποίων δῆθεν ἐλάμβανε χόρηματα, ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.—*Αἴας*, ὁ υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος, βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος, ὑπῆρξεν ὁ ἀνδρειότατος τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀχιλλέα. Οἱ Ἀχαιοὶ πρὸς τιμὴν τοῦ υἱοῦ τῆς Θέτιδος, φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Πάριδος (Ἀπόλλωνος), ἐτέλεσαν ἐπικηδείους.

ἀγῶνας, καθ' οὓς ἡ θεὰ ἔθηκε τὴν τοῦ υἱοῦ πανοπλίαν ὡς ἄθλον διὰ τὸν σφάσαντα τὸ πτώμα τοῦ υἱοῦ ἐκ τῆς μάχης, ἀγωνοδίκαι δ' ἦσαν οἱ Ἄτρεϊδαι. Δύο ἥρωες προέβαλον ἀξιώσεις, ὁ Αἴας ὡς ἀποκομίσας καὶ σφάσας τὸ πτώμα ἐκ τῆς μάχης, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ὡς ἀποκρούων τοὺς κατὰ τοῦ Αἴαντος ἐπερχομένους Τρῶας. Οἱ Ἄτρεϊδαι ἀποφαίνονται ὑπὲρ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ ὁ Αἴας βαρέως φέρων τὴν ἀδικὸν κρίσιν αὐτοκτονεῖ.—Περὶ τοῦ **Σισύφου**, τοῦ κακοηθεστάτου εἰς πανουργίας, ἰδ. ἡμετ. Λυρ. Ἀνθ. 45,27· τοῦτον παραθέτει ὁ Σ. παρὰ τὸν Ὀδυσσεῖα ἴσως διὰ τὴν κοινήν, ἀλλ' οὐσιωδῶς διαφέρουσιν πανουργίαν.—Ὁ Σ. ὄντως ὑπολαμβάνει τὸν μέγαν βασιλέα ὡς ὑπόδειγμα εὐδαιμονίας ἀληθοῦς ;

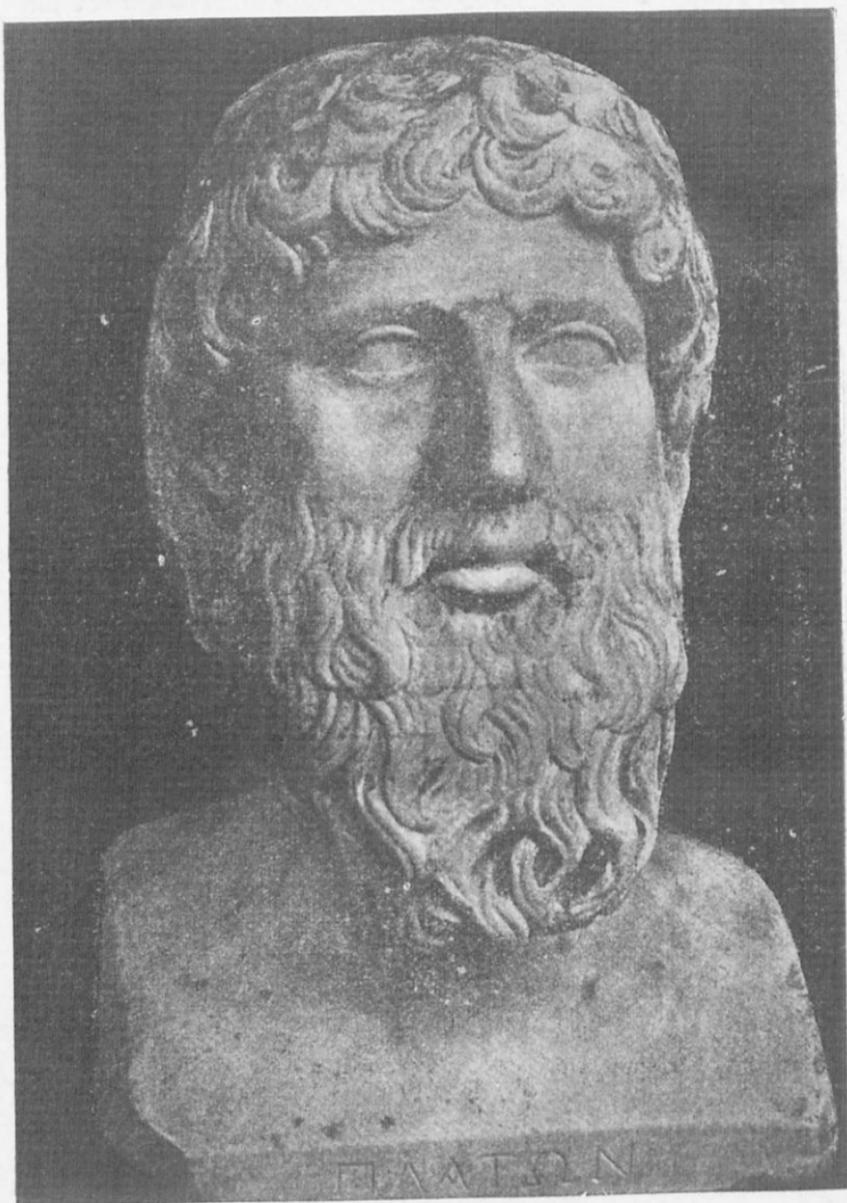
XXXIII. 1 - 8 ἐν τι τοῦτο ἀληθὲς μίαν μόνην ἀλήθειαν, αὐτὴν..., τοῦτο παρὰθ., οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀδύνατον νὰ πάθῃ κακὸν τι, τὰ τοῦτου πράγματα ἢ σταδιοδρομία τοῦ βίου του, ἢ τύχη του, ἢ ἰσχύς του, τὰ ἐμὰ τὸ ἐμοὶ ξυμβεβηκὸς XXXI 7, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου XXIX 6, ἦν ὅτι ἐξεδίδοτο ἡ ἀπόφασις, βέλτιον ἢ τὸ ζῆν, πράγματα τὰ βιάσανα τῆς ζωῆς.—8-12 χαλεπαίνω ἀγανακτῶ, δυσφορῶ, οὐ πάνυ λιτ. οὐδαμῶς, ταύτη τῇ διανοίᾳ μὲ αὐτὴν τὴν σκέψιν, ὅτι βέλτιον ἦν μοι τεθνῆναι ἢ ζῆν, οἰόμενοι αἴτ., τοῦτο σύστ. ἀντικμ.—12-20 μέντοι ὅμως, παρὰ τὴν πρὸς ἐμὲ δυσμένειάν των, τοσόνδε τόσον μόνον, τὴν τόσον μικρὰν χάριν, ἡβάω-ῶ εἶμαι ἔφηβος, ὁ ἀόρ. ἐναρκτ. ἔγινα ἔφηβος, τιμωροῦμαι ἐκδικοῦμαι, τιμωρησασθε ἐκ τοῦ γ' προσ. αὐτῶν ἤδη τὸ β', πρότερον μᾶλλον, ὡσπερ ἐγὼ ὑμῖν νὰ συμπληρωθῇ, ὅτι οὐκ... αἴτ. εἰς τὸ ὀνειδίζετε, ὧν δεῖ νὰ συμπληρωθῇ, δίκαια πεπονθὼς ἔσομαι διὰ τῶν σωφρονιστικῶν σας πρὸς τοὺς υἱοὺς μου μαθημάτων, αὐτὸς τε καὶ οἱ ὑεῖς συμπληρωτικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἐγώ.—21 - 3 ἀλλὰ γὰρ ; πλὴν ἢ εἰ μή. — Διὰ τίνος λ. κατακλείεται τὸ κ. ;

Εἰς τί ὀφείλεται ἢ καταδίκη τοῦ Σ. ; Μήπως ἢ ζῶν ἤτο ἀδιάφορος δι' αὐτὸν ἔνεκα τοῦ γήρατος ; Τί μαρτυρεῖ ἢ ἀδιαφορία του πρὸς τὸν θάνατον ; Οἱ μαθηταὶ πρότινοντες δ,τι ἔπραττον πρὸς ἀποδόβησιν τοῦ θανάτου εἶχον κατανοῆσει τὸν διδάσκαλον ; Τί θὰ ἠγάγκασε τὸν Πλ. νὰ γράψῃ τὴν Ἄπολογίαν ; Τί κερδαίνομεν ἐκ ταύτης ; Πότε θὰ ἐγράψῃ ; Νὰ εἶναι πιστὴ ἀπόδοσις τῶν ἀληθῶς λεχθέντων ὑπὸ τοῦ Σ. ἢ ἐλεύθερον δημιούργημα τοῦ Πλ. ; Νὰ εἴπῃ καὶ τὸν γ' λόγον ὁ Σ. ; Εἰς πόσα τμήματα διαιρεῖται ἡ Ἄπολογία ; Ποῖον τμήμα κυρίως ὀφείλει νὰ καλῆται Ἄπολογία ; Οἰκονομία (διάρθρωσις) τούτου. Εἰς ποῖα σημεῖα πίπτει τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς ἀπολογίας ; Τίνες ἀρεταὶ τοῦ Σ. διαλάμπουσιν ἐν τῇ Ἄπολογίᾳ ; Τίνα διδάγματα ἐψηλὰ παρέχει ἢ Ἄπολογία εἰς τοὺς δικαστάς, εἰς τοὺς Ἕλληνας, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ; Νὰ συμπληρωθῇ ἢ βιογραφία τοῦ Σ. ἐκ τῆς Ἄπολογίας.

ΤΕΛΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΟΥ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Τὸ ΕΥΘΗΝΟΤΕΡΟΝ, ἀλλὰ καὶ ΠΟΛΥΤΙΜΟΤΕΡΟΝ

δῶρον τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα

εἶναι

μία πλήρης σειρά Ἐκθέσεων.

Οἱ μαθηταὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰποκτήσωσι τὸ πολυτίμον καὶ ζηλευτὸν δῶρον νὰ γράψωσιν ὄραταις ἐκθέσεις ἃς προμηθεύονται πάντα τὰ τεύχη τοῦ μοναδικοῦ τούτου ἐν τῇ κόσμῳ βιβλίου.

A'	Τεύχος	Εὐθυμογραφήματα (Ἐκδ. Β'. ἐπισημειωμένη)	Δραχ.	10
B'	>	Περὶ τὴν πατρίδα	>	10
Γ'	>	Λεύκωμα Σχολικῶν ἑσρτῶν (Ἐκδ. Β')	>	10
Δ'-Ε'	>	Διατριβαὶ (Ἐκδ. Β' μετερρρυθμισμένη)	>	20
ΣΤ'	>	Διηγήματα (Ἐκδ. Β')	>	10
Z'	>	Εὐθυμογραφήματα	>	10
H'	>	Ἀποφθέγματα (Ἐκδ. Β')	>	10
Θ'	>	Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι	>	10
I'	>	Τὸ βιβλίον	>	10
ΙΑ'	>	Περιγραφαὶ	>	10
ΙΒ'	>	Πόντοι, ὄνειρα, στοχασμοί.	>	10
ΙΓ'	>	Χριστούγεννα (Ἐκδ. Β')	>	10
ΙΔ'	>	Ἅγιος Βασίλειος	>	10
ΙΕ'-ΙΗ'	>	Πανηγυρικοὶ (82 ἐν δλω, σελ. 320).	>	40
ΙΘ'-Κ'	>	Πάσχα	>	20
ΚΑ'-ΚΒ'	>	Ἐπιστολαὶ	>	20
ΚΓ'-ΚΔ'	>	Ἐπάρχει εὐτυχία ;	>	20
ΚΕ'-ΚΖ'	>	Ἐκδρομαὶ { (Μυκῆναι, Ἄργος, Ναύπλιον, Τί- ρονς, Ἐπίδαυρος, Δελφοί, Μ. Σπή- λαιον, Καλάβρυτα, Ἄγ. Λαύρα)	>	25
ΚΗ'-ΚΘ'	>	Χρυσᾶ Λόγια { ('Ἡ Πειθαρχία—Τὸ γρῆμα— Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει— Ἐπιστήμη καὶ Ἠθικὴ κ.λ.π. σελ. 240, Ἐκθέσεις 120)	>	20
Λ' ΑΒ'	>	Χαρακτηρισμοὶ	>	30
ΛΓ'-ΛΔ'	>	Εἰρήνη - Πόλεμος	>	20
ΛΕ'-ΑΣΤ'	>	Ἐθνικοὶ Εὐεργεταὶ (καὶ ἐπιμνημόσυνοι λόγοι)	>	20
ΛΖ'-ΛΘ'	>	Μαθητικοὶ Παλμοὶ (Ἐκθέσεις 140)	>	30
Μ'-ΜΑ'	>	Μεγαλεῖα τῆς φύσεως	>	25
ΜΒ'-ΜΙ'	>	Πραγματεῖαι	>	20

*Ολόκληρος ἡ σειρά δραχ. 400.

Διὰ τὸ ἔξωτερικὸν ἕκαστον Τεῦχ. δραχ. 15.

(ἀπληλαγμένα ταχυδρομικῶν τελῶν ἀποστολῆς)

*Ακυροῦται πᾶν προηγούμενον Τιμολόγιον.

Τὰ ὑπάρχοντα τεύχη ἀποστέλλονται παρ' ἡμῶν εἰς πάντα αἰτοῦντα μαθητὴν ἐπὶ προαποστολῇ τοῦ ἀντιτίμου διὰ ταχυδρ. ἐπιταγῆς, διςσθεν τῆς ὁποίας ἀναγράφονται τὰ παραγγελόμενα βιβλία. Ἡ παραγγελία ἀνάγκη νὰ περιλαμβάνῃ τρία τοῦλάχιστον βιβλία καὶ ἡ Διεύθυνσις τοῦ μαθητοῦ νὰ εἶναι πλήρης καὶ ἐνανάγνωστος Διὰ δέματος ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἀποστέλλονται βιβλία ἀξίας τοῦλάχιστον 100 δραχ. Τὸ τέλος ἀντικαταβολῆς, δραχ. 5, βαρύνει τὸν ἀγοραστήν.

Συνιστᾶτε τὰ καλὰ βιβλία εἰς πάντας τοὺς μαθητάς.

Ἡ Διεύθυνσις: Κύριον Δ. Γουδῆν

Ἀθῆνας, Ὀδὸς Σφακίων 3.